

SODALIS PARTHENIVS.

Siue

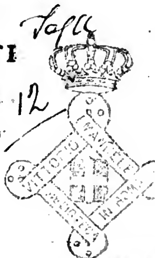
LIBRI TRES QVIBVS MORES SODALIVM EXEMPLIS INFORMANTVR.

Operâ

MAIORVM SODALIVM ACADEMICORVM B. MARIÆ VIRGINIS Annunciatæ

JN LVCEM DATI

JNGOLSTADII.
cIɔ. Iɔc. XXI.

LIBER.
DE SVA IN SCRIPTIONE.

PARTHENII *nomen mihi præfixere Sodalis;*
Num quia me partum Virginis esse volut?
An me prototypon Mariani fecit Alumni
Autor, vt exemplo permoueare meo?
An quia Partheniæ fortissima gesta coronæ
Explico, sortitus nomina tanta fui?
Nescio: causa tamen, nisi fallimur, optima dicti
Nominis est, nobis nom n vt inuideas.

SO.

SODALIBVS
ROMANIS PRIMARIIS B. MARIÆ ANNVNCIATÆ:
CETERISQVE ADSCRIptis ac Fœderatis

SODALES MAIORES ACADEMICI INGOLSTADIENSES

Salutem in Domino.

ODALEM Partheniũ multi ante nos, OPTIMI SODALES, excellentibus præceptis ad eam vitæ degendæ rationem; quam Leges noſtræ deſcribunt, effor-

mauere. Nos doctrinæ cō-
pendiū quæſiuimus, Ex-
empla: quibus vbique,
quam maximus orbis eſt,
Sodales ad omnem virtu-
tem nobis breuiſſimam
viá patefecêre. Nam mul-
ti mortalium ita compa-
rati ſunt, vt præcepta à re-
bus ſeparata ad ſe parum
pertinere arbitrentur; &
Naturæ infirmitas ſæpè
obtenditur, cum præcipi
videntur homine maiora.
Sed vbi aliorum vſu atque
exercitatione agitari ea
conſpiciunt, quæ difficilia
videbantur, imbelles ani-
mos ad audendum exuſci-
tant, atque paria, & non
raro

raró fortiora perpetrant. Atque ita quæ præceptô-rum vi nunquam fierent, illa Exemplorum virtute præclarè geruntur. Quæ nos potiſſimum ratio impulit, vt ad hunc laborem tentandum animum appelleremus.

Cur vero Vos libello huic Patronos adoptauerimus, cauſæ multæ fuerunt. Nam Romanis primum iam inde ab initio fœderati; mox vbi Sodalitas illa à GREGORIO XIII. Pontifice Maximo CAPVT cæterarum & Congregatio Primaria cõſtituta eſt, ſingulari benignitate in-

ter eius MEMBRA aggregati ſumus. Cum reliquis eiuſdem Corporis communio, & cum multis peculiare nobis fœdus intercedit. Quare par fuit, vt grati animi noſtri, ſanctæque ſocietatis monumentum aliquod apud vos poneremus. Deinde SODALEM PARTHENIVM Veſtris coloribus depinximus : debuit ergo ad eos redire, à quibus ad nos profectus fuerat. Denique hoc quali quali munuſculo gratiam nobis Veſtram nouam parare, & ad id, quod volumus, impetrandum beneuolos facileſque Vos facere

re ſtuduimus. Sodalium præſtantia ad imitandum exempla vnde vnde fide bona collegimus: ſed cum longè plura & ad memoriam atque imitationem digniora apud Vos geſta fuiſſe, quę ad notitiam noſtram nondum peruenerint, non dubitemus: obnixè à Vobis petimus, vt illuſtria facinora Sodaliũ Veſtrorum ſcriptis conſignata ad nos trãſmittatis; tum ſi prætera quid in hoc libello mutãdum, detrahendumue arbitremini, ſincerè moneatis. Sic enim fiet, vt paulò poſt emendatior auctiorq; ma-

iori Sodaliũ omnium bono, ad Magnæ MATRIS ac PATRONÆ noſtræ honorẽ ampliorem in lucem Sodalis noſter prodire poſſit. Sinite OPTIMI SODALES, Nos iſtud à Vobis beneficium impetrare, vt & in libro hoc ſcribendo laborẽ, & apud Vos munuſculum noſtrum benè collocatum eſſe videamus. Valete, Patroni optimi, & minimos Sodales veſtros fouete. Ingolſtadij. Idib. Maiis. 1621.

Ex Commißione Sodalitatis

Victor Adamus à Seyboltſtorff I. V. Studioſus, pro tempore Præfectus.

LECTORI BENEVOLO.

SCribendi Causas, Fidem, Modum, Ordinem, Amice Lector, prius te docebo, quam ad hunc libellum perlegendum accedas. Neq; festinanti id molestum esse debet. Sic enim & vtilius & expeditius leges: vtilius, si cognôris, quo fine scriptus sit: expeditius, si fidem, si scribendi rationem perspexeris; namq; horum ignarus, hærebis subinde, dum de veritate ambigis, dū miraris, dū indignaris multa interseri, quæ historiam abrumpunt.

Causæ

Causæ multæ sunt. Princeps, B. MARIÆ *Virginis honor est, quam causam è cæteris perspicies. Altera, vt optimorum Sodalium præclarißima facta in lucem proferātur. Ex quo fiet, vt Sodalitatis dignitas inclarescat quod ex illa, quasi Atheneo quodā, prodeant omnibus virtutib⁹ præditi; quodq́; B.* VIRGINIS *patrocinio ad præstantia quæq; gerenda moueantur. Denique Stimulum Virtutum hunc libellum esse volui.* Nam sæpe audiui ego, *ait Sallustius*, Q. Maximum, P. Scipionem, præterea ciuitatis nostræ præclaros viros solitos ita dicere, cum maiorū imagines

gines intuerentur, vehementissimè animum sibi ad virtutem accẽdi: scilicet non ceram illam, neque figuram, tantam vim in se habere: sed memoriâ rerum gestarũ eam flammam egregiis viris in pectore crescere: neq; prius sedari, quam virtus eorũ famam atq; gloriam adæquauerit. *Ita Sodales nostros cogitaturos puto. Cum enim tot Modestiæ, Religionis, Fortitudinis, Misericordiæ, Charitatisq; exempla; cum in edomando corpore feruorẽ, in meditando assiduitatem, in iniuriis ferendis patientiam; cum deni-*

quæ perfecti Sodalis formam quandam ante oculos eorum cõnstitutam inspexerint, præclarissima flamma vehementissimè in pectoribus illorum accendetur atque crescet; neque prius sedabitur, quam eorum virtus famam atque gloriam aliorum adæquauerit. Nec diffiteor præcipuam hanc mihi scriptionis causam fuisse; optimaq́; spe teneor Sodales nostros, vt ad externos mores componendos libenter aliena exempla imitantur, ita ad animi compositionem & ad cultum Parthenium alacriter exterorum quoque factis vsuros. Nam vera virtutis imitatio laudem habet, ex quocunq; sumpta sit.

Alterum

Ad Lectorem.

Alterum caput erat, vt tibi fidem probarem meam. Quàm id procliue foret, si viros grauissimos, quos auctores habeo, nominare vellem? sed tacendi causas habeo: atque exemplum C.V. Iusti Lipsij, qui in Exemplis Politicis tempore & loco rei gestæ contentus, cætera omisit. Fateor alia Lipsij ac mea conditio fuit: scripta eum sua tutantur & notum nomen. Mihi ab his necdum adminiculum est: sed fide eâdem hac scripsi. Notaui annum: locum designaui: Sodalibus, apud quos ea gesta aut euenisse cõmemoro, Opus inscripsi; quorum ego censuram merito vererer, nisi bonæ fidei conscius mihi forem. Ex singu-

lorum

lorum Sodalitiorum actis ad se perscriptis Auctores descripsere; inde ego excerpsi: quæ de nostris narro vel egomet vidi, vel in Commentariis Congregationis nostræ reperi. Errorem non omnem excuso; neque enim Deus sum. Quantum tamen licuit, euitare laboraui. Beneuolus Lector, quod peccatum est, ignoscet: maleuoli reprehensionem non vereor; laudabile est enim malis displicere.

Modus fuit, vt succinctè factum narrarem, & in similium historiarũ concursu leuãdi tædij causa gnomen aliquam adspersi: subinde causas, modosque virtutis acquirendæ, aut vitij extirpandi attuli, vt in omnibus

bus Lectori prodessem, si facti lectione excitaretur ad imitandum, sciret qua id ratione posset. Genus scribendi facile & sine fuco secutus sum, non tamen eneruè nec horridum, vt in Lectoris animum iucundè rerum cognitio vtiliterque influeret. Quæ properanti aliisque in rebus occupato præter voluntatem turbatiora aut incultiora elapsa sunt, patienter feret Lector, dum meliora edantur.

Ordinem deniq; hunc secutus sum, quem ante oculos pono.

DIVISIO.

Liber primus Sodalis Parthenij ea quæ ad Sodalitiorum originem, leges, consuetudines, celebritates pertinent, comple-

ctitur.

ctitur. Adieci personas quæ vel sanguinis Nobilitate, vel vitæ sanctitate Sodalitia illustrarunt, quod ad commune Sodalitatum nomen celebrandum spectare iudicaui.

Liber secundus virtutum singularium Exempla continet ea methodo, vt post Humilitatis exempla illa ponantur, quæ circa Deum sunt; tum quæ operantem instruunt; denique quæ officium erga alios edocent.

Liber Tertius Beneficia explicat, quæ vel in Sodales collata, vel eorum precibus in reliquos deriuata sunt. Pœnæ quoq; contemtoribus aut negligentibus seu desertoribus Sodalitatum irrogatæ describuntur.

Hæ

Ad Lectorem.

Hæc te, Lector amice, monere volui. Fruere ac faue, ac Magnam Matrem MARIAM *Virginem, per quam bona omnia in mortales descendunt, nobiscum lauda atq; ama.*

IN-

INSPICE ET FAC SECVNDVM EXEMPLAR.

QVisquis Parthenium verére Solem
Magnæ Virginis ore contueri;
Atque illis radiisq; flammulisq;
Atque illis facibusque, splendidisq;
Vultûs vreris emicantis astris;
Tantiq; impatiens Nitoris, inde
Nictantes oculos reducis, inde
Pupillæ procul abstines acumen;
Huic dones oculum, licet, Libello.

Quas in Virgine flammulas, facesq;
Et quos tu radios potentiores
Formidas, vitreas velut per vndas
Nulli noxius exhibet videndas.

Dum

Dum casto Iuuenes Pudore tinctos,
Et quicquid Comitum sequi Pudorem
Virtutum solet, inclytos amictu.
Nec solus Tituliq; Nominisq;
Contentos phaleris, sed innocentem
Iuratámq; operam Deo Ter Vni
Et stipendia Virgini merentes
Toto, quà patet, edit vmbilico.
His ergo, his age merge lumen vndis.
Vel sic Parthenij valebit Astrj
Si felix oculus videre Lucem,
Aut est, aut Aquilinus inde fiet.

AP-

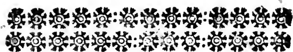
APPROBATIO FACVLTATIS THEOlogicæ.

PARTHENIVS hic Sodalis ad veræ Christianæque virtutis ac bonæ mentis decus aspiranti, ad immortalem supremæ felicitatis coronam anhelanti fidum se ducem præbet, Comitem facundum. Virginis Deiparæ clientem sanctè instituit, quid ab ea secundùm Deũ haud fallaciter sperare, quid timere salutariter, quid cautè declinare, quid Sapienter agere debeat, legibus admonet, rationibus indicat, ex-

exemplis euincit, ignarũ ac rudem omnes officij partes docet, languẽti calcar ſubdit, currenti vires animumque ſuggerit. Itaque tu quiſquis es Mariæ cœli terræque Reginæ ac Dominæ Auguſtiſſimæ deuotus cultor, Virgineum hunc Sodalẽ vel præcurrentem ſequere vel vnâ gradienti comitare. Quod vbi ſtrenuè præſtiteris reapſe intelliges, clientelam Marianam nihil minùs quam ſeruitutem, nihil magis quam Regnũ quoddam exiſtere, hoc eſt honoris omnis ac dignitatis,

tis, opum ac deliciarum omnium ſpiritalium ſummam quandam affluentiam; neque hac de re cuiquam certiorẽ, quam ipſi tibi vtique iam experto fidem habebis. Ingolſtadij, Añ́o Virginei partus 1621 ad 6. Id. Maias.

Ioannes Mocquetius Societatis Ieſu S. Theologiæ Profeſſor, hoc tempore Facultatis Inclytæ Decanus.

SODALIS PARTHENIVS.

LIBER I.

COMMVNIBVS SODALIVM OFFICIIS instruitur.

CAPVT PRIMVM.

DE SODALITIORVM PARthenianorum Origine.

I. QVi primi Sodalitia piorum hominum constituerunt, illi mihi videntur, rem humanæ vitæ vtilem apprimè atque commodam reperisse. Nam si vel solam horum Cœtuum naturã intueamur, habent in se vim admirabilem, bonum omne animis humanis inserendi. Cùm

Magna Sodalitiorũ emolumenta.

enim Virtutis exercitatio honestissima quidem ea sit & homine dignissima; amaritie tamē quadam suâ, & primâ difficultatum fronte, plurimos â se auertit, improuidos, aut immemores, *Dulcissima ex amaris generari.* Sed momenti multum habet ad timorem hunc puerilem peruincendum ea cogitatio, NIHIL nimis

1\. *Impellunt ad imitādum.* arduum esse, quo Sodales tui euadere potuerunt. Animamur igitur exemplis; Subinde pudore impellimur, & socordes videri nolumus, cùm strenuè ali rem gerunt: Vt illud quoq; hi locum habeat:

AEneid. 2.

Festinate Viri: nam quæ tam ser moratur,
Segnities? ALII rapiunt incens ferunt'q;
Pergama; Vos celsis NUNC PR MUM â nauibus itis?

L. 8. conf. c. 11. Sic S. Augustinum, *Casta a gnit*

gnitas Continentiæ, Serena & non dissolutè hilaris, honestè blandiens, vt veniret eò, quò transire dubitabat, hortabatur; *extendens pias manus, plenas gregibus bonorum Exemplorũ,* & cunctantem, *irridebat irrisione exhortatoriâ: Tu non poteris, quod Isti & Istæ?* Ab illicitis scilicet voluptatibus animũ corpusq; continere: Quod generosissimè faciunt *Tot Pueri & Puellæ, Iuuentus multa, & omnis ætas, & graues Viduæ & Virgines;* id tu Vir nequeas? Atq; illud verò ipse pòst fecit. Ita prima è Sodalitate aliorum vtilitas existit, Prouocari ad imitandum. Deinde molestiarum ac fastidii certum remedium indè petitur, cùm plures laboris socios aspicimus: & t ferè Voluptas solitaria diu neminem tenet; sed eius quadã communicatione, ac, si aliter non possimus, narrando saltem, iuuat

2. Sociati Labores iucundi.

iuuat gaudii noſtri augmentum capere: Ità in doloribus ærumnisq; non parum leuamenti habet Societas; & plurimũ delectat Honeſtas, inter optimos Sodales culta. Jam reliqua Congregationũ emolumenta, quæ à DEO in uniusquaſi Corporis membra diffunduntur, & mutuo commercio fouentur; aut quæ Beatiſſima VIRGO MARIA, aliiq; Tutelares Diui Clientibus ſuis accumulant, quæq; â ſapientibus Inſtitutis atq; Legibus emanant; quòd ſint quædam Virtutis Gymnaſia, morum ſanctiſſimorum Scholæ; quòd in iis Diuinus cultus, cæterorum verus ac prudens Amor, ſui vincendi, domandiq; pius ardor conſeruetur, atque augeatur; quòd magnâ cum ſpe Beatitudinis, Patronorumq; ſuorum præſidio tuti, è vitâ abeant, quis enume-

8. *Multa à Deo, Patronis, Legibus cõmoda.*

Innumera alia.

enumeret omnia? Mihi hoc propositum non fuit. Præstiterunt id Viri doctrinâ atq; pietate clarissimi, inter quos est R.P. Petrus Antonius Spinellus è Societate JESU, in suo opere, quod de B. V. laudibus scripsit, vt non sit opus, actum ab aliis, iterũ agere. Illud tantùm ad originem Sodalitiorum pertinere judicaui, maximæ vtilitatis indè prouẽturæ spem, eorum erigendorum causam præbuisse. Quo verò loco & tempore ortum habuerint, nunc dicendum est.

II. Sodalitatũ Institutio non nuper adeo inuenta est: Ferme ab ipso vsq; Christianæ Religionis exordio cæptas fuisse, verosimiliter suspicari possumus. Nam cùm principiò Christiani Hierosolymis atq; Antiochiæ facultates suas conferrent, atq; communibus victitarent; cæpit *Instituta olim Sodalitia incitant ad noua fundanda.* *Primi So-*

dales, Act. 4. S. Hier. in Philone.

ea sensim consuetudo penes Religiosos residere, multitudine ipsa diuisionem bonorum aliquam exigente. A vero tamen nequaquam abhorret, Christianos veteres, vbi ab ea primâ viuendi ratione discesserũt, communitatis ac Societatis dulcedine illectos, aliquem eius usum retinuisse, atq; inter se confoederatos, peculiarib⁹ officiis Deũ coluisse. Quod vt credibile mihi sit, faciunt varii conuentus in diuersis Martyrum gestis relati; multiplices item cætus, qui in Religiones tandem abierunt: tum quod circa ea tempora apud Romanos Collegia & Sodalitia paucorũ etiã & inter se coalescentium, quos fratres & Sodales nominat Cai⁹, fuisse, non tantum negotiationis, sed religionis quoq; causa, testatur Marcianus, qui ad exemplum reip.

Vide Baron. Añ 57. Romanorum Sodalitia.

L. final. ff. de Colleg.

a

Reip. habebant res communes, arcam comunem, ut ait Caius, quæque auctoritate Principum aut Senatus institui debebant; legibus tamen propriis uti poterant, dummodo ne quid ex lege publica corrumperent. Credibile ergo est, Christianos eum morẽ in suos transtulisse. cùm cætera Gentilium instituta tam diligenter imitati sint; è quibus quidem Dei honor promoueri, animarumq; lucrũ augeri poterat, vt multis ostendit Baronius. Deniq; Tho. Waldensis multis argumentis laborat euincere, SS. Paulum, Joannem, Judam Apostolos, Timotheũ & Siluanum precum suarum atque bonorum operum portionem cum quibusdam interiore amicitia sibi coniunctis communicâsse: idem ab aliis ex pacto factitatum, ac forsitan

L. 1. ff. eodem. L. 1. §. Quibus autem. ff. Quod cuiuscunq; vniuers. nomine. L. 3. §. in summa & L. final. ff. de Colleg. Anno Christi 44. n. 88. l. de sacram. c. 94. Communio bonorum operum spe-

ciatim olim vsitata. ſtatas quaſdam preces certaq; opera mutuis ſtudijs atq; animis indicta fuiſſe, per quã procliue eſt creditu. Sed in re incerta nihil amplius pronuncio. *Sodalitia mortuis ſepeliendis erecta.* Illud certius eſt, à Conſtantino Magno inſtitutam eſſe quandam Sodalitatem pro mortuis ſepeliendis, illi perſimilem, quæ nũc Romæ *Confraternitas Mortis* dicitur, quæ deinde ab Anaſtaſio, & Juſtiniano Impp. confirmata & prærogatiuis atq; exemptionibus donata eſt, vt refert Baron. *Anno Christi 336. in fine.* ex Nouella Conſt. XLIII. de Officinis ſeu tabernis, & Nouel. LIX. de debitis impenſis in exequiis defunctorum. Anno deinde Chriſtiano 984. aliud quoddam coaluit Sodalitium *Cœtus Clericorũ.* Clericorũ, de quo Baron. eodẽ anno. Circa annum vero milleſimum Septuageſimum à S. Annone Colonienſi Archiepiſcopo So- *Sodalitas B. Virginis.*

po Sodalitatem quandam Immaculatæ Virginis erectam Coloniæ, indéq; in alias vrbes deductam commemorat P. Joan. Bonifacius ex historia cuiusdã Cænobitæ Sigebergensis. Sed celeberrima atq; in primis nota est illa piorum congregatio, quam S. Dominicus Prædicatorum auctor contraxit, ac Rosarij nomine insignitam latè per orbem propagauit. Secuti sunt deinde plures ad pietatem se exercentiũ cœtus Florentiæ, Senis, Romæ, Neapoli, è quorum Societate præclarissimi quiq; Viri extitere. Atq; ex Florentino quidem, Ordo Seruitarũ originem traxit; è Senensi, quam *Confraternitatem disciplinatorum B. Mariæ Virginis*, dixere, Joannes Columbinus Jesuatorũ fundator, Bernardus Ptolomæus, Patritius Patritii, Ambrosius Picolomi-

L. 2. Histor: Virgin: c. 14.

Rosarij.

Variæ aliæ.

De his Spinellus c. 40. n. 10. 11. 12.

neus, Ordinis Oliuetani prima germina; S. Bernardinus Senensis sanctitate & rebus gestis celebris prodierunt. Sodalitas Romana *Confalonis* S. Bonauentura instructore gloriatur; & illa altera *Diuini amoris* Clericos Theatinos protulit; Neapolitana Clericos Regulares Minores progenuit: Vt ab omni memoria huiuscemodi Sodalitia sanctissimornm hominum incunabula quædã fuisse comperiantur.

De Sodalitatibus erectis à Patribus Societ. Iesu.

III. His itaq; animorum emolumentis atq; illustribus virtutũ exemplis ante oculos positis, Societas Iesu suo instituto in animarum lucrũ intenta, hos tales cœtus cogere incepit. Primus autem omnium, quod quidem cognosci potuit, Neapoli institutus est, anno Christi, 1554. vt refert Nicolaus Orlandinus in historia

historia Societatis Iesu, cui ab S. Eucharistia nomen inditum est: alter ibidem fœminarum *Iesu deuotarum* excitatus. horum duorum cœtuum officia describere hic super sedeo, quia ad nostrā B. Virginis sodalitatem pertinere non videntur, vt qui ante inchoati, suis legib⁹ & meritis viuere voluerint. Nostræ itaque Parthenianæ Congregationis initia, tenuia illa quidē, sed quę maximis incrementis Dei opt: & Beatissimæ Mariæ Virginis, quam patronam atque aduocatam sibi delegit, fauore, in immensum excreuit, memorare aggredior. Rem totam è Francisco Sacchino sic narrat Spinellus. *Inchoata est pia quædam Sodalitas, auctore Ioanne Leonio Belga infimæ Rudimentorum Grammaticæ classis Magistro, inter inferiorum classium adolescentes, ex his qui præcipuo studio*

l. 14. n. 36.

In Lainio seu historia Societ. IESV: 2. Anno 1563.

Sodalit: Virginis Annuntiatæ primordia.

studio sociare cum literis pietatem enperent. Capere diebus singulis, post missos cæteros, in vnam è Scholis, in qua altare pulchrè ornauerant, congregari. ibi aliquamdiu òrabant vniuersi: deinde vnus è pio libello quidpiã legebat audientibus cæteris. diebus verò Dominicis, ac Festis etiam vespertinas de more Ecclesiæ, modico cum cantu, peragebant preces. Ex his rudibus initiis sodalitates, quæ deinde B. Virgini præcipuo studio dedicatæ, tam insigni cum iuuentutis, atque aliorum bono certis formatæ institutis, latè per omnes mundi oras fusæ sunt, emanarunt. Quamquam non Romæ primum hi simplices discentium cœtus exorti. Nam ante hunc annũ Genuæ ac Perusiæ mentionem eorum reperi. Hæc ibi. Deinde inter ea quæ anno 1564 sunt gesta, idem Sacchinus de hac ipsa Sodalitate Romana narrare sic pergit: Quæ cœpta superiore anno sodalitas discentium erat, ea Beatissimæ Virginis sub-

iecta

cta hoc anno tutelae est; iisque constituta legibus, quibus magnam partem hodieque regitur. Finis propositus in pietate, literisq; progressus. sodales ad Septuaginta numerantur: Quaque hebdomade confiteri: Quoque mense Christi corpus sumere: singulis diebus Sacro interesse, Virginisque vel Rosaria vel preces è libello iussi percurrere. Vespere è schola dimissi cōgregati quartam horae partem meditationi; alteram autem, partim excipiendis capitibus, quae die postero meditarentur, partim conferendo breuiter, quae agitauerant, consumebant. Diebus Festis à prandio post decantatas vespertinas preces, alij ad visendos in Nosocomiis aegrotos, alij ad salutandas Diuorum reliquias, alij ad alia pia munia mira ibant alacritate. Omnibus vnus è Societate praeerat, qui cum caetera moderabatur; tum diebus dominicis adhortationem habebat. Ex sodalibus vnus, qui praeesset caeteris, lectus est, cui Praefecti

Ratio viuendi primoriū Sodaliū.

fecti appellatio indita: duodecimque praterea, inter quos cura reliquorum distributa, vt nullꝰ negligeretur: quoque paucioribus quisque intentus esset, hoc absolutius cuncta procederent. In cæteris commoditatibus huiusce sodalitatis, illa non fuit è postremis, quod inter se agentes forti animo & pietate adolescentes, vitabant improborũ consuetudinem, qua molli improuidaque ætati exitium nullũ est certius. Hæc P. Spinellus ex historia Societatis. Verè *ex ore infantium & lactentium perfecit laudem suam Humilis Virgo*, quæ pene in puerili ætate, tantæ & tot præstantissimorum virorum dignitate illustris Sodalitatis, fundamentum ponere voluit: vt iam principio disceremus, neminem sodalium ad insignem aliquam virtutem hocq; cætu & tanta patronâ dignam euasurum, qui puerorum modestiam & gloriæ neglectum noller

Humilitate crescit Virtus.

nollet æmulari. vt bene monuerit S. Augustinus: *Magnus esse uis? à minimo incipe: cogitas magnam fabricam construere celsitudinis? de fundamento prius cogita Humilitatis.* Sed quo successu in tantam molem ex imis assurrexerit Virginis ANNVNCIATÆ Sodalitium, memoriæ prodere iuuat.

Serm. 10. de verbis Domini.

IV. Cum ad Romani huius Sodalitij formam *in diuersis Mundi partibus & præsertim insignioribus Europæ ciuitatibus*, qui in collegijs Societatis Iesu literis operam nauabant, *Optima deuotionis & piorum operum huiusmodi exercitia feruenti studio imitari, & exinde multiplices fructus ad Dei gloriam ipsiusque diuini nominis cultum ac Beatæ Mariæ Virginis honorem prouenire cæpisse* intellexisset Gregorius XIII. Pontifex Maximus, iamq; ante id temporis IV. Id. Sept. CIↃIↃLXXVII. ad sodalium feruorem

In Bulla Erectionis Primariæ.

norem fouendum, eiſdem gratiam delictorum, quas Indulgẽtias vocamus, impertiuiſſet: vt vberior fruct⁹, quaſi à capite latius in corpus diderctur, primarium ſodalitium ſub titulo ANNVNTIATIONIS B. MARIÆ auctoritate Apoſtolica erexit atq; inſtituit, Præpoſitoque Generali dirigendum commiſit: inſuper cõdonationes pænarũ liberaliſſimè indulſit: ac denique eidem Præpoſito Generali alia eiuſdem nominis ſodalitia vbique terrarũ in collegiis Societ. auctoritate Apoſtolica erigendi, inſtituendi, Romano primario, tamquã membra capiti cõiungendi, ijsdemque Gratiarum & Indultorum, quib⁹ Romanum gaudet, beneficium cõferendi, amplam fecit poteſtatem, vt Diplomate anno 1584 Nonis Decemb. edito continetur.

Primariæ Romanæ Inſtitutio.

tur. Eam deinceps facultatem Sixtus V. Pontifex Maximus, nō tantum Scholares collegiorum, ſed quæuis hominum genera in quibuſcunque Domibus Societatis ſub quocunq; titulo congregandi & Romanis adſcribēdi auxit; Diplomate ad id añ. 1586. Nonis Ianuarij expedito. Quod vt in Reſidentijs quoque fieri poſſet, Clemens VIII. indulſit anno 1602. III Cal. Septembris. Atque ab his initijs Romana primaria Congregatio nata adoleuit.

V. Ab hac deinde ſtirpe innumeri ſurculi pullulârunt; inſtitutæque ſunt Congregationes Clericorum, Religioſorum, Nobilium, Studioſorũ, Ciuiũ, Opificum, Iuuenum, Adoleſcentum: aliæ Aſſumptæ, Conceptæ, Natæ Virginis titulo, quædam Angelicæ, aliæ Angelorum,

Ab vna propè innumeræ aliæ enaſcuntur.

lorum, aliquæ Apoſtolorum, nonnullæ S. Spiritus nomine inſignes, aliæ alijs Tutelis nuncupatæ prodierunt. Nam cum omnium quidem huiuſcemodi ſodalitatum finisſit, Chriſtianæ pietatis incrementum; in ſpecie tamẽ aliquæ præterea, alios certos ſibi terminos præfixerunt, vt mox referã: hinc, quò via cōmodiore eo, quo volebant, deducerentur; variatione quadam legum atque alijs Inſtitutis diſtingui debuerunt; ne alioqui officiorum confuſio, diuerſiq; nonnihil fines animos pariter fructumque diſtraherent. Modus quoque ipſe regendi & ſacra præcepta tradendi, ſeparationem quandam requirebat. neque n. omnibus eadem conueniunt; & diuerſæ ætates diuerſum cultum exigunt. Ob eã rem in plerisque locis id ſodalitium,

Ratio tam diuerſarum:
1.
2.

tium, quod è literarum studiosis conflatum est in Maiorum atque Minorum cœtus dispertiri placuit. Eadem ex causa Tirocinia alicubi fundata reperio, vt tenera ætas disciplinæ sublimioris insolita, primis rudimentis imbuta, paulatim solidiori virtuti insuesceret. Alibi 3.
Sodales communibus exercitiis minimè contenti, separatim inter se strictiorem consuetudinẽ inierunt, quâ ad pia colloquia agitanda conuenirent & aliis officiis patronam sibi suam amplius demererentur, quos cœtus Colloquium appellant. Vniuersim quia ad impellendos in vtramq; partem animos ma- 4.
ximum momentum adfert, pares ætate, genere, vitæ statu; tum eodem studiorum aut munerũ commertio congregari, maioremq; ea similitudo voluptatẽ parit,

parit; idcirco in tot diuersos cœtus similium inter se hominum, optimè gen⁹ omne Sodalium ita diuisum est, ut diuersa valdè membra uno sub capite ab uno Spiritu vegetentur, ac concordissimâ dissimilitudine vitam non dissimilem agitent. Sed expositis iis, quæ ad omniū Sodalitatum communem quasi originem spectabant, quando & quo loco quælibet nata sit, videamus.

CAPVT II.

SODALITIA VARIA EXCITANTVR.

I. PRiusquam verò ad eam rem accedo, monitos volo, qui hæc legent, nobis quidem industriám

ſtriam ad inquirendum nequaquam, ſed facultatem ad inveniendum ſæpius defuiſſe. multarum n. Sodalitatum res geſtas, adeoq; nec illud, an & quando erectæ ſint, cognoſcere licuit: vt iam inde à principio veniam nobis dari poſtulemus, ſi quarundam, imò multarum, mentionem ne quidem fecerimus; credantq; omnes, non neglectu aliquo, ſed ignorantia tantum innocenter nonnullas prætermiſſas fuiſſe: atq; hoc illud eſſe inter cætera, cur tantopere ſtuduerimus eam à Sodalibus gratiam impetrare, vt ſi cuius vel nomen vel inſigne facinus notitiam noſtram effugerit, ipſi nos alterutrius vel vtriuſq; admõeant. Neq; etiã dubito, multarum exordium antiquius eſſe; quàm à nobis commemoretur; ſed vt quæque ſiue inſtitutionis

Cur aliquæ prætermiſſæ ſint.

ſuæ

suæ, siue ad Romanam primariam accessionis, in literis memoriam reliquit ab anno sesqui millesimo octogesimo primo ad quartũ decimũ supra sexcentesimum; ita eam in hunc libellum coniecimus. Ille quoque nonnullorum scrupulus eximendus est, quid illud sit, cur quorundam Sodalitiorum meminerimus, quæ non B. Virginis nomine, sed alterius cuiuspiam insignita, aut quæ Romano adscripta nequaquam sint; cùm Parthenianorum solũ commemoratio à nobis suscepta videatur. Sed qui ita disputant, hoc contra responsi habeant, multos à Societatis Patribus Congregationes institui potuisse *tam sub eodem Beatæ Mariæ Annunciatæ, quã alio quouis titulo & inuocatione & Romano Primario Sodalitio aggregari* vt iisdem Sixtus V. indulsit. An verò

Cur commemorẽtur alio titulo insignitæ.

E Bulla extensionis.

verò omnia hæc ad Romanum accesserint; scriptorum inopiâ multum adeò certi nos habere nequiuisse Vt tamen animum induceremus, multa ex illis vel pleraq; Primario inserta fuisse, fecit id, quod quinto post anno, quam auctoritate Apostolica institutum fuit, iam supra centũ & quadraginta eidem nomina dederint sua. hæc itaque à Patribus erecta reperimus.

Quam breui Primarium magna incremẽta fecerit.

II. ROMÆ inter Clericos Conuictoresq; ex ætatum gradu maiorum minorumque quatuor Sodalitates, priuatim singulæ, sunt institutæ. *Ioan. Anton. Valtrinus In Prou. Rom.*

Anno CIↃ IↃ LXXXI.

In Vrbe CAMPANA ciuium primariorũ Sodalitas est nita, cuius Caput ipse Episcopus. *Idem in Neapolita.*

GRANATÆ Sodalitas Nominis Iesu instituta est; inter eos

qui

qui publico carcere detinentur. *In Baeticâ.*

OLOMVCII inter Ciues Cōgregatio S. ANNÆ. *In Austriacâ.*

CIϽ IϽ XXXII. RECINETI Congregatio B. V. *Ioan. Anton. Valtrinus, In Romanâ.*

MESSANÆ. Virorum. *In Siciliâ.*

DREPANI binæ: altera Studiosorum; virorum altera. *In Siciliâ.*

In MONTE LEONIS vna ad prauam iurandi consuetudinem tollendam *In Neapolit.*

ANDRIÆ inter viros. *In Neapolit.*

ALETII Maiorum & Minorum. *Ibid.*

EBORÆ. *In Lusitaniâ.*

TALABRICÆ. ad leuandas eorum Necessitates, qui in carcere inclusi. *In Toletanâ.*

ABV-

ABVLÆ & SEGOBIÆ. *In Castellana.*

MANRESÆ Sodalitium nominis Iesu cui ex Aduētus tempore, quo primùm cœpit, ad Quadragesimam, mille circiter nomina dederunt. In *Aragonensi.*

FVLDÆ binæ: altera B.V. nomine; SS. Sacramenti altera. His propositum est, vt SS. Eucharistiæ honorem, quacunque possint ratione, amplificent. Quare octauo quoque die communicant, aliosque suo exemplo & cohortatione ad idem inuitant. *In Rhenanâ.*

GRÆCII inter Conuictores & alumnos, Spiritus S. Congregatio. *In Austriacâ.*

DVACI, Duodecim Apostolorum nomine, cuius Sodales singulis Apostolorum festis, cōfessione & communione expiantur. *In Belgicâ.*

AVDOMARI. *In Belgicâ.*

LIMÆ. *In Peruanâ.*

NEAPOLI In Collegio; virorum principum. *Nicolaus Orlandinus in Neapolita.*

ALETII; Clericorum. *In Neapolita.*

CATANÆ. *In Siciliâ.*

TAVRINI. *In Mediolanensi.*

TOLETI. *In Toletanâ.*

CARAVACÆ. *In Toletanâ.*

In Villâ BAIONÆ institutũ est inter Milites, Conceptę DEI MATRIS nomine sodalitium, conditæque leges, quæ ad euellendam prauam illam tum iurandi tum maledicendi consuetudinem pertinebant. *Ex Colleg. Montis reg. in Castella.*

OVETI ad tollendam iurisiurandi consuetudinem. *In Castellanâ.*

COMPOSTELLÆ. Misericordiæ Sodalitas. *In Castellanâ.*

OLYS-

OLYSSIPONE atq; EBORÆ: B. V. Inter Iuuenes. *In Lusitaniâ.*

Atque hactenus ea commemorauimus, quæ ante Primarij Institutionem coaluerunt. Vbi & personarum & Nominũ iam magna varietas proposita est. peculiaria quoque cuiusque instituta satis edocent, multas super esse rationes, ob quas noui cœtus congregari possint. sed ad alia pergamus.

III. TYBVRE: Ciuium. *Nicolaus Orlandinus in Prouinciâ Rom.* CIↃ IↃ LXXXIV

ALETII, ad reliqua sodalitia accessit Oratorium ex opificibus ferè trecentis. *In Neapolit.*

BRACHARÆ. *In Lusitaniâ.*

ANGRÆ. *In Lusitaniâ*: cuius ea ratio est, vt pauperibus, veste frumento, pecuniâ; ægris, Medicis pharmacisque subueniat.

BAYÆ, in honorem vndecim millium Virginum. *In Brasiliâ.*

PRAGÆ. In honorem SS. Euchariſtiæ. quæ ſodalitas hac occaſione cepit exordium. Auguſtiſſimi Chriſti Corporis ferijs, dum de mane ad ſupplicationem populus coit, triſte excitatur incendium: eo ædes propè quadraginta cum æde ſacrâ funeſto ſpectaculo conflagarunt. Miſſus eſt ad eos ſolatii cauſsâ Sacerdos, qui paucis diebus omnium animos ſic erexit ac confirmauit, vt non modo nihil de priſtino Euchariſtiæ ſtudio cultuq; remiſerint, ſed eius nomine præcipuam quandam Sodalitatem inſtituerint. *In Auſtriâ.*

RVTHENIS. *In Aquitaniâ.*

DVACI tres aliæ Congregationes inſtitutæ. *In Belgicâ.*

Jn Vrbe LEGIONENSI. *In Caſtellanâ.*

VALENTIAE, Virorum. *In Aragonenſi.*

GRA-

GRANATAE, nominis Jesu. *In Bætica.*

In Prouinciâ MEXICANA coaluêre Sodalitates quædam ex iis hominibus, qui suam operam nauent ægrotis. His, pro vicis oppidi, in singulas hebdomadas, ægrorum ministerium curaq; diuiditur. Vbi sua cuiq; Vico recurrit hebdomas, exeunt è suis ædibus omnes Viri feminæq; cum liberis ac domesticis, obseratisque foribus, ea secum ipsi deferunt, quibus per hebdomadam pascant ægros, nihil vt in eos præter id, quod Sodalium charitas domo attulit, impendatur. *In Mexicanâ.*

NEAPOLI in Domo Professâ institutus est piorum hominum cœtus, quibus festo quoq; die secundùm breuem cohortationem ab aliquo è Societate habitam, quædam proponuntur ad CIↃIↃ. LXXXV.

tur ad meditandum capita; vbi ad horæ fermè quadrantem, clauſo cæteris curis aditu, commentantur. *Nicolaus Orlandin. In Neapolit.*

NOLAE Sacerdotum vna; altera Opificum. *In Neapolit.*

CATAZORII, Opificum. *In Neapolit.*

BARII, binæ hominum plebeiorum. *In Neapolit.*

MANTVAE. *In Venetâ.*

MEDIOLANI. In Domo Profeſsâ.

PIASCHII, SS. Euchariſtiæ. *In Mediolanenſi.*

BRIGANTIAE. *In Luſitaniâ.*

MVRCIAE. *In Toletanâ.*

MALACAE. *In Bæticâ.*

POSNANIAE. Miſericordiæ vna; altera B. V. Academica. *In Poloniâ.*

DIVIONE. *In Lugdunenſi.*

TRAIECTI. *In Belgicâ.*

FLO-

FLORENTIAE cœtus Opificum. *Fran. Bencius in Romanâ.* CIↄIↄ LXXXVI

NEAPOLI, B. V. Nascentis. *In Neapolit.*

CATACAE, Sacerdotum. *In Neapolit.*

SYRACVSIS, *In Siciliâ.*

MINEI quinq; Sodalitia. *In Siciliâ.*

MEDIOLANI, nata Sodalitas quæ cum Pietatis nomine, suscepit etiam munus adiuuandi pauperes, eos præcipuè, qui in carcere detinentur. *In Mediolanensi.*

SABATAE In Liguria: Ex Collegio Genuensi. *In Mediol.*

PVLTOVIAE Virorum Nobilium. *In Poloniâ.*

In Vrbe NIESVISIENSI bina cœpta Sodalitia, quorum alterum aduigilat, ne ægroti moriantur

antur ſine perceptione Sacramentorum. *In Polonia.*

DROBICII in Ruſſiâ, SS. Euchariſtiæ. *Ex Colleg. Gedanenſi.*

PILSNAE, *In Auſtriaca.*

CORTRACI. *In Belgica.*

In Vrbe VALENCENENSI. *In Belgica.*

CVCVITI & ILABI, Nomini IESV Conſecratæ Sodalitates. *In Peruana.*

OLYSSIPONE alia ad tuendam pudicitiam muliercularũ, quas vocant conuerſas. *In Luſitania.*

Jn PACENSI Coloniâ Sodalitium inſtitutum ſub patrocinio B. V. In hoc, Vno die, adſcripti quingenti. *In Luſit. Ex Colleg. Eborenſi.*

In Vrbe FLVMINIS JANVARII cœpit Sodalitas altera; ei⁹ appellatio ab Vndecim Millibus Virginum. *In Braſilia.*

TAV-

TAVRINI, Virorũ vna; Catechumenorum altera. *Franc. Bencius In Mediolanensi.* CIↃ IↃ LXXX VII.

NOVOCOMI, Nobilium. *In Mediol.*

VERONAE. In Clericorum Seminario, B. V. *In Venetâ.*

TOLOSAE, V. Conceptæ. *In Aquitaniâ.*

Ex Iuuentute Gymnasij ROMANI conflatum est Parthenium Sodalitium duplex. *In Romanâ.*

CASTELLIONE institutus hominum cœtus sub patrocinio Spiritus S. *In Romanâ.*

NEAPOLI ad Nobiliorum Sodalitium accessit Tenuiorum Oratorium; bis singulis mensibus acceptâ lege Communicandi &c. Quos maximè facinorosos esse accipiunt, ad horum amicitiam adrepunt, vt paulatim adducant ad pœnitentiam. XXXIIX. CIↃ IↃL

In Montis VESVVII oppido, Sodalitium Nobilium. *In Neapol.*

In Vrbe CIRINOLANA; *In Neapolit.*

Minor Congregatio, MONTISREGALIS. *In Siciliâ.*

MEDIOLANI in domo Professâ institutum Sodalitium è primoribus ciuitatis.

In oppido FINARINO duplex, vnum adolescentium, alterum Nobilium. *In Mediolan.*

DERPATI Sodalitas SS. Eucharistiæ *In Poloniâ.*

LEODII Maior Congregatio. *In Belgicâ.*

AQVISGRANI duplex. In *Belgicâ.*

In Vrbe ALQVERIENSI. *In Aragoniâ.*

MADRIDII Sodalitiũ è Sacerdotibus multis Virisque nobilibus, captiuorum subsidio institutum. *In Toletanâ.*

ANGRÆ

ANGRÆ altera. *In Lusitaniâ.*

BAIÆ altera. *In Brasiliâ.*

TYBVRE addita est altera Sodalitas, cui nomen â S. Getulio. Eius proprium Officium est, defendere ab inopiâ honestas familias ad paupertatem redactas. *Franc. Bencius In Romanâ.* CIↃ IↃ LXXXIX

CONSENTIÆ tria Sodalitia B. V. Nobilium, Opificum, Discipulorum. *In Neapolit.*

PANORMI duplex Opificũ. *In Siciliâ.*

AVGVSTÆ Vindelicorum. *In Germaniâ.*

TVRNONE. *In Lugdunensi.*

VALLISOLETI in Domo Professâ, cœpit altera Congregatio, in rem muliercularum propter pauperiem formamq; periclitantium. *In Castellanâ.*

OVETI in carcere constituta Sodalitas, aduersus periuria & licentiam linguæ. *In Castellanâ.*

in vr-

Jn Vrbe HVETENSI, Sacerdotum Sodalitas. *In Toletanâ.*

Jn Vrbe CHITENSI. *In Peruanâ.*

Tertia Sodalitas in Collegio
CIↃ IↃ XC. ROMANO ad duas veteres accessit.

LAVRETI: *In Romanâ.*

TABERNIS duo Sodalitia; Virorum Nobilium & Adolescentium. *Ex Collegio Nolano. Prou. Neapolit.*

DREPANI, Opificum. *In Siciliâ.*

Jn MONTE REGALI, Opificum Agricolarumque. *In Siciliâ.*

GENVAE. *In Mediolan.*

VERONAE, Clericorum adolescentium. *In Venetâ.*

FVLDAE inter Viros Ecclesiasticos. *In Rhenanâ.*

MONASTERII. *In Rhenanâ.*

LOVANII Sodalitium vo-

cabulo

cabulo SS. Euchariſtiæ: Cooptantur Iuuenes ab anno decimo octauo; Iis traduntur arma arcendo hoſti, ſed non niſi poſt votum promiſſumque Catholicæ Profeſſionis: â maledictis abſtinent & â conſuetudine iurandi. Diebus Dominicis matutinis horis â Sacerdote ad pietatem; veſpertinis â Doctoribus ſuis ad pugnam exercentur; ſoluti ab omni alio opere publico & immunes. Ii iam trecenti; Rectores duo, Centuriones viginti quatuor &c. *In Belgicâ.*

DVACI prioribus Sodalitijs acceſſere duo. Vnum Religioſorum; alterum ſub appellatione Omnium Sanctorum. *In Belgicâ.*

CORTRACI, Sodalitas Omnium Sanctorum. *In Belgicâ.*

STEENVICI Friſiæ oppido, inter Milites inſtitutum Sodaliti-

dalitium Dominici Corporis: *In Belgicâ.*

In Collegio SASSARITANO, tertium Sodalitium. *In Sardiniâ.*

CHAMBERII. *In Lugdunensi.*

DIVIONE, Sacerdotum aliud, aliud Opificum. *In Lugdunensi.*

ANICII. *In Lugdun.*

TOLOSAE Minor. *In Aquitaniâ.*

TARRACONE. *In Aragoniâ.*

MEDINAE duplex Sodalitium: Alterum expositos liberos â parentibus alendi onus suscipit: alterum prælata Cruce diebus festis conuocat pauperes ad Sacrum & largitur stipem. *In Castellanâ.*

TOLETI in Domo Professâ. *In Toletanâ.*

In Collegio MEXICANO duplex Sodalitas. *In Mexicanâ.*

In

In Collegio FLVMINIS JANVARII ab Indis institutum Sodalitium, ab appellatione & tutelâ Trium Magorum. *In Brasiliâ.*

In Collegio SALERNITANO quatuor Sodalitates institutæ. *In Neapolitanâ.*

RHEGINI, Congregatio Opificum. *In Siciliâ.*

BIALOMII. *In Lugdun.*

In Collegio S. ILDEFONSI. *In Mexicanâ.*

In Collegio VAXACENSI. *In Mexico.*

NOLAE Sodalitas Studiosorum cœpit. *In Neapolita.*

ARONAE accessit alia ex indigenis Adolescentibus. *In Mediolan.*

GENVAE, alia in Triremibus *In Mediol.*

PETROCORII, *In Aquitaniâ.*

POS-

POSNANIAE, *In Poloniâ.*

RATISBONAE, *In Germaniâ.*

COMMOTOVII, Ex Studiosis. *In Austriacâ.*

BRVNAE Ex Opificibus. *In Austriacâ.*

VIENNAE Ex adolescentibus. *In Austriaca.*

TOLETI Minor. *In Toletanâ.*

VALLISOLETI cœtus institutus ex omnibus Fisci Regij aduocatis: cuius illud est munus præcipuum, vt annonam retentis in custodiâ publicâ suppeditent; id quod bini quotidiè miro ordine miraque charitate perficiunt. *In Castellana.*

CIↃ IↃ XCIII. ROMAE Antistitum ac Virorum Nobilium cœtus B. V. in cælũ Assumptæ. Qui alteri famulorum Sodalitati occasionẽ dedit & initium: dum Domini in Oratorio versantur, famuli Dominorum egressum præstolantes,

lantes, in alia ſede Chriſtianis præceptis ad ſalutarem Sacramentorum vſum informantur. *Horatius Turſelinus In Romana.*

NEAPOLI, in Domo Profeſsâ, Sodalitas Sacerdotum, *In Neapolit.*

BARVLIS, Vna Studioſorũ, altera Opificum. *In Neapolit.*

Jn Vrbe SALERNITANA prioribus quarta adiecta eſt Sodalitas, eorum qui Juri ciuili & Philoſophiæ ſtudẽt. *In Neapol.*

MELITAE tres Congregationes enatæ: Equitum, Opificũ, Studioſorum. *In Sicilia.*

OLYSSIPONE; inter Milites præſidiarios; cui VIRTVTIS cognomen. *In Luſitania.*

ANGELOPOLI; *In Mexicana.* CIƆ IƆ
ROMAE In Domo Profeſsâ, XƆIV. &
cœperũt binæ Sodalitates: Prior CIƆ. IƆ
B. V. Natæ, in quam Magiſtri XCV.
Officinarum admittuntur: altera B.V.

ra B. V. assumptæ, quæ constat ex secundo Ordine Opificum Iuuenum, operam mercede exercentium. *Sebastianus Beretarius In Romanâ.*

Minor FLORENTINA. *In Romanâ.*

CATANAE quarta addita. *In Siciliâ.*

In MONTEREGALI, Opificum Iuniorum. *In Sicilia.*

GENVAE Studiosorum. *In Mediol.*

CREMONAE, Nobilium. *In Mediol.*

AVENIONE, altera grandiorum. *In Aquitania.*

DOLAE in Conuictu. *In Lugdunensi.*

LOVANII, tribus addita est quarta Omnium Sanctorum. *In Belgica.*

BRVGIS è Milite præsidiario. *In Belg.*

TVRIA-

TVRIASONE, *In Aragonia.*

In Vrbe ECCLESIENSI, Ciuium *In Sardinia.*

CORDVBÆ, quæ Cœnobii curam ſuſcepit, quo pœnitentes feminæ â turpi vitâ ſe recipiunt. *In Bætica.*

CAZORLÆ. *In Bætica.*

OVETI. *In Caſtellana.*

VALENTIAE In Collegio. *Sebaſt. Beretarius, In Aragonia.*

TVRIASONE, Virorum, ſub patrocinio S. Ioſephi. *In Aragonia.*

In Vrbe BALEARICA, Virorum. *In Aragonia.*

BÆZÆ duo; Vnum Studioſorum; alterum, Opificum. *In Bætica.*

VALLISOLETI in Domo Profeſsâ. *In Caſtellana.*

ABVLÆ, Nobilium. *In Caſtel.*

PANORMI in Domo Profeſsâ, duo: Clericorum, Vnum; alte-

alterum, Opificum. *In Siciliâ.*

DREPANI, bina sunt instituta Sodalitia: Vnum ad humanda pauperum cadauera: alterũ, ad subleuandos, qui carcere tenentur. *In Sicilia.*

NOVOCOMI. *In Mediolan.*

Jn MONTE REGALI, Tria. *In Mediol.*

POTOSII. *In Peruana.*

CIↃ. IↃ XCVII. BRIXIÆ, Clericorum. *Sebast. Beretarius in Veneta.*

TVRNONENSIS Sodalitas, diuisa in duas. *In Lugdunensi.*

VESONTIONE. *In Lugdunẽsi.*

CALARI. *In Sardinia.*

SALMANTICÆ. *In Castella.*

BRACHARÆ, ad animas in pœnis purgatoriis alleuandas. *In Lusitania.*

CIↃ. IↃ XCVIII. MACERATÆ, duabus Sodalitatibus addita tertia Studiosorum; quarta Opificum. *in Romana.*

In

JnVrbe ANCONITANA;altera Studioſorum; altera Nobilium. *In Romana.*

PATAVII, Tertia. *In Veneta.*

In MONTE REGALI, Tertia Nobilium. *In Mediolan.*

BENEVENTI, in ſubſidium animarum purgantium. *In Neapolitana.*

MOGVNTIAE, Angelorum. *In Rhenana.*

Jn Reſidentiâ *TORVNENSI.* cuius eſt inprimis prouidere, vt SS.Euchariſtia ad ægrotos cum omni reuerentiâ deferatur: dein vt tenuioribus Catholicis honeſta ſepultura ne deſit. *In Polonia.*

ABVLAE, Opificum. *In Caſtellana.*

Jn Vrbe *GVAXACENSI.In Mexicana.*

VALLISOLETI, in Collegio, *In Mexicana.*

LAV-

CIↃ IↃ. *LAVRETI. In Romana.*

XCIX. *TYBVRE. In Romana.*

PANORMI, in Domo Professâ, Sodalitas Rusticorum. *In Sicilia.*

In Vrbe *CALACTENSI. In Sicilia.*

VERONAE, binæ. *In Veneta.*

CONSENTIAE, tribus quarta est adiecta. *In Neapolit.*

AQVILEAE, Nobilium. *In Neapolit.*

TVRNONI, diuisa est. *In Lugdunensi.*

In Vrbe *VALENCENSI*, Virorum. *In Belg.*

RIGAE In Polonia.

POMPEIOPOLI. In Castellana.

GANDIAE. In Aragonia.

MEXICI Sodalitas Saluatoris. *In Mexicana.*

In Sede S. *GREGORII*, Sodalitium Jndorum. *In Mexicana.*

In Sede Taitaiona. *In Mexicana.*

IV. Se-

IV. Sequitur annus fecularis CIↃ IↃC. poſt quem aliquanto pauciora ad nos perſcripta ſunt, neſcio caſu an conſilio: magno certe dolore noſtro, quod multorum locorum præſtantiſſima exempla ſilentio premere cogamur. Sed quod ſupereſt, agam⁹. CIↃ IↃC.

SENIS, Sodalitas Opificum. *In Romana.*

In Vrbe *CALTANIXETTENSI.* 4. Sodalitates: Prima Nobilium; altera plebeiorum; tertia diſcipulorum natu maiorum; quarta, minorum. *In Sicilia.*

NOVOCOMI, Opificum. *In Mediol.*

TOLETI, in Domo Profeſsâ, Tres. Prima B. V. Annunt. Academica: altera Chriſto Puero ſacra. tertia curat carcere attentos. *In Tolet.*

CALARI, Trib⁹ adiecta quarta. *in Sardinia.*

LOVA-

LOVANII, Ciuium. *In Belgica.*

CIƆ.IƆ *GANDIAE*, *In Aragonia.*

CI. *CORDVBAE*, Duæ. *In Bætica.*

VESONTIONENSIS diuisa. *In Lugdunensi.*

CIƆ.IƆ *MEDIOLANI*, in Domo Pro-
C.II. fessâ. in Collegio tribus est adiecta quarta.

CONIMBRICAE, Opificum. *In Lusitana.*

Jn Vrbe *PORTVENSI*, Nobilium. *In Lusit.*

MVRCIAE, duabꝰ addita tertia. *In Toletana.*

TARRACONE, in Domo Probationis, Sodalitas Ciuium. *In Aragonia.*

Jn Vrbe *VRGELLENSI*, è viris primariis *In Aragonia.*

Jn Residentiâ *SILANA*. *In Philippinis.*

SELLIAE. In Austriâ.

NOVODOMI. In Austria.

Jn Vrbe *VVINOXBERGENSI*, binæ.

binæ. *In Belgica.*

IAROSLAVII. In Polonia.

GRAECII, Angelica. *In Austriaca.*

CONIMBRICAE, cæpit Sodalitas Academica. *In Lusitan.* CIↃ. IↃC. III.

In Vrbe *NVMANTINA*, Nobilium. *In Castellana.*

LVCRONII. In Castellana.

COMPOSTELLAE. In Castellana.

In Vrbe *PERPINIANENSI. In Aragonia.*

CORDVBAE, SS. Trinitati sacra; Nobilium. *In Batica.*

VBEDI; Scholasticorum & Sacerdotum. *In Batica.*

LIMAE, Sodalitas B. V. partum expectantis; Ciuium. *In Peruana.*

TORNACI, Nobilium. *In Belgica.*

DVACI; Ciuium. *In Belgica.*

ALII, ex Collegio Syracusano, *In Prouincia Sicilia*, Duæ insti- CIↃ. IↃC. IV.

tutæ sunt Sodalitates: Nobiliorum altera; altera Plebeiorum. Ibi per decem dies à primâ vsq; ad Tertiam Noctis horam, ingentium saxorum fragor in omnib⁹ tectis exauditus est, quibus callidissimus humani generis hostis territare illos voluit, vt à præclaro incæpto desisterent; Saxa enim per aërem ferri, atq; in tecta ruere animaduertebant; rei verò Authorem nullũ vsquam deprehendebant: Sed tam grauium saxorum pondere, ne tenues quidem tegulæ vel comminutæ vel loco suo motæ: quod in caussâ fuit, vt Oppidani vanos Hostis conat⁹ irriderent.

ALEXANDRIAE. In Mediolan.

VALLISOLETI in Collegio; Clericorum. *In Castellana.*

LVCRONII. In Castellana.

ILERDAE; Theologorum atque Jurisconsultorum. *In Aragonia.*

MA

MALACAE; Nobilium. *In Bætica.*

MARCENAE. In Bætica.

GANDIAE in Collegio; Ciuium. *In Bætica.*

In Collegio *GVADALAXARENSI. In Mexicana.*

LEMOVICIS. In Aquitania.

LVXEMBVRGI. In Belgica.

BRVXELLIS. In Belgica.

LVBLINI; Minor. *In Polonia.*

TAVRINI. In Prouincia Mediolan. Jurisprudentiæ ac Medicinæ Studiosorum. CIƆ. IƆC. V.

PARMAE duplex Sodalitas. *In Veneta.*

GVAMANGAE; Vna Hispanorum, altera Jndorum, Sanctissimo Pueri IESV nomine. In illâ inter alia officia, duo pacis Ciuium tranquillitatisq; custodes designati sunt, duo maximæ Authoritatis Viri.

CARTHAGINE. In Peruana.

CIↃ. IↃC. VI. In Collegio *SASSARITANO*, Sodalitas SS. Euchariſtiæ. *In Sardinia.*

In Collegio *CHVQVISAQVENSI*. *In Peruana.*

In Sede *IVLIENSI*; Congregatio ſub titulo Sacratiſſimæ Euchariſtiæ exordium ſumpſit *In Peruana.*

NANCEI; Nobilium. *In Francia.*

LABACI. *In Auſtria.*

AVDOMARI in Collegio Anglicano. *In Belgica.*

DVACI, Sodalitas Studioſorum in tres diuiſa. 1. Theolog. & Iuriſperitorum. 2. Philoſophorum. 3. Rhetorum. *In Belgica.*

CAMERACI. *In Belgica.*

BONONIAE. duplex Sodalitas: altera Mercatorum; opificum altera. *In Veneta.*

GRANATAE, Nobilium & Mercatorum. *In Bætica.*

In

In Vrbe *MALACITANA &* *FRANXINETENSI*, Nobilium & Opificum. *In Batica.*

TICINI; Vna Opificum; Altera Scholasticorum. *In Mediolan.* CIↄ. IↄC. VII.

NICAEAE; Virorum. *In Mediol.*

VBEDI; binæ: altera B.V.Cõceptæ ex Ciuitatis Primoribus; altera Opificum sub inuocatione Spiritus S. *In Batica.*

In Residentiâ *IVLIDENSI*; Vna nomine Paruuli IESV; altera SS Eucharistæ. *In Peruana.*

In Residentiâ *TINAGONENSI*. *In Philippinis.*

MVSSIPONTI; altera B. V. assumptæ. *In Francia.*

AVISGRANI Nomine & auspiciis Beatissimę Virginis instituta Sodalitas *In Rhenanâ.*

BILBILI; Opificum. *In Aragonia.* CIↄ. IↄC. VIII.

HISPALI instituta Sodalitas S. Spiritus, inter eos Viros, qui

Iudiciis præsunt: Constitutus vnus ex iis Aduocatus Pauperũ. *In Batica.*

In Vrbe *FREGENALENSI*; B.V. Conceptæ, *In Batica.*

CIↃ.IↃC. XX. In Conuictu *BITVRICENSI*; *In Francia.*

MAVRIACI, B.V. Conceptæ; *In Tolosana.*

ANTVERPIAE, Opificum. *In Belgica.*

TRAIECTI & *BRVGIS*, Sodalitas, cui Angeli nomen dedêre, & normam viuendi. Eius est, quàm decentissimè sacris operanti ministrare: modestiâ, diligentiâ, pietate aliis anteire; Angelos Custodes, eorumq; Regimen cultu atq; obseruantiâ sedula venerari. *In Belgica.*

CAMERACI duplex Sodalitas; Vna B.V. Angelorum altera. *In Belg.*

CLAGENFVRTI; *In Austriaca.*

IARO-

IAROSLAVII; Ciuium; B. V. Natæ. *In Polonia.*

VILNAE alumnorum Pontificiorum. *In Lithuania.*

BAEZAE, binæ Scholasticorum. *In Bætica.*

POTOSII B. V. Conceptæ. *In Peruana.*

MANILAE, milites contra Hæreticum archipiratam ituri Sodalitium B. V. instituêre. *In Philippinis.*

PANORMI In Domo Professâ, Sodalitas B. V. Præsentatæ, in quâ Magistratus Vrbis. *in Sicilia.*

AGRIGENTI, quatuor, Prima Dominorum, secunda Plebeiorum, Tert. Presbyterorū. Quarta Adolescentium. *In Sicilia.*

NEAPOLI; Virorum; ad iuuādos ex Mauritano Turcicoque bello captiuos. *In Neapolit.*

In Domo *AEGLENSI* Sodalitas Piscatorum. *In Neapolit.*

ADRIAE, duplex: Puerorum Vna, altera Artificum. *In Neapolit.*

PLACENTIAE, tribus Sodalitiis, Opificum, Mercatorum, Nobilium; accessit quartum, quod Sacerdotes & Clerici cōstituunt. *In Venetâ.*

OROPESAE & In Vrbe *HVTENSI*; Congregatio Sacerdotũ. *In Toletanâ.*

VESONTIONE. *In Lugdunensi.*

VIENNAE. B. V. Assumptæ. *In Lugdunensi.*

AVDOMARI, Studiosorum Sodalitas â ciuili seiuncta. *In Belgica.*

ANTVERPIAE octo sunt Sodalitates; vltimæ duæ hoc anno institutæ. *In Belgica.*

BRVGIS. *In Belgica.*

In Vrbe *VALLENCENSI*; Opificum. *In Belg.*

COR-

CORTRACI. binæ: Opificum, B. V. & Studiosorum angelica. *In Belgica.*

LEODII, Virorum Sodalitas ita excreuit, vt in quinq; fuerit diuidenda. Primam constituunt Viri Ecclesiastici, Secundã Litterati matrimonio iuncti, Tertiã non coniuncti, Quartã Mercatores & Opifices coniugati, Quintã non coniugati. *In Belgica.*

MONACHII, Ciuium. *In Germania.*

COLONIAE, bipartita Sodalitas Trium Regum. *In Rhenana.*

MOGVNTIAE, quatuor Sodalitibus addita Ecclesiasticorum, sub nomine SS. Eucharistiæ. *In Rhenana.*

CAESARAVGVSTAE, tribus cœtibus adiectus quartus, Theologorum & Philosophorum. *In Aragonia.*

BAEZAE, Minorũ: *In Batica.*

CIƆ.IƆC. XI. *CATANAE*, Clericorum Sodalitas. *In Sicilia.*

CONSENTIAE, Clericorum & Adolescentium. *In Neapolit.*

In Collegio *THEATINO*. *In Neapolit.*

MADRITI, Sacerdotum. *In Toletana.*

REMIS, B. V. Annunciatæ. *In Francia.*

BRVGIS, Iuniorum Opificum. *In Belgica.*

BRVXELLIS, Iuuenum Sodalitas B. V. Visitantis. *In Belgica.*

PRAGAE, Minorum. *In Austria.*

BAMBERGAE, duplex Sodalitas Vna Angelorũ; altera Deiparæ. *In Rhenana.*

LEOPOLIENSE, Sodalitium in duo diuisum. *In Polonia.*

TRIGVERIS. *In Bætica.*

CAZORLAE: *In Bætica.*

PALAPAGONAE. *In Philippinis.*

In

In Vrbe *GVADIAXENSI. In Mexicana.*

In Vrbe *MARSALENSI*, Opificum. *In Sicilia.*

In Collegio *SACCENSI* quatuor Sodalitijs, additum quintum, Sacerdotum. *In Sicilia.*

In Vrbe *LVPIENSI,* Opificum. *In Neapolit.*

LEODII, instituta Sodalitas Puerorum. *In Belgica.* CIϽIϽC XII.

CAMERACI, Opificum. *In Belgica.*

FLEXIAE, Sodalitas Conuictorum. *In Francia.*

V. Iam verò quo tempore nostra hæc Ingolstadiensis Sodalitas exorta sit, è comentariis in lucem proferamus. Cum anno Christi 1577 R. P. Ottho Eysenreich tunc Conuictorum Collegij Albertini Regens, pòst per superiorem Germaniá Præpositus Prouincialis, inter colloquen- *Ingolstadiensis initia.*

loquendum forte sermonē inie-
cisset de variis passim Sodaliti-
is in honorem. B. Virginis Ma-
riæ erectis, incessit plurimorum
animis incredibilis ardor ad si-
miles conuentus celebrandos.
re itaque cum R.P. Theodorico
Canisio Rectore Collegij Societ.
Iesu communicata, eius appro-
batione atque auspicio XI Cal.
Ianuarias viginti lecti Iuuenes
inter se Societatem Parthenia-
nam primi inierunt. Huic dein-
de cætui primus omnium se adi-
unxit SIMON FEVRSTEIN nunc
Reuerendissim⁹ Ecclesiæ Cathe-
dralis Brixinensis Suffraganeus
ac Præpositus. cuius ea de causa
meminimus, quod etiamnum
Sodalitatē sibi hanc cordi esse,
significare, magnificeque de illa
loqui soleat. Postea cum anno
consequenti plures numerarē-
tur; quàm vt commodè ab vno
Magi-

Diuisio Sodalitatis in Ma-

Magiſtratu regi poſſent, in Maiorem ac Minorem diuiſa eſt. V. IdusDecemb. Priuilegiorum tamen ac meritorum communione retenta. Anno deinde 1579. VIII. Cal. Mart. R. P. Antonius Poſſevinus Bullā Gregorij. XIII attulit, qua ille primò Cōgregationes B. Virgini ſacras approbârat ſacrisq; beneficiis locupletarat: ſimul literæ à Romanis Sodalibus venerunt, quibus in fœdus quoddam & commune ius meritorum ac gratiarum adſciſcebamur. Verum anno demum pòſt 1586. pridie Calendas Aprilis iterum Roma literæ perferūtur, ſimul Geminum diploma, quorum vno ab admodum R. P. Claudio Aquaviua Societ. Ieſu Præpoſito Generali Romano Primario tanquā capiti adſcripti ſumus: altero primarij Sodalitij erectio, aliorumque aggregando-

iorem ac Minorem.

Fœdus cū Romana.

Romanæ Primariæ adiungitur Ingolſtadienſis.

gandorum poteſtas, aliáque à Gregorio XIII poſteri9 conceſſa continebantur. Tandem leges quibus nunc viuitur, Roma acce-pimus 1588, easque V. Idus April. promulgauimus. Atque vt maius robur ab acceptatione Sodalium haberent, quotquot tunc aderant ijsdem manu ſua ſubſcribere iuſſi ſunt, ſi quidem Sodalium nomen ac locum retinere vellent. paruerunt omnes animo alacri, ſuaque ſubſcriptione poſteris exemplum atq; documentum reliquerunt, Congregationem in ſuo flore tamdiu futuram, quamdiu apud eam legum amor atque cuſtodia in precio foret: vbi earũ curã poſt alia habitura eſſet, ſplendorem perdituram. Quo magis par eſt nos eniti, vt quam optimè inſtitutam accepimus, eandem ad poſteros florentem ſtudiiſque

Leges ſpferuntur.

diiſque

diisq; & officijs omnibus perfectam transmittamus. Sed de legibus alius erit scribēdi locus. Circa idem fermè tempus è Cōgregatione maiore noua extitit, Religiosorū, ꝓprioq; Magistratu vti cœpit, nostræ tamen Sodalitatis Iure ac priuilegijs munita; donec tandem 1620 nouo diplomate impetrato à nostra se penitus secreuit.

Religiosorum cœtꝰ instituitur.

VI. Denique anno 1594 in conuictu S. Ignatij Martyris cœptum est inter Sodales nouū collegium vsurpari, ad quod adleguntur, qui se student præ cæteris Mariano cultui deuouere. In more illis est sæpius ad decātandas Deiparæ laudes conuenire, hortari inter se & ad maius virtutis studium impellere, cōmentari è sacris quidpiam, animum quot hebdomadis expiare. Si quispiam lethalem noxam admis-

Colloquij Mariani exordiū.

Mores.

admisit, legibus eorum sicuti profanus arcetur; suometipse iudicio exclusus præsens absens est, cæteris insciis. ita ad idem consortium tacitè eidem reditus patet, cum culpam eluit certoque carmine Virginem MARIS STELLAM salutat. Hoc in eum finem sic statutum iudico, ne vnius flagitium cętui reliquo fraudi foret. Qui enim separatim ab alijs vitam agit, is soli sibi peccando malum arcessit; at qui cōmunitatis iure viuit, culpam suam reliquorum damnum facit; vti nullum membrum sine corporis malo ægrum est. Quo magis Sodalibus omni studio prouidendum est, vt scelerum puri, corporis totius incolumitatem atque nitorem tueantur. Cœtus iste Colloquium vocatur. Auctorem habuit R. P. Iacobum Rhem Societatis IESV, sancti-

Vnius Scelus Communitati noxium est.

Auctor Colloquij.

Sanctitatis fama apud nostrates celebrem; cuius paulo post argumentum vnum alterumue dicam; iam de Colloquio absoluam. Anno CIↃIↃCXI Paulus V. pontifex Maximus nouum hoc Sodalitium auctoritate sua firmauit gratijsq; impertiit. Quod illi beneficium iam inde veteres eius Sodales Franciscus Guilielmus Comes à Wartẽberg & Leo Menzelius, vterque nunc meritis atque honoribus suis clarissimi, dum studiorum causa Romæ agerent, coram à Summo Pontifice imperrârunt. *Confirmatio.*

VII. Hæ ferè sunt Sodalitates, quas ab Octogesimo primo superioris seculi, ad huius vsque duodecimum annum è monumentis describere licuit, omnino supra quadringentas; Antiquiores aut recentiores non attigimus; plurimas eius temporis silentio *De Multitudine Sodalitiorum.*

ſilentio in voluimus cauſâ principio præfati. Tanto plures & eo amplius exortas fuiſſe nihil ambigo. Nam quocunque Societas IESV pedem intulit, ſecuta eſt è veſtigio vna, altera, tertia Virginis Mariæ Sodalitas. Anno 1611 numerantur in Inſula Chio à quatuor Sacerdotibus quinq; Congregationes curatæ: Bæzæ in Bætica Anno 1609. à totidem Patribus ſeptem adminiſtratas reperio. Sola Neapolis à P. Spinello cenſere quindecim perhibetur. Iam de 560. domiciliis, quæ anno CIƆ. IƆC. XVI, habebat Societas, ac de innumeris Excurſionibus quiuis facile cōiecerit, quantū numerum Sodalitiorum paſſim ſtantium par ſit æſtimare. Quid quærimus? Vnus P. Gregorius Ciſnerus, qui anno 1611. in Collegio Cuzchenſi è viuis abiit, trecen-

trecenta sub NOMINE IESV constituisse Sodalitia memoratur: Vt propemodum operæ pretiũ fuisse arbitrer, ad nostram notitiam pauca adeò peruenisse, ne pro libro Catalogum edere cogeremur. *Multitudo Cõgregationũ.*

Cæterum Sodalis noster Parthenius, quem optimis exemplis instituendum suscepimus, cum inter tot Socios se repererit, & è communi fructu inde ad se deriuato voluptatem capiet, & sedulo pro se faciet, ne ipse sit asymbolus: nec eo contentus, quod inter bonos nomen professus sit suum, conabitur quoque aliena tam pulchra facinora imitando sua facere: sed jam ad alia transeamus. *Inter tot bonos turpe est in vltimis hærere.*

CAPVT.

CAPVT III.

QVIBVS LEGIBVS VTANtur Sodales.

Lex est anima Reipubl.

I.
MnisRespublica suo quodã Corporeatq; animo cõstat. Multitudo illi mortalium pro corpore; bonæ leges in vicem animæ sunt, ac quemadmodum membra sensim putrescere atq; à se inuicem resolui incipiunt, quando anima abiit: ita multitudo cohærere diu nequit, si legum expers sit. Vnde sapienter Sodalitiorum Moderatores legibus ea deuinxere. de quibus nunc ordine agere conuenit, postquam de corpore abunde dictum est; Sed paucis id exequar, quod in omnium manib⁹ & notitia versatur.

II. Le-

II. Leges aliæ communes omnium ſunt, aliæ quorundam propriæ. Nam vt quæque Congregatio præter pietatem Chriſtianam, quam cōmunibus tuetur atq; exauget, fines ſibi proprios ſeorſim præfigit; ita ad eũ obtinendum propriis rationibus, quæ decretis ſingularibus continentur, vtitur. Ac communes quidem ſunt, *B. Virginem præcipua veneratione atq; honore perſequi, morum integritate* imitari, in animis ſuis atq; aliorum *excitare cupiditatem ſanctiſſimi illius nominis extollendi*: Magiſtratui & Moderatori è Societate dato parere in iis, quæ ad Sodalitij officia ſpectant: peccata vitæ totius in primo ingreſſu, & tùm certis dieb⁹ feſtis, ac prima quaque menſis Dominica explicare illi, quem P. Rector Collegij aſſignarit; Diuinoq; epulo accumbere: Dominicis

Leges cõmunes Sodaliũ. *I.* *II.* *III. IV.* *V. VI.*

minicis dieb⁹, & ſubinde quoq; aliis vnum in locum, quaſi in ſacrum lycæum, itare, ibique de Sodalium officiis vel diſſerere ipſos interſe vel audire diſſerentem aliquem, aut legentem attendere: Sacrificio incruento
VII. quotidie aſſiſtere; *Diebusq́ conſtitutis Eucharistiam ſimul accipere*; ac pòſt vnum horæ quadrantem piæ cuipiam comentationi vel precationi impendere: Statas
VIII. preces matutino tempore, alias veſperi dicere, dieiq; exacti rationes à ſeipſis repoſcere: Denique omni virtutum exercitio
IX. pollere: Abſentiæ à conuentib⁹ ſolitis cauſas idoneas aut pœ-
X. nas dare: In celebritatibus atq; apparatibus pro honore Soda-
XI. litatis & bono exemplo niti: Sodales ægros viſere; & ſi quidem è vita migrent, eorum funus alios efferre, alios exequias ire, omnes

mnes quà publicè quà priuatim piacularia vota Sacrificiaque procurare. Qui peregrè abeunt, consciis Præside Præfectoque proficisci, munitos iis literis, quæ fidem faciant eos stipendia Mariana meruisse, vt ad eadem signa, vbi vbi miles noster est, admittantur: vbiq; Duce suo ac Commilitonibus Partheniis digna gerere: Imbelles, ignauosque disciplinæ osores, quique ingenio malo prauoque sunt auersari, fugere lites, aleã ganeamque detestari: ipsos inter se necessitudinem atque amicitiam colere, strenuissimum quémque ad imitandum proponere; pulcherrimis deniq; factis Maximæ Patronæ se clientes probare: Ad extremum leges per noscere atque accuratè ad earũ normam vitam instituere, non tantum earum, quæ Communes sunt

XII.

XIII.

ſunt & cum PræfectusMagiſtratum init publicè recitantur, ſed quas ſibi peculiares quæque Sodalitas ſanxit.

III. Sunt deinde aliæ Magiſtratuum leges; aliæ de admittendis iis, qui ſe cœtibus his adiungere poſtulant; aliæ de ratione creandi Magiſtratus; aliæ de rebus in deliberationem adducendis diſcutiendisque conditæ; quas referre nihil opus eſt. Demum ſuas ſibi quodlibet Sodalitium leges propriumque jus condit. quæ omnia non modo prolixum eſſet deſcribere, ſed nec noſcendi quidē copia ſuppetit. pleraque ex iis, quæ proximis capitibus, ſub nectam, intelligi poterunt.

De Superioribus Congregationū.

IV. Nunc quærat quiſpiam, cum Sodalitates Rem quandam publicam dixerim, cuius illę imperio pareant, ac penes quem ſupre-

ſuprema in eas ſit Iuriſdictio? Non magni laboris erit quæſtionẽ euoluere, legenti, quæ Maximi Pontifices Gregorius XIII & Sixtꝰ V. ſuis Diplomatis conſtituerũt. Nam ſi ſupremã poteſtatem penes illum Iuriſperiti iure merito orẽ vno collocant, qui ſtatuta, conſtitutiones, decreta cõdere, imutare, corrigere, moderari, reformare, ac communitati ferre poteſt; cuique fas eſt, decretaad examẽ reuocare, eaq; approbare vel abrogare; qui cõmunitatem erigendi, inſtituendi, luſtrandi, ac denique diſſoluendi vim atque auctoritatem obtinet; dubium nemini eſſe poteſt, Præpoſitum Generalem Societ. Ieſu ſupremo iure Sodalitates adminiſtrare, cui totum illud ius erigendi, diſſoluendi, luſtrandi, decernendi, aliaque faciendi, Pontifices tribuerunt.

Arg. l. 2. §. poſtea ne diutius & §. Et cum placuiſſet ff. de orig. Iuris. & l. 12. C. de legibus.

Gregorius XIII. Sic loquitur: *Præterea eidem Præposito seu Vicario Generali pro tempore existenti, vt in quibusuis aliis dictæ Societatis Collegiis extra Vrbem prædictam, per vniuersum orbem, nunc & pro tempore erectis & quascunque alias seu quæcunque alia Scholarium ibidem literarum studijs insistentium, & aliorum Christi fidelium ipsi Societati deuotorum Congregationes, seu Sodalitia sub eo titulo Annuntiationis Beatæ* MARIÆ, *quæ ab ipsa primaria Congregatione, seu primario Sodalitio tanquam membra à capite dependeant,* Auctoritate nostra *sine tamen Societatis aut Collegiorum & Ecclesiarum huiusmodi præiudicio* Erigere & instituere &c *Necnon tam primariam, seu primarium, quàm omnes & singulas ei aggregandas Congregationes, seu omnia & singula ei aggreganda Sodalitia huiusmodi* Per se vel alium vel alios eiusdem Societatis

In Bulla Erectionis CIↃ. IↃ. LXXXIV

Præpositi Generalis Societ. IESV *in Primarium & alia o-*

cietatis Presbyteros *idoneos ab eo deputandos* Visitare, *& pro earum felici statu, regimine & directione*, quæcunque statuta, constitutiones, & decreta, *licita tamen & honesta sacrisque canonibus, & concilij Tridentini decretis non contraria: nec non ab ipso Præposito seu Vicario, si per alium vel alios deputandos huiusmodi fiant*, examinanda & approbanda edere; *ac postquam edita fuerint, quoties pro eorum & temporum qualitate, aut aliàs expediens ei videbitur* immutare, corrigere, moderari, & reformare, *aut* alia ex integro condere *liberè & licitè valeat, eisdem* Auctoritate Apostolica *& tenore perpetuò concedimus & indulgemus: decernentes statuta, constitutiones & decreta huiusmodi, postquam edita, immutata, correcta, moderata, reformata & recondita fuerint, ab omnibus Sodalibus prædictis* Inuiolabiliter obseruari de-

Ad id mnia ei connexa Sodalitia potestas.

Leges ab ipso Condita, mutata, Correctæ, reformatæ seruari

debent. ri debere. Hactenus Pontifex.

Quæ Sixtus V. Sic ad alia Sodalitia etiam in Domibus Societatis erecta & instituta extendit, *vt omnia in illis* Gregorij XIII literis *contenta, & præsentibus literis huiusmodi concessa, indulta, elargita, ac si specialiter de verbo ad verbum eisdem præsentibus inserta, eorumque toti tenores expreßi forent, concessa esse intelligantur.* Et infra: *Volumus autem quod si dicta Congregationes au[t] Sodalitia; vel eorum quacunque aliquo modo eidem Societati vel Domibus seu Collegiis aliquod impedimentum seu præiudicium pro tempore attulerint, idem Præpositus vel Vicarius, illas vel illa aut eorum singulas vel singula,* Dissoluere *poßit.* Ita Sixt[9]. V.

In Bulla Extensionis CIↃ.IↃ.LXXXVI

Præpositus Generalis potest erectas Congregationes dissoluere.

Ex quibus omnibus conficitur Præpositum Generalem Societ[atis] Iesu supremam potestatē in Sodalitates huiusmodi à Summi[s] Pontificibus consecutum, easd[em]

erige[re]

erigere, lustrare, dissoluere, legibus ac decretis munire; si ipsæ quid statuāt, examinare, approbare, improbare posse: cui proinde in illis, quæ ad Sodalitij profectum pertinent, parere teneantur ij, qui in cœtus hos adlecti nomen remque Sodalium retinere volūt. In manu tua est, an Romæ viuas: Si viuas, illius more viuendum, aiunt.

V. Ac tempus hic me admonet, vt quæstionem, quæ è dictis enascitur, quæque nonnullos torquet aut perturbat, hic dissoluam: Verumne sit, Sodalitatem nostram dependere ab eo cœtu, q Rosarij titulo floret, neminemque in nostram posse adscribi, qui illi nomen prius suū non dederit? Sic enim quosdam disputare publice priuatimque intelleximꝰ: Id olim ita fuisse M. SS. Annales nostri produnt, in

An ex lege Sodales nostri cogantur nomen dare Confratriæ Rosarij?

 quibus

quibus alicubi notatum inuenio, Sodales iussos fuisse nomina sua Sodalitio *Rosarij* inscribēda dare; idque statuto quodam voluntario fieri debebat. Nunc enimuero postquam Gregorius XIII. Primariam Romanam erexit, tanquam aliarum id genus Congregationum caput, eamq; Præposito Generali Societ. Iesu regendam subiecit, nouæq; leges, ita vti Generali fas erat, cōditæ sunt, desitus est mos ille obseruari: neque post id Sodales nostri ex præscripto iam necesse habent Rosarij Sodalitium frequentare. Nam antehac cū Sodalitates à Patribus Societatis erigi solitæ, singulæ seorsim sine certo aliquo capite agerēt, vti se satis tutari possent, primariam aliquam Sodalitatem quęsierunt, cui se annecterent, in eaque se sustentarent; ad eamq; rem

Olim debebant, aliquibus saltem in locis.

rem opportuniſſima ea viſa eſt, quæ & maximè diffuſa & tempore antiquiſſima eſſet Roſarij Sodalitas: atque idcirco in eam certatim recipi petiuerunt. Sed vbi Primaria alia pro his talibus à Summo Pontifice inſtituta eſt, viſum eſt Caput vnum ſufficere, â quo dependerent; ad cuius leges & ipſæ vitam componerẽt ſuam, & quæ in illud Pontifices beneficia contulerunt, illorum emolumentum aliquod acciperent; ſuis iam legibus & gratiis locupletes. Igitur ab alterâ illâ *Roſarij* ſe ſegregarunt, non contemptu aliquo aut negligentiâ, ſed opinione, Præſtare ex vnius formulâ rectè mores inſtituere, quàm neutrius officiis ſatisfacere; cùm plerumq; animus pluribus intentus, nusquam integer ſit. Neque aliter ſentire arbitror Recentiorem quendam, à quo

Iam ex p̃ſcripto nõ tenentur.

Quidam nunc aliter videntur ſentire.

l. 2. de frat. Ros. c. 8. n. 7.

à quo quidam videntur inducti; vt dictitare vellēt, Nos etiamnū obligari apud se nomen profiteri. Perplexè ille quidem loquitur, vt satis nequeas judicare, quid velit. Quid enim vrget, *Idem numero institutum, eundem numero eiusdem Instituti modum, Hoc institutum; Dicti Instituti veterem formulam, esse modum & conditionem concessionis Indulgentiarum*; Generalem Societatis accepisse potestatem edendi & immutandi statuta, *pro regimine & directione, non pro confirmati instituti derogatione*? Nam illud si dicit, Primariam Congregationem ità institutam, vt primis legibus eam vti necesse sit, adeóque etiam illam, quam è P. Costero refert, de nomine nostrorum Sodalium in album *Rosarij* referendo, etiamnum vigere; non fore alioqui idem institutum; conten-

Quo fundamento?

Saluo Instituto potuit id statutū abrogari.

contendit: meâ quidem senten-
tiâ â vero multùm ille aberrat.
Idem enim Institutum rectè id
esse dicitur, quod certis capiti- a
bus rerum gerẽdarum præscri-
ptis cæptum, deinde aliquibus,
quæ in eo præcipua sunt, reten-
tis, propagatur; etsi alijs atque
alijs mutatis, demptis, additis,
nonnihil varietur: Quæ enim
alioqui Religio eadem esse 2
censebitur; cùm temporibus
exigẽtibus subinde aliqua dem-
pta vel adiecta sint? Nec illa ipsa
celebratissima Rosarii Sodalitas
jam eadem erit, si verum autu- 3
mas, quæ aliis atque aliis ex par- *Anno*
te regulis vtitur. Nam R. P. Ia- CIↃ.
cobus Spenger, Ordinis Prædi- CCCC:
catorum Prouincialis aliquas LXXVI.
addidit iis, quę primo factę fue- *Miscell. 5.*
rant: his iterum deinde alias ap- *de psalt.*
positas fuisse, notat Nauarrus. *& Rosa-*

 Quid *n. 2.*

Quid igitur? an ideo eadem esse desiit? vanum dictu est. An verò cùm additio Instituto nihil officiat, aliqua detractio, cũ in tuâ potestate est, officiat? difficile creditu est. Iam illa lex de Inscriptione, fuit Sodalium nostrorum, *mera voluntas ac deliberata pietas*, ait ille. Sit igitur *mera voluntas* quoque eandem abrogare. Omnis enim res per quascunq; causas nascitur, per easdem dissoluitur. Neque dubitatio illa eiusdem: *An quod & altior accesserit auctoritas?* ne paullo quidem momento in aliam partem inclinat. Quam enim facile est illud quærere, tam inficiari promptum est. Quod enim argumentum coactionis? quis coëgit? quem? P. Costerus leges obtulit; inter eas illam, de quâ ambigimus, confirmari petijt; confirmatæ sunt; verbum nul-

dep salt. & Rosar. n. 2. 4. l. c. n. 6. c. 1. extra, de Reg. l. arg. l. 1. C. Quando liceat ab Empt.

Liberè statutum illud olim voluerunt.

nullum de coactione. Præterea cuilibet Sodalitio suis legibus suo arbitrio factis viuere licet, dum Reip. non noceant: Et nobis igitur liceat. Denique si Generali Societatis non licuit è veteribus statutis aliquod tollere, quæ ergo potestas ei facta est, *immutandi*, *corrigendi*, *moderandi*, ALIA EX INTEGRO CONDENDI? nisi forsitan, *mutare*, *corrigere*, *alia condere*, nihil aliud sit, quàm vetera sinere esse imota? nemo id dixerit. Quæro enim liceatne tollere aliquam è veteribus legib⁹ instituto saluo, necne? si annuas, bene est; factum; sublata est illa, pro quâ lis tam sero mouetur: si abnuas; quid igitur Pontifex indulsit? Alias poteratis tollere. Eodemné instituto? cur non & istam? Quid multis opus est? Pontifex nouit leges nostras, & sic quietè nos sinit

l. fin. ff. de Colleg.

5.

ſinit viuere. Sinant & alij, nec nodum in ſcirpo quærant. Non igitur ità diſputâſſe auctorem illum arbitror, verùm id tantū docere voluiſſe, Sodalitatē Roſarij cum noſtrâ non eſſe confuſam, ſed vtramque ſeparatam etiamnum, vt diuerſa capita diuerſas Congregationes tanquam membra complecti.

Sodalitas Annuntiatæ V. omnino à Roſarii Sodalitio ſeparata eſt.

Certum itaque ſit, Romanā Primariam, eiuſq; membra ſuis iam Iuribus ſtare, & à Roſarij Sodalitate nihil mutuari, neque in eam nomē ſuum inſerere debere. Si qua lex olim alia fuit, eam nunc, vt iure potuit, abrogatam eſſe: Vt proinde quieſcere porro poſſint, qui ſecus ſentiunt aut loquuntur: Sua quemque agere, alienis non admiſcere, id in omni vitâ eſſe optimum iudicamus.

CA-

CAPVT IV.

QVIBVS MORIBVS viuant Sodales.

LEges Moribus vſuque firmari, apud Iuriſcõſultos receptiſſimum dictum eſt: quin tanta in vſu vis ineſt, vt illo & leges fiant, & illuſtrentur, atque quod in illarum vel multitudine vel difficultate aſperum prolixumque eſt, quaſi compendio miteſcat, DVM quod fit ab omnibus, facile videtur. Poſtquam igitur Leges Sodalitatum enarraui, operæprecium eſt, ſubnectere earundem exercitia atque exempla, ſiue illa è Legibus efformata ſint, ſiue in Leges pòſt abierint: Neque ea quidem hoc loco omnia, ſed quæ toti alicui Sodalitio præter aliorum morẽ,

Ariſt. 2. polit. c. 6. Grat: diſt. 4. l. de quibus ff. de Legib.

vel

vel certè insigniori aliqua ratione consueta sunt, reiectis in secundum librum quamplurimis, & præsertim illis, quæ ad singulos Sodales attinent.

Sodales miseris succurrunt. I. Vallisoleti instituta Sodalitas Iureconsultorum & Aduocatorum est. Ea carcere detentis suppetias solatiumq; affert. Bini per hebdomades ad eos itant, prandium apparant, capita Religionis Christianæ explicant, causas illorum cognoscũt ac pro æquo tuentur; Si quando opus, Medicos Sacerdotemque accersunt, qui corporibus animisq; medeantur. In orbem vices officiorum istorum recurrunt.

Anno CIↃ. IↃ. LXXXIX *Atque in primis Captiuis*

An. CIↃ. IↃCIII. Hispali quaterni his vinctis quotidie inter prandendum assistunt, piáq; lectione animos illorum reficiunt. Triginta inter se pacti, fercula iisdem subministrant, suo quisq; die. cætera

tera eis cũ Vallisoletanis communia.

II. Abulæ Nobilium, Clericorum atque Laicorum cœtus, è præstantissimis quibusq; constat. Illorum institutũ est, ægris egentibusque opitulari: in eam rem ciuitatem omnem in suas quasi curias, quibus ipsi singuli pro Curionibus pręessẽt, partiti sunt. Sicubi ægrotos per vias stratos inueniunt, in Nosocomium deferunt. Si vnus reperit, solus in humeros sublatum ante omnium ora atque oculos deportat: si duo incidant, gestatoriâ sellâ in eum vsum paratâ ferunt: si plures, certatur, qui ferant; tam pulchri oneris nemo vult expers esse. In pauperum funeribus efferendis idem ardor, eademq; contentio, beatior sibi quisque videtur, si feretro liceat succedere, quam qui-

Anno CIↃ. IↃ XCVI.

Aegrorũ cura.

Certamẽ honoru.

qui olim Iunonis ferculo superbierunt. Aliqui illorum Feriæ quintæ noctem in honorem ac memoriã Mysterij Eucharistici peruigilẽ precibus transmittunt. Alij subsequenti Feriâ tres horas pomeridianas in acerbis Christi tormentis meditandis collocant. Quidam pridie hui⁹ diei mendicum domi suæ excipiunt, situm squaloremq́; corporis eluunt, pedes exosculantur, vestes resarciunt, stipem largiuntur, atque ad generosiorem de se ipsis Victoriam reportandam, eodem subinde lecto somnum capere sinunt, vel vt verius loquar, cogunt. Et hæc Nobiles faciunt; rati pulcherrimum esse, in eo potius excellere, quod Virtutis, quàm quod Naturæ est: Illa enim Nobilitas propria; hæc aliena & fortuita est.

Villagarciæ idem præstitũ. Anno CIϽ. IϽCIII.

3. Si-

III. Simili in egenos studio flagrant Sodales Mediolani & Cracouiæ, quod nomine quoque suo testatum esse volunt. Illi enim *Pietatis* titulo coaluerũt, & nexis subsidio sunt: Hi *Misericordiæ* appellationẽ re comprobant: stipem in commune conferunt, & quod memoratu jucundissimum est, ad Templorũ fores etiam corrogant, pro iis, quos vel morbus vel Verecundia ab alienâ ope impedit. *Anno* CIϽ. IϽ. LXXVI. *&* LXXXV. *Noui mẽdici.*

IV. Idem Misericordiæ nomen munusque sibi sumpserunt Compostellani Socii. Inter quos Archiepiscopus, Magistratus & Nobilissimus quisque accenseri voluerunt. Diebus Dominicis Canonici duo & totidem è Magistratu stipem colligunt iis, quos vetus prosapia & noua inopia publico remouet. *Anno* CIϽ. IϽ. LXXXIII.

5. In

Anno CIↃ. IↃ. LXXXVI. *Murciæ in Tolet. Prou.* V. In eius fortunæ homines anno vno tributi aurei mille trecenti à Sodalibus Virginis Natæ Neapoli. Alibi quinquaginta vinculis adſtrictos, quà ſuis, quà corrogatis pecuniarum ſubſidiis annum ipſum aluère. *Anno* CIↃ. IↃ. LXXXV. E quibus itidem nonnulli valetudinario ſeruitium ſuum addixerunt, quando Bacchanalium licentiâ plerique mortales flagitiis, vel, vt leuiſſimè dicam, inertiæ inſaniæque operantur.

Anno CIↃ IↃC. III. VI. Hiſpali capite aperto, flexiſque genibus id genus obſequia deferunt, qui Natalium ſplendore illuſtres ſunt, hoc ipſo profeſſi, aliquid ineſſe homini illuſtrius, quod etiam Nobilitas veneretur. Similia ſtudia in nexos ægroſque impenſa, reperies Lugduni, Turone, Palentiæ, Granatæ: ſolenne id eſt Senenſibus, Meſſanenſib⁹, Ma-

laci-

lacitanis, Burdegalenſibus, Saſ- *Anno*
ſaritanis, Catacenſibus, Aleti- CIↃ.IↃ.
nis. Sed de hoc genere plura ſe- LXXXII.
quenti libro afferam. III.

VI. In Monte Leonis Soda- CIↃ.IↃ.
litatem inſtitutam ad prauam XCVI.
jurandi conſuetudinem tollen- CIↃ.IↃC.
dam, ſupra memorauimus. Eius III. VIII.
Sodales hanc ſibi legem dixe- X.
runt, vt ſi quando palàm teme- *Vitia op-*
rè jurauerint, pœnæ loco, ibi vbi *pugnant.*
adſtant, illicò publicè terram *Anno*
deoſculentur. Quæ lex ab iis CIↃ.IↃ.
ſanctiſſimè obſeruatur; efficax LXXXII.
linguæ coercendæ remedium.

VII. Romæ inter complura *Anno*
Sodalitia erecta, illius, quod ab CIↃ.IↃ.
Aſſumptâ Virgine nomen obti- XCIII.
nuit, præcipuum inſtitutum eſt, *Sodales*
diſſidentes animos inter ſe re- *pacis Stu-*
conciliare, euentu plerumque *dioſi.*
felici. Multæ enim ac graues è
vulneribus contumeliiſque ſu-
ſceptæ inimicitiæ, inter viros
nobi-

nobiles atque Illuſtres, induſtriâ Sodalium ſunt depoſitæ. Solent autem in eâ pacificatione, capitali odio diſtractos obteſtari, per B. Virginem, vt jus injuriamq; omittant: Et ſua vis obſecrationi ineſt. Quam enim Tigridem non emolliat tam piũ nomen? Dant plerique manus & in fœdus jungunt. In tabulis deinde, quæ de pace factâ teſtantur, perſcribi ſolet: Pacem Deiparæ cauſſa datam. Atque vt latius pateat inſtituti huius Vtilitas; Curiones ac Parochi Vrbis omnes præmoniti, vt ſimul atque in eorum Curiis ſimultas inter aliquos extiterit, rem ad Sodales deferant: Qui certiores facti, per Viros graues ac Nobiles, ac, ſi res poſtulet, per vnum aliquem è Cardinalibus, diſſenſiones & controuerſias tollunt, inimicos ad concor-

diam adducunt. Neque verò ipsi in aliis coniungendis maiorem operam collocant, quàm vt suam inter se animarum vnionem demonstrent. Hinc pleriq; singulis hebdomadibus conueniunt: singulis minimùm mensibus omnes pariter sacræ mensæ accumbunt, Cardinale sæpè aliquo, aut alio antistite S. Eucharistiam ministrante: aliâs sacros Vrbis locos gregatim inuisunt; aliâs in Oratorio flagris se cædunt; aliâs alia Christianæ submissionis officia exequũtur.

Multa officia pietatis Romanæ Sodalitatis.

VIII. Toletani, malè feriatos homines ad rem diuinam audiendam cogunt: &, vt propolæ sine mercium damno, abesse tabernis aut foro possint, Sodales interea res eorum Venales seruant, distrahuntque magnâ fide atque emolumento. Quid non ingeniosa charitas inuenit, vt pro-

Sodales sacra promouent.

Anno CIↃ. IↃC. X.

Noui Institores.

Notum S. Paulini exemplũ. profit? non merces tantùm, sed ipsam quoq; se venalē exponit.

Anno CIↃ. IↃC. III. IX. Non procul Cordubâ, Clerici in oppido quodam Sodalitatē inter se inierunt, Christianæ pietati in alios propogandæ peridoneam. Pueros elementa religionis Christianæ per orbem modulantes vicatim deducunt: carmen sacrum ipsi præcinunt; pueri cantata resonant. Quot hebdomadibus cõgregantur ad pia disserenda, aut conscientiæ quæstiones discutiendas: bis item conueniunt ad corpora diuerberanda. Quod postremum apud Consentinos tertia ac sexta feria vsitatũ quoque inuenimus. Eadem Panormi factitantur, atque illud prȩterea: Sabbathis B. Virgini, diebus Lunæ pro mortuis Psalmodiæ officium peragunt: Litanias quotidie simul recitant.

Sodales p annum sæpè Corpus flagris affligunt.

An. CIↃ. IↃCXI.

An. CIↃ. IↃC.

X. Ma-

X. Malacitani eam corporis An. CIↃ.
flagro cædendi consuetudinem IↃCIII.
año integro in Societatis tẽplo
bis,&quadragintadiali ieiunio,
etiam ter per hebdomadem frequentant. Diebus Dominicis conuentu dimisso, recta ad Nosocomia abeunt, cibaria deferunt, lectos ægrorum sternunt. In adducendis ad exomologesin & reducendis in gratiam inimicis conatu non vano elaborant. In Sodalitio eorum, qui An. CIↃ.
studia maiora pertractant, mos IↃC. V.
stabilitus cædendi se gregatim die veneris, in collegio Aquilano. Qui verò è Nobilium cætu; die Mercurij sub vesperam ad sodalitium accedunt in honorem Dolentis olim Virginis, ibiq; post sanctissima colloqa, non sine lachrymis, se ipsos cædunt, spatio de cantati Psalmi quinquagesimi. Nec ptermitten-

An. CIƆ. IƆC.VIII. tenda antiqua virtus Sodalium Baëzanorum in Hiſpania, qui ſigno ſalutandæ virgini audito quotidie omnes in ædem ſacrā ſe conferunt, auſcultaturi de re pia perorantem. Tum horæ dimidiū in precibus ad aram maximā fundendis abſoluunt. Diuerberādi ſe cauſa ſimul omnes omnium Congregationum Sodales ter vnaquaq; hebdomade ad eundem Pſalmum conueniunt. optimi quique & honeſtiſſimi primi; eorum exemplum alios trahit.

Anno CIƆ. IƆC. III. X. Eundem corporis afflictandi per annum ſextis quibuſque Feriis more Abulenſes Sodales ſuſceperunt. Idem Neapolitani Virgini Conceptæ deuoti vſu receperunt. *Anno* CIƆ. IƆ. XCIX. Bis totius anni hebdomadibus, poſt Cinéralia ter eam caſtigationē corporis vſurpant Sodales Valliſoletani

letani in Mexico, Syracusis, institutum est, vt singulis mensib⁹ in templo flagellis se verberent vniuersi. Quid memorem singula? plurimis locis laudabilis ille mos increbuit, vel quot hebdomadis vel certè peruigiliis solennioribus (vti nos hoc anno facere instituimus) aliquò conuenire, & siue Exhortatione absoluta, siue inter sacrum cantum publicè flagris seipsos conscindere. Qui solis Ieiunii magni feriis eam afflictationem affigendam putant, longè errant, mea quidem sententia; & rem more receptam immeritò damnant.

Anno CIↃ IↃC

An in Quadragesima tantum sit corpus macerandum?

Quid enim? pœnitētiæ Illi dies dicati sunt, inquiunt. ain' tu, illi tantum? nullus sine noxa dies abit, & tot sine mulcta abeant? *Exigunt à me præterita peccata mea futuram vitam meam, vt faciam*

Sermone de qua-

drup. debito. FRVCTVS DIGNOS pœnitentiæ, & recogitem omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, ait integerrim⁹ Bernardus. & B. Paula: *Affligendũ est corpus quod multis vacauit delitiis: longus risus perpeti compensandus est fletu.*

S. Hieronymus. Epl. 27 ad Eustochium. Hæc cogitant Sodales, & à se animaduertunt iniurias Deo irrogatas: illi alij peccandi sibi finem nullũ statuunt, quod illis integrum est: quod nequeunt, pœnæ metam constituunt. Sed *præsens quod fuerat malum*, ait ille, *in diem abijt; plagæ crescunt.* quodq; flagro vno alteróue expiari poterat; multorum dierum, vtinam non annorum, ignib⁹ luendum erit: serius quidem, sed sæuius.

De vsu pœnarũ. XI. Et quoniam pœnitentiæ facta est mentio, non est dissimulanda apud Sodalitates omnes ab ipso earũ exordio insolita, & legibus roborata consuetu-

suetudo pœnas imponendi iis qui vel officiis Marianis non satisfaciunt, vel qui, quasi cessatores sint, ipsi eas efflagitant. Cum eam aliquando pœnã obstinatè quidam detrectaret, Præfectus ipse Congregationis Genuensis, homini ad pedes exosculandos accidit, peruicaciamque modestiæ Exemplo fregit. Maiore alius virtute hac in re animum suum superauit. Is Messanensis Magistratus erat: Nescio qua incogitantiâ an subito animi motu honestum hominem iurgio immodestiore æfferat. Cum tumor ille resedisset, iamq; factum nollet, rogauit Sodalitii Præsidē, vt faciuus suum in conspectu cęterorũ publicaret, diceretq; se eius pudere ac pœnitere, velleq; satisfacere; pœnã, quam vellent, iniungerent. Mox ad pedes singulorum

Reg. 9. Commun. & Reg. 4. Præfecti.

Anno CIↃ IↃC VII.

CIↃ IↃC.

lorum arreptare cæpit ea dignitate Vir, osculumq; figere, donec se attollere iussus est. Vide mihi Humilitatis speculum, in quod reliqui meritò inspiciant atque ex eo exemplum sibi sumant. Hæc de virtutum studio: de literis verbum addam & finiam.

De profectu literario Sodalium.

XII. Qui literis operam nauant ex his Sodalitiis, vt supra cæteros excellant, nituntur; adestq; clientibus suis, vt suo loco testatum faciam, Patrona Virgo: palmam plerunque primam ferunt; ad quam mutuis quoque incitamentis sese extimulant. Multis in Collegiis priuatæ quædam Academiæ erectæ sunt; suus cuiq; Magistratus, suæ leges. Exercentur quotidie in eo studiorum genere, quorũ tractatu quiq; pro tempore occupati sunt. Quo id fructu fiat,

ctu, fiat prudens quiuis facilè nouerit. In has Academias nostri præ aliis quodam iure, eo ipſe quod Sodales ſunt, cooptãtur. In congregatione Hiſpalenſi illud inductum eſt in mores, vt octiduo ante, quam noui magiſtratus Partheniani crearentur, Theſes Philoſophicæ aut Theologicæ quotidie diſputandæ proponerentur. Conceptæ Virginis Sodales Cuzquenſes in Peruuio ad integros octo dies variis orationum & carminum generibus feſtos dies ſuos peregerunt, tanta omniũ voluptate, vt Epiſcopus, Prætor, & vrbis totius Magiſtrat⁹ nunquam abeſſe voluerint.

Reg. 2. Academia.

Anno CIↃ. IↃ XCVI.

Anno CIↃ IↃC V.

XIII. Quæ hactenus per diuerſas mundi partes in mores à Sodalibus recepta diximus, eorum quoque ſimulacra quædam iam olim à noſtris

Veteres Ingolſtadienſium conſuetudines.

Anno efformata Commentarii nostri
CIƆ.IƆ perhibent. Itum in Xenodo-
XCV. chium, pauperibusq; distribu-
Anno tam eleemosynam fuisse; tenu-
CIƆ.IƆ iores per vrbem conquisitos;
XCVIII. Cōsiliarijs, operâ diuisâ, dome-
Anno sticamque inopiam multorum
CIƆ.IƆ leuatam; semel mille quadrin-
LXXVIII gentos stipe adiutos reperio
Anno pœnitentiarum irrogandarum
CIƆ.IƆ vsum diuturnum; easq; decre-
LXXX. to ab ipsis incunabulis Congre-
Anno gationis nostræ constitutas ac
CIƆ.IƆ confirmatas, monumenta no-
LXXXII. stra antiquiora testantur. Qua
in re non reticendum opinor
præclarum ad memoriam faci-
nus, Præfecti cuiusdam, qui de-
inde magnis honoribus in Rep.
Anno Ecclesiastica functus est. nam
CIƆ.IƆ cum is pro eius ætatis more, stà-
LXXIX. tuta Sodalitii publicè prælege-
ret, adeáque obseruanda reli-
quos inhortaretur, fortè ad uni

quod-

quodpiam peruenit, secundum quod negligentius sibi videbatur vitam instituisse, moxq; socordiæ suæ, vti dicebat, veniam sibi dari postulauit, & mulctæ vltro se obiecit. Denique nomine Sodalitatis Academicæ carmina in laudem B. Virginis edita; theses euulgatas propugnatasque aliquoties, in Sodalitij loco à Sodalibus, idque è veteri more ac statuto factum lego. Sed ne res longius excrescat, plura adferre super sedeo.

CAPVT V.

DE CELEBRITATIBVS Congregationum.

HAbent & suas illecebras Sodales, quibus ad pietatem seque suósque spectatores illiciant. Animi enim morta-

lium nulla re citius, quam satietate, virtutis tractationem fastidiunt. Igitur hic persequar, quo illi ritu ad Diuorum ædes supplicatum exeant, quo cultu ferias statas agant, quo apparatu Ludos sacros faciant, cum alii profanis inhiant, qua denique propositi renouatione B. Virgini MARIÆ Patronæ suæ se denuo consecrent. Hæc n. ad mores spectare, in comperto est.

Malis auertendis supplicant Sodales.

I. Supplicationes alias indictas, alias solennes habent. Indictas; cum malo alicui auertendo aut bono procurando, aut si vbi Deo gratulandum est, prodeunt, prout res fert ac tempus postulat. Ita quo tempore bellum Turcicum Christiano orbi vastitatē minabatur, Cracouienses Sodales è prima nobilitate ad Societatis templum Supplicationem decreuerunt.

Anno CIↃ. IↃ XCIIII.

Id

Id ubi REX comperit, paucis consciis è Senatorio Ordine, ad locum Sodalitatis venit, ignotusque sacco Regiam Maiestatem abscondit, & cum aliis processit. Incedebat agmen sub noctem multâ face collucens & Symphoniacorum vocib⁹ personans. postquam templum introgressi, aliquamdiu genibus nixi precati sunt: post concionem, alij proni in faciem & vota procumbunt; suppliciis alij verberibusque Numen propitiant. Vbi deinde rumor distulit Regem affuisse, admiratio iuxta æmulatioque secuta est.

Sodales pluuias impetrāt.

Anno CIↃ. IↃ XCV.

II. Granatæ diu iam nō pluerat: Sodales sibi videbantur à Patrona suâ imbrem impetrare posse. Exeunt agmine facto cantúque & precibus primo stillantes guttulas, mox ruentem cœlo toto pluuiam euocant.

Anno CIƆ.IƆ XCV. III. Alibi à Siccitate frugibus damnum ingens imminebat. Quadringenti Sodales ex flore Nobilitatis lecti, prodierunt in omnes vrbis plateas supplices, omnes asperrimo habitu, nudis pedibus, capistro sparteo ad collum in reorum ac morte damnatorum effigiem. Horum alii manibus flagella in tergum intorquebant, alij textis seta piloq; vestibus horrebant, illi sub Crucibus ponderosis penè fatiscebant, distentis nonnulli brachiis, coronis spineis redimiti plerique incedebant. Vnus quispiam tribulis pedes pro tibialibus vestiit, ipsoque motu cruentauit. Nemo sine supplicantis signo ibat. Qui minimè inclementer se tractabat, manu altera sigillum Christi in crucem acti, altera precatorios globulos gerebat. mode-

sti o-

ſti omnes, triſti ſilentio, lacrymisque madidi. præibat Christus, Puer crucemq; præferebat, Nazaræis eodem habitu & onere ponè ſequentibus. Clerus multique mortales ſectabantur ſupplex agmen, magno animorum motu, etiam Cæleſtium. Nam pluuia mœrorem mox omnem diluit.

IV. Interdum loco vno preces ad ipſas quadraginta horas producere placuit. Quod precandi ſtudium multum poſſe apud ſuperos euentus docuit. Nã Monaſterienſes Sodales cùm hoſtilis exercitus eorum vrbi immineret, horis quadraginta precati hoſtem auerterunt. Adnotatũ enim eſt, qua hora preces abſolutæ ſunt, repẽtino terrore perculſum hoſtẽ collectis vaſis caſtra mouiſſe. Eas pces illi ſæpiſſimè verberatione vl- *Preces quadraginta horarum, diuerberatione corporum confirmant.* *Anno* CIƆ. IƆ XC.

tro

Anno tro ſuſcepta, demũ ſanguine cõ-
CIƆ.IƆ. ſignabãt Sic Brunæ, ſic Dilingæ,
XCIII. ſic Ingolſtadij, ſic paſſim alibi
An. CIƆ. factitatũ inuenio. Bracharæ eo
IƆXCVI. tempore trecenti; Pultouiæ ſex-
centi, iterum octingenti cenſi
An. CIƆ. ſunt, qui Sodalium ductu fla-
IƆLXXX gellis in ſeipſos ſæuierunt, vt
VIII. Deum ad lenitatem miſericor-
CIƆ. IƆ diamque reuocarent. Caliſſien-
XCVI. ſes ita illo precandi ſtudio incẽ-
duntur, vt tunc inſomnes no-
CIƆ IƆXC ctes votis in templo ducant.
III. V. Solennes aliæ Chriſti Pa-
tientis, Euchariſticis, Supplica-
Solennes tionumque Feriis præcipuè in-
Pompæ. ſtituuntur, apparatu, pietate,
ſpectatorum motu celebratiſſi-
mæ. Sed q̃bus locis hæretici ea-
rũ rerũ contemptores degunt,
ibi Sodalium ſe maximè feruor
virtusque effert. Nempe illo-
rum ludibria guttam igni ad-
ſpergunt. Et iam conſtantia ſua
id So-

id Sodales consecuti sunt, vt qui antea risu emori velle videbantur, iam stupidi hiantesque adstent, atque vario mentis æstu diuisi nesciant, laudentné ex merito, an ægri animi lubidine, reprehendant. Vnde factum vt exitio salutique id spectaculum fuerit. Euenit Augustæ Vindelicorum cùm religiosissimo apparatu traduceretur pompa Parasceues, vt de Lutheri grege Sartor spectator esset. videbat longo ordine magna mole deferri statuas Christi diuersa tormenta referentes, Equitum turmā splendidissimo cultu Christum Cruce onustum sequi, ad signa Ephebos Angelorum ornatu carmina concinere, terram trabalium crucum concussu, aërem flagellorum ictibus personare, facibus ardere cœlum, omnia Catholicorum pietate

Hæreticis aliis malum, aliis salutem pepererunt.

An. CIↃ. IↃCV.

tate

tate incendi; miris ipse modis torqueri, æstuare, liuere, indignari, Omnia denique ei maximo oneri dolorique esse. Quid multis? recta domum abiit, & laqueo miseram animam sibimet exclusit; an desperatione rerum suarum, an nostrarum inuidia, incertum est. Lepidè pòst Catholici lusere, Lutheranos non gratis spectatores esse uoluisse: cum Catholici patientem Christum repræsentarint, ipsos Judam dedisse. Satis hoc falsè, dummodo aliena calamitas abfuisset. Ex eodem spectaculo eadem in vrbe alius ex ea disciplina minimè malus, dum videt terga sanguine fluere, exanimatus concidit: vbi deinde fomentis ad se rediit, paulo post ad nostra castra transiit, hæresi eiurata. Ac cùm horrore quodam laceratorum corporum colla-

Spectaculum ad laqueum redigit.

An. CIↃ. IↃCVI.

Alium ad pœnitentiam vocat.

collapsus quibusdam videretur: *Non ita est*, inquit; *culpa me mea abiecit*, *& scelerum suorum mens conscia. Sic cogitabam: Hem isti tam graues à se exposcunt pœnas, culparũ forte non magnarum rei: ego nequissimus* mihi blandior, quasi pœnæ nullæ impenderent. Huic curiositas dolorem, dolor salutem peperit.

VI. Alibi ad similia audenda Sodalium feruor reliquos inflãmauit. Quo in genere Lublini in Polonia quidpiam contigit, quod & pio & iucundo animi motu spectatores affecit. Nam dum Sodalium se cædentium agmen ducitur, pia fœmina filiolum tenella admodum ætate seminudum cum scuticula illi agmini inseruit, puerum palam his vocibus hortata: Habe, Puer, grandem animum; vt ista scias ætate discere illius amore pati *An.* CIↃ. XCIV.

pati aspera, qui tui amore mortem passus est. Permouit ea res ità vehementer, qui spectabant, vt quod tunc in agmine nō possent, multi domi postea illo exemplo flagris se ceciderint.

VII. Ne prolixus sim, omitto singulas pompas ambitiosi⁹ depingere; sua cuiuis memoria rē toties spectatam, faces, signa, flagella, cruces, chorum, populi suspiria, facile animo formanda subiiciet. Illud tamen præterire non debeo, Serenissimos FERDINANDVM Austriæ Archiducem, PHILIPPVM, FERDINANDVM, ALBERTŨ Bauariæ Duces Ingolstadij simul prodisse in eā supplicationem, quæ feria sexta Sanctioris hebdomadis ad Sepulchra nocte oborta instituitur, Christiq; è Cruce pendentis statuam mutuis operis prætulisse: iam tunc omine auspicatissi-

Principes eaedem pompas adiuuāt. *An.* CIↃ. CXIV.

tissimo, Inuictissime Imperator FERDINANDE tibi acclamari poterat: IN HOC VINCES, CHRISTO DVCE, BAVARO SOCIO.

VIII. Nouum id fuit, quod Bisuntini fecerunt. Feria quinta in cœna Domini bini processerunt ordine benè longo, sine funalibus, sine cantu, nullo vexillo, comuni vestitu, sola modestia, silentio, ordine contenti; capite tantum aperto preces taciti fundentes templa obierunt. Ad oratoriũ reuersi, post preces & exhortationem, pauperibus ritu solenni nobilissimi quique pedes lauerunt. Ostenderunt isti etiam sine pompa pietatem placere posse.

Noua ratio procedendi in Parasceue.

IX. Et quia Cœnæ Domini mentio incidit, quo hunc diem honore, tum alios quosdam festos transigant, videamus. TREVIRIS Sodales è suo numero duo-

Quo cultu certas ferias agant Sodales.

An. CIↃ. IↃC. duodecim pauperes delegerũt, quibus epulum apparatiſſimo loco, ſupellectili argentea prębuerunt. Miniſtrabant, præcipui quique Philoſophorum ac Theologorum, qui vſq; ad lances abluendas magna animi alacritate ſe demiſerũt. Ipſe Mag. Vniuerſitatis Rector S. Th. D. cænatis illis pedes lauit, & ſingulos eleemoſyna largiter donauit.

An. CIↃ. IↃCII. X. Treuirenſes hoc pauperum numero duodenos Apoſtolos venerati ſunt. Cracouienſes ſeptuaginta Chriſti Diſcipulos totidem è pauptina tribu cõuiuis vocatis repræſentarũt: quibus ipſi ſuis manibus cibos coxere, Nobilesque menſis intulere. Secuta dein pedum ablutio, certamenque de viliſſimo ſeruitio, Nobiliſſimo quoq; querẽte, ab alijs deſignatos ſibi paupes ereptos fuiſſe. XI. Sed

XI. Sed longius se extulit Neapolitanorum ardor. Apud quos in more positum ferunt Feriis D. Magdalenæ sumptuosissimum epulum dare amplius octingentis ægris: ibi ciborum abundè est, vt in multos dies victus Nosocomio pòst suppetat. Neque suas auribus lautitias deesse sinunt, quas interim delicatissima symphonia permulcent. Complutenses & Aquilani Sodales Assumptæ virgini sacro die, quem præ reliquis celebrãt, consimilib⁹ officijs Reginæ Cælorum obsequi studẽt: nisi quod illi eam symbolam prius à pauperibus flagitent, vti sacris epulis pasti, suæ demum mensæ accũbant. Hi vero, clarissimo vrbis spectaculo, pedes eorundem prius lauant, & vlcera exosculantur. reliquias deinde ciborũ argenteis in lancibus ad carceres deportant.

An. CIↃ. IↃXCIX.

An. CIↃ. IↃCX.

An. CIↃ. IↃCV.

An. CIↃ. IↃCXI. XII. Sed vide aliam rationem Festorum colendorum. Leodienses diem Visitanti Virgini sacrum, sibi peculiarem, magno pietatis ardore celebrarunt: per octo dies decantatæ laudes ante virginis Iconem: narratum insuper ex historia exemplum aliquod virtutis illustre, aut magnæ Matris in mortales singulare beneficium, tantâ auditorum frequentia, vt supra duo millia numerati fuerint. Non morabor in aliis modis adducẽdis, omnibus æquè studium est, omni cultu atque honore conari, solennes suas ferias transigere.

Beatos è Societ. IESV quo honore colant. XIII. Non possum tamẽ cõmittere, vt silentio transeã Duacensium in Belgio pietatem, qua B. P. Franciscum Xauerium, die eius Natali coluerunt. Nam ex oratorijs suis solennem pompã

ad

ad templum Patrum Societ. Iesu duxerunt: primi ciues sub signo Virginis Purificatæ; deinde Theologi & Iuris studiosi sub vexillo Assumptæ; post hos Religiosi Sodales; tum qui omnes Sanctos patronos legerũt; mox Philosophi, Virginis Annuntiatę titulo; tũ Rhetores & poëtę, ac demũ ab Angelorum tutelâ nuncupati incedebant. præcedebat singulos ordines puer aliquis Angeli forma volucris & insigniter stolatus. hi manibus prægrandes cereos albos librarum decem, auro coloribusque varie pictos deferebãt: post pueros hos, Sodalitatum Magistratus sequebatur; inter quos Reuerend. & Illustris Marcus Fuggerus Theologorum Præfectus, & noster olim, qui suæ Congregationis impensas fecerat. Munera Sacerdos ad aram Beati consti-

An. CIƆ. IƆCXIX.

constituit. deinde sub noctem ignes missiles, igniuomæ machinæ, & ludi varii dati Sed quia tum illo die, tum B. P. Ignatij feriis non tantum Sodalium, sed integrarum ciuitatū studia impense se effuderunt, præstat narratione supersedere, ne dum breuis esse laboro, putidiusculé aut ieiunè rem maximorum sumptuum tenui scriptura eleuem. ob eandem causam B. B. Aloysio & Stanislao habitos honores hic prætereo. B. B. IG-

Añ. CIↃ NATIO & FRANC. XAVERIO.
IↃCXX. Nostri Sodales Candidos Cereos, benè magnos LL. MM. posuerunt, illis nempè patribus, quorum Filii in nobis ad virtutem atq; doctrinam liberaliter educandis laborant.

Quid Bacchanalibus agant. XIV. Sed nescio an quicquā maiore religione, sumptu, apparatuque nitantur exornare,

ac

aedies illos, quibus alii Diony- *Añ.* cIↄ.
ſia agitant, aut alios ludos ex- Iↄcix.
hibent. Toletani in Taurorum
agitatione templum Societ. Iesv mirifico ornatu inſtruxerũt, Sacramq; Euchariſtiam palam propoſitam die toto venerati ſunt. Dumque alii inter inhumanum ac propè damnatum ſpectaculum cupediis bellariisque ſparſis barbarum morem condiunt, Sodales noſtri eiuscemodi delicias in Carceres noſocomiaque deportarunt. Hoc puto eſt magnificentiã oſtentare, hominum, non belluarum cauſa opes largiri. Similem in miſeros beneficentiam contulerunt Biſuntini. nam Baccha- *Añ.* cIↄ.
nalibus viginti ſupra centum Iↄxc.
pauperes conuiuio exceperunt. VIII.
Murciani Valetudinario per id *Añ* cIↄ.
tempus operam ſuam addixe- IↄLXXX
runt. Eãdem temporis licentiâ V.

Soda-

Sodales iam passim ad preces quadraginta horis fundendas, sacrumque epulum celebrandū & multa id genus alia instituenda abutuntur: vt nihil opus sit exempla afferre eorum, quæ ferè vbiq; in oculos incurrunt.

Añ. CIↃ. IↃXCVI. Monacenses, Neapolitani, alij quamplurimi, publicè in æde sacra flagellis tunc in se animaduerterunt.

Añ. CIↃ. IↃCXVIII. Quorum nos piam sæuitiam æmulari nuper cæpimus.

Cur eo tempore flagris vtantur. Quo enim alio tempore nostris suppliciis iram Numinis opportunius placemus, quàm cùm plaustris iniuriarum quasi ex more lacessitur? Euenit in hoc genere quid miraculo simile. Cum enim Neapoli Sodalis quidam supra modum cædendo processisset & nonnihil valetudinem oblæsisset, vt à victu parando diebus aliquot impediretur: cum primum potuit,

tuit piſcatum profectus eſt, Et ſecum: *O Virgo*, inquit, *iactum adiuua; vt rei familiaris damnum tuâ causâ acceptum compenſem*. Iecit rete; tantumq; piſcium copiam contraxit, quantam ad id locorum nunquam coëgerat.

XV. Neque templo ſe continuere. etiam ad aliorum dementiam corrigendam inde egreſſi ſunt. Conſueuerant iam olim Brixienſes Sodales & quodammodo ex lege factitabant, vt veſperi eius diei longiſsimo ordine, & cum face plurima ad ſacram ædem Euchariſtiamque adorandam ſupplices & cum corporum ſuppliciis procederent. Verum poſtea etiam in plateas publicas ſe contulerunt. Nam cum innumeri perſonati vrbem totam percurrerent, Inſaniæque quamplurimi litarent, ægrè id ſcilicet paſsi ſunt Soda-

An. CIↃ. IↃLXXXV.

An. CIↃ. IↃCV.

Bacchanalium pompa.

les nugas ac ludicra præ æternis haberi. Igitur ad Sexaginta nobilium adoleſcentum agmen cogitur: móxque vicatim per vrbem ritu ſupplicum ire incipiunt: pars flagris tergum cruentare, pars manibus mortuorũ crania præportare, pars Chriſti patientis inſtrumenta oſtendere. Repreſsit id ſpectaculũ multorum licentiam, & euenit, vt ſic procedentibus agmen lymphaticum occurreret, hominũ viginti quinque. Stupere hi nouo concurſu, alia Orgia mirari: quid verbis opus eſt? abiiciunt thyrſos, perſonasque, præter vnum, omnes deponunt. Conſtans nempe Virtus omnium Victrix eſt.

Ornatus templi.

XVI. Sed quis iam verbis ſatis aſſequatur ornatũ templorũ atque altarium? Serico, auro, periſtromatis, pegmatis, faci-

bus

busilluſtria omnia, vt etiam inuitos ad ſe attrahant atque ad precandum illiciant. Quis dignè deſcribat ingentem illam molem à Sodalibus Romanis adusque templi laqueare eductam? Sacra nomina IESV & MARIÆ in aëre ſuſpenſa micāt, ſtellis æmula: tùm in orbem leguntur verba hæc: *In nomine IESV omne genu flectatur.* Et quod mireris nihil horum colore vllo, nec argento nec auro ſcriptum eſt, ſed lampadum lumine in literarum ſeriem diſpoſito. Quid reliqua memorem? ita cereorum lampadumque radiis omnia illuſtrantur, vt inter ſidera ſeſe recipi ſpectatores opinentur. accedunt melleæ voces & delicatiſsimæ flexiones Muſicorum, quæ iam animos penitus è terris abripiunt, cælo-

que inserunt. Quid multa? Romana Maiestate dignum spectaculum esse dictitant, qui coram adspexerunt. Hinc tota prope Roma eo confluit, Patres purpurati frequentes adsunt, ipse Pontifex Maximus celebritatē præsens exornat.

An. CIↃ. IↃCVIII. *Quid in India Bacchanalibus sodales instituerint.*

XVII. Nescio an à Romanis exemplum sibi sumpserint Manilani in Philippinis Insulis. qui Bacchanalium hilaritatem in Templum transtulerunt, *Lubet hic nonnulla*, ait historicus, *de eius ornatu referre, qui multorum millium aureorum summam excessit. Templi cœlum sericis peristromatibus exornarunt, iisq; discoloribus aspectu iucundis: hæc distinguebant pictæ quædam Iaurataq; aponenses tabulæ pluribus figuris historiisq; decoratæ. Parietes hinc inde conuestiebant culcitræ, vario serico acuq; pictæ, auroq; fulgentes magni precij; ex ijs aliæ dis-colores*

colores ornabant arcus, fornicesq; multiplice velo illaqueatæ, è quo curiosè picta emblemata pendebant: medios autem arcꝰ, qui plures sunt, plures etiam argenteæ lampades condecorabant. Porro tota hæc serica supellex aquilis, pauonibus, anseribus, cuniculis, leporibus, aliisq; tum auium tum quadrupedum genéribꝰ acu mire elaboratis scatebat, ita vt viretum diceres, templum, quod etiam plures variæq; plantæ hinc indè in suis vasis dispositæ spectabilius reddebant. De aræ maximæ ornatu subiũgit: *auratæ surgebant columnæ miro artificio dispositæ, quæ cum medios haberent arcus, vbi Tutelarium Diuorum claudebantur icones, visu iucundum opus reddebant. tres erant columnarum ordines, in quorum summo Christi Domini imago patebat, quam mediam habebant B. P. Ignatius & Xauerius; Seruatoris imago vexillum porrigebat Ignatio tanquam Societatis antesigna-*

no, *At in media ara surgebat etiam ex aurato opere curiosè fabricatum opus, variis Sanctorum Angelorumq; sigillis exornatum; in cuius summo sacra pyxis auro, argento, lapidibusq; preciosis conuestita cunctis patebat.* Addit deinde alia, vt Præfecti Sodalitatis curâ omnium Clericorum Religiosorumque cœtus huc supplicatum processerint; inhibitæ sint personatorum discursationes, aliaque sexcenta instituta, quæ sigillatim narrare longum foret. Qua in re maximum illud admirationis habet, nuper è superstitionum tenebris emersos, consuetas apud nos voluptates ac ludos diuinis posthabere potuisse. Sed animus qui Deo se verè dedit, facilè cætera negligit.

An. CIↃ. IↃCXIX. XVIII. Ad extremum non debeo hic silentio inuoluere, quid nos ad illorum dierū sancta-

ctita-

ctitatem tuendam, aliorũ imitatione conati fuerimus. In tẽplo Societatis Iesu iuxta aram maximam vtrinque theatridia duo struximus, ad medium vsq; chorum deorsum versus pertinentia. Super alterum illorum Christus manu triplici telo obarmatâ, iam iamque spicula in genus humanũ intorquere velle videbatur, nisi B. Virgo procumbens in genua ictum auerteret, reumque Hominẽ è mortis à tergo instantis, Dæmonisque laqueo disrupto eriperet, atque in Filij amicitiam reduceret. Atque vt res tota quasi Epigrammate vno legeretur, supra totam hanc scenam Iris protendebatur, insigne clementiæ; inscriptum erat: MISERICORDIA. Ex aduersum in altero pegmate Cometa tristi flamma fulgurabat, VINDICTAM minitans. In-

fra Dauidi fatalis optio dabatur eligendi, quam è tribus vellet, pœnam. In ora theatri Ioannes Baptiſta concionabund⁹ ad ſpectatores, PÆNITENTIAM AGITE chartâ præferens; multa denique alia ſpectabantur. Sub vtraq; ſtructura gemini introrſum hiatus patebant, flammis horribiles. In earum altero triſtiſſima Inferorum ſpecies adumbrabatur. Ibi videre erat ad ea loca detruſorum illætabiles facies; hiantiaque fædè ora triſte aliquid hiſcere velle videbãtur, quo ſeram ſuam pœnitentiam damnarent. Ex oppoſito in flamis purgantibus Miſericordis Iudicis immotam Iuſtitiam oſtendebant mœſtæ Animæ, quas ille cælo quidem aſſerere decreuerat, ſed acribus prius tormentis expiatas; vt qui etiã dilectiſſimis impunitatem leuium

um noxarum non indulgeret. Intra aræ cancellos hemicycli accessionem adiunximus, supra quem triplici ordine Diuorum Lipsanothecæ constitutæ sunt: in vtroque cornu hinc S. Hieronymus, illinc D. Magdalena pœnitentiæ instrumenta porrigebant. Suprà hinc Moses populo Deum propitiare: è regione Christus pœnas nostris sceleribus debitas, suoque tergo imminentes multis lacrymis deprecari conspiciebatur. Omnia eo intendebant, vt salubri terrore spectatorum animi à peccando, cuius tunc copiam tempus faciebat, absterrerētur. Anno deinde consequenti tertium pegma maximum supra aram ereximus, & ijs, quæ superiore anno spectanda exhibueramus, omissis, supra vtrumque antrū flammiuomum & Reliquiarū

Cui bono talia spectacula præbeantur.

Añ. ıↄc. ıↄcxx.

ſacrarum ordines nouum ſpectaculum dedimus, Iudicium extremum. Res à pictoribus iam dudum explicata calamum noſtrum non requirit. Vtroq; anno frequens in templo populus, præut alijs antè annis fuerat. Ac tametſi multos forſitan rei tantum nouitas pellexerit, nihilominus precium operæ feciſſe nos ſperamus. nam vt profana ſpectacula ignorantibus mentibus tacitè illabuntur, eaſque pertentant, vtinam ne ſæpius labefactent; ita ſiquid religioſum obiiciatur, horrore ſacro animos percellit, ſcintillam pietatis clam inſciis inſerit, bonæq; olim frugis naſcituræ ſemina abſcondit. Supereſt vltimum de quatuor initio propoſitis: ſed ne caput hoc nimis excreſcat, ſeorſim id abſoluemus.

CA-

CAPVT. VI.

DE RENOVATIONIBVS.

I. NAturæ vitio res magnas non vti inchoauimus peræquè fortiter ad finem deducere perſeueramus. Initia plerumque ſuo calore ſe promouent, & quod in rebus gerendis difficultatis eſt, leue faciunt. pòſt cùm feruor animi remiſit, & agendo ſe onera prodere incipiunt, ita *vt ingenium eſt omnium hominum a labore procliue ad lubidinem*, ſegnius operi inſtamus, & pedetentim omnino ceſſamus. Id quod in Rep. quoq; contingit. principio enim optimis legibus conſtitutæ ſunt ciuitates: dein cùm paucorum ſeu licentia ſeu potentia interuenit, cæperunt mali mores ſen-

Renouationum radix atque origo eſt naturæ in bono inconſtantia.

ſim

ſim inſeri, & dum nemo vindicat, creſcere; ac quodam contagio plures inuadere. Quo factum, vt quod à pluribus agi animaduerſum eſt, paulatim totam multitudinem occuparit, ciuitatemque immutarit; vt non iam priuatim, ſed publicè maxima flagitia committerentur. Hinc ſapientiſsimi quique præcipiunt ad vetera inſtituta Reip. diſciplinam reuocandam; nouumque ſubinde impetum capiendum eſſe, vt quæ bene cœpta ſunt, rectè abſoluantur. Hinc Cenſores olim mala morũ ſemina maturè coërcebant. & hodie in ſacris familiis quotannis luſtrum inſtituitur, vt videant ecquid collabi aut nutare cœperit, ſi ad canones ritè omnia ſint compoſita, nec ne; quid fulciendum, quid ſubruendum ſit, cognoſcant. NVLLA nimia

Renouationes in Rebuspub. conſuetæ:

Cocil. Trident. Seſs. 7. c. 8. ſeſs. 21. c. 8. Seſs. 25. de Regul. c. 1. & 20.

nimia diligentia, qua contra perniciosissimum malum, Legum Neglectum itur.

II. Hunc morem pleraque Sodalitia imitantur. Nam & hæc subinde animos restaurant, atque ad colendam impensiore cura D. VIRGINEM simul omnes sese incitant. Qua in re duplicem rationem obseruatam fuisse reperio. Cum enim lapsu temporis legum habenæ laxius fluere, minusque iam ac minus seruari viderentur, multisque pro iure sua voluntas esset, ne malum se latius diffunderet, tempori occurrendum rati Sodales, nouis decretis adstringere disciplinam, legibusque nouum robur adiicere maturarũt; nunc illa remouendo, quæ cursum remorabantur, impunitatẽ peccandi & viuendi pro arbitrio licentiam atque exemplũ: nunc

Et à Sodalitatibus recepta.

Duplex ratio renouandi.

1. Censura quadam Morum.

nunc addendo animum, æſtimationem Congregationis, alacritatemque parendi, & ſtudium rerum diuinarum excitando, quæ Sodalitatis integritatem inprimis ſtabiliebant. Atq; hæc prior ratio nullum certum tempus præfixum habebat; ſed vt res neceſſitasq; poſtulabat, ita eam capeſſebant. Ac video tantam negotij iſtius curam in Sodalium animis inſitam fuiſſe, vt iuxta illud, *Principiis obſta*, longè ante ire, quàm malum inualeſceret, medicinámque non tàm curando quàm auertendo

Iam olim Ingolſtadij vſitata. morbo parare occupàrint. Qua in re diligentiam maiorum noſtrorum admiror, qui nō ſemel inuigilarunt, ne Sodalitas hæc noſtra detrimentum pateretur.

Anno CIↃ.IↃ. LXXXI. CIↃ.IↃ LXXXII. Conuocatis enim edixerunt, vt ſi quib⁹ ſtatutorum obſeruatio incommoda videretur, neque

poſt-

posthac illis teneri vellent, sine fraude exesse possent & à Sodalitate soluti missionem haberent: quibus verò alia mens foret, eandem denuo ad bonum commune tuendum, ad Magnæ Matris venerationem amplificandã applicarent. Mira Sodalium constantia; è tanto numero, primùm tres tantum abierunt, deinde vnus, tertio nullus exors tã dulcis vitæ esse voluit; omnib⁹ exinde studium, Mariana officia intendere, sicuti in noua deditione; pro Sodalitatis incolumitate manibus pedibusque omnia enixè facere.

Anno CIↃ. IↃ LXXXVII

III. Altera ratio est, vt certo aliquo die singulis annis omnes primũ illud propositum, quod ex forma certa conceptum, in ipsa admissione ante aram publicè pronunciare consueuerũt, iterent, eoq; facto pro se quisq; vetera-

II. Propositi Repetitio.

veterascentem animorum feruorem renouent, & recenti impetu in virtutis stadio alacrius decurrant. Eo die peccata expiare confessione, alicubi à toto anno repetita, sacramq; Synaxin simul celebrare solenne est. Ibi Præfectus ad altare procumbens, cæteris itidem genu nixis solennia verba de scripto præit; reliqui taciti clariúue prosequuntur, prout quoque in loco institutum est. Illam deinde precatiónem eleganter scriptã supra aram offerunt, testem sanctissimæ volũtatis suæ. Hanc animos restaurandi consuetudinem, multæ per superiorem Germaniam Congregationes receperunt. Insulis in Belgio simul cum sui repetita deuotione Cereos offerunt. Græcii eundem morem tenent, vt oculati testes retulerunt.

Modus Renouationis posterioris.

Exempla.

Anno CIↃ IↃC X.

IV. Me-

IV. Memoratu digna est Viennensium Sodalium pietas, qui vt Feriis Assumptæ Virginis vberiora cælo dona acciperent, vno mense ante Festū, piis meditationibus, aliisque exercitationibus animos præpararunt; ac demum Natali eiusdem Virginis, formulam, qua se B. MARIÆ mancipio dederant, repetiuerunt. Qua id celebritate præstiterint Bisuntini, paulo post memorabo. *An. CIↃ. IↃCVII.*

V. Nam mihi prius in mentem venit, laudabilis adeò moris causas adferre, vt & illi rectè facere videantur, qui eum iam vsum induxerunt; & alii habeant, cur idē præstare velint. Ac primò quidem caput negotij est, Nitor quidam atque Vigor Sodalitatum. Nam, vt principio dicere institueram, sensim hebescit acies mentis no- *Caussæ Renouationis.*

stræ,

ſtræ, & nobis nec aduertentib⁹ quidem, quaſi alluuione, ſemper aliquid deteritur de viribus animi. Corporis enim commercio, rerum harum inferiorum tractatione irretiti, malumus ferè ea quæ delectāt, quàm quæ ex vſu ſunt, ſectari. Ita animus laborum fugitans, quietis & voluptatis appetens, cito auertitur à rerum ſacrarum ſtudio, & ignauo otio torpeſcit. Quod malum cum in partes communitatis irrepſit, totam marceſcere neceſſe eſt. Sic Cœtus ad optima gerenda inſtituti, ſolo ſæpè iam titulo ſe tuētur, vigore paulatim conſumpto. Inde Nitor & acerrimi ad virtutem ſtimuli, exempla pereunt. Nemo. n. miratur neque ſibi appetit, quod vulgare eſt; nec factū æmulari volum⁹, quod Auctor contemnit. Quare pro viribus labo-

Vigor Virtutis facilè langueſcit.

laborare par est Sodales, vt Cõgregationis incolumitatem ac pulchritudinem sartam tectam conseruent. Est enim Sodalitas elegantissimum quoddam corpus, in quo virtutum decora bonorumq; exemplorum pulcherrimæ formæ elucescũt. Ob quod & Deus illam in oculis ferre, & MARIA Virgo in delitiis habere, infinitis propemodum gratiis in Sodales diuinitus distributis, declarant. Quo magis quisque pro se cauebit, ne quam maculam tanto nitori afflet; atque omnes simul operam sedulam nauabunt, ne per incuriam ille decor defluat aut obscuretur. Quis enim post id audeat Virgineo se aspectui sistere, & ferre illos oculos, quorum pupillam, id est, Sodalitiũ vitiis suis quasi puluere adsperso læserit? Ad quæ

Sodalitiorum integrorum magnũ decus.

DEI & B. Virginis amor erga talia Sodalitia.

Renouatio inte-

gritatem hanc conseruat. quæ omnia euitanda, præsenti⁹ remedium nullum est, quam frequens quà priuatim quà publicè Sodalium renouatio, qua torpor ab animo, turpitudo à moribus excutitur. Coluber post hyemem *Positis nouus exuuiis nitidusq; iuuenta* & Aquila ad solem expansas alas concutiens ac pennas veterascentes proiiciens adhortantur; vt nos quoque è senio in viridem ætatem reflorescere velimus. Romani olim Cal. Ianuarijs suam quisque artem auspicari soliti, monent ab vnius diei fortunato initio pendere reliqui temporis successum. Quid est cum omnia sui reparationem affectent, quod soli vetustate obsordescere præoptemus? Iam vt in humanis toto añi cursu multa diligentibus obrepunt, quæ aliter gesta oportebat; à quibus

II.

Omnia Renouationi insistunt.

III.

nemo

nemo rectius se expurgat, quam qui facta nollet, & in futurum cauere velle ita vt in renouatione fit, proponit. Præterea illæ se obsequio Parthenio deuouendi toties repetitę vices, animum in B. Virginem promptissimum, quodque ea nobis egregiè chara sit, indicant; quod Patronæ nostræ non quàm maximè placere non potest. Deinde robur quoddam & facultas paratur, sicuti aliis in rebus, quas factitamus; vt cuiuis pronum sit officia Mariana exequi, ad quæ præstanda mentis ardor subinde instauratus inflammat. vt illud sacri eloquii in has Aquilas reparatas conuenire arbitrer: *Mutabunt fortitudinem, assument pennas sicut Aquilæ, current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient.* reliquis interim sub inuito onere necquicquam fatiscentibus. VI. De-

Præteritam negligentiam compensat.

IV. Animũ erga B. Virginem declarat.

V. Robur futuris obsequiis addit.

Isai. 40. v. 31.

VI. Iudicio magnorum Virorum comprobatur.

VI. Denique maximis viri eam consuetudinem inprimis probari videmus. quorum alij qui eam inter primas rationes Congregationum tuendarum reponunt: alij facto ipso sententiam suam exponunt. Pro comperto narrare possum, Principē quēdam Imperij, sua manu descriptam formulam illam solennem ad Sodales missitare, eo tempore, quo ipsi suas offerunt. Alibi Episcopus Sodalis eidem actioni interesse consueuit. Is quem supra memoraui Reuerendissim. Brixinensis Initiator,

An. CIↃ. IↃCXIX.

cum primum intellexit, à nostris magna celebritate restaurationem propositi institutam fuisse, laudauit factum, exemploque nostro ipse se denuo B. Virgini addicere testatus est, *Cū istis*, inquit, *piissimis Iuuenibus ego quoq; indignus Venerandæ Congregationis*

tionis Sodalis ac membrum, hisce & meum votum renouatum sanctissimæ Dominæ, Patronæ nostræ, Virgini Matri esse cupio, & renouo in conspectu Filij eius Domini nostri IESV Christi; qui & hanc sanctam Congregationem ad gloriam suam & honorem S. Matris benigne conseruare, augere atque Cælestibus donis ac benedictionibus fouere perpetuo dignetur, Amen. Hæc ille. In quadam Galliæ Academia laxior Sodalium disciplina Superiorum iussu contrahenda, & ad normam reuocanda erat. Interrogatus super eo decreto Præses Senatus vir Primarius, Ecquid placeret? Et vero, inquit, perplacet; neque me eximium habete: statuite, corrigite, vt lubet, me inter ceteros dictis audientem experiemini. *An.* CIƆ. IƆCXI.

VII. Quæ cum ita sint, nemo prudens consuetudinem tam frequen-

frequentem totque locis celebratam damnabit aut contemnet. Quin potius quo nondum introducta est, vltro accersent ea Sodalitia, quæ seipsa à Socordia vindicare atque in statu conseruare voluerint. Benè enim ille: *Ne pòst amissa requiras, Ante veni.* Qui verò iam dudum eandem adsciuere, vt porro teneant illustriorique studio exaugeant, conari debent, quò maioribus commoditatibus inde deriuatis vsi sunt. Quo in genere palmam mihi videntur obtinere Bisuntini Sodales, quorum exemplum huc conieci, vt vltimo loco lectum, fixius hæreret memoriæ, dignum quod in Cedro legeretur.

Georg. 3.

An. CIƆ. IƆCIX. VIII. Hi in peruigilio Virginis Annuntiatæ in templum Societatis IESV supplicatum ingressi, coram Sichemiensis Virginis

ginis imagine, quam superiore anno solenni pompa intulerãt, vota sua nuncuparunt, atque in amoris pignus cum funalibus candidis votiuáq; tabulâ Cor argenteum pretio & arte visendum deposuerunt, sic inscriptũ: CONGREGATIO ANNVNTIATÆ VIRGINIS HANC PVRO EX CORDE PVRAM CORDIS EFFIGIEM, PVRIORIS OBSERVANDÆ PVRITATIS ERGO, PVRISSIMÆ VIRGINI, CVIVS EX MONTIS ACVTI QVERCV, IN COLLEGIO SOCIETATIS IESV VESONTIONENSI COLITVR IMAGO MIRABILIS, VOVET, DICAT, DEDICAT. Hanc Scholasticorum pietatem tota postmodum ciuitas alacriter imitata est. Sequenti dein anno *An.* CIↃ IↃCX. libellum eleganter concinnatũ singulorum Sodalium nomina ac promissa continentem, argẽ-

tea theca reconditum superiori muneri adiecerunt: vt quod ore semel nuncupatum ab ipsis foret, æterno pignore testificarentur.

O Corda! O Nomina, non tantum argento, sed cælo insculpenda! Quid enim? B. virgo tales clientes non amet? non in sinu ferat? sane faciet, & non sine eorum magno bono. Nam: *Ego*, inquit, *diligentes me diligo, & qui mane uigilant ad me, inuenient me. Mecum sunt diuitiæ & gloria, opes superbæ & iustitia. Melior est enim fructus meus auro, & lapide pretioso, & genimina mea argento electo. In uiis iustitiæ ambulo: in medio semitarum iudicii, ut ditem diligentes me, & thesauros eorum repleam.* Exspectamus ista? diligam⁹ MARIAM; & hunc amorem quibus quibus modis, noui veteresue sint, foueamus. Illa nos semper amat.

Prouerb. 8. u.17. & seqq.

Eam

Eam ergo iam *amet*, *qui nunquã amauit*, *quiq; amauit* iam *amet*. Recentibus semper officiis perpetua beneficia remunerari par est.

CAPVT. VII.

DE ILLVSTRIBVS SODALIBVS.

Sodalitia quasi corpus quoddam cætu hominũ, Legibus, Moribusque, ut partibus suis constare ac viuere diximus. Quę cum pro instituto nostro prolixè satis explicauerimus: simul in quem finem, & à quibus erecta institutaq; sint, memorauerimus; sodalitiorum naturam totam abundè descripsisse videri possumus. Quo tamen plus splendoris atque æstimationis accedat Congregationibus, nõ

Sodalitatibus ab Illustribus personis additur ornamentum.

Sall. in Iugurth.

Virg. Æneid. 5.

nullos in medium producamus, qui uel generis uel dignitatis uel sanctitatis claritate sodalitates illustrarunt. Nam & in cæteris interest ex aurone an ligno quid constet. Ac tametsi res quasq; suo pondere æstimantibus *Genus, Prætura, Consulatus, atq; omnia alia huiuscemodi per se ipsa clara & magna* non sint: *sed perinde habeantur, ut eorum, qui ea sustinent virtus est*: tamen ubi hæc illis accesserit, nescio quanto amplius arrideat & quandam quasi inde dignitatem trahat, *Gratior & pulchro veniens in corpore virtus.* Quasi si lumen è Chrystallo aut sectili gemma pelluceat, *amœnius emicat, quam è cornu.* Ita omnino virtus plebeios animos supra improbam Nobilitatem euehit: In trabea tamen & inter imagines Nobilium splendidior est, quã in lacerna. Sic sodalitates suo

in-

instituto satis illustres sunt; si tamen & à genere aut aliunde decus additum fuerit, ornatiores fore, nemo inficias iuerit.

II. Romana Virginis Assumptæ sodalitas ex Optimatibus conflata est: multi in ea Cardinales, complures Antistites, cæteri Illustres ac Nobiles genere versantur. Neapolitana Natæ virgini dicata constat plerisq; Nobilibus. In his Principes duo, totidem Duces, quorum alter Regiæ classi præerat, Marchiones septem, Pontificis Maximi Nuncius, Episcopi tres numerati sunt. Multa deniq; sodalitia Nobilium passim erecta sunt, ut syllabus cap. 2. positus ostendit.

Integræ congregationes è primariis constituta.

Anno CIↃ. IↃ LXXXVII.

III. Olysiponensem illustrauit Serenis. ALBERTVS Archidux Austriæ; cuius auctoritatem viri nobilitate & dignitate clarissimi secuti

Anno CIↃ. IↃ LXXXVI.

 sunt.

sunt. Gandiensibus sodalibus Dux ipse supplex adscribi postulauit ab iis, quibus ius est admittere; quē primores plurimi æmulati, sese cultui Mariano dediderunt. Græcii præter viros primarios & Barones aliquot, quinque Episcopi, & inter hos Nuncius Apostolicus nomen suū inter sodales maiores professi sunt. Sereniss. quoq; Archiduces cōuentus eorū aliquoties adierunt, ibique optimo exemplo sacræ Synaxi accubuerunt. Minoribus primus præfuit Sereniss. CAROLVS Archidux, cum tubarum sonitu renunciatus. Ad quod munus rite agendum prouolutus ad pedes Illustrissimi Nuncii rogauit, ut sibi & nouæ congregationi benè precaretur.

Anno CIↃ. IↃ XCIX.

An. CIↃ. IↃCIII.

Serenissimi Sodales.

IV. Et quoniam Sereniss. semel mentio incidit subiungam

alios

alios, qui serenissima sua luce sodalibus splendorem decusq; addiderunt. Nam præter Albertum & Carolum iam memoratos, Archiducum Græcensium Matercum duobus liberis (MAXIMILIANVM & LEOPOLDVM fuisse opinor) nomen suum dedisse perhibetur. Quos Año uno præuẽit FERDINANDVS, nũc Jmperator Inuictissimus, quẽ tamen iam alibi anteidhac sodalis optimi officiis perfunctum inuenio, uti supra relatum est. MAXIMILIANVS Præfecturam quoq; administrauit. Ex eadem Domo Viduæ duæ, altera MARIA Maximiliani II. Jmperatoris, altera ELISABETHA Caroli IX. Galliarum Regis quondam coniuges in sodalitium se contulerunt.

Añ. CIↃ. IↃXCVI.

Añ. CIↃ. IↃXCV. III.

V. Bauariæ quoque nostræ Soles, Radios suos Sodalitati-

An. CIↃC. CIↃLXXX IV. bus intulerunt. Monacensibus Sodalibus Præfectus præfuit Serenissimus MAXIMILIANVS non nostris encomiis, sed suis factis maximis describendus. Hic fratrem suum PHILIPPVM Ratisbonensem Præsulem Sodalium numero adlegit. An. CIↃ. CIↃLXXX VII. Vtroque Ingolstadienses gloriantur vel Socio vel Patrono. Ac PHILIPPVS quidē Ingolstadiēsem quoque Sodalitatem triennio post administrauit: demum Ratisbonensem, S. R. E. Cardinalis fouit ac defendit. Enituerunt iuxtà fratres FERDINANDVS & CAROLVS veluti duo sidera, quorum hunc terris tantū Fata ostenderunt, cæloq; maturum citius intulerunt. Illum verò orbis hic noster etiamnum S.R. Imperij Septem.virali Epomide & Coloniensi Archiepiscopali Mitra insignem spectat & admira-

miratur. Fratres ALBERTVS imitatus est, qui Ingolstadiensi primum cætui adscriptus, post tertium deinde annum Monacensi præfectus est. Habuerunt videlicet Seren. Duces domi suę, quod intuerentur, vt cæterarũ virtutum, ita singularis in D. Virginem pietatis exemplum Ser. Parentem GVILIELMVM, qui iam ab ipsis Congregationum incunabulis, non tantum suo Serenissimo nomine, sed multo amplius solida virtute eas exornauit atq; incrementis auxit, Liberisq; atque Generis ornandas augendasq; tradidit.

Anno CIↃ. IↃ XCVI.

An. CIↃ IↃXC.

VI. Ita quod à stirpe bonum est, in verã virtutem efflorescit. Sic Serenis. quoque Allobrogum Dux, postquã ipse iam pridem nomẽ suum in album Parthenianum referendum curauisset, Feriis Conceptæ Virginis

Duces Allii.

Anno CIↃ.IↃ LXXVIII

quinque ad conuentum filios adduxit, è quibus tres maiores nomina dare voluit, & maximũ natu Sodalitio patronum constituit. Nanceianam Sodalitatem primi constituerunt quinquaginta è prima Nobilitate, exemplum secuti Ser. FRANCISCI Vaudemontani, qui inter primos nomen dedit.

Anno CIↃ.IↃ XC.

VII Præter hos, Ducem Hipponis in Brutiis, Neapoli præfecturam parthenianam gessisse: Compluti verò Ducis Gandiæ filium reperio. Dux Populensis Neapolitanus Sodalis iam morti vicinus protestatus est, se si quid virtutis haberet, id totum è disciplina Mariana hausisse: simul Filio aduocato: *Et tu*, inquit, *Sodales exora, vt te in suum consortium admittant. Hac hæreditate præstantius nihil est, quod tibi relinquam.* Comes Fontium Gubernator Medio-

Mediolanensium eorundē Sodalitati se adiunxit. Prorex item Peruuii Limensem congregationem celebrauit.

VIII. Iam si quis Ecclesiasticos omnes recensere velit, finē nullum inueniet. Paucas adeò ciuitates, quæ & Episcopum & Sodalitatē habeant, mihi quisquam dabit, quin eam Sodalitatem Episcopus inter primos dato nomine illustrauerit. Nihilominus de innumeris, quorundam mentionem faciam. Ac de Cardinalibus principiò memini multos Romanæ adscriptos fuisse Congregationi. Franciscus Cardinalis Diechtristenius Brunæ in Morauia Præfecti munus gessit. Cardinalis Forgach Archiepiscopus Stringoniensis sua se manu inscripsit albo Sodalium Viennensium. In eandem hanc longè ante conuene-

Reuerendissimi et Illustrissimi sodales.

Anno CIↃ. IↃ XCVI.

 runt

erant tres Legati Apostolici. Cō-
Anno motouiensibus socijs prim⁹ ac-
CIƆ.IƆ cessit Philippus Spinellus, Nun-
LXXXI. cius Apostolicus primusq; apud
eos præfecturam iniit, quam ab-
An. CIƆ. sens per vicarium administra-
IƆCIII. uit. Archiepiscopos Moguntinū, Cameracensem Viennensē
in Gallia, suarum Sodalitatū syl-
An. CIƆ. labo inscriptos inuenio *Rmus.* &
IƆCXI. Illust. PARIS, qui nunc Salisburgensis Præsul est ex Illustri Lo-
An. CIƆ. dronia familia, Sodalitio nostro
IƆCIV. olim magna cum laude præfuit.

IX. Inter prima decora Sodalitiorum Episcopos reposui:
An. CIƆ. sed quia, vt dixi, eorū multitu-
IƆCCII. do obstat, vt commodè enumerari non possint; tantùm è Germanis paucissimos afferam, non tam quòd illustrius quid ab his, quam aliis, accessisse credam, quam quod ostendere velim, Episcopos Sodales fuisse, atque hi mani-

manifestius in oculos nostros incurrant. Vnius tamen exteri dictum obliuione sepelire non debeo. In Gallia Episcopus Vēsiensis Congregationis Aueniōnensis Præfectus fuit. Is palam testat⁹ est, plus se gloriari, quod nomen Sodalitati inscriptum haberet, quam quod Mitrâ insignis esset. Videbat nempe sapiens Præsul sub Mitra curas atq; pericula, in Sodalitate verò pręsidia salutis posita esse, vt merito post hanc omnem dignitatē haberet. Ioannes Godefridus Herbipolensis & Bambergensis pro more literis Sodalitati suum amorem testatus est. Ioannes Christophorus Eustadianus & Albertus Ratisbonensis Sodalitii præfecturam suis curis adiunxerunt : Henricus Augustanus, Ioannes Iacobus Constantiensis, Guilielmus Basile-

ensis, Vitus Adamus Frisingensis Antistites inter Sodales recensentur. Brixinensis ex illu-
An. CIↃ. IↃCV.
stri Spauriorum familia cum absens Oenipontanis Sodalibus additus fuisset, nuncium illum tanta voluptate accepit, vt eam animo cohibere, quin in oris insitatam hilaritatem erumperet, non potuerit. Atque hi omnes præterquam quod Ecclesiastica dignitate, virtute, genere quam maximè clari sint, Imperii insuper Principes Illustrissimi Sodalitatibus magnum lumen ac gloriam parârunt. Ex quo necessario conficitur magno in precio parthenios cœtus habendos esse, quos Tanti Principes eo loco ponunt, vt Tiaras suas ibidem collocare velint.

X. Multi deniq; Prælati, Abbates, Præpositi, Decani aliisq; muneribus sacris conspicui, tũ

genere

genere illustrissimi Marchiones, Comites, Barones; atque eruditione clarissimi neque satis sibi in dignitate aut genere, neq; in scientia præsidij esse arbitrati sunt, nisi à Sodalium consortio vim aliquam atque decus ad ea illustranda, quæ vel natura vel *industria* dederat, deducerent; eóque ipsi simul Sodalitijs splendorem magnum inferrent. Sed ne longius rem producam, ac ne præterea prope infinitũ mihi laborem sumam, omitto singulatim omnes recensere. Nostros tamen, quia in promptu sunt silentio inuoluere sine reprehensione nequeo. Itaq; præter R*mos.* & S*mos.* quos supra retuli, nominibus suis Congregationem Ingolstadiensẽ illustrarũt R*mus*. & Ill*mus*. Franciſc⁹ Guilielm⁹ Cõmes à Wartenberg Ratisbonẽsis, Oetingæ veteris, ac B. Mariæ Mona-

Monacensis Præpositus, qui olim præfecturam quoque egregiè gessit. Item eius germani fratres Maximilianus & Ferdinandus Laurentius. Præterea Illust. Principes Christophorus Gustauus Marchio Badensis & Philippus Comes ab Arnberg, Marchiones Scipio Gõzaga & Franciscus Sfondratus, perillustres Comites Carolus Gaudentius Madrutius, Wolfgangus & Ernestus OEtingi, Rudolphus & Georgius Guilielmus Helfẽstenij, Ioannes Frideric⁹ Schuuarzenbergius, Carolus Sulzius, Franciscus & Georgius Africanus de Bassompiere, Constantinus Liechtenstenius, Antonius Peronni⁹, Dauid Brembatus, Ioãnes Erdeodius, Ioannes & Nicolaus Raphaël Kostkæ Stempergẽses, Christophor⁹ Lodroni⁹ Paridis frater, Marcus Sittic⁹

Altaëmpsius, qui nuper Archiepiscopus Salisburgensis fuit. è quibus toti Sodalitati præfuerunt Badensis, Ernestus Oetinganus, Erdeodius, Brembatus tertiùm, Lodronius. Taceo minores dynastas. sufficiant hi ad id, quod ostẽdere intenderamus confirmandum, sodalitia maximis viris pulcherrimè floruisse. quod ad eorundem commẽdationem atque æstimationem non parum ponderis apud prudentes adiiciet, virtutem non tantum in palliolis sordidis, sed in purpura quoque nituisse. Illud tantum ad extremum moneo, nos in illustriũ sodaliũ syllabo constituendo nemini quidquã detrahere aut aliis apponere voluisse: recensuim⁹ eo ordine, quo vel occurrerũt, vel qui scriptori cõmodus visus fuit. Ius suũ cuique integrum, suus cuique

ordo

ordo immotus esto. In cœtibus Marianis, non in comitiis, magna Nomina collocauimus.

CAPVT VIII.

DE QVIBVSDAM ILLVSTRIBVS VIRTVTE SODALIBVS.

COmmunes quosdam sodalitatum mores quarto capite persecuti sumus, quibus tanquam una norma omnes uterentur. Nunc priusquam ad singula singulorum sodalium exempla libro proximo explicanda descendam, singulorum quorundam communem vitæ degendæ rationem & quosdam quasi plurium virtutum fascicu-los legendos proferam. Nam etiam

iam sæpè flores in reticulum collecti mixta amœnitate iucundiores sunt, quàm soli: & hic quoque *vnita virtus est fortior* ad imitationẽ concitandam, dum legitur, non modò ab omnibus multa præclarè gesta, sed ab vno etiam plurima fuisse. Atque ad sodalitiorum laudem ualebit & nobilitate generis, & virtutum præstantia insignibus membris constitisse; eóque hoc laudabilius erit, quod prius Generis beneficium sit, posterius Sodalitati proprium, Optimos sodales genuisse.

I. Florentiæ juuenis non æquè moribus ac genere nobilis fuit. Is veteri viuendi ratione damnata, ad frugẽ sese reuocare studuit. Proinde sacra mysteria frequentare, & Sodalitati Marianæ nomen dare inter primas curas & emendationis rationes *An.* CIↃ.IↃXC.

ones habuit: ab illis mira in mores probitas, mirus ardor veteres expiandi culpas emanauit; fune setoſo cilicioque corpus terere, jeiunio ſemet macerare, pro oblectamento illi fuit. parens uterque, ceterique domeſtici iuuenē obiurgare, miſcere precibus minas, lacrimas adhibere: ſed animus in cœlū affectans viam, facile mortalium obſtacula ſuperabat. Feſtis Dieb⁹ itabat in Noſocomia, ægrisque cō cibū ac ſolatium afferebat. Hyeme, cum grauior añona populū urgeret, manticis ex humero pendentib⁹ emēdicabat quotidie panē pauperibus alendis. Hæc cū indigna viderentur natalium nobilitate, percrebuit fama eum de poteſtate mentis exiſſe. Denique Pater iratus vetuit vlterius ſtipem corrogare. Sed eius ſacerdotis, qui iuueni noxas confitēti aures

præ-

præbere solitus erat, operâ, parens inductus est, ut porrò facultatem pio operi insistendi daret. Aliquando mendici vocibus excitus è domo, cibaria attulit; sed quod homo viribus defectus ea transmittere non posset, eundem clam domũ infert, & delicatiores cibos præparat. Sed iurgio patris euictus, humeris sublatum, in publicum valetudinarium deportat, curatumque diligenter Præfecto commendat. Neque hunc tantum, sed extra vrbem ad mille passus cõquirebat lassitudine & fame prope exanimatos humerisq; in xenodochiũ deferebat; aliis id amentiæ vitio, aliis pietatis studio fieri interpretantibus, vt quisque ex suo affectu diuina æstimare poterat. Non rarò morbidorum ulcera lauit; ima quoque corporis velamenta sibi

bi detraxit, vt nudis pauperum corporibus iniiceret. Neque hic misericordia stetit. Septendecim virgines, ne earum pudori insidiæ tenderentur; alias quatuor è lustris ereptas in cœnobiorum tuta perduxit. Hæc inter opera mortem demum sanctè oppetiit, omnium iam iudicio sapiens, qui in id momentum tam cautè sibi prospexerit.

CIↃ.IC. XC. II. Similis ferè alteri vita fuit Vallisoleti; totum se in diuinarum rerum commentationem immerserat, duriter atque inclementer se habere, aliorum saluti inuigilare; modico ipse ac contempto corporis cultu, misericordia tantum sumptuosus erat: ea animi demissione ac modestia sermonis, vt sanctimoniam spiraret; non formidare pericula, non vulgi rumusculos, non maleuolorum obtrectati-

ctationes metuere. id tantũ studebat, vt opera atque pecunia sua in quam plurimorum beneficium diuideretur. ægros ac desertos, vt prior, conquirebat atque in nosodochium ducebat aut ferebat. Ita porro lubens ac sedulus in hoc ministerio erat, vt marcidas ægrorum cicatrices & purulenta vlcera exugeret, lamberetue lingua, genu flexus, non modo sine stomacho, sed cum animi voluptate. Ad præscriptum denique Sacerdotis culparum suarum arbitri, vitam totam exegit, feliciterque absoluit; legatis in eam religiosam familiam mille aureis, cui vitam omnem, si licuisset, libenter olim addixisset.

III. Atrebatensis Prætoris filius hęres vnicus maximarum facultatum è vita abiit, magnæ sanctimoniæ indicijs editis. Ab *Anno* CIↃ. IↃC. XII.

ipsis.

ipsis incunabulis vitam ijs moribus traduxit, vt totâ pueritiâ nihil nisi sanctum in eo notari potuerit. Castitatis vixit tam sedulus custos, vt in longo difficilique malo non sit passus à quoquam se attrectari, præterquam â matre in fomentis applicandis: cęterarum mulierum ne adspectum quidem aut præsentiam ferebat. Ita mentem puram criminum conseruare studebat, vt paucis ante obitum diebus diligentius scrutanti, ecquid in leges Sodalitatis admisisset, id vnum succurrerit, indulgentius à se somnum excussum fuisse, qui bis iterumue in Sodalium cœtu considenti obrepsisset. Atque vt eius culpæ venia à Socijs publicè suo nomine peteretur, obnixè rogauit. Ardenti studio ferebatur ad obsequendum tolerandumque aduersa, vt ob id dolen-

Amor Castitatis.

Tolerantia dolorum cum animi submissione.

dolenter quereretur neutrius virtutis sibi domi suæ copiam fieri, ea rerum abundantia domesticorumque sedulis obsequiis. Quapropter studiosissimè contendit & quidem frequenter à R. P. Rectore collegij Societatis Iesu, vti in ei9 domo liceret emori, nempè in palæstra obedientiæ atque patientiæ, in qua se ad Christi in cruce nudi & ad infima durissimáque obsequia abiecti exemplum exercere posset. Dein cum non obscurè aduerteret, dubiis promissis se in præsens lactari tantum, ad matrem conuersus, vehemẽter rogare instiit, vti se in stabulũ sua conditione moribusq; dignum locum deportandum curaret, ibique vitam finire pateretur. Cum etiam istud non impetraret. *Saltem, agite* inquit, *& humi me deponite; sinite vt ibi a-*

nimam exhalem, vnde membra hæc habeo: ſinite aliquouſque accedere ad IESVM *meum ſupra duram trabem morientem.* Viſus eſt ſibi æquiſſima poſtulare, & in ſpeciē promittendum fuit, ne frequentior repulſa corporis moleſtias augeret. Illud enim verò inſitam virtutem luculentè patefecit, quod moleſta primū tabe, mox cruciatibus acerrimis & vlceribus altè depreſſis morbus diuturnus tantum non potuerit, vt ab adoleſcentis ore moroſam vel acerbam vocem ſeu notam extorqueret: Vt haud alias facilius ſcire poſſis, quanta virtute animum quis inſtruxerit ſuum, quam cum ægrotat: plerumque enim inter corporis morbos, animus ſuos exerit. Vnde in hac mentis æquabilitate, cōſtantem quandam Adoleſcentis virtutem eamque ſolidam deprehendere licuit.

IV.

IV. Addam è Belgio alterum. Adolescens Antuerpianus annos natus octodecim, in ipso flore succisus est. Fuit reb⁹ diuinis commentandis inprimis addictus. Retulit pater se eum plus tricies frigore rigidum & fletu madidum, cum media nocte & hyeme inter orandũ nudis genibus manibusque iunctis obdormiuisset, in lectulum deposuisse: miram quoque in eo morum maturitatẽ & insigne obsequendi parentibus studium obseruasse; neq; tantillum molestiæ ab eo vnquam sibi creatum fuisse, nisi cum pro pauperibus importunius stipem flagitaret. Quadriennio ante è vita quam discederet, Sabbathi die statum ieiunium in B. MARIÆ honorem sibi indixit. Adulta ætate à sacro conscientiæ tribunali reuersus matri ad pedes se

Anno CIↃ.IↃC X.

Studium orandi.

abiiciebat, veniamque delictorum submiſſe rogabat. Cum per ingraueſcentẽ morbum à ſcholis ab eſſe cogeretur, opilionum & ſubulcorum doctor eſſe, eosque in rebus ad religionem pertinentibus ſcituque neceſſariis inſtituere cœpit; vtque vellent ea rudimenta condiſcere, præmiolis inuitabat; vt iam inde inter ſuburbanos ſancti pueri nomen obtinuerit. Sacro Miſſæ officio quotidie aſtitit. Mendacium in puero vel leuiſsimum nemo aduertit. Sæpe ille ex Magiſtro ſuo q̃rere inſtitit, quodnam officiorum genus Deo quã gratiſsimum à ſe prẹſtari poſſet? Vilia enim aut cõmunia opinabatur eum non decere, qui non communia neque uilia beneficia accepiſſet. Iam mirè patiens dolorum erat, & piéne an ingenioſe precium eorum pulcher-

cherrime diſpenſabat. Diē enim hunc parentibus, alterum ſcholarum Præfecto, tertium Magiſtris, alios deinde aliis concedebat, vt è dolorum ſuorum meritis lucrum aliquod illis Deus impertiretur. Propè iam à morte aberat, cum virgini Aſpricollenſi ſuam virginitatem uoto perpetuo conſecrauit. Allatæ tunc ei fortè fuerunt B. ALOYSII GONZAGAE reliquiæ, quas ille hilari ore veneratus, oſculumq; toto animo imprimens: *Iam verè ſcio*, inquit, *Beatiſſimum meum ALOYSIVM poſt nonum ab hoc diem, ſi animæ commodo fuerit, corporis integram valetudinem mihi à Deo impetraturum, aut morienti in vltimo periculoſiſſimoq; conflictu ſtrenuum fore adiutorem.* Dies nonus vaticinium firmauit; ipſo enim die è viuis diſceſſit ſine dubio, illo comite, quē ſibi adfore prę-cognorat.

Prædicit ſuū è vita abitū.

 V.

Virorum & Literatorum Speculū,

V. Tertium ex eodem Belgio, Diui, quantum Virum! producam IVSTVM LIPSIVM eruditione clarissimū, pietate Optimum; à quo literati omnes viuendi disciplinam merito hauriāt, quibus adolescentum virtus perinde atque ætas illorum immaturior videri posset. Qui Lipsium officiis Sodalium accuratè satisfecisse legerint, cognoscent. neque studiorum occupationes; neque ætatis dignitatem obstare, quo minus Sodalitatum exercitationibus sese dedere debeant. De suo in Virginem Deiparam affectu, de Sodalitatis ingressu hoc ipse de se scribit: *A prima adolescentia* DIVÆ VIRGINIS *amorem & cultum indui, eamque patronam mihi & ducem in periculis, in molestiis, in omni vitæ cursu elegi. Etiam in studiis, & si quid accuratius pangendum aut dicen-*

Iust⁹ Lipsius.

Virg. Hal. c. 1.

Totum B. Virgini se addicit.

dicendum publicè eſſet, vbi Famæ vel Memoriæ res agebatur, precibus & votis ad eam iuiſſe me fateor: & felici ferè ſucceſſu. Itaque vt primum licuit, in Sodalitium eius nomen etiam dedi, quod apud Eburones, & in hac item vrbe (Louanij) *frequens honeſtumq; eſt: cui Patres Societatis IESV præſident dirigúntq;.* Cui poſtquam nomẽ dedit ſuum, id obnixè ſtuduit, vt nullam eius officij partem prætermitteret. Vel ſemel à Congregatione abfuiſſe, religio illi fuiſſet, etiamſi è medijs quandoq; menſis ſurgẽdum illi fuerit. Quoties leges Confeſſionem culparum præſcribebant, quoties ad ſacrum Epulum vel Conuentum aduocabant, parebat ille modeſtiſſimè ac ſtudioſiſſimè. Leodici orationem panegyricã de Magnæ Matris laudibus in ſodalium conſeſſu publicè recitauit. Virgi-

Conuentus etiam conuiua non negligit.

Legum Parthenianum obſeruãtiſsimus.

verbis ac ſcriptis B.

Virginem prædicat. ginis Hallenſis & Sichemienſis beneficia & miracula rite teſtata in lucem edidit, maleuolorumque propterea dicterijs os *cent. 5. epiſt miſcell. epiſt. 59.* præbere non formidauit. Sed qui vir fuerit, in morte vel maximè claruit. *Ad extremum vitæ actum fabulæq; cataſtrophen, triſtem illam quidem, ſed in quâ ſunt omnia, venimus*, ait vitæ illius nobilis *Quã piè conſtanterque mortem obierit.* ſcriptor Aubertus Miræus Canonicus & Bibliothecarius Antuerpianus. Anno CIↃ. IↃCVI. XV. Cal. Apr. pridie Dominicæ Palmarum in morbum incidit, quinto poſt die X. Cal. viuere deſijt. Tempus id quod intermedium fluxit, curandæ ſaluti nauiter impendit. Nam P. Leonardo Leſſio Societ. IESV Thelogo celeberrimo euocato vitæ ſuæ rationes inſpiciendas dedit; atque in ſacris ritu Chriſtiano procurandis totus fuit, cæterorum

rum neglıgens. *Adeo quidem vt extremis illis diebus nec scriptorum à se editorum, nec adfectorum, nec studiorum vllam omnino mentionem fecerit. Vni enim Deo vitæ mortisque arbitro tunc vacandum rectè existimauit. Tanta constantia animi atque alacritate fuit, nihil vt vxoris charissimæ, nihil amicorum lachrymis ac suspiriis moueretur. Itaque nullam querimoniæ vocem, nec vllum repugnantis aut trepidantis animi signum edidit*; vtque in vita omni, sic in morte quoque Christiani Philosophi ac Sodalis nomen insigniter tutatus est. Cum non nemo suggereret, Stoicam vti apathiam præ se ferret; *Hæc deliramenta*, inquit, *stultorum sunt* & digito in Christi cruci affixi imaginem intento: *Hæc VERA est*, inquit, *SAPIENTIA. Domine IESV doce me patientiam.* Erat tunc ea hebdomas, qua patiētis Christi

Quid de Stoica philosophia moriens senserit.

ſti memoriam lugubri ritu Eccleſia renouat. Vnde non ſemel auditus eſt ſibi gratulari, *iſto ſe anni tempore è vita migrare, quo Chriſti ſanguis maximè in Eccleſia ferueret.* Cumque oblatum pro ſe incruentum ſacrificium, interiecta Dominicæ Paſſionis recitatione, ex quodam Societ. IESV Sacerdote intellexiſſet, *Faxit Deus*, inquit, *Pater mi, vt ſanguis ille precioſus in me abundè deriuetur, qui in illa paſſione effuſus eſt.* Quoties ille tunc Crucifixum ſibi ad oſculum figendum præberi petijt? quoties eum patientiæ Magiſtrum audire teſtatus eſt? Monitus vt cum B. Stephano diceret illud: Domine IESV accipe ſpiritum meum; *Dico*, inquit, *Domine, Dico cum B. Stephano: Domine IESV accipe Spiritum meum.* addiditq; nonnunquam, quanta potuit vi, oculis

coe-

cœlum ſpectantibus: *In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum.* Ita ille foras edidit, quæ animo ſuo iam dudum defixa occuluerat. Ea tunc illi in mentem, in verba veniebant, quæ bona mens frequenter intra ſe agitauerat. Cum altiùs cogitationi cuidam immerſus videretur, interrogatus eſt à quopiã, *Ecquid animo volueret? Promiſſam,* inquit, *laboribus mercedem: aut an tu exiſtimas opum aggerendarũ cauſâ me feciſſe, quæ feci? aliam mihi mercedem propoſui; illa nunc animo inhæret meo.* Sed quam ille ab adoleſcentiæ initijs Patronam legerat, hoc articulo oblitus eius fuerit? Cum è Societate Sacerdos opportuné inijceret: *Ecce, patrona nunc illa, quam calamo ornaſti tuo, te clientem exſpectat ſuum, & obuiis expaſſisq; vlnis obuiabit:* oculis manibusq; iam frigeſcen-

Laborum noſtrorũ quæ vera merces.

Ioa. VVoucerius in aſſert. Lipſi: Deo-narij

ſcentibus iunctis, & in altum ſublatis, cum vittam prius detraxiſſet è capite: *Vtinã*, inquit, *Mater omnium, mihi his temporibus meis adſit. O Mater Dei, adſis famulo tuo cum tota æternitate decertanti; nec me deſeras in hac hora, à qua pendet æterna animæ meæ ſalus.* Idque vt impetraret litanias recitandas curauit, quas & ipſe, vt poterat, ſimul pronunciare laborabat. Cum conatui illius parcerent, & interiungerent, ad curſum reuocabat; dictitabatq; ſe nunc experiri, quid in cultu Mariano ad benè moriendum præſidij inſit. Demum cum vicies & amplius ſacra nomina IESV & MARIÆ iteraſſet inter manus Religioſorũ media nocte, anno ætatis nono & quinquageſimo leniter expirauit; & pridie Paſchatis pompa mediocri, vti pro ſua modeſtiâ iuſſe-

rat, elatus est. De cuius ego encomijs non plura differo, quam cũ MORIBVS ANTIQVIS, quod eius symbolum fuit, id est, integerrimis vixisse.

VI. Habent literati quem sequantur; dabo etiam Sacerdotibus exemplar suũ, sed paucioribus descriptum. Ludouicus Gusmanus Sacerdos Natalium splendore & virtute clarissimus iam inde à prima pueritia altas in animo suo radices agere virtutem siuit. In altaris hostia imolanda horam vnam ponebat; sciebat enim inuenire, quid illo tempore, illo animi æstu, illo cum hospite tractaret. Neque eum cuiusquam auctoritas, ne Philippi quidem Hispaniarum Regis præsentia quicquam permouit, vt festinaret. Ad sacrificium prius ille nõ accedebat, quam flexis genibus alte-

Sacerdos Sodalis.

Quanta cura sacrificium peragi debeat.

alterius Sacerdotis ſacrum audiuiſſet. Re diuina peracta in moram longiorem gratiarum actionem ducebat. Verè Magnus æſtimator maximi theſauri, quem Deus mortalibus donauit; in quo tractando quoduis vel faſtidium vel incuriam ſine magno incommodo ſciebat eſſe non poſſe. Sodalitium Miſericordiæ quaſi ſuis humeris à ruina ſuſtétauit. Nam cum ex primariis permultos aggregaſſet, author omnibus fuit, vt ſe ſacris meditationibus ad illa Miſericordiæ opera inflammarent; atque ipſe primus ſe eo pietatis ſtudio exercuit. Inde maior in egentes miſericordia profluere cœpit. Ægrotorum lectos ſternebat; ac ſi quis obiſſet pauperum, feretrum à funere elato per vias publicas piùs veſpillo domum reportabat. Domi

ſe

ſe parcè ac duriter habebat, vt ſumptus in pauperes ſuppeterent. Caſtitatem licet Regis aulicus diligentiſſimè conſeruauit, Sirenes obturata aure ſæpe prænternauigans. Denique omnibus numeris abſolutam vitā exegit; vt in quorum templum illatus eſt, merito gratulati ſibi ſint, quod ipſi corpus Sancti Viri condidiſſent.

VII. Quis credat Laniſtam melioris notæ vitam agere potuiſſe? Et hoc Sodalitati in acceptis referendum eſt, quod ſuorum mores paullatim ad frugem corrigit; vt eam nemo diu frequentet, quin aut malus aut Sodalis eſſe deſinat. Neapoli igitur Laniſta quiſpiam gladiatoria licentia vitam aliquandiu agitauerat. Hic inter Sodales adlectus, incredibile dictu eſt, quam ſui diſſimilis euaſerit, quam

Sanctus quidam Laniſta.

An. CIↃ. IↃXCIII.

quam magnos ad sanctitatem progressus fecerit. Ex multis pauca perstringam. Setosâ tuniculâ assiduā corpori molestiam afferebat: flagris aliquoties per hebdomadē cruento modo in se sæuiebat: ternas quotidie horas inter precandum diuinaque meditanda absumebat. Erudiebat interea Nobilitatem arte sua, pecuniamque, quam inde faciebat, in eos tacitè dispensabat, quos verecūda paupertas durè misereque habebat. Conuitiis contumeliisq; lacessitus neque animo molestiam capiebat, neq; vultu tristitiam, aut verbo indignationem aliquam præseferebat; sed lætitia incedere videbatur. Nullis imbribus aut tempestatibus deterrebatur, quo minus sacras ædes obiret. Diuorum omnium, qui ei Kalendis cuiusq; mensis sortitò

Pecuniam ex arte sua conquisitam pauperibus erogat.

titò obtigerant, ſepțennio ipſo, quod inter Sodales traduxit, memoriam & clientelam diligentiſſimè cuſtodiebat. Ad extremum cum in morbum incidiſſet, nnnquam à mulieribus, quæ ægrotanti præſto erant attingi ſe paſſus eſt. Orantibus Deum domeſticis, vti ſanum illum redderet: *Bonum petitis*, inquit. Quamdiu cum morbo & morte luctatus eſt, cum Deo ſanctiſſimaq; eius Parēte, quam velut præſentem alloquebatur, identidem ingenti animi ſenſu ſermocinabatur. Funus eius à Sodalibus maximo honore celebratum: cilicium ſummis omnium ſtudiis expetitum eſt, vt inter ſancti hominis reliquias reponeretur.

VIII. Atque ex his liquet in omni ferè hominum ſtatu repertos eſſe aliquos, quos Sodalitio-

litiorum exercitationes ad vitam insigniorem perduxerint. Neque Religiosorum exempla deforent, si adferre vellem. Sed quoniam ea Religio sibi tan- quam à se profecta vendicat, in mediū adducere abstineo. Veruntamen P. IACOBI RHEM Societate IESV Sacerdotis, qui suprà retuli Colloquiū B. Virginis inter Sodales conuictores instituisse, vnam alterámue, vt pollicitus sum, virtutem tacitū præterire non possum. Vixit enim in oculis multorum Sodalium, annis fere quinquaginta conuictorū contuberniis præfectus, vt neque ille, quàm maximè vellet, arbitros virtutum suarum euitare potuerit; neque nos deceat tanti viri sanctimoniam inuido silentio ab aliorū notitia remouere. Quæ itaque Sodales vitæ eius obseruatores

Colloquij Mariani Ingolstadensis Fundator

retu

retulerunt, talia fermè sunt. Diuinis rebus mens illius vsq; attinebatur, vt penitus aliarum rerum oblitus videretur: oculos mirè continebat, vt neminē nosceret, nisi quem nouisse eius intererat; neq; tantum sibi ocij ab rebus sacris esse putabat, aliena vt curaret, eáq; quæ ad se nihil attinerent. Diuino gaudio lachrymabat sępè, vt vdis oculis plerumq; esse videretur; & inter corporis refectionem è piarum rerum, præsertim Martyrologij recitatione & lachrymis & animi suauitatibus perfundebatur. Iam vero cum diuina mysteria tractaret, totus illis imbrib⁹ inūdabat; vt verbis interceptis diu subinde sistere cogeretur. Fertur viros Religiosos testatos fuisse, non semel à se visū esse, cū spiritu agitante supra terrā suspensus pendulus emi-

Eius religiosi ardores.

emineret. B. MARIÆ Virginis insignis cultor fuit. hinc identidem verba Angeli salutantis, AVE MARIA, in ore reuoluere audiebatur. Vt eundem illum Virginis amorem in plurium pectora infundere valeret, cætum illum, Colloquium nuncupatum, instituit, de quo satis supra memoratum est. Incesserat eum aliquando cupiditas cognoscendi, ecquo maximè præconio oblectaretur Beata Virgo? Cum igitur ille cætus pro more Encomia Magnę Matris Litanijs Lauretanis descripta caneret, illudque inter alia MATER ADMIRABILIS, repente DEIPARA se ei in clara luce spectandam obtulit, satis indicans præconium illud palmarium esse, quo fatemur supra omne præconium VIRGINIS DEIPARÆ laudes excellere, nec quid-

Cultus B. Virginis.

Quodnā Encomium maximè placeat B. Virgini & vnde id didicerit.

quidquam ea dignum afferri posse. Prouolat ille mox in medium ex angulo, quem postremum tenere solitus erat, atque vt omnes tertiùm ingeminent illa verba: MATER ADMIRABILIS, imperat. Id enim encomium Patronæ suæ præ reliquis esse gratissimum: scire se cœtũ hunc eidem cordi esse. Ex hoc diuinorum studio enata est illa mentis serenitas & comitas; nullà illum iniuria, nulla procacium subinde hominum petulantia vel contumacia à quieto mentis gradu deiiciebat; facile perferre omnes, ac pati; cũ quibus erat cunque vnâ, ijs sese dedere, eorum obsequi Studiis, sollicitè ægris adesse, pertinaciter nemini aduersus, nemini se præponens, commodis omnium seruire, charus ac venerandus iuxta omnibus; cultu negle-

Vita cum aliis acta.

neglecto, honoris contemptor, cibi parcus, linguæ continens, sibi durus, vitâ ad vnguem perfectâ, vniuersis optimo virtutũ exemplo præire. Hæc illi vita erat, quantum oculis cerni poterat. cæterum interiores virtutes & Religiosis proprias non æquè nobis promptum est describere, ferè arbitris eius conscientiæ aut professionis eiusdẽ sociis cognitas, qui forsitan & illas & alia vberius olim in lucẽ afferent. Sed neque hoc instituimus agere, vt vitam eius omnem produceremus, delibare tantũ inde aliquid quasi in gustum voluimus: vt alibi quoque sentiretur, quanto viro Ingolstadienses Sodales gloriarẽtur. Imo etiam, quo illi magis sciant felicitatem nostram, Superis in precio fuit; quod quædam supra naturam facta aut cognita

Aegris sanitatẽ reddit.

satis

atis patefaciunt. Multi sunt qui
lli sanitatē recuperatam in ac-
ceptis referunt. E multis Soda-
lis vnus Illustri familia oriun-
dus pro argumento sit. Hic a-
postemate iam pro deposito ia-
cebat, malo Medicorum artes
superante. Fecit pro illo Iaco-
bus noster, lacrymis in ea præ-
sertim Euangelij parte, quæ de
Lazaro rediuiuo tunc legeba-
tur, largiter perfusus: sacra dein
Eucharistia adolescentulū pri-
mo impertiit. Vix hæc egerat,
cum subito Pater lætus ad Re-
gentem conuictus accurrit, me-
tumque ac mærorem depone-
re iubet, *Neq; enim*, inquit, *Carolus* (hoc nomine nūcupabatur)
nunc morietur. Ita res euenit;
nam paulo post cōualuit. Mul-
tum in eo præsidij repositum
requirebāt animæ flammis pur-
gantibus addictæ; quæ frequen-
ter

Defunctis vitā opē affert.

ter ad eius cubiculum comme-
abant, & leni argutoue pulsu
vt quamque necessitas vrgebat
suppetias ab illo efflagitabant
Et passim fertur, è vicino cœ-
meterio subinde auditas fuisse
P. Iacobi opem querulò vlulatu
poscere. In Hispaniam quidam
è Sodalibus dudum abierat, ci
in reliquorum consessu repent
omnibus edicit, vt pro Carolo
Schrottenbach (id iuueni nom
erat) defuncto consueta vot
recitarent: longè post cogni
tum est, eodem die Carolum i
Hispania mortem oppetiisse: a
ex ipsomet Carolo, an diuinitu
cognorit incertum est: posteri
us plures crediderunt. Nam ab
sentium futurarumque rerum
gnarum fuisse apud omnes i
confesso est. Anni decimi pe
ricula, vicesimi victoriam il
lustrem ab eo sibi prędicta fuis

Futura absentiaque diuinitus cognoscit ac prædicit.

canc

Canonicus quidam, antequam euenirent, literis testatus est. Plura sunt; sed nolumus lætitiam antecapere. Ex euentis spem interea tranquillitatis futuræ fouebimus. His ille rebus magnam apud omnes cuiusq; status, ordinis, atque ætatis homines opinionem sanctitatis sibi peperit, vt ne pessimi quidem ei malè velle possent; boni verò fortunatos se iudicarent, si cum viro colloquendi, & post mortem de exuuiis eius aliquid nãciscendi facultatem impetrauissent. Hæc compendio adferre volui de innumeris, quæ Vir æterna memoria dignissimus patrauit, vt Sodales eius olim disciplinâ exculti habeant, vnde amissi Magistri ac Patris sanctissimi desiderium leuius perferant.

Eius apud omnes auctoritas.

Obiit anno CIƆ. IƆCXVIII. IV. Idus Octob.

IX. Finem capiti huic impo- *Meritis*

eorum, qui Sodalitia instituunt.

Anno CIↃ.IↃXCI.

nam, si vnius adhuc non tam vitam, quam beatum ad superos abitum perscripsero. Is est P. Egmondus Augerius in Collegio Comensi vita functus. Quo tempore animam agebat, piæ cuipiam personæ oblata est læta quædam de ipso species. Videbatur enim videre sibi Angelos circumsistẽtes lectulum patris, moxq; abeuntem animam in cœlum deducere ingenti lætitia: pulcherrimo puerorum Sodalitio, quale ipse instituerat olim in Gallia, celebrem pompam prosequente. Credo id illos ostendere voluisse, ad cœlũ Sodalitatis tramite se decurrisse; qui eodem tendere cogitarent, commodiorem sibi viam munire non posse, quam si Sodalitatis bonum procurarent.

CA-

CAPVT. IX.

TRIVM ADOLESCENTVM MIRA VIRTVS.

LIbro huic primo nobilem coronidem imponam, trium Adoleſcentum Sodalium ac penè puerorum vitam epitome comprehenſam.

I. Alexander Bertius Mediceus Florentin⁹ decimo & quinto anno vitam ſanctiſſimè actã abſoluit. Is patri Nicolao Bertio poſthumus, matris Violantæ Mediceæ religioſiſſimæ fœminæ cura ad pietatem omnem formatus eſt. Optabat ſerio Violanta, vt diuino olim cultui adoleſceret filius, atque in religioſa quapiam familia Deo penitus manciparetur. Probauit

Bona parentum vota proſunt filiis.

tam bonam matris mentē Deipara, monuitque interprete integerrima fœmina Violantam, vti ipsa pro se IESVM toto amore complecteretur, Alexandri secura: hunc suum esse, pro quo IESVM Violanta à se haberet.

B. Virginis erga eum beneuolentia

Visa est dein sæpius Beata Virgo Alexandro dormienti assistere, & ore ad hilaritatem composito illum identidem floribus aspergere. Cuius ipse indulgentiæ inscius, sentiebat nihilominus liquidissimis voluptatibus animum suum perfundi. Quam

Alexandri pueritia.

primum potuit puerile silentium in eas voces, IESV MARIA soluit; manumque ex consilio ad imprimendum fronti crucis signum mouere cœpit. Vix dum quinqueñis studium ac voluptas erat, noctu diúque acerbos Christi patientis cruciatus animo secum volutare & suauissimè

mè de iis sermocinari. Septimo anno de corpore coërcendo consilia agitare cœpit. Principio igitur ciliciolum quoddam è crassiore filo factum induit; vbi id minus ac vellet molestū sensit, egit cum Confessario, vt hirto vti liceret. Vbi sunt qui lasciuienti corpori inclementius facere perhorrescunt? a puero robur animi petant, quod illi addere debuissent. Pueritiam sic exegit, vt morum maturitas omnes illius ætatis ineptias non modo temperaret, sed omnino ne quidem admitteret: mira interim aduersum omnes facilitas, atque ad parendum alacritas ei inerat.

Rebus piis, duris, seriis transacta.

II. Nono deinde anno iam ille maiores pectore cogitationes suscipere, religionemque meditari incepit. In quam eo anno non puerili impetu, sed

Religionis propositū concipit.

maturo propoſito ſe certo recepiſſet, niſi quorum intererat auctoritas obſtitiſſet. Atque vt *Cupienti animo nihil ſatis feſtinatur* dici non poteſt, quam vberibus lacrymis moram illam eluſamque profectionem defleuerit. Conſtitit idem illi deinceps animus, & iam in eo erat, vt ad portum religionis nauim appelleret, cum velificatione mutata Æternæ ſtationi vitam aduertere iuſſus eſt.

[Be]atorum conſortio perfruitur.

III. Decimũ poſthæc annum agebat, quo ille mirè diuinarum rerum & vſu & fructu recreatus eſt. Sæpè enim numerò Beatorum choris ſibi intereſſe, aut duos inter Angelos conſiſtere videbatur, qui eam ſibi à Deipara curam demandatam eſſe profitebantur, eius vt integritatem ſeruarent: non raro Beatiſſima Virgo blandis illũ modis

dis excipiebat. Narrabat hæc adolescens candidissimus, & ab illis adhuc deliciis madidus facile narrationi fidem adstruebat. Confirmabat id quod de Angelis dictum est, fœmina illa, de qua paulo ante mentionẽ feci: addebat, sæpius à se visam fuisse Deiparam Alexandro studenti assistentem librorumque pagellas euoluentem. Ipse quoq; ore supra modum hilari matri fassus est, cum graui febris æstu vreretur, animo suo gratissimam auram afflari. Cum illa causã quæreret: Video, inquit, Matrem Dei prope lectum adstare; ab illa mihi hæc morbi temperatio est. Et adstitisse & flosculos æstuanti se admouisse Virgo Infirmorum Salus pòst affirmauit illi fœminæ, quam diuinorum beneficiorum in Alexandrum collatorum consci-

B. Virgo studenti & ægro assistit.

am atque interpretem Deus esse voluit. Si quando in eo morbo amarior potio haurienda fuit, Christi patientis historiam aut animo ipse reuoluebat, aut ab aliis recitari sibi postulabat, &, O Iesu, inquit, tuus calix quanto amarior fuit? In eodem morbo ea illi cogitatio incidit: Quid si Deus mihi hanc ægritudinem pro monitore immiserit, vt vitam ad seueriorem cultum traducã? Ac diu rimanti animi latebras, an quid commisisset emendandum; suspicio oborta est, corporis fortè cultum elegantiorem esse præquam Deo placeat: detrahere igitur & imminuere cõstituit, simplici post id vsus.

Morbi molestias vt tulerit

IV. Feriis Purificatæ Virginis sacro epulo primùm accubuit, inter Angelos ab illa fœmina conspectus, & ipse sibi visus

Quæ circa S. Eucharistiã ei euenerint.

ſus eſt videre IESVM in corde ſuo quaſi ſciſſo medium ſe collocaſſe voluptate interim animi exuberante. Exinde frequẽter adſpexit Sacerdoti Corpus Chriſti in populum diſpertienti duos Angelos comites ire atq; vtrumque latus ſtipatores nobiles claudere. Quo dein viſo ſic affectus eſt animo, vt intra aræ maximæ ſepta aſſiduus hæreret, vt iam prouerbio Puer Aræ principis diceretur.

V. Angelum tutelarem, Ioannem Euangeliſtam, Franciſcum Aſſiſinaten, ac præcipuè B. Ignatium & voto iam fratrem ſuum Aloyſium Gonzagã, cuius res geſtas impenſo ſtudio lectitabat, præcipuo cultu cliens patronos venerabatur. His ille ſtatas quotidie preces ferebat: neſcio quo caſu die vno omiſerat; cum mox interiore voce in- *Patronos certos veneratur.*

crepari se sensit: Itane vero, Alexander, inquiebant, tuorum te patronorum obliuio tam facile capit? næ tu si negligens esse pergas, & nos in te tuendo cessatores senties. Quam diuina delicatè tractanda sunt! vbi vix credis, offendis.

Sodalitatis instituta domi imitatur.

VI. Neque sui tantum curam gessit, ad aliorum quoque commodum operam suam cōtulit. Nam quod in Sodalitate quadam fieri viderat, in domū suam transtulit. Coëgit vernas ac domesticos omnes in aulam absente matre: ibi primum è pio libello lectitans, tùm è pio ingenio copiosissimè disputās de Christiani hominis officiis disseruit eo ardore ac contentione, vt in lacrymas concionem soluerit, & denique ad corporis diuerberationē induxerit. Quāto hoc rectius, quam qui foris

malè

malè hausta in paternam domum inferre consueuerunt.

VII. Plura de Alexandro nostro memorare haberem, de eius patiendi studio, de passionum coërcitione, de virtutibus aliis; sed ad finem propero. CIↃ. IↃCVIII. Aprili mense lethali morbo afflictus est. Quo igitur expeditius cælo puriorem animam inferret, totius vitæ labeculas eidem confessione detersit. Prouidisse eum mortis diem multa argumenta sunt. Nam cum pater è Societate de abitu suo ad sacrum faciendum eum moneret: Abi, inquit, pater, neque enim hodie moriar. Altero dein die, cum Pater idem à prãdio discessum pararet: *Mane*, inquit, *Pater; paulo post è vita abiturus sum.* Abiit ad vesperum. Cum inter eos dies è libello sacrum quid legeretur, quasi in soporem

Sanctè moritur.

rem

rem se composuit: stabat anagnostes defixus in ore eius contemplando, vnde diuina quædam hilaritas emicabat: cum diutius sileret, mater: *Quid mi Alexander*, inquit, *obticuisti? quam rem agis? Delitias*, inquit, *animæ meæ* IESVM *&* MARIAM *inter Innumera Beatarum Mentium agmina loco celsissimo intuitus sum*. Et illa: *Sed pulchrâ ne* inquit, *tibi, mi Fili, amoenitate locus ille arridet? sanè quam*, inquit ille, *pulchrâ*. Moxque ad idem spectaculum se recepit. Sexta feria repente ex contemplatione quadam experrectus: *An non*, inquit, *coram intuemini* MARIAM DEI MATREM *Dominam meam, meumque Custodem Angelum, & Mariam Magdalenam de Pozzis?* Erat hæc Magdalena notæ olim sanctitatis fæmina Florentiæ, cum viueret, Alexandri studiosa, quem Angelũ terre-

terreſtrem appellare ſolita fuerat. Tum ad hos hoſpites conuerſus, fabulari multa cum illis viſus eſt, lacrimãtibus præ gaudio ſpectatoribus. Tum Chriſti in crucem acti effigiem amplexus: O IESV, inquit, in Societate tua mori propoſitum fuit: tuus nihiloſecius ſum, mi IESV. Cum in eo articulo temporis Dæmon terribili ſe forma viſendum obieciſſet: *Quid quæris, aut quid vis, inquit, tibi, beſtia? faceſſe; teſtimonium conſcientiæ meæ, Deo fauente, bonum eſt.* Quo ille cœlo vicinius appropinquabat, eo propiores inde voluptates præſentire videbatur. Sub veſperum cum Deiparam iterum intueretur, capto impetu fractum corpuſculum in cubitum eleuans reſedit. & cum diu tacuiſſet: *In cœlum, In cœlum*, exclamat. Linquebatur interea ſæpe animo, cum

cum diuinam vim se toti pectori infundētem ferre iam vix posset. Et fuisse sanè magnam in illum eo tempore benignitate Deiparæ ante cognitum est. pridie enim, quam moreretur, frequentes ad eum Angeli cum corollis adire visi sunt, qui dicebant se Alexandri obitum celebrare; atque ex suo numero vni à Beata Virgine imperatum esse memorabant, vt Alexandro emigranti victoriæ insigne corollam imponeret: ad quod ille imperium exequendum hilari ore se accingere visus est. Nec dubium est, præstitisse. Inter has cælitum blanditias, & mortalium plurimorum suauissimos luctus, cum ære campano signum Angelicæ salutationis daretur, è mortalitate ad im̃ortalia gaudia ALEXANDER noster transijt. ac post in templo

Exequiæ Alexandri.

Socie-

Societatis IESV, vt votis omnibus enixè contenderat, conditus est, exequijs celeberrimis, quas Angeli quoq; cohonestasse dicuntur. Nam quatuor feretrum excipere atq; ad aram maximam cateruatim cælitibus affluentibus deportare conspecti sunt. Illud insuper admiratione dignum fuit, cum primum funus illatum est templi sacrario, corpusculum exanime longa tabe miserè confectum virgineum adolescentię colorem recuperare pristinoq; nitori restitui visum est. Maximis postea miraculis actę vitæ innocẽtiam Deus orbi palam ostendit. Ea ritè testibus probata ab alio in lucem edentur: ego, quę Sodales imitarentur, aut è quibus Patronæ suæ fauores colligere possent, mihi perscribenda esse duxi. Habent in ALEXANDRO *Miraculis post mortem clarescit.*

vir-

virtutum exemplar; habent beneuolentiæ cælestis specimen: vtraque Sodalibus in vno proposita est. Si quis ad hanc viam quærat, in aperto est, *virtute peruenitur.*

Nouennis adolescẽtis virtus. VIII. Ioannes Bartirottus Castellanetæ Princeps, adolescentulus lectissimus in maximã spem crescebat, & adempto Alexandro succenturiatus videbatur, qui pueritiam ad virtutis cultum excitaret. Nam quot diebus veneris acri flagello tenerum corpusculum conscindebat; frequens erat in mysteriis sacris obeundis; horæ spatium, quod piis commentationibus decretum in ea Sodalitate erat, facie terræ applicita transigebat. Omnia hæc ardẽti studio agebat; & quod mirere, nouem tantum annos natus erat. In quam non ille frugem

Neapoli. ↄIↄ IↄC XI.

ado-

adoleuiſſet, nisi mors importunior abrupiſſet? Sed habeat cœlum delitias ſuas, quia Terra indigna eſt.

IX. Ex India quoque Sodalem adduco numeris abſolutũ omnibus, & ob cuius virtutem merito Europei ora obuertant ſua, adeo venuſtos mores in illa barbarie coli potuiſſe. MICHAEL AYATVMVS Inter Indos Pictos in Boholana Philippinarũ inſula anno ſeculari puer ſeptennis aquis Baptiſmi tinctus eſt. Inde omnium virtutum maximis incrementis profecit. Atq; vt inde ordiar, vnde vis omnis emanat, orandi ſtudio apprimè deditus fuit; vt diu quotidie nouies recitarit B. Virginis corollam: dein vbi commentari didicit, in dies horam & amplius in rerum piarum meditatione poſuit. Patronorum ſuorum D.Vir-

Sodalium virtus apud Indos floret.

Michaelis precandi ſtudium.

D.Virginis, Iosephi, Michaëlis festa ieiuniis, vigiliis, verberibus corpori inflictis præuertebat. IESV & MARIÆ memoriam animo semper circumferebat, vt ab eorum laudibus nec inter alios, atque adeo nec inter ludendum abstineret, ea verba *Laudetur vbique* IESVS CHRISTVS *eiusque Mater sanctissima* MARIA, identidem vsurpans. Ad eam refricandam eorundem effigies capsula conclusas, quoquo iter erat, circum gestabat.

Cura sensuum & pudicitia.

X. Corporis atque sensuum omnium mira moderatio. Feriam sextam & sabbathũ ieiunus transmittebat. Solo pane & aqua vitam tolerare procliue illi fuit: sine omni cibo ac potu aliquoties diem traducebat. Quot diebus, vt primum cubitu se leuabat, flagra tergo increpabant. Oculos ille vix in viro figebat, nedum

nedum vt fæminam adſpiceret; imo ſtudioſè cauebat, ne quam corporis ſui partem nudam adſpiceret; vnde lecto conſurgēs, primo pedes talari veſte obtegebat. Aures ne quid indecens haurirent, ſedulo obſepiebat, ſi poſſet: ſaltem fuga aut torua fronte ſonos inuerecundos excutiebat. His facile factum eſt, vt florem pudicitiæ illibatum conſeruarit, quem Deo anno tertiodecimo deuouerat.

Humilitas.

XI. Animi demiſſionē præcipuè colebat. Vidit illum P. Petrus Aunonius, de quo hæc habemus, nocte quadam, dum Seminarium inuiſeret, ſub lectulo in terra cubantem, quem cum reprehenderet *Atqui*, inquit, *Pater, ego iſtud Humilitate Magiſtra didici, quæ docet terram in terra ſternendam eſſe.* Veſtitu paupere & mundo vtebatur; & quamuis preci-

precioſis non careret, induci tamen vix potuit, vt quo die Chriſti corpus ſumpturus erat, elegantius ſe veſtiret. Vltimum in ſedendo locum vbiq; ſibi capiebat. Deſignatus reliquorum in eodem contubernio ſuperior, tantam animo triſtitiam concepit, vt morbum inde contraxerit: quo prius liberari non potuit, quàm in ordinem redigeretur. Cum eum alii paſſim Sanctum vocitarent, ille B. Virginis Patronæ ſuæ exemplo ſeruum ſe nominare conſueuit.

Paupertatis, obedientiæ, conſtantiæ, charitatis ſtudium.

XII. Paupertatis atque obedientiæ ſtudiis inter primos addictus fuit; vt ne pomum quidem ſuperiorib⁹ inſciis ex horto tulerit; vt ne minima quæq; imperia neglexerit, nec maxima detrectarit. In Religioſo perfectionem maiorem non exigeres. Conſtantiam ac Fortitudi-

nem

nem animi per omnem vitam tenuit, atque S. Iobi & B. Virginis ſub cruce ſtantis recordatione ſubinde acuit atque confirmauit, vt ne ſuorũ morti impatientius illacrymaret. Commodis aliorum impenſè ſe dabat, culinam verrere, vaſa tergere, ollas eluere, lances expurgare occupabat: vitam denique ſuam præ aliorum negligebat. Sed ſalutis omnium inprimis cupidus ſtudioſusque fuit: Excurrebat cum patribus ad Ethnicos docendos; inſtituebat, monebat, terrebat, nihil omittebat, vt ad Chriſti ouile errantes traduceret. Atque his omnibus virtutibus terminum immotum conſtituit, perſeuerantiam, quâ ex incepto ſemel pietatis officio neq; ipſe quicquam egreſſus, neque ab aliis deduci ſe vnquam paſſus eſt. Multa parentes, *Perſeuerantia.*

rentes, multa cognati attentarunt, vt eum à castitatis proposito ad coniugium abducerent; sed irrito omnia conatu. Baylanus quidam superstitionum doctor vniuersos fermè Indos ad mare elicuerat, vt ibi maiores suos in aurea naui aduentantes conspicerent: Solus Michaël tunc puerulus risit insana promissa, & ludibrium solus euitauit.

Mors Michaëlis.

XIII. Hunc talem Adolescentem aduersus casus afflixit, & è viuis abstulit. Dum enim ad litus negotii cuiuspiam causa excurrit, fallente gradu è ripa in aquas perlapsus, cymbæ isthic religatæ pectus illisit; ac paulo post ritè inunctus IESVM, MARIAM, IOSEPHVM inuocans mortuus est, XIII cal. Decemb. CIↃ.IↃCIX. Pridie quam moreretur & pœnitētiæ & Sacræ Eu-

charistię sacramentis ad abitum se instruxerat. Præsagum enim vicinæ mortis suæ eum fuisse plura indicant, nã germano fratri dixisse eum memorant, velle se sibi à patribus chirographo caueri, ne ex oppido in maritimam aliquam expeditionẽ mitteretur, cum morte instante nõ satis tutum sit à Sacerdote longius abire. Pridie rogauit patrem, vt sibi sequenti die liceret per vrbem flagris corp⁹ cædentem incedere. *Extremo enim vitæ tempore magna pro salute conari opportunissimum videri.* Cum negaretur, crebrius institit mortis incertitudinem prætendens, donec concederetur.

Quã videtur præsagiisse.

Elatus est magnifico funere à Sodalibus, tanto luctu & cõploratione, vt Concionatori ac Musicis ferè silentium defuerit. Deplorabant videlicet omnes fortu-

Funus & luctus.

fortunas suas *tam tristi funere mersas*, parentes Filium dulcissimum, patres comitem fidissimum, Bisayenses popularem vtilissimum, pueri ac puellæ catechisten gratissimum, contubernales socium charissimum, parthenij Sodalem optimum, omnes virtutum omnium Exemplum. Quid Nos? NONDVM similia fecisse.

Hacten9 SODALIS PARTHENIVS Ortum suum, Leges, Mores, Socios legit, atque Officia sua didicit. In quibus esse si porro studuerit, proxime ad illos, quos iam laudauimus euadet, dignaque Patronâ tantâ, tantisque Socijs faciet. Nunc eundem per singulas virtutes quasi gradus quosdam ad idem fastigium deducamus.

SODALIS

SODALIS PARTHENIVS.

LIBER II.

VIRTVTVM EXEMPLIS MARIANIS IMbuitur.

QVi Deæ nescio cuius pingere formam voluit, fertur complures Virgines forma præstanti conuocasse; atque ab vnaquaque quod in ea præcipuam venustatem habebat, in imaginem Deæ transtulisse; indeq; picturam nobilissimam extitisse. Sodalem Parthenium coloribus ac lineamentis suis efformare instituimus, non ijs, quæ præceptis, sed quæ Exemplis continentur. Et sanè illustre archetypon

VIRGO MARIA est. de qua benè S. Ambrosius. *Sit vobis tanquā in imagine descripta virginitas vitaq; Beatæ* MARIÆ, *de qua velut in speculo refulget species castitatis & forma virtutis. Hinc sumatis licet Exempla viuendi.* Et: *Talis fuit* MARIA, *vt eius vnius vità omnium disciplina sit.* Quare & SPECVLVM IVSTITIÆ salutatur. In huius vitam si iuberem omnes inspicere, atque inde sibi exempla petere, nihil alienum ab instituto Sodalitatum agerem, cum legibus nostris moneamur conandum nobis esse *vitæ morumq; integritate virtutum illius præstantissimarum exempla imitari.* Sed essent forsitan aliqui, (vt natura vitio corrupta facilè segnitiæ atque socordiæ suæ imbecillitatē obtendit) qui perfectione ipsa terrerentur, vt illi qui Apelleam

l. 2. de virginib.

B. Virgo speculum est morū.

imaginem abſoluere non audebant. Horum ergo ſiue infirmitati, vt ipſi volunt; ſiue torpori vt occurrerem, æqualium facinora proferre conſtitui, quæ facile ſequerentur, & Sodalem de Sodalibus expingere, ac quicquid in ſingulis elegans viſebatur, ad noſtrum ornandũ tranſferre cogitaui. Quibus autem maior animi virtus & *Aquilæ oculi* ſunt, vt his irretortis audeant in vitam Magnæ MATRIS quaſi in ſolem intueri, propiuſque veſtigia virtutũ ipſius perſequi velint, illi aureum libellum R. P. Franciſci Ariæ *De Imitatione Beatiſſ. virginis* MARIÆ euoluent, in quo heroicis animis digna exempla reperient. Nos eâdem ſemitâ eodemque fermè ordine, quo maiorum pedum viſa eſt via minora veſtigia

imprimemus, vt licet q̃dam *Non passibus æquis* sequantur, rationē tamen certam viamq; habeant, qua tandem præeuntes grandi gradu Sodales consequantur.

CAPVT I.

SODALES HVMILIBVS OFFICIIS SE EXERCENT.

S. Bern. l. de grad. Humil. *S. Thom. 2.2 q. 161. a. 1.* *Humilitatis officia.* 1. *S Ber. ser. 42. in Cant.*

HVMILITAS Virtus ne nomine quidē Romanis cognita, *qua quis verissima sui cognitione sibi ipsi vilescit, atque ad ima se deiicit*, principio animum hominis vera opinione imbuit, dum se ipsũ excutit, & quam *curta supellex* sibi sit, quam boni inops, quam vitiorum abundans, loliiq; tantum sit TERRA ferax, dispicit, dum è NIHILO ortum se fuisse, nec per se stare, quo minus in NIHILVM recidat cognoscit: deinde voluntatis affe-

2. ctum

ctum intra modum coërcet, vt ne se altius, quam par est, efferat, laudes aut non amet aut etiam auersetur, atque earum vicem præoptet paruipendi, obiurgari, pro ridiculo aliis fieri, talisq; reliquorum iudiciis censeri, qualis suo est: ne sibi sicuti LVTVM aut NIHIL domi sordescat; foris pro Gemmis aut Deo se venditet turpissima simulatione. Denique infra omnes se ponit, virtutum alienarũ æstimator, vitiorum propriorum conscius accusator; atque hanc animi sui sententiam cultu corporis & viuendi cum aliis demissa ratione ostendit, primas semper aliis deferens, sibi vltimas serio deposcens. 3.

I. Ab hac virtute quasi è fundamento surgit omnis sanctitas atque in culmen gloriæ excrescit; *Fundamentum Sanctitatis.*

ſcit; vt iam in alto mihi poſitus videatur, qui in infimo ſe locauit; & contra nihil præclari ab eo ſperare poſſimus, qui in animi tumore eſt. Verè enim dictum eſt: *Deus ſuperbis reſiſtit; humilibus autem dat gratiam.* Vnde & Patrona noſtra *Depoſitos potentes de ſede & exaltatos humiles* fuiſſe cecinit. *Confluit* enim *aqua* bonorum diuinorum *ad humilitatem vallis, denatat de tumoribus collis.* Ita ficta opulentia omnibus odio atque riſui eſt; verax paupertas omnium benignitatem prouocat. Neque hæc auctori ſuo tantum profuit, ſed alios quoque ad viam è præcipitio reduxit. Miles quiſpiam à puero innutritus erroribus, animoq; in Catholicos infenſiſſimo fuit. Hic cum ex itinere Turnonum diuertiſſet, vidiſſétq; Sodalem pro

Iacob. 4.

S. Aug. ſerm. 27. de verbis Dom.

Quare ſuperbi odio ſint.

Anno CIↃ.IↃC V.

Hæreticus Humilitate Catholici conuertitur.

pro more in Nosocomio ægris inseruientem, ita seu charitatis illius seu demissionis admiratione captus est, vt religionem nostram amare primum, deinde de ea complectenda cogitationem admittere cœperit. Atque ab eodem illo Sodale ad Patres Societatis deductus hæresi abiurata *Humilia* & vera *sapere* doctus est. Vide quid humilitas possit! Commisisses prius cum illo doctos, rapiſſet hominem arrogantia, contra quem tantū heroa videlicet, Triarij nostri in acie collocari debuissent: iam in alieno contemptu, vilitatem suam adspexit, & inde morbi sui medicinam hausit.

II. Quibus porro rationibus hæc virtus animis nostris inseratur, præcipiunt alij, Sodales Exemplis docent. Domi nostræ *humilitas nascitur è sui Cognitione* habe-

Anno CIↃ. IↃ XCIX. habemus, quod animos nostros meritò demittat. Quid enim TERRA & CINIS *superbit*? Sic Friburgi quidam corporis dotibus cum se efferri persentisceret, in Ossuariam descendit, & exesis caluariis atque ossibus oscula imprimens, mortaliumq; caducam pulchritudinem meditans facilè eiecit animo formæ, & aliorum, quæ putrescere possunt, admirationem.

III. Cultus quoque corporis neglectus vim habet magnam cohibendi mentem intra modestiæ terminos, dum sibi persuadet vile id esse oportere, quod plebeio amiculo tegitur: sicut facile ex auro falsus splendor animo infunditur, dū precium suum è vestitu æstimat. Moguntini Sodales hoc pulchrè intellexerunt, quorum tres

Vestitus plebeius eam conseruat. *An.* CIↃ. IↃ. XCVI.

adul-

adulta iã ætate ac ſpectata eruditione Iuuenes, exeuntis Quadrageſimę ferijs vltimis, mendicorum habitu in proximos pagos ſtipis quærendę gratia exierunt, neq; alio cibo per eos dies, quam quem mendicato cõparaſſent, victitarunt. Quod illi eò intenderunt, vt iam tum animum pararent abiecta humiliáque ſectari, antequam im̃igrarent eò, vbi de ſe quiſque diceret: *Elegi abiectus eſſe in domo Dei mei magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum.* Herbipoli alius lauta in re & honeſto genere faciem luto conſperſit & pauperum ornatu procedens ſtipem ſicuti mendicus collegit. *Pſal. 83.* *Anno* CIↃ.IↃC. III.

IV. Quæ vis ad animum ſubmittendum veſtitui ineſt, ea maximè quoque in abiectis officiorum generibus, atq; in ſo-

ciorum consortio cernitur. Pedes pauperum abluere, osculari que, ijs hospitibus inseruire, mediastinorum obsequiis fungi, sacra loca euerrere, Sodalitatis infima officia administrare pro dignitate habuerunt Sodales. Suprà Sodalitiorum quorundam morem attuli, quæ cõuiuia pauperibus instruxerunt, aut pedes abluerunt: subiiciam hic consimilia, vt planum fiat non vno alteróue tantum loco, sed passim studia huiuscemodi à Sodalibus frequentari. Drepanitani pridie Parasceues alba in veste duodecim Pauperum pedes publicè in templo lauerunt, tum eosdem Eleemosyna donatos cibisq; refectos dimiserunt. Inter tam pij spectaculi actores fuerunt Comes S. Stephani Proregis filius, & Princeps Paciec⁹.

Vilibus seruitiis crescit.

l. 1. c. 4. & 5.

An. CIƆ IƆCX.

Idem

Idem iam ante ab Aletinis & Oenipōtanis factitatum est. Idem Neapolitanis prope quotidianum in morem vertit. *An.* CIↃ. IↃ.LXXX V. CIↃ. IↃ LXXXVI.

V. Simile demissi animi exemplum præbuerunt Moguntię Sereniss. PHILIPPVS & FERDINANDVS fratres Bauariæ Duces. nam ferijs Cœnæ Domini duodecim pauperum pedibus aquam affuderunt suisq; manibus abluerunt; & conuiuio ijsdem præbito ipsi ministri adstiterunt. Voluerunt videlicet Sodales, quibus vterque præfuit, docere, aliquid inesse pauperibus, cui tanti Principes fasces merito submittant suos. CIↃ. IↃ XCII.

Quo intuitu pauperibus seruiendũ sit.

VI. Quidnam autem illud sit Mediolanensis quidam Sodalis professus est. Nam cum mendico & sordidato stipem à cœtu Sodalium collectam elargire- CIↃ. IↃ CII.

tur,

retur, isque gaudio gestiens in genua procubuisset gratias acturus, Sodalis quoq; ad mendici se pedes abiecit luridúmq; hominem complexus atque exosculatus: *Deus bone,* inquit, *tu ad pedes meos accidis*, CHRISTI *personam qui geris?*

An. CIƆ IƆCV. VII. Hac cogitatione se ad infima obsequia alacres demiserunt Aquilani Sodales, vt ægris aperto capite inseruirent, darentque manibus aquam, & potum genibus flexis præberēt. Cumq; vir quidam Nobilis obtrectando diceret: *Nimirum paria nunc mendicis ac Principibus obsequia præstantur*: Præfectus pro reliquis respondit: *Miraris paria vtrisq; præstari? Enimuero illud ego potius admiror, pauperibus nō ampliora maioráq; cum reuerentia deferri, quam Principibus; cum in his*

eorum

eorum dignitas: in illis Christus *ve-nerationis causa sit.*

IIX. Non aliam animo sententiam formauisse Illustris ille Polonus videtur, qui è nostra Sodalitate primùm sacris operaturus ædem Saluatori dicatam octo millibus passuum Ingolstadio dissitam elegit, ac pro hospitibus qui tali tempore cõuiuio accipi solent, pauperes duodecim mensæ adhibuit, ferculáque adstans ministrauit. *An.* CIↃ. IↃLXXX VI.

IX. Alius vir claris natalibus Sodalis Aletinus, vt animi elationem cohiberet, publico in foro multis inspectantibus ad pedes mendici aduolutus eisdẽ osculum infixit. plura id genus & superiore libro & paulo post infra reperies, quam prompti miserorum seruitijs se Sodales occuparint, exemplo illius, *Qui* CIↃ. IↃ. LXXXV. *Marc.* 10.

non

non venit, vt ministraretur ei, sed vt ministraret.

Vilioribus officiis cō-seruatur. X. Idem exemplum induxit Sodales, vt in speciem vilioribus officiis operam suam addixerint. Auenione pulcherrimū sæpè fuit spectaculum Prouinciarum, quæ illi vrbi sunt conterminæ, nobilissimos ac spectatissimos adolescentes Baronum Comitumq; stirpem, ædem B. Virginis certis diebus euerrere, sordes certatim efferre extra Collegij septa, aliaque obire munia generosæ Humilitatis signa. Mediolani è prima nobilitate iuuenis sub ipsam horam, qua ad scholas frequentes auditores confluunt gymnasium atriumque inter alios scoparios euerrere solitus, cum aliquando ipso illo tempore Sodalitij locum expurgasset, ho-

CIↃ. IↃX CII.

lose-

loſerico pallio purgamenta extulit. ſpectabant Sodales & cauillabantur, quod præ verecundiâ ſordes pallio occultaret: *Impudens ſim*, inquit, *ſi famulatum Marianum erubeſcendum mihi eſſe ducam.* Ac poſtea cum ad idem opus faciendum rediiſſet, reiecto pallio & pileo in atrium clara die ramenta deportauit. Quâ hæc fronte, inquies? ſanâ; quę ſcilicet ruborem concipere aut excutere nouerit, vbi opus eſt; cum peccati periculum eſt, tota obducitur: cum benè & fortiter agendum, ſine rubore ſerena eſt. Alibi ad tirones experiendos ex lege talia obſequia præcipiuntur. Antipolani neminē inter Sodales adlegunt niſi prius probè exercitum: quorum ſocietatem vt obtinerent Viri duo primarij, ſacram ędem aliá-

Quis rubor deceat.

CIↃ. IↃC XI.

que

que loca, vt iussi erant, euerrere non abnuerunt.

Ex officio humilitatē quærunt.

XI. Fiunt tamen ista promptius, quando extra ordinem & tumultuaria quasi opera præstantur; vt in acie Imperator militis subinde officiū exequitur: sed, sicuti ex officio talibus occupari, maioris victoriæ est. NAM vili officio par anim⁹ esse iudicatur. Subiiciam duo memoranda etiam in hoc genere Exempla. Manilæ in Philippinis Hispanus quidam Dux belli enixè petiit ab ijs penes quos est eius officij demandandi potestas, vti sibi liceret Sodalitatis æditimum agere. Quod ille deinde munus sic seriò gessit, quasi bellum administraret; per se omnia agere, peristromata explicare, tapetes suspendere, aram ornare, atque in omnibus his

his seruorum auxilia repudiare, cum plurimos haberet, & illis locis dux talis pro Regulo haberetur.

XII. Burdigalę sanxerant cõmuni sententia Sodales, vt Expræfectus in proxima Præfectura sui demittendi causa munere Ianitoris fungeretur. Post annos aliquos, cum Vniuersitatis Rector Præfectura decessisset, intellexisſétq; decreto Sodalitatis, ad fores seruandas se vocari, impigro alacrique animo munus illud aggressus est partesq; suas maxima animi demissione ac voluntate iuxtà gessit. Nempe verus amor nihil vile æstimat, quod Magnæ Virgini placet. CIↃ.IↃCI. CIↃ.IↃC IV.

XIII. Multum quoq; adiumenti affert ad animi modestiam comparandam, culpas suas fa- *Humilis reum se fatetur.*

fateri, deprecari, supplicijs expiare. Quo in genere Sodales à se desiderari nihil passi sunt. De Luxenburgensibus hæc memorantur. *Delicta in leges pænâ vltrò susceptâ, aut à Præfecto multis precibus exoratâ publicè expiant.* Subnectuntur deinde alia Humilitatis documenta. *Præfecti ipsi ad hæc duces. Fuit qui Tironum, quos ad Sodalitij mores erudierat, ipso quo inscribebantur die, pedes peteret osculari singulorum, vt factis, inquiebat, nunc eos doceam, quod prius verbis. Fecit, æmulosq; concitauit. Nam & qui vniuersæ præest Sodalitati, cum sit Sacerdos ad pedes accidit Directori expostulauitq;, vt idem submißionis genus in suos sibi liceret Sodales exercere. Et aliqua tenus concessum. His aliisq; exemplis mutuò incitant & incitantur. Iidem errata sua in medio catu ab iis, qui norint, postulant emendationis studio, euulgari.*

XIV.

XIV. In Sicilia alicubi quidam publicè minus commodè audiebat certi vitij nomine. Dũ ergo Sodales simul sunt, Oratorium ille ingreditur & ad præsidis pedes aduolutus supplex petit, vt à se polliceretur omnibus satisfactionem, si quos ex eo cœtu læsisset. Boholani in Insulis Philippinis consueuerũt errata sua, quoad potest, palam omni populo in æde sacra enunciare. Inter hos vir primarius accusarat se vinolentiæ & mores emẽdatos in posterum promiserat. Sed inueterata consuetudine tractus latum fortè vnguem à temperantiæ regula abierat, vt turbato nonnihil cerebro in somnum lapsus fuerit. Inde vbi euigilauit, simul mentem memoria pacti factiq; subiit, exarsit vindictæ cupidine, arre-

An. CIↃ. IↃCII.

An. CIↃ. IↃCXI.

arreptoq; flagello acerrimè in tergum suum sæuire cæpit, ac pueri pręambulonis voce Helluonem improbum se pclamitari iussit, veniam delicti submissè Sodales poposcit. Quis negaret sic flagitanti?

An. CIↃ. IↃXCIX. XV. In nobilissima illa Neapolitana Virginis Natæ Sodalitate præclarum quoque specimen virtutis editum est. Nam cum Episcopus quidam Sodalium rogatu sacra Eucharistia omnes impertiuisset, atque vnà adesset Sodalis primæ auctoritatis, Episcopo ob veterem simultatem offensior, re diuina peracta ad Episcopi genua accidit veniamq; diuturnæ alienationis lacrymans petiit, mirari omnes tanti viri humillimam victoriam: Episcopus in amplexus ruere, & firmum hunc

ami-

amicum credere, qui tam modestè se adiunxisset. Nihil enim amicitię aduersum magis superbo animo.

XVI. Lemouici adolescens ingenio atque ætate florens Sodalitatem compluribus id genus facinoribus illustrauit. Frequens erat in Xenodochiis, ægris re consilioq; præsto aderat, rudes Christiana doctrina imbuebat, præmiisq; ad discendi alacritatem & certamen inuitabat, nudis detractum sibi indusium iniiciebat; vilissimi cuiusque pedes lauabat; atque illis de caussis petulantium adolescentium ludibria hilari animo excipiebat; pro ridiculo atque oblectamento alijs esse gaudebat, dum inde Deo honos aliquis accederet. Inciderat forte in aniculas duas, & quod miserabilius est,

CIↃ. IↃC. XII. *Compendium humilium exemplorum.*

eſt, cæcas magna inter ſe vi armis ſuis, hoc eſt, maledicentia cõcertantes, odioq; implacabili mutuam in ſe perniciem meditantes: eas tam placidas reddidit Humilis orator, vt in gratiam ſimultate poſita mox redierint. Quam vt amplius firmarent vtramq; manu prehenſam ad tẽplum Societatis deduxit, ſeque curioſè ſpectandum in publico, & æqualibus prolixè ridendum præbuit. Alia eiuſdem demiſſionis exempla de Michaële Ayatumo ſupra memorata ſunt, cuius vitam in *Alphabeto Chriſti* Monachij edito CIↃ IↃCXIX. fusè deſcriptam lector inueniet.

Doctores Humilitatis.

XVII. Hæc è Sodalibus eluxerunt Humilitatis inſignia ſpecimina. Quæ illi à CHRISTO

CHRISTVS.

vſq, ad crucis ignominiam abiecto, quique ſe *opprobrium hominum*

Pſal. 21.

num & abiectionem plebis dixit, & hanc ex se disci virtutem voluit. Secuti sunt illi ducem huius viæ ad cœlum inoffensæ patronam suam virginem MARIAM, quæ titulum HVMILIS ANCILLÆ cum BEATÆ titulo commutauit. de cuius submissione plura Arias. Quæ tanta fuit, vt eius contemplatione Sodales meritò debeant ex animo omnem superbiam excludere. Ita Friburgi quidam Sacellum Virginis ingressus, ita post preces fusas animo mutatum se sensit, vt formam corporis cultumq; nitidiorem, quibus antea superbus quorumuis monita aspernatus fuerat, penitùs attriturus in lutum se gregalibus ridendũ abiecerit. Hanc ergo & nos intueamur *filij ancillæ* & vanos spiritus, inanemq; mentis tumorẽ com-

Matth. 11.

MARIA.

l. 1. à c. 1. ad 7.

B. Virginis recordatio humilitatem ingenerat. CIϽ. IϽ. XCIX.

compescamus; nam Aliter ad Deum non itur. *Videte magnum miraculum*, ait Augustinus; *altus est Deus; erigis te, & fugit à te: humilias te, & descendit ad te, quare hoc? quia excelsus Dominus & HVMILIA respicit, vt attollat: ALTA, id est, superba de longè cognoscit, vt deprimat.* Leuari volumus? deprimamur. Sed iam ad eos actus qui propius ad Deum deducunt veniamus.

serm 175. de Temp.

CAPVT II.

SODALES ORANDI STVDIO EXERCENTVR.

QVantum ad omnem virtutem adiumenti afferat, interior quædam cum Deo familiaritas omnes Ascetices Professores copiosè docent; & ratio ipsa apertè conuincit. Si enim eorum plerunq; mores imitamur,

mur, quorum consuetudine vtimur, quàm sanctis eum moribus præditum esse oportet, qui Deo frequenti comercio conuiuit? Hinc & nostri Sodales eã integritatis tuendæ rationem tenere student.

I. Ac primum quidem eas preces, quas ore fundim⁹, quotidianas statásque dicunt ex legibus; quibus vltro alias adiiciunt, eásque genibus nudis aut brachiis expassis sæpenumerò relegunt. Exempla passim obuia sunt, & à me sine fastidio inculcari non possunt. Quantam verò eorum orationes vim habeant, sequenti libro ostendam. *Vocales orationes recitant*

II. Trium tamen hic mentionem omittere non debeo. Cùm Sodalis quidam Brunensis preces vespertinas in templo solueret, iámque illud Virgineum melos, quo diuina in se bene- *An. CIↃ. IↃCVIII.*

beneficia collata deprædicarat olim B. Virgo, secum occineret, tam ardenti in Deum flamma succensus est, vt non ante quieuerit, quàm in nemora sola secederet; in quibus totum biduũ cibi potúsque oblitus inter pias preces ac meditationem rerum diuinarum inexplicabili mentis voluptate traduxit.

Anno CIↃ.IↃCI. X. III. Alter in eadem Morauia penè puer Olomucii moriens ostendit, quantum referat, in viuis operam precibus impendisse. Auctor Alphabethi sic rem commemorat. *Ex infima Grammaticæ discipul⁹ erat: qui quod* Officium *Beatißimæ Patronæ suæ integris viribus recitare frequens cõsueßet, id in sua quoque inualetudine faciendum multo magis putauit, vt qui morti propior eßet & mercedi: legere ergo suo more preces Marianas dum vult, clauduntur oculi, & ille*

ad

ad Sodalitium Diuorum auocatur, pertinaciter adeò intra digitos hærente libello, vt (quod ei commodè extorqueri non posset) cum eodem articulis sic impedito, ceu tessera suæ in Deum & Virginem pietatis, fuerit sepeliendus. Has videlicet Sodalium Inferias esse decet.

Anno CIↃ.IↃL XXVIII. IV. Ingolstadiensis quidam cõsuerat horarias preces Virgini sacras quotidie dicere. Huic aliquò iter erat. deliberat ergò, velítne easdem preces porro dicere, an ob itineris incommoda in præsens omittere. prius illud animo sedit, quod Magnæ Matri obsequium gratius, quò difficilius futurum speraret. It equo; dicit quotidie. Die vno nescio an tædio, an aliâ causâ, intermittit; vel verius breuioribus *Rosarij* cõmutat. Sed dum pergit, cum equo in paludes easq; angustias deuenit, vt nulla ra-

Neq; proposita bona impunè semper, omittuntur.

la ratione ex eo se periculo emergere, neque certum consilium, in metu vsq; attentus capere posset. Tum subito ea illi cogitatio incidit, erroris caussam precum solitarum negligentiam fuisse. Constituit ergo apud animum suum, perpetuum illud officium Virgini, quasi pensum quotidianum præstare. Vix ita proposuerat, cum ecce tibi ipse equúsque sine difficultate euadunt; modum tamen neque explicare, neque ipse cognoscere potuit; vt saltem id nosset, Beatam Virginem tempori Sodalibus suppetias venire, si ipsi ab ea longius non abeant.

Breui precatione Deo sua negotia dicant

V. Aliud precandi genus est cogitationes crebrius ab humanis ad diuina attollere, & vt cautæ aues oculo semper vno cœlum intueri. Quod in primis

fit

ſit, cum operationes noſtras Diuino Honori conſecramus, cū quaſi iacula quædam è pectore breues preces intorquem⁹, cum è rerum creatarum occurſu veluti gradib⁹ quibuſdā ad Deū aſcendim⁹. Hoc habebat Tho. Vduard⁹ Angl⁹ miro animi cādore ac ſubmiſſione Iuuenis, ſtudio pietatis apprimè deditus, vt è literarum ſtudiis ad pietatē ſemper aliquid transferret, exemplo ſit vnum quod memorabo. Cum Logicus eſſet, Syllogiſmorum formulis concinnandis materiam piam ſubiiciebat, ſimul ad vſum diſputandi parandum, ſimul ad mentem excolendam. Talis fuit ille Syllogiſmus.

Anno CIƆ. IƆ XCII.

Sempiterna vita ſempiterno, ſi fieri poſſet, labore eſſet emenda
Paradiſi gloria eſt vita ſempiterna.
Labore igitur, ſi fieri poſſet, eſſet emenda ſempiterno.

Qui talibus cogitationib⁹ vitam transigunt, eos sanctissimè vita defūgi necesse est. Ita & hic reliquę vitę similē clausulā habuit. Nam extremo illo tēpore bis alto quodam mentis excessu abductus est à sensibus: vt ad se rediit, visum sibi esse suum Angelum Tutelarem, & S. Thomā Apostolum affirmauit, qui se in amænissimos locos.

Fortunatorū nemorum, sedesq; beatas deduxerint, vidisseq; ibi talia, quæ plus verbis hilaritate plenissimis, desiderio cœli, in Deū amore, quā propria narratione explicabat. *Sic pietas ad omnia vtilis est.* *1. Timoth. 4.*

Quantū ea pietas prosit CIϽ. IϽCX. VI. Referam adhuc vnum illud è quo discere possim⁹, profana quoque in sacra transmutari posse, si bonus animus artifex accedat. Cracouiæ primarius quidam Academiæ Professor

sibi

ſibi inſomnis viſum eiuſcemodi obiectum retulit. Vidit nomen Auctoris profani, quem eo ſemeſtri Auditoribus ſuis prælegebat, aureis & magnis literis deſcriptum, & in altari quopiam auguſti Templi ſuſpenſum. Facili coniectura aſſequi poſſumus, quid viſum portenderit. Solitus enim fuerat principium ſtudendi docendique á Deo & B. Virgine facere, eorundemq; honori eruditionem ſuam dedicare. Nimirum profanorum quoque auctorum tractatio æſtimationem ſuam apud Deum habet, ſi vt olim *AEgypti ſpolia*, in religioſum vſum ſcripta profana conuertuntur. Sic ſomnum capere, cibo potuque vti, honeſtis oblectamentis curas diſpellere, prætio ſuo non caret, ſi bona mens id genus actiones Deo deuoueat. Quare par eſt dili-

diligentem omnes in hoc genere operam ponere, vnde tot tãtasque opes animi reportent.

Meditatio rerũ piarum magnã vim habet.

VII. Sed inter omnes preces excellunt illæ, quæ meditatione inflammantur. Cum videlicet è re quapiam certâ cognitáque discursu rationis sensim ad rem aliquam occultam eruendam cognoscendámque peruenitur, siue id fiat è causis effectus deducendo, siue contra ex effectibus ad causas rimandas penetrando, siue oppositorum comparatione, alterius seu honestatem seu turpitudinem deprehendamus, siue alijs deniq; modis in veri incogniti notitiam deducamur. Quibus rebus fit, vt vitiorum fæditatem quasi intra viscera abstrusam meditando in lucem proferamus, iãque eius nos pigeat pudeatque & toto animo auersemur: contrà

trà virtutem, quam ſicuti acerbam refugeramus, nunc facilem iucundamque experiamur, penitúſque complectamur. Interponuntur vota ardẽtia, quibus auxilium à cæleſtibus expoſcitur, ſeu ad vitia deſerenda, ſeu ad virtutis viam fortiter ineundam, vel aliud aliquid impetratur. Sed de toto hoc meditationum opere Ludouicus de Ponte & Domitius Platus Societ. Ieſu præclarè multa ſcripſere; meliuſque experiendo, quã legendo perdiſcitur.

p. 1. medit. & p. 1. Ducis ſpiritualis.

VIII. Sodalibus ex lege quadrans horæ in eo ſtudio expendendus eſt, cum ſacris epulis accubuerunt, vt in præſentis hoſpitis amorem meditãdo ingreſſi, quæcunque ſaluti ſuæ commoda aut neceſſaria ſunt in ea luce intelligant, atque ab illo amore conſequantur. Et nimi-

De Paſſione Domini. Poſt Communionẽ Sodales meditantur.

nimium præstat eo temporis articulo hanc precandi rationem sectari, quàm è libro alienos affectus proferre. Nam nostra vt à radice interiore procedunt, ita ex animo dicuntur, & penitius in animum demittuntur, quàm aliena.

Alius quoq; tẽporibus.

IX. Multis quoque in Sodalitiis vsu receptum reperio, vt in ipso conuentu materiam propositã horâ vnâ vel dimidiâ commententur. In nostra Ingolstadiensi vltimo biduo quadragintadialis Ieiunij horis diurnis ad Christi sepulchrũ precaturis, prius a Patre quopiam materia meditandi de cruciatibus Domini in certa capita distributa explicatáque est; quod consequentibus dein annis aliquandiu factum inuenio.

Añ CIↃ. IↃXCI.

De Exercitiis spiritualibus.

X. Verum diuturnior quidam secessus tempúsque ad meditan-

ditandum sepositum (*Exercitia* vocant) plurimis saluti fuit. Nã cum præteritorum añorum errores relegunt, pensiculatius criminum grauitatẽ pœnasque penetrant, vestigia retro referre, aliam vitę viam, qua Deus inuitat, qua Christus ducit, dissimiles sui ingredi incipiunt; tanta morũ mutatione, vt spectatoribus admirationi multisque exẽplo optimo fiant. In re quotidiana vnum adferam. Cordubæ quidam à pietatis studio vehementer, abhorrens animo diuinitus mutato, cępit velle saniora consilia meditari: Cum igitur in domum Societ. Iesu quasi in secretum templum secessisset, sacraque exercitatione animum acuisset, & ad virtutem omnem incitasset, constanter postea cæptam bene viuendi rationem vrsit, dum ei vita fuit. Frequens

Quo fructu suscipiantur.

Añ CIↃ. IↃXCVII.

quens Nosodochia adibat, omniaquè ægrotantibus officia præstabat; in orationis studio intentus erat; ter quaque hebdomade corpus flagris acriter cædebat; ieiunio sibi indicto ad inopes reficiēdos aliquid comparcebat. Ipsius exemplo monitisque domestici omnes vitę totius culpas exomologesi expiarunt. Videtur vitam breuem cōpendio maximis factis aliorum æuo æquiparare voluisse. Nam lapsus in morbum cum paulo post è vita migraturus esset, domesticos ad se accersitos manu prehendens, magno diuini honoris tuendi studio obtestatus est, ne vnquam vllo se peccato mortifero obstringerent. Morti proximus magnam cum infernis accusatoribus visus est altercationem suscepisse; iam illorum respondere accusationibus

bus, crimina partim refellere, partim fateri, sed diuinæ misericordiæ iura obtestans, iam ea rite expiata dicere. Ad extremum modica interposita quiete Angelum custodem salutauit, & sicuti brachia collo eius circumiecturus, in eo conatu expirauit: cum & diem & horam; qua ad Dominam suam (ita loquebatur) proficisceretur iam antea prædixisset. Quis non videt tam felicem abitum, ab illo virtutis primo ingressu instructũ fuisse?

XI. Ac mihi quidem consimiles morum mutationes ex eo secessu institutas contemplanti, in mentem venit causam tanti effectus aperire, vt auidius ad eam Exercitationem conuolẽt, quorum anim⁹ generosiore impetu humiiacentem vitam superuadere, Deoque se dignum effingere concupiscit. Supra iã cau-

Cur Exercitia animos tãtopere immutẽt.

causam vnam, alteram attigi;
1. quod nimirum cum Deo familiaritas quædam maior necessitudóque ibi intercedat, è qua non possit non mens collustrari & sanctis ignibus inflammari;
2. deinde quod rerum omnium eam vilitatem intueri queat, quam facile despiciat, amoremque suum ab illis abstractum ad Deum; cuius infinitam præstantiam vsu atque consuetudine propius nosse incipit, transferat.
3. Quod se virtutis pulchritudo atque sincera iucunditas ibi aperiat; vitiorumque turpitudo & molestissimi aculei in lucem ac conspectū proferantur. Quo fit vt virtus probè cognita nullo negotio ad se trahat; & vitia remoto fallæ voluptatis velo prodita, horrore sui abs se cautiores absterreant.

4. XII. Sed illa potissima caussa

mihi

mihi videtur, quod DEVS optimus *diuitias bonitatis suæ* extenta manu mortalibus passim porrigat: Ea tamen contrà nostra negligentia est, vt dici non possit, quantum quotidie damni faciamus, dum clauso pectore diuinam beneficentiā excludimus. Pauci toto sinu Deum accipiunt, & cælestibus se donis collocupletant. Enim verò si vnquam vllum tempus est, cum se animus cœlo dilatat ad eius opes capiendas, illud est, quo à curis alijs liber Deo vocat. Hic se diuina liberalitas vbertim infundit, capacemque mentem sanctissimis votis ipsoque adeo DEO complet, vnde alacris ad pia, veluti secūdo vento inferatur. Tunc illud dicit, quisquis ille est, quod de se S. Augustinus: *Cum inhæserō tibi ex omni me, omnino nusquam erit mihi dolor & labor:* *l. 10. Confess. c. 28.*

& Viua erit Vita mea, tota plena te. Et *quoniam, quem Tu imples, subleuas eum; quoniam Tui plenus non e-*
e. 27. ram, *oneri mihi* eram. Et paulo ante: *Vocasti & clamasti, & rupisti surditatem meam. Coruscasti, splenduisti, & fugasti cæcitatem meam. Fragrasti, & duxi spiritum, & anhelo tibi. Gustaui, & esurio & sitio. Tetigisti me, & Exarsi in pacẽ tuam.* Hæc ibi fiunt, & miramur alios inde prodire, quàm eò se receperant? Fabulæ memorant certis herbis nescio quem acheronticum senem Iuuentuti restitutum. Verè hîc plures senium exuêre; caloreque diuino excocti lætæ Iuuentæ redditi sunt. Hic curuæ in terram animæ, *os sublime* gerere *cælumque tueri* doctæ sunt.

XIII. Denique Mihi animus
5. corpusq; nostrum, vti vitæ consortio, ita morborum iactatio-

ne

ne ac cura congruere videntur. cum corpus prauis humoribus diffusis languescit, neque cibo neq; potu recreatur; literæ, colloquia, negotia omnia illi fastidio molestiæque sunt; languere tantum & nihil agere placet, & hoc ipsum adeò iniucundum est. At vbi cursu aut iactu disciue pilæue redundans humorum copia extenuata, corpore eiecta est, tum verò ciborum appetentia redit, delectant studia nos nostra, iuuat colloqui, tractare negotia, denique tunc viuere nos experimur. Ita cum animũ prauæ libidines affectionesque distortæ obsederunt, deiicitur ille & luxu affligitur, vt se tollere ad diuinas res tractandas nequeat. Cum pia audienda, dicenda, cogitanda, incredibile fastidium: sacris epulis sine gustu quasi insipidis accumbit. *Animus cupiditatibus suis languet.*

vir-

virtutum exercitatio Herculeus labor creditur: quid multis? Fractus ac dissolutus, sibimet displicens iacet. Hic vbi se ab illo suo tumultu & fastidiosa iactatione recepit ad illam quietem, principioque leuem vim sibimet intulit, & repetito mentis per pia discursu, aliquandiu se exercuit, mirum dictu est, quã mox alia omnia velit ac sentiat. Precari, loqui, commentari, legere, audire sacra, minimè arduum; semet frangere, excutere, expiare, iucundum est; Eucharistiam sumere, Deo sese dedere, in illo hærere, voluptati est; denique iam verè viuit, & veterno excusso totus alacer est.

Exercitiis releuatur.

XIIII. Hæc sunt illa bona, quæ studium illud, si benè colas, in se continet. Cuius vim nemo verè ac perfectè ęstimare potest, nisi eo se ipse exerceat, inquit Ga-

Canariẽsis. Inde mirabiles morum vitæque totius mutationes extiterunt, tantumque lumen viuendi accensum est, vt Bartholomæus Torres Episcopus Canariensis *testatus sit Deum, triginta annis, quibus versatus sit in studiis Sapientiæ, & permultis, quibus Theologiam docuerit, nunquam ad suam vtilitatem didicisse tantum, quantum se Exercitia paucis diebus docuerunt. Ac neminem sibi cognitum ait, qui non pietatis magnum inde profectum retulerit, palamque prædicaret, nihil omnino è mortalibus rebus se voluisse iis antelatum. Atque vtinam* inquit, *quanti est ille thesaurus, tanti æstimare possemus.* Vnde merito PAVLVS III Pontifex Maximus plurimum *hortatus est in Domino omnes & singulos vtriusque sexus Christi fideles, vbilibet constitutos, vt tam piis documentis, & Exercitiis vti, & illis instrui deuotè vellent.* Sed de

Exercitia vsu tantum cognoscuntur.

Nicol. Orlan. in Hystor. Societ. l. 13. n 35.

In Bulla Exercitiorum libro præfixa.

de hoc satis superq; dictum est: plura Nicol. Orland & Ludouicus de ponte memorat, quæ nõ exscribo, cum in multorum manibus versentur. Nunc ad institutum reuertor.

In Historia Societ.

in vita. Balth. Aluarez. c. 42. aliisque suis opusculis.

XV. Sodales itaque & rationibus eiusceodi & exemplis quotidie ob oculos positis ad hoc orandi genus vehementer accenduntur. Neapoli ad oblatorum Clericorum Sodalitatem nemo admittitur, nisi qui diebus aliquot prius animum illis studiis excoluerit. Alij ad præfecturas gerendas pro officij dignitate sibi hinc adiumenta necessaria petunt. Nemo denique est, qui diuinis calescere cupiat, quin ad hunc ignem accedat, atq; inde ignem accendat suum.

P. Spinellus de B. Virg. c. 40. n. 16.

B. Virgo præcipua Exercitiorum Magistra.

XVI. Quod eo libentius alacriusq; præstare Sodales omnes debent, si B. Virginem MARIAM ho-

horum Exercitiorum auctorē, ijsque olim vsam fuisse cognorint. Rem commemorat P. Ludouicus de Ponte, cuius nomen scriptis celeberrimum facile fidem conciliat narrationi. *Ex multis, inquit, personis, quibuscum de rariori ac sublimiori quodam precādi studio tractare solitus sum, quædam fuit, cui Deus Deiparaq; Virgo singulari beneuolentia fauere, cælestiaq; dona impertiri consueuerunt. Cuius ego dictis eam fidem habeo, quā vlli homini veracissimo, absque falsi formidine habere possum. Ea itaque in hunc modum mihi memorabat.* Anno seculari cum Patres Societatis à negotijs tractandis ad otium illud se seducerent, mihi quoque in mentem venit, dies aliquos sumere atque domi meę in eadem me studia abdere. Cū itaque prima luce meditationi rerum diuinarum me dedissem,

In vita P. Aluarez c. 43.

re-

repente conſpicor è Cælitibus vnum quendam oris maieſtate inſignem; isque adeo ad me ire viſus eſt. Obſtupui: ille ſe Gabrielem Archangelum dicere, miſſum à Deipara, vt mihi ſalutem ex ſe, aliaque nonnulla nunciaret. Ego quæ me noſſem, tali nũtio indignã, erubui & blandę ſalutationis inſidias vereri cępi; atq; ne in fraudẽ imprudens illicerer, rogaui, & : Sine, inquam ſi tibi videtur, me prius, vti cæperam, Deum ſuper ea re conſulere. Annuit is perlubenter meaque trepidatione delectari viſus eſt: vt iam ex eo inſidiarum ſuſpicionem ponere cæperim. Solent enim ſi qui ſunt tenebriones Genij lucis diuinæ cenſuram calidè euitare. Illo igitur omiſſo, pergo Deum obnixè precari, ne id oſtentum mihi fraudi foret, néue aliquid acci-

Humilitas optima viſorum exploratrix ac teſtis.

ciderét, quod Deus nollet. Interea quietem animo rediisse, & vera Legatum dicturum, promitti mihi diuinitus sentio. Accido igitur ad genua, & ad audiendum modestè me compono. Tum ille: Quod rebus piis, inquit, commentandis Deiq; in te merita, eiusque Maiestatem meditatione altius perspicere, instituisti; id vero Reginæ cœli gratissimum est; idque sibi abs te obsequium deferri vehemẽter laudat. Nam se eorum Exercitiorum ait Auctorem ac Magistram fuisse: adiuuisse enim ac docuisse Ignatium, vt ea in hũc modum fierent; atque vt is vellet, se impulisse: imo cũm inter mortales vitam ipsa ageret, hoc se præcipuè orandi studio vitam traduxisse confirmat. *Hæc Gabriel persona illi; illa mihi retulit, quam si benè noui, fallere noluisse; si rem, vt gesta*

Vide S. Tho. 2. 2. q. 171. a. 5.

B. Virgo Exercitiis olim vsa.

gesta est exputo, deceptam non fuisse certo affirmare possum. Hæc Ludouicus. Habent itaque Sodales Exercitiorum auctorem patronam suam, vt vel hac nomine, si alia deessent, magni ea facere, amplecti, atque eo officio Magnæ Matri obsequi velle debeant. Sed nunc alia videamus.

CAPVT III.

CONFESSIONE PECcata Expiant.

Peccatorum frequētem expiationem, & sacræ Eucharistiæ cōmunionem præcipua ad vitam sanctè traducendam adiumenta esse omnium iudicio cōprobatum est, vt in ea re confirmanda nihil mihi laboris sumere debeam. I. Ob

I. Ob eam rem è legum præſcripto ſingulis menſibus, & plus eo myſteria illa obire Sodales ſoliti ſunt. Multi vſum eorum nequeunt in menſe producere, ſed vel quinto decimo quoque die, vel etiam octauo ſeſe culpis exonerant. Sic Madriti mille Sodales octiduana Exomologeſi quāplurimos Sacerdotes occupatos habent. Alicubi vt ab omnibus id fiat, legibus propriis ſtatutū eſt. Brugenſes in Belgio à R. P. Prouinciali Societatis IESV expetiuere, proque ſingulari beneficio accepere, vt ſibi quouis octiduo liceat conſcientiæ onus deponere.

Quoties Sodales confiteantur.

Ān. CIƆ. IƆCIX.

II. Græcenſes vt id omnes factitarent lege quoque ſanxerunt. Quam cum Sereniſſ. CAROLVS Archidux perlatam in-

Ān. CIƆ. IƆCII.

M tel-

tellexisset: *Si omnibus*, inquit, *ea cura incumbit, par est vti me eximium non habeam; sed quos lex in tam sanctum opus deducit, eos vt ego meo exemplo pariter vrgeam conuenit.* Quis ire recuset, vbi tales Duces præeunt?

CIƆ. IC XCII. III. Habuerunt subinde alios quoque monitores officij sui Sodales. Petrocorij in Aquitania quidam ipsos tres & viginti annos quotidie corollam Virgini Matri precãdo pertexebat, eiusque feriis sacra mysteria obibat. Omiserat forte negligenter die quodam eum morem: cum nocte dæmon inuasit hominem & raptare cœpit; adfuit extemplo clienti suo Patrona Virgo, atq; in contrariam partem retraxit, castigatore importuno reiecto. *Benigna*, inquit historiæ Auctor, *quod inimicum à suo cliente repulit: for-*

Vrgentur Sodales terroribus ad confessiones.

fortasse benignior, quod inimicum in clientem immiserit: nam eo terrore in eius animo magna diligentiæ, constantiæ, pietatis, cæterarumque virtutum semina excreuerunt.

IV. Eundem monitorẽ, eandem patronam habuit Sodalis Diuionensis, qui grauioris culpæ conscius, verbera conscientiæ negligere videbatur. Adfuit enim hostis, rapereque ad inferos visus est; adfuit & Virgo vocata, suumque hunc clientem asseruit; si tamen ab eo peccati genere im̃unem se inposterum seruare vellet. promisit; abiecit periculosum onus, totumque Virginis cultui se addixit. *Añ.* CIC. IↃCVIII.

V. Aliis Confessionis auctores beatiores fuere. Madriti è sodalium numero vnus aliquis morbo decumbebat, vt eius iã deplorata esset salus, nec tamen

Sacerdotem, cui errata sua exponeret, accersendum curabat, veritus, credo, ne molestus esset. Huic noctu visum eiusmodi oblatum est. Vidit quamplurimos è Beatorum numero supplicantium ritu procedentes, ducente agmen Petro Apostolorum principe. Ægri complures adducebantur ab isto pro potestate sanandi: sed cum ad eum ventū fuisset, qui hæc spectabat: *At istum*, inquit, *prætereamus confeßionis negligentem.* Hoc viso excitatus protinus conscientiæ arbitrum accersi iussit, peccatisque expiatis paulo post cum omnium admiratione meliori valetudine vti cæpit: postquam videlicet interiores morbi causas reiecit.

VI. Vt Virtus etiam post funera viuit, ita Monitores quoq;

mortui prodesse studēt. In Me-
nensi oppido Siciliæ Sodalis CIↃ.
quidam & ad conuentus, & ad IↃCXI
diuina mysteria obeūda tardior
cessatorque esse cæperat; atque
à religione officij sensim decli-
nauerat. admonet hominē fre-
quēter Præses Mariani Collegij,
stimulisque ad officium vrget
acrioribus. Sed quid facias ve-
ternoso? non plus proficit, quā
qui surdo fabulam narret. Mai-
ore vi excitandus fuit. Nocte
quadam visus est ei Sacerdos è
Societate IESV iam olim vita &
munere Sodalitij huius dirigē-
di defunctus, ante oculos adsta-
re, segnitiemq; grauiter expro-
brare. *Nempe tu impune, inquit, tibi
negligenti esse licere existimas? falle-
ris miser. iam nomen tuum ad Ma-
gnam Matrem delatum est: ab ea pœ-
na tibi imminet, nisi Sodalium officia*

posthac facere, non nomen tantum inane esse velis. Somnium ille visum id credidit, & pro somnio id est nihilo habendum. Sequēti tamen nocte eadem species obiecta, minæ grauiores additæ. Sed & hæ ventis ab illo creditæ; & maius apud ipsum pondus insolita socordia habuit, quam superna monita. Tandem tamen repetitis spectaculis fidem habuit, & à mortuis viuere didicit.

Añ CIↃ. IↃXC VII. De tota vita retexenda Sodalem Neapolitanum admonuit Virgo Sanctissima, ea ipsa forma sese videndam offerens, qua cernebatur in Sacello Sodalitatis. Sed maiorem admirationem parit, quod Franciscus Bencius alicubi memorat, euenisse alteri Neapolitano Sodali. *Occultabat*, inquit, *aliquandiu, in magna existimatione pietatis, admissum*

ſum ſcelus, ſeu patefacere differebat: nec licebat rem facere, quodlibet lucrum domeſtica impenſa deuorante. Die quodam operanti intentius, interuenit homo ignotus, habitu peregrino: ab inuiſenda Virgine Lauretana, cuius & imaginem inſuerat in veſtem, videbatur regreſſus. Tum arrepto inſtrumento artificij dat anſam mutui colloquii: eo procedente, Iam diu, *inquit*, animi angeris, & tectum quoddã facinus, quod premis, accendit intus dolorem tuum. Quin promis illud confeſſione, vt omnia tibi optata contingãt? Quod ſi facere omittis, næ tibi tuiſque rebus haud paulo deterius erit, quàm prunis iſtis (*aderãt vt mos eſt opificibus in foculo prunæ*) ardentibus concepto igne. *Tum artifex pudore ſuffuſus, negare tale quicquam ſibi eſſe.* Noli culpã augere, *inquit alter*, apud ſcientem.

tem. Hæc me ad te misit: *simulque imaginem Lauretanæ Virginis ostendit. Nec moratus plura, discedit, & relinquit hominem attonitum, omni contatione differendi Consilij exempta.* Ita Bencius de congregat. Neapolitana. Rem gestam ipse, cui euenerat, aliis ante narrauerat.

VIII. Neque tantum hortatrix ad peccatorum exomologesin, sed adiutrix quoque fuit Mater Purissima. Cum enim Monachij Sodalis penetralia animi sui quàm diligentissimè perscrutatus fuisset, ne qua labes sibi inscio adhæresceret, quā Sacerdoti non ostenderet, vt nostra oculis lippis facilè peruidemus, rogauit Deiparam, vti eius beneficio sibi fas esset, peccata omnia confiteri, neque vllum notitiam suam effugeret.

Añ: CIↃ. IↃLXXXVI.

Au-

Audiit rogantem integritatis Magiſtrã. Ecce tibi è ſublimi ante os precantis pagella decidit candore eximio, quæ minutis elaboratiſque literis quoddam illius peccatum expreſſerant: adiecit, ſi id aperiret, Roſariumque perlegeret, bono loco res ipſius futuras. Auxit miraculum, quod, cùm Sodalis alter eius æqualis, parens, parochus aliique conarentur, nunquam chirographum illud intelligere potuerunt.

IX. Poſſem hic innumera cõmoda quæ è culparum frequenti expiatione proficiſcuntur, in medium afferre, ſed in re inculcata morari non placet. Illud rarius eſt, ob quod merito id ſtudium amare debeant literarum ſtudioſi, quod intellectui lumen quoddam accẽdat. Rem

Confeßio ingenium acuit. CIↃ. IↃCII.

vnius experimento testatam faciam. Taurini Adolescens boni alioquin ingenij in literis vix quicquam proficiebat, tametsi labori atq; industriæ nihil parceret. Iamque ea quoque quæ hauserat effluere,, & in dies res eius retro referri videbantur. Admonuit eum Magister, vt rationes cum animo de omni vita subduceret, conscientiæque suæ arbitro exponeret. paruit; lustrauit; expunxit. Inde omnem disciplinam ita complexus est, ea facilitate literas combibit, vt omnibus admirationi, & sibi ipsi dissimillimus esset. Contrà nulla re magis ingenia hebescũnt, quàm flagitiorum conscientia; siue stimuli perpetui effodiant, quod inseritur; siue animus fœditate cõspersus parum perspicax sit.

Sed alia de confessione, vt dixi, silentio prætereo. De eo, cui noxarum nostrarum arbitrium committimus, verbum vnum addere visum est.

X. Constituitur autem certus vnus alterque aut plures è Societate Sacerdotes, qui confitentibus aures præbeant, præter quos ad alium accedere nõ liceat, nisi eius legis cuipiã graui ex causa fiat gratia. Cur verò sic institutum sit, video mirari nonnullos, alios molestius etiã ferre. Sed si rectè animum volunt aduertere, id ex æquo bonoque fieri intelligent. Nam principio qui Sodalitatum erectarum finem eum esse considerat, vt Sodales ad maiorem virtutum Deique ac Deiparæ honorem amplificandum dirigãtur: facilè is videre potest, quàm ne-

necessarium sit, vt cuique suus certusque sit vitæ arbiter, atque vt eorum Sodalium, qui à Patribus Societatis reguntur, non sit alius, quam Societatis Pater.

Certus confessarius deligendus est.

XI. Vnum certumque esse conuenit, qui te norit, qui morbis tuis efficacem medicinam faciat: sanitatē non amat, qui apud multos Medicos quærit; priusquam morbum tuū quartus quintúsue inspexerit, peristi. Ita qui temere per diuersos animorum medicos vagantur, morbis vix leuantur. Vt neque Pastores, neque Cocos plures prodesse aiunt. Quid enim quæris? vt & hic & hic dissimulet? vt impunè apud tertium deponas, quod ad primum iterato referre non audebas? vt quartus te ad se primo adeuntem benignè dimittat, quem primus relabē-

tem

tem toties, absoluere non posset? vt nemo sciat te eadem iterare? vt peccandi occasiones nemo præscindat, quia nemo notat? Quisquis talis es, arbitros quidem mutas, sed non animum; & si nescis, rarò absolueris; quia idem, id est, reus esse vis, atque corrigere ad seriam frugem animum nunquam inducis. Et videlicet palpum aut fomentum, non scalpellum vlceribus tuis quæritas. Seriò integritatem animi tui exposcenti, sit certus, qui animum perspectum habeat, qui constanter morbum curet, qui remediis mutatis experiatur omnia, vt tibi sanitas reparetur. Quibus alia mens, illi iam prope propius perierunt. Sed in re tam certa plus dixi, quàm satis fuit. *Vagorum certum periculũ.*

XII. Eundem è Societate eligi

Cur è Societate Iesu confessarius petendus.

Leg. 4. Sodalit.

ligi leges iubent. Neque id verò eo dictum est, quod alij non sint, qui id munus rectè obire queant. Sunt sanè, & quidem viri non minori prudentia, rerum vsu, eruditione atque sanctitate præditi, quàm sint illi, è quibus optionem faciendā volumus. Verum ita comparatum est, vt cuiuis hominum generi sui sint mores, sua non tantum viuendi, sed alios quoque tractandi ratio. Variis itineribus ad Virtutis fastigium itur. neque quoduis cuiuis commodum, neque omnia tentanda, nec quidlibet quiuis docet. Aliter ad Deum deducunt Societatis Patres, aliter Religiosi alij: quisque quà it, non procul ab ea via reliquis ad cœlum iter ostendit. Qua in re si non plenum periculi, certè laboriosum valdè est,

de

de via in viam diuertere, & ex ea, quam rectè insistis, in aliam abripi, bonam illam quidem, sed à priore diuersam. Vnâ viâ & propius itur, & minor est erratio. Institutionis verò ac præceptorum ambigua permutatione illud quæritur, vt desultorio motu plurimum fatigeris & parum promoueas. Hinc sapientissimè institutum opinor, vt Sodales, qui se Societatis Patribus in rerum spiritualium officiis erudiendos commiserunt, ijsdem conscientiarum suarum moderatoribus vtantur: vt ea ratione & facilius & citius, quò volunt, perueniant, dum præceptorum similitudine vno in itinere continentur. Iam si illis in omnibus aliis auscultent, quę ad animos excolendos pertinent; in ijsdem verò expurgan-
dis

dis ac perſanandis aliorum opem expetant, laborem inanem ipſi capiunt, & cultorum induſtriæ malignè reſpondent: dumque gemina via decurrere laborant, neutram tenent. Vnde cõſultiſſimum factu mihi videtur, aut eundem conſcientiæ doctorem, quem Sodalium leges proponunt, ſequi; aut in reliquo vitæ genere aliorum quoque vti magiſterio. Sic enim ſecurius ibis, & Sodalitati iniuriam non facies, cum ab ea te ſegregas, cuius leges diſplicent. Verum ad alteram nunc partem, quæ de Cõmunione eſt, transſeamus.

Vide dicta l. 1. c. 3. §. 4.

CAPVT. IV.

DE COMMVNIONIS vſu apud Sodales.

I. DE Comunione leges tria præcipiunt. Primum vt cuiusuis mensis initio & Feriis nonnullis illustrioribus diuino epulo Sodales accumbant: alterum, *vt quoad fieri potest, Eucharistiam simul accipiant*. Tertium, *vt ea sumpta, quartam horæ partem in precatione mentali seu vocali, pro sua quisq; pietate ac deuotione collocent*. De hoc postremo supra dictum est: reliqua duo hic persequi placet. *Lege.3.& 7.Sodal.*

II. Rectè omnino præceptũ est, vt Sodales crebrius animorum suorum vires cælesti pabulo reficerent, ob præsentissima bona, quæ Eucharistiæ insunt. Vel vnius Sodalis nostri testimonio verum me aliosque, qui copiosè piéque id argumentum pertractarunt, dixisse comprobabo. Ingolstadij quidam certo *Frequentis communionis fructus.*

vi-

An. CIↃ.IↃLXXX.

vitio irretitus sic tenebatur, vt quantumuis multa conaretur, extricare se inde & penitus absoluere nequiret, quin subinde in easdem plagas incideret. Induxit denique in animum á sacra synaxi remedium petere; Christumque rogare instituit, vti sibi certanti vires augeret, & ab illo flagitio totum expediret. Valuere preces tali sanguine consignatæ. Nam protinus animus vitium illud auersari, insultus quiescere, & adeó cogitationes de eo omnes euanescere cæperunt, quasi per omnem vitam ab eo immunis fuisset. Asseuerauit idem, si quid præterea saluti suæ opportunum iudicaret, idque á Deo in sacro illo conuiuio posceret, simul Beatissimæ Virginis ope implorata, voti se semper compotem fieri.

fieri. Neque admodum mirum id videri poteſt cõſideranti hoc myſterio Gratiarnm omnium perennem fontem contineri, vnde haurire poſſis, quicquid boni deſideras.

Exempla

III. Hinc ſapienter omnino faciunt, qui tanti theſauri occupandi occaſionem abire nullam ſinunt. Qua in re laudandi ſunt Panormitani, qui ſtipendio certum Sacerdotem conduxerunt, vt quotidie diuinis operetur; & verò dies nullus abit, quin vnũ aliquem eius epuli participem quoque faciat. *Añ.* CIↃ. IↃCV

IV. Subinde negligentioribus in eo ſtudio, diuinitus ſtimuli admouentur. Id Chilenſis quidam Sodalis expertus eſt. Is namque ſolenni quodam die, quo erant omnes Euchariſtiam libaturi, nauſeabundo ſimilis, *Añ.* CIↃ. IↃCV

nul-

nulla illius appetentia inuitabatur; adhærebat fortè tum lateri domus cuiusdam, cum vocem sibi audire visus est, quæ, vt aliquantulũ ab eo loco, in quo erat, abscederet, admonebat. Secessit ille tantisper, continuóque tota illa domûs pars corruit, cui ipse adstiterat; qua procul dubio, ni voci paruisset, obrutus fuisset. Qua re propè extinctæ suæ pietatis ac religionis admonitus, ad confitendum cũ multis, communicandumque accessit, nec sine præcipua quadam animi voluptate, quod tãtum periculum beneficio Sodalitatis euasisset; tantóque quòd periculo sapere dedicisset.

Præparatio animi præmittenda.

V. Enim verò qui inde fructum aliquem percipere cupiunt, illi animos suos veluti ad satus accipiendos curâ diligenti

tĩ ſubigent. Nihil enim æquè officit diuinæ ſegēti, quàm culturæ negligentia: & haud ſcio an non maximè iraſcatur Deus, cũ tam bonum ſemen tam neglecto agro committitur, quem etſi optime exercuiſſes, tali ſemine indignus fuiſſet. Hinc videas cõmplures à frequenti Euchariſtiæ vſu nihilo meliores fieri, quã ſi ad profanam menſam accubuiſſent. Quod iam olim nos admonuit S. Paulus: *Probet autem*, inquit, *ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat, & bibit indignè, iudicium ſibi manducat & bibit; non diiudicans corpus Domini. IDEO inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi.* Quem tametſi de morbis & morte ex indigna ſumptione conſecutis rectè interpretentur; de animi tamen mor-

Quare fructu multi destituantur.

1 Cor. 11. V. 28. 29. & 30.

morbis & torpore non malè accipimus. Quæ autē animi præparatio adhibenda sit, facile aliunde cognoscent. duas præter cæteras attingam.

Cornel. de Lap. in eũ locum. Vide Franc. Costerum. lib. I. Inst. c. 5.

VI. Prior est, vt corporis aliqua castigatione animus ad delicias præstantiores auocetur. Hinc alij pridie flagris se cædũt; alij tunica molesta se affligant. Creberrimum est, & apud plurimos vsu receptum, vt spe melioris saginæ pridianum ieiunium sibimet indicant. Hoc in vltimis terris consuetum inuenio. Nam in Peruuio Chitēsium Sodalium is feruor perhibetur, vt ad sacram Eucharistiam prius non accedant, quàm vel diem totum ab omni cibo potúque abstinuerint; vel verberatione se multarint; vel noctem insomnem lacrymis precibusque traduxerint.

Corporis castigatio animum bene parat.

Añ. CIↃ. IↃCIV.

VII. Al-

VII. Altera est accensa cupiditas, simul maxima demissio animi, dum optimum iuxta ac Maximum hospitem exspectat. Id Sodalis Virdunensis docuit. De quo paulo plura ita vt accepi referam. *Vir erat grauis & in Senatu primarius, qui Sodalitati nomen dederat, cum ætatis iam sexagesimum esset præteruectus. Is & alias verberibus in suum corpus sæuire solitus, & in eo morbo, qui postremus illi fuit, nullo die statas & quotidianas omisit precationes, vt illa ipsa luce, qua è corpore egressus est, religioni sibi duceret coram Sodalitatis moderatore, quod sacram Diuæ Matri corollam nondum pertexuisset. In eadem ægrotatione eius virtus quodam alio in opere eluxit. Nam cum prima cuiusque mensis Dominicâ è Sodalium Instituto ad Synaxim sit adeundum, idq; solenne retinere in omni vita statuis-*

Añ. CIↃ IↃCXI.

Cupidè submissèque Epulo diuino accumbendum.

tuisset, fractus iam & effetis viribus senex, mortiq; proximus, contra Medici omniumque domesticorum sententiam, qui Eucharistiam ipsi domũ deferendam censuerant, lecto tectóq; egressus, in paraciam sesuam ægrè sæpiusque interquiescendo contulit, ibi augusti mysterii communione reficiendus. Obiurganti suauiter Patri Societatis, & intempestiuam, vt videbatur religionem notanti, paulo post respondens quæsiuit: Conueniretne tantum ad se venire Regem, an eum ab se adiri?

Communio rectè simul instituitur.

VIII. Vno autem loco eodemque in sacro celebrare id conuiuium iubentur Sodales, partim vt præcipuam vnionis tesseram simul accipiant, fœ-
1. dusque omnes inter se amoris renouent; partim vt mutuis flã-
2. mis sese incendãt & simul quasi id pro se quisque alteri accinat, quod

quod S. Augustinus: *Rape ad eum tecum, quas potes* animas, *& dic eis: Hunc amemus, hunc amemus.* nam *Vnus quomodo calefiet?* Deniq; reliquorum bono atque exemplo id fit, vt multitudine illecti, & ipsi ad eas dapes frequentius adeundas inuitentur.

l.4 Confess.c.12.
Eccl.4.
3.

IX. Eam legẽ miraculo Deus approbauit. Panormi enim in Sicilia Vir primarius, qui aliquando præfecturam gesserat, constituerat in diem sequentem cum aliis Sociis, de more sacrũ epulum adire, cum ineunte nocte ad multas horas acerbo lateris dolore peruelli cæpit, qui eum reliquorum cœtu & Synaxi prohibiturus fuerat. Tum ille ad Deiparam conuersus: *Age, O Domina*, inquit, *tuo mihi fauore fiat copia ædem sacram cras adeundi, quo Missæ sacrificio sacroq; conuiuio cum*

 aliis

aliis interſim, nec deprecor, quin inde dolor recrudeſcat; hoc tantū indulge. Mirum dictu: nondum omnia finierat eloqui, cū ſomno corripitur, quem ante dolores ne conuiuere quidem ſiuerant; & duas poſt horas ſomno pariter ac dolore ſolutus expergiſcitur, templum adit, ſacro intereſt, cū reliquis Euchariſtiam ſumit, tabellam accepti beneficij teſtem ſuſpendit: quod eo certius eſt, quod illo cruciatu quindecim dierum ſpacio antea liberatus nunquam fuerit.

Quid Ingolſtadij vſitatum fuerit.

X. Locus autem plerumque ſacra ædes eſt. Ad quam Brunſbergæ ordine quodam procedere, manibus prçferre faces dicuntur. & alibi eundem morem ſeruari audio. Ingolſtadij olim conſtitutum fuit, vt ante id ſacrum prius in Oratorio Congre-

gregationis conueniret omnes & de pia re differentem Præsidem audirent; vt ardore animi concepto vna omnes in templum ad diuinas epulas se conferrent. Reperio quoque frequenter iteratum statutum de Synaxi eodem tempore locoq; celebranda, ad quam diu maioris æris campani signo conuocati sunt, mulctáque negligentibus constanter irrogata est.

An. CIƆ. IƆLXXX II.

CIƆ.IƆL XXXIII.

XI. Ingolstadij præterea aliquandiu in Aula Gymnasij, in quem locum Maioris Congregationis Sodales coire solent, communio instituta est. Verum cùm pro Sereniss. Ducib[9] Bauariæ eodem tempore ac loco res diuina solenniter peragenda esset, Sodales vnanimi consensu, pro loco Templum Societatis, pro tempore horam septimam

An. CIƆ. IƆLXXX. VI.

delegerunt, vt in actis copiosius refertur. quam consuetudinem qui mensibus tribus neglexisset, eo ipso Congregatione motum esse perpetuo statuto decreuerunt. Sapienter videlicet iudicabant Sodalium ordine retineri non oportere eum, qui eius statutis parere detrectaret. Cur enim beneficiis frueretur, qui officia sequi nollet? Verum de confessionis ac communionis legibus abunde dictum arbitror: quas sponte sequentur, quibus verus Sodalitatis amor inerit, de quo nunc agendũ est.

CAPVT. V.

SODALES MAGNI ÆSTIMANT SODALITATEM.

Er-

Rror hominũ multis rebus precium ſtatuit, ſed pauca ſunt, quæ verâ moueant æſtimatione, inter quæ diuina numero; hæc enim quia remota à ſenſibus ſunt apud paucos duntaxat valent, qui perſpicaci animo res omnes peruidẽt. Quare qui rectè æſtimare volunt, iuſtóque pondere ac libra res Æternitati commodas expendere, illi oculos à terreſtri puluere expurgare, & a vulgi iudicijs longius abire debent: vt videlicet ea ſola precioſa, & humano amore digna cenſeant, *Quæ in precio habẽda ſint?*

Quæ vitam faciunt beatiorem,

Cæteriſque labentibus non modò ætatem, ſed æuum ferunt. Inter quæ Sodalitatum inſtituta libenter accenſeo; quę

talia ſunt, vt inter primas rationes beatitudinem obtinendi iure ponenda ſint. Libro ſuperiore *cap. 1.* vtilitatem inde exiſtentem indicaui, ac libro conſequenti beneficia in Sodales collata pluribus aperiam, ex quibus omnibus conſiet, quanto Sodalitates in precio habendæ, quamque earum integritas cordi omnibus eſſe debeat. Hinc ſapientiores plurimi ſemper eas fecerunt.

Quanti fiant paſſim Congregationes B. Virginis.

l. 1. c. 2.

l. 1. c. 7. & 8.

I. Quam latè per orbem diffuſa, quantóque numero aucta ſint Sodalitia, ſupra ſatis oſtenſum eſt. quot etiam generis atque dignitatum ſplendore clari, aut virtute illuſtriores nomen Sodalium albo inſcribendũ curarint, itidem memoratum eſt. Ex quo vnico, ſi alia deeſſent, dignitas Sodalitatũ abundè demon-

monſtraretur, quas totus penè orbis omniſque ſtatus amplexus ſit, & verò etiam cupidius ambierit. Magnum aliquid boni in eo ineſſe debet, quod Tanti tam ſedulo perſecuti ſunt. Sed eandem æſtimationem aliorum exemplis comprobemus.

II. Vir domi ſuæ nobiliſſimus, cum de virtute Duacenſium Sodalium inaudiſſet, quamuis diuturna tabe cōfectus, Duacum ex vrbe proxima cum vniuerſa familia demigrauit, eo conſilio, vt in Sodalium numerum adſcriberetur. Vbi tantos in pietate progreſſus fecit, vt ab iis rebus omnibus, quas cæteri habere ſolent in deliciis, penitus abhorreret. Inde ingraueſcente morbo Dei Matrem idētidem inuocans, in eius honorem, ſe nudum ſuper nudā humum

E remotis locis ad eas ventitant. CIↃ IↃXCIII.

um deponi iussit, ibique terram deosculans, & B. MARIÆ ac IESV nomina iterans æquissimo animo è vita discessit. Quod iter absque dubio securius reperit, quia Sodalitatis amore iam prius è patria emigrarat.

An. CIↃ. IↃXCV. III. Nec paruo illum amore succẽsum oportuit, qui vix dum è graui morbo recreatus, difficillimo año tempore, itineribus per belli licentiam infestis sex leucarum iter nocte confecit, vt tempori Congregationi Diuionensi interesset. Quo in genere aliorum quoque studium enituit, qui ex villis ab vrbe sepositis quindena & vicena milliaria conficiunt, ne statis diebus à conuentu Sodalium Portuensium abesse cogantur. Huc pertinent Neapolitani illi Sodales, qui triginta annorum spacio nun-

nunquam à cætu reliquorum, cum conuenirent, abfuerunt.

IV. Ea in frequentandis cō-uentibus diligentia, etiam corpori valetudinem reſtituit. Luxemburgi adoleſcēs graui morbo afflictus decumbebat, & à morte propè aberat, cum è patria certus homo equum adduxit, quo valetudinis reſtaurandæ, ſalubriorisque patrij aëris captandi cauſa domum ad lares domeſticos deportaretur. Negare adoleſcens, ſe quicquam niſi è præfecti ſodalitio nutu facturum; non iam ſui, ſed alieni iuris eſſe velle. Defertur negotium ad Sodalitatis Magiſtratum: hic ſibi iter diſplicere, neq; adeo ſuſcipiendum dicere. paret adoleſcens; & mox equum famulumque ad ſuos remittit. Et vide miraculum; è veſtigio mor-

Quia abeſſe nolūt, conualeſcunt.

bus simul cæpit abscedere, vt post biduum se in templum cõtulerit, atque ob recuperatam valetudinem DEO VIRGINIQVE MATRI gratias egerit; quã domi forsitan nunquam repetisset.

Et periculis eripiuntur.

V. Quis dubitet & Murcianum illum Sodalem eandem ob causam è vitę periculo ereptũ? Aberat hic ab vrbe longius eo die, quo cæteri Præsentatæ Virgini solennius operantur. Vt ergo cum reliquis mysteria sacra celebrare posset, ante lucem cũ tribus comitibus in vitam se dedit, mula vectus. hæc in monte aspero atque decliui, laruâ nesscio quâ perterrefacta, sessorem excussit, atque in immane barathrum præcipitem dedit. Exclamauit homo in ipso casu: *Adsis mihi ô Sanctissima Patrona.* Non pro-

procul ab imo præcipitio aberat, cum ſenſit ſe quaſi lecto quodam excipi, cum tamen in eo loco rari admodum ſparti & ſatis inter ſe diſſiti minimè mollem thorum quieturo, ne dum caſuro, præbere potuiſſent. Nemo fuit, qui pro miraculo non habuerit, è tanto caſu incolumē ipſum euaſiſſe: ſi tamen iam miraculum dici poteſt, Sodales à patrona ſua adiuuari, quod quotidianum eſt.

VI. Sed in obtinenda retinendáque Sodalitate dici vix poteſt, quantum ſtudium abhibuerint Sodales. Grecij quidam in iis, quæ ex legum imperio ab ipſo requirebantur, negligentior erat. monito reprehensóque ſæpius, tandem exauctorationis periculum denuntiatur: contē-nit pueriliter. Verum vbi communi-

Nolunt ab ea dimitti. *Añ.* CIↃ. IↃCII.

munibus Sodalium calculis dãnatus, exeſſe publicè iuſſus eſt, ita eum ſententia perculit, vt in genua procideret, veniam peteret, emendationem polliceretur. Flexerunt ſerij gemitus clementiſſimos Sodales, vt veniam darẽt, inque gratiam ſupplicem reciperent. Quæſitum deinde ex illo, vndenam melius hoc propoſitum hauſiſſet? Nocte ſibi propè lectulum Virginem auguſtâ formâ adſtitiſſe reſpondit, quæ quidem nihil elocuta ſit, animum tamen ſuum ingenti voluptate permulſerit; ſenſiſséq; ſe, hoc viſo admoneri, vt quod hactenus neglexiſſet, Sodalitij ius retinere eniteretur. Mores inſigniter correcti viſi fidem probârunt.

Nec abſtrahi patiuntur. VII. OEniponti Sodalem quendam ab illo ſacro cœtu re-

trahere familiares eius nitebantur. Cum nihil agerent, apertè tandem denunciarunt, nisi ab ea Sodalitate se abduceret, se neque ipsum, neque eius liberos in amicorum numero esse habituros: neque si quid ipsi ab aduersa fortuna mali obtingeret, opem laturos. *Tanto ergo*, inquit, ille, *impensiori studio partes Marianas mihi sequendas video, vt si vos me deseratis, à patrona mea, quæ neminem deserit, præsidium paratum habeam.*

An. CIↃ. IↃXCVI.

VIII. Nec iniuria tam tenaces sunt instituti sui Sodales. nã vt hic omittam, quàm desertores pœnas graues inconstantiæ suæ luant, vt sequenti libro explicabo; certè dæmon eum temporis articulum diligenter obseruat, si tunc nocere aliquid possit, quo è tutela magnæ Matris

Dæmon vehemẽter cupit Sodalitatem deseri.

tris

tris se auelli patiuntur. Louanij à Sacerdote quodam dæmon sacris precibus ex insesso fœminæ corpore facessere iubebatur. magna subinde mala, ni dura hæc imperia omitteret; & digitos mordicus se auulsurum, si eos in os fœminæ insereret, minatus est. Risit Sacerdos inania terriculamenta, digitisque in os immissis: *Age*, inquit, *exequere, quod DEVS, quod DEIPARA tibi permiserunt.* Infrenduit Dæmon, &: *Nimis tu quidem*, inquit *audax es sacrificule; nimios tibi animos tua facit Deipara, quòd duodecim annos eius seruitio traduxeris. Noui tamen, & redi mecum in memoriam, septennium nunc esse, cum tu parthenianum illum cultum & cœtum res sibi suas habere iubere voluisti: atque vtinam fecisses. Sed, nescio, quo pacto, spem tum meam exspectationemque fefel-*

fefellisti. Affirmauit dein Sacerdos ille, duodecim ipsos annos inter Sodales se nomen suum professum fuisse. Et verò ante septeñium cum vrbem locumque mutare cogeretur, de deserenda Sodalitate ob quædam incommoda cogitasse; sed re melius exputata, omnia alia amori in Virginem post posuisse, atque eam Sodalium ritu colere perrexisse. Quid sperarit inde lucri dæmon, si discessisset ille, facilè conicimus, qui Sodalitatis bonum nouimus.

IX. Ac quemadmodũ malo genio voluptati est, si quis nomen è Sodalium albo expungat suum: ita cælites contrà, illi quã plurimos inferi lætantur. Quod exemplo vnico docebo. Ipris senator erat, Vir antiquæ pietatis, sed vt fit, à nouis pietatis studiis, &

Angeli congratulantur in Sodalitatem admisso. *An.* CIƆ. IƆCIV.

& incitamentis alienus, etiam à Sodalitate B. MARIÆ abhorrebat; mira res: ſubita correptus ægritudine, cum à morte non procul abeſſet, repētè mutatus, Sodalitio adſcribi obnixè poſtulauit. Mirari Sodaliũ præfectus, & vix credere, eum id velle. Sed cum etiam atque etiam vrgeret, voti tandem fit cõpos, pluribuſque ad lectum ipſius congregatis, ex formula ſe Mariano cultui deuouet, & cõſueto illis complexu, Sodalis ab omnibus ſalutatur. Animum eius lacrymæ vbertim per os decidentes teſtatę ſunt; præ ſuauitate vix cæptas preces proloqui poterat. Inſequenti nocte, cum forte, qui obſequii cauſa aderant, fabulis tædium noctis fallerent, ſilentio indicto rogauit, vt ſecum aures animumque aduer-

aduerterent ad suauissimos Angelorum concentus, qui ob initam à se Sodalitatem, venerant gratulatum. Restitutus pòst valetudini pristinę, studiis diligentissimis declarauit, quanti faceret beneficium impetratæ Sodalitatis.

X. Quã vt [illegible] ioq; consequerentur nul[illegible] la[illegible] aut rei pepercerunt. D[illegible]elium oppidum est Hispaniæ Oretanis, in quo B. Virginis Sodalitas eos virtutis progressus fecit, vt multi eius consortium ambirent. Vnde à proceribus tanto ardore expetita est, vt lacrymas precatrices adhibuerint. Atque eius oppidi Signifer opulẽtus ac nobilis, cum admitti oraret, genibus flexis id fecit. *Supplices ac flentes Sodalitatem impetrant.*

XI. Mexici quidam Sodalitio dare nomen suum voluit. Vt ho-

hominem exploraret, an vt acrius incenderet? Præfectus distulit postulatis satisfacere; atque inter alias eam quoque causam prætexuit, non decere inter Sodales spectari cincinnatulũ: gerebat tum fortè cincinnos, & in magna frequentia æqualium aderat. *Si hoc vnum* inquit, *obstat, facilè impedimentum tollam*. Simulque flexis genibus, in medio cincinnum totondit, vt hoc signo se Deiparæ consecratum demonstraret.

An. CIↃ. IↃCII. XII. Olyssipone in nouam Sodalitatem è ducentis & quinquaginta capitibus conflatam, magnus numerus hominũ etiam lacrymis aditum sibi quærebant, vt quasi in arce tutius hostiles impetus sustẽtare possent. Duo inter alios auidè eam expetebant: Sed alteri sinistra

de

de moribus, alteri de natalibus læua suspicio obsistebat, quo minus admitterentur. Vterque publica auctoritate conficiunt instrumentum iuratis testibus firmatum, quo se à sequiore fama vitæ & generis expurgant, vt ingressum impetrent. Non his sua fama charior, quam Sodalitas fuit; nam absque hac foret, nunquam illius tam sollicitam curam suscepissent.

XIII. Sed quid humana iudicia de præstantia Sodalitiorū quærimus, cum Deus certis argumentis eandem ostenderit? Dolæ adolescens morbo afflictus, cum à præceptore suo monitus fuisset, vt votum adeundæ Sodalitatis conciperet; vt fecit, confestim conualuit. Alius in eadem vrbe aliquot mensibus febri grauiter iactatus & prope- *Sodalitatis votum sanitatē affert.* *Añ.* CIↃ.IↃXC. CIↃ.IↃXCI.

mo-

CIↃ. modum euerſus, voto conſimili
IↃXCII. periculum euaſit. Similia Anicienſes, Biſuntini, alij experti.
Ingolſtadij ita quidam Sodalitatis deſiderio æſtuabat, vt quãuis ſanguinem ſpueret, mortique vicinus eſſe crederetur, vix vt iam pedib⁹ toto corpore tremulus conſiſteret, baculo tamen nixus ægrè in Oratorium Sodalitatis perreptauit, eo die, quo adſcribi debebat; adſcriptus eſt. & quid quæris? quaſi è Virgineis vberibus lac ſuxiſſet, ita robur ac valetudinem bonã breui conſecutus eſt.

CIↃ. IↃ. XIV. In eadem Germania
XCVIII. Friburgi Nuithonum quidam è ſcalis præceps. ruerat ſemi mortuus; germanus eius frater Virginem Soſpitatricem pro fratre inuocat; ſi fratri ſanitas reſtituta foret, ſe Sodalitati nomẽ da-

tu-

turum vouet. Audiit Virgo preces votoque annuit: recepit frater valetudinem, omnium opinione citius; nam post noctis medium integrè sibi restitutus est. At non item Germanus illius sibi constitit. mutato enim animo, voluit pecuniis votum Sodalitatis conceptum soluere. incertum qua causa tum & sæpius antea à Sodalitio abhorruerat, cum eò tacitè nihilominus traheretur. Sed eum denique ancilla, nescio quo furore correpta, inuadens compulit, sanctiora illa consilia maturare. Suo igitur periculo & alieno bono cautior, Sodalibus sese adiunxit.

XV. Ex quibus omnibus recta ratione deducitur, merito Sodalitatem in precio haberi, magnique ab omnibus fieri debere,

bere, quam superi, Inferi iuxtá æstimarunt; illi promouendos hi metuendo. Sed cum in omni vita, si accuratè attendere voluerimus, eius bonum cognoscere liceat; tum præcipuè, cum è vita abeundum est, magnum solatium affert Sodalibus. Id moriens Dolanus quidam comprobauit. Hic hora vna ante, quàm migrauit è vita, Crucifixi signũ in manus sibi tradi postulauit; sibi vltimum certamen imminere dictitans; simul Sodales præsentes rogauit, ne se in eo tempore desererent. Tum ad se suamque luctam reuersus, crebrius vocem *Credo* ingeminans, quanto propius ad mortem accedebat, eo ab his rebus sensuque longius abducebatur. Itaq; totus in certamẽ intentus, subinde illa iterare auditus est, *Non ita*

Morientes sentiunt, quid sit fuisse Sodalem.

An. CIↃ. IↃXCIV.

ita est, mentiris. Et quasi in aduersarium telum vibrans, crucem in aduersam partem aliquoties intentabat. Ad extremum sicuti victoriâ partâ tranquillo animo: *Quam bonum est*, inquit, *B. Matri in eius Sodalitio famulari?* abstractusque à præsentium rerũ sensu inter gratulationes exspirauit, præmioque tam boni famulatus potitus est. Quod qui exoptant, seruitiis Marianis libenter se addicant. Dominis merces non datur.

Studiosi Iuris præparatio ad moriendum.

XVI. Quantam spem ad benè moriendum sitam in Sodalitio habuerit, alius quispiam docuit. Biturigibus Iurisprudentiæ operam nauabat: cumque lethali morbo conflictaretur, primùm Sacramentis se muniit; deinde socios grauiter hortatus est, Deum vt metuerent, flagitia

tia

tia procul haberent, noxios familiares à se segregarent, mysteria sacra frequentes adirent, B. Virginem inprimis cultu omni prosequerētur; in qua post Deum suas ipse spes collocatas dicebat. Tum adferri iussit sanctorum nomina, quæ in menstrua sortitione ipsi obtigissent, vt illis se vltimum commendaret. Euenit vt prima scheda eam sententiam inscriptam haberet, quæ mortem à probis optari, vitam tolerari significabat. eam cum legisset: *Satis*, inquit, *Satis hoc est.* Atque ex eo tempore totus in mortis exspectatione, ac vitæ æternæ desiderio fuit. Denique cum horam fatalem instare intellexisset, literas commendatitias, quas secum è Congregatione Mussipontana tulerat, petiit, acceptasque pectori ad-

admouit, atque cum his se emori & eas secum tumulo simul inferri, sepulchrumque in templo Virginis Añuntiatæ capere velle dixit. Omnia eo ibant, vt suum in Sodalitatē amorem, quāque in Virgine Patrona sua spē positam haberet, nobis ostenderet.

XVI. Possent cōsimilia plura in medium afferri, nisi suo loco de felici Sodalium abitu aut desertorum pœnis ea reseruarem. His interea animum imbuamus, vt magna opinione cōcepta de Sodalitij bonis, omnia alia post amorem illius ducamus; neque cuiusquam gratia aut odio inde abduci nos sinamus. Atque illud præcipuo studio enitamur, ne tantum splendorem vitæ nostræ macula aliqua obfuscet. Tanta enim digni-

tas aut beatos nos faciet, si benè coluerimus, aut valdè miseros si contempserimus. Res magnæ sine magno malo non negligũtur. *plura dicerem si ignauis virtutem verba adderent. Nam strenuis abundè satis dictum puto*; ait ille.

Salluſt. in Iurg.

CAPVT. VI.

DE MENSTRVO SANctorum cultu.

I.

Consueuerũt Sodales ad mensis cuiusque principiũ schedulas Diui alicuius nomine inscriptas sortiri, quæ præterea sententiam è sacris literis aut Sancto patre depromptã continent. Adscribitur virtus vna, aut **honesta operatio, cui præ cæteris per eum mensem vacare debeant.**

beant. deniq; pro certis seu negotiis seu personis preces indicuntur. In Congregationibus superioris Germaniæ eo tempore Sodales Symbolam bonorum operum conferunt; quæ deinde publicè recitantur, vt alij ad imitationem inardescant. Quem scribendi bonorum operum morem Ingolstadij ortum reperio ex eo, quod prius quisque rogatus, verbo enunciare solitus fuerit, si quid publicè priuatimq; benè gessisset. Quod cum multis difficile videretur, & modestia aut verecũdia præpedirentur, ne liberè in mediũ afferrent, quæ perpetrassent: cæpta est ea ratio, vt chartis sua opera perscripta crederent, & in Sanctorum sortitione in cõmune conferrent. Omnia hæc & ad virtutem Sodalium augẽ-

Consuetudo offerendi bona opera descripta quo tempore caperit.

CIↃ. IↃLXXX.

dam, & consolationem ingenerandam facere, manifestum esse arbitror.

Sortitio Sancti Sodalibus cordi est.
CIↃ.
IↃCIII.

II. Hinc eum morem diligẽter seruarunt, & in eo præsidium Sodales sæpe repererunt. Portuenses tanto studio ferri ad optionem illam sanctorum memorantur, vt eos nõ pigeat leucas quatuor & quinq; etiam emetiri, ne exortes sint.

Ad Limensem Sodalitatem die cælitibus omnibus sacro, ad sanctos sortitò capiendos conuenere mille quingenti. Nec defuere huic tantæ celebritati Regij Consiliarij, inter quos omnes, quam plurima pro Fidelibus vita functis suffragia designata sunt; Sacra verò speciatim procuranda amplius mille schedis inscripta. quod Limæ magnum opus est, cum pro v-

no

no sacro stipendium octo argenteorum exposci soleat. *Schedas secum tumulo inferunt.*

III. Etiam vita defuncti spē aliquam in iis Schedis pia religione collocarunt. Qui moriens eas ad extremum perlegit exemplum, supra memoraui. Neapoli septuagenarius duos postremos vitæ annos Sodalitio consecrauerat. atque hos tātum se vixisse dictitabat, amisisse reliquos nullo fructu. hic moriens mandauit suis, vt schedulas menstruas filo collectas colloque suspensas sepulturæ secū inferrent, testimonium pietatis. *c.5.n.15.* *Añ.* CIↃ.IↃXC. CIↃ.IↃXIII. CIↃ.IↃXCII.

Alter Aletij easdem in speciem monilis contextas sibi iussit collo circumdari, vt eo seu ornatu seu patrocinio.

Mortem contra audentior iret.

Leuia hæc videri cuiquā possunt: sed pietatis ęstimatori ma-

gnum est omne, quo Deus colitur.

CIↃ.IↃXCIV. *Deus eum morem miraculis probat.*

IV. Quam vero superis ille cultus gratus fuerit, beneficia, quæ suis inde clientibus contulerunt, satis declarant. Cæsaraugustæ præteribat fortè Sodalis quidam imprimis honestus pontem, quem Iberus subterlabitur; cumque equus, quo vehebatur, ex inopinato euentu, concitari ac ferocire cæpisset, equitem in vlteriorem crepidinem pontis ita deiecit, vt excussus ex ephippio sederet in summa trabe transuersa. quod diuinitus factum, ne in flumen præceps eiiceretur, nemo dubitauit, qui loci angustias, equi ferociam & periculi magnitudinem attentè perspexit. cum salutis causa quæreretur, eam non de nihilo inuenerant, quod eo ipso

ipſo tempore eques corollam precatoriam in honorẽ D. Auguſtini, qui eo menſe pro tutelari ſancto obtigerat, recitauerit.

V. In ea Braſilorum Sodalitate, quæ à Patribus Collegij Fluminis Ianuarij regitur, Sodalis quidam à vicinis hoſtibus occupatus confracto vulneribus capite, & corpore conſciſſo pro mortuo fuerat relictus. Is, cum primum corpus ſentiendi vires recepit, cruce frontẽ muniens, S. Barnabæ Apoſtoli mẽſtrui patroni opem implorauit. tum vaſto fluminiſe commiſit, ſenſitque auxilium, quod poſtularat. nam & vitam polliceri, & animum addere, & quaſi prętenta manu natantem adiuuare viſus eſt ſanctus; ita incolumis euaſit, & præter omnium ex- *An.* CIƆ. IƆXC.

ſpe-

ſpectationem ſanitatem quoq; recuperauit.

VI. Sed vt animus dignitate præſtat corpori, ita pluris faciẽda beneficia ſunt, quæ illi impenduntur, quam quæ in hoc conſumũtur. Neapoli duo, quæ narrabo euenerunt. an Sodalibus, pro comperto non habeo. certè talia ſunt, quæ morem illum, de quo agimus, inſigniter commendent. Quidam, quamuis omni vitiorum generi immerſus, ad patres tamen Societatis acceſſit, atque ab iis patronum aliquem in tali ſcheda ſcriptum ſibi dari petiit: datus eſt S. Hieronymus ſorte eductus. ſequenti nocte cùm ſe quieti dediſſet, vidit ſanctum ſenem illum truci vultu, ardentibus oculis, accenſam digito ſibi fornacem monſtrare, atque horribili

Ad meliorem vitam reuocantur.

bili voce dicere, in hos quam primum coniicieris ignes, nisi aliam viuendi rationem instituas. Alius accepta schedula, somno se dedit, sed à Dæmone excitari se sensit, & per vim è lecto extrahi; & cum contra tam fœdum hostem nulla aptiora arma infelici iuueni suppeterent, quanta maxima poterat vocis contentione, tutelarem sanctū appellabat. ecce tibi illico niueis induta vestibus mulier, & dæmonem contuens: *An nescis*, inquit, *quibus iuuenis hic hodie præsidiis sese firmauerit?* non tulit longiorem orationem fœdissimum mancipium, & in suas se tenebras coniecit: mulier ex oculis abiit. Vita emendatè postea instituta est.

VII. Illud feliciusné sit an lepidius dubito. Ridebat adoles- *Añ.* CIↃ. IↃCXIII.

 cens

cens omnem rationem Sodalitij Olyssiponensis petulantius; cuius flagitij cum ab vno Sodalium seuerius castigaretur, *Age*, inquit ille, *Schedulam mihi vnam hoc mense Rhadamantus aliquis ex vrna moueat apud vos; & si quidem Sancti, quem Tutelarem veneror, nomen mihi exierit, ea syngrapha sit, me Sodalitati vestræ accessurum*. Ergo dies aderat, demittuntur in vrnam nomina, sortitò educũtur, eo ipso nomine, quod optauerat, scheda elata est; accepit omen & Albo Mariano nomen dedit. Ita ioci aliqui seriam fortunam trahunt.

Quidam ad Sodalitatem.

Quid boni sententiæ subscriptæ contineant.

VIII. Iam quod ad sententias subscriptas attinet, plus iis boni inest, quam prima fronte ostendant. Nam vt omittam, quod menti cogitationem piam subiiciant; sæpe eam vim habuerunt,

erunt, vt insignis vitæ aut morum commutatio sequeretur. Notæ Virgilianæ sortes ad agendum duces: nota Diuorum facta, qui sacrorum verborum auditione lectionéue vitam aliam ingressi sunt. S. Antonius audiit: *Vade vende quæ habes; veni, sequere*, Sibi dictum credidit; & ex eo quantus? S. Augustinus cum æstu cogitationum miserrimè iactaretur, audissetque *Tolle lege, Tolle lege*: *Arripui*, inquit, *APERVI ET LEGI in silentio capitulum, quo primum coniecti sunt oculi mei*: Non in comessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitiis, non in contentione & æmulatione: sed induimini Iesum Christum: & carnis prouidentiam ne feceritis in concupiscentiis *Nec vltra volui legere: nec opus erat. Statim quippe cum fine huiusce*

S. Athā. in eius vita.

S. Aug. in confess. l. 8.

Ad Rom. 13.

iusce sententiæ, quasi luce sinceritatis infusa cordi meo, omnes dubitationis tenebræ diffugerunt. Vide è quali principio tantus Doctor in viam deductus sit. Cõsimilia multa memorat P. Ioannes Dauid, quæ non exscribo: sed Sodalibus sua non desunt, quæ alijs quoque in hoc genere exempla exhibeant.

In Orbita pietatis.

Ad Religionem vocant. CIↃ.IↃC.

IX. E Camberiensi Sodalitate ad familiam S. Francisci Capucinorum duo se contulerunt. Hi sententiis in menstrua sortitione eductis, ad hoc vitæ institutum amplectendum permotos se fuisse protestati sunt.

An. CIↃ.IↃCIV. *Iniuriarum Condonationẽ suadent.*

X Barij graui iniuria lacessitus adolescens inimici cædem meditabatur. Interea menstruis illis sententiis constãter admonebatur, vt iniuriam condonaret. Deterritus igitur tandem à

pra-

prauo consilio secum cępit voluere, qua ratione posset animũ reconciliatum inimico significare. In forum ergo procedit, vbi alter esse consueuerat; aderãt inimico frequentes, & in foro spectatorum ingens numerus. Sodalis nihilominus victoriæ de se reportandæ cupidus, quid alij de se opinaturi essent, parum attendens, ad genua inimici se abiicit, &: *Quid hominum leges,* inquit, *iubeant non ignoro. Sed me tibi Deus pacem amicitiamq; offerre imperat; tanto Imperatori repugnare non potui.* Simul vbertim lacrymans pedibus oscula impressit. Hærere alter, tum etiam in amplexus ruere, & sibi Oresti eum posthac Pyladem futurum dictitare.

XI. Hic, quem dixi ab odio inimicitiisq; ad amicitiam traductus est: alium ab amoribus ea- CIↃ. IↃCIV. *Ab inhonesta vita*

abstra-bunt. eadem apophthegmata reuocarunt. Neapoli quidam parum integritatis amans ſententiam acceperat, quâ impuritatem ſuam aperte perſtringi ſentiebat. ratus igitur non fortuna eam ſibi, ſed hominum induſtria obiectam fuiſſe, illis ſe immiſcuit, quibus nondum diſtributæ fuerant; ſimulque cum ijs denuo ſortitus eſt. At vbi ſententiam eduxit, elata voce: Pater, inquit, licetné coram hac multitudine facinus fateri meum? Pater è Societate prohibuit tunc quicquam proloqui. at vbi dilapſi ſunt alij: *Accepi*, inquit, *in templo ſchedulam, quâ cum acriter vulnerari me animaduerterem, domum te deduxi accepturus aliam mitiorem; & ecce tibi iiſdem verbis eademque ſententia vitæ meæ turpitudo reprehenditur.* Dicebat hæc animo

mo ferè attonito & perturbato, vt facile posses coniicere, altius ipsi infixos aculeos hærere. paulo post vitæ maculas confessione abstersit. Verè dicere hic Deo potuit: *In manibus tuis sortes meæ.* Solus enim ille nouit, quæ verba cuiusq; mentem vincere valeant: alij sæpe in aërem effundunt.

A Deo offerũtur.

Psal. 30.

Añ CIƆ. IƆCIV.

In bonis propositis roborant.

XII. Hinc eadẽ in vrbe cuidam inter alia illud dixisse memoratur. *Singulari studio te sancto illi commenda, & vitæ rationem imitare, qui tibi sorte obtigit; & subscripta verba non ab alio, quam à meo tibi dici spiritu existima.*

XIII. Itidem perditæ vitæ iuuenis & meretricijs amoribus implexus, cuiusdam Sodalis labore ad saniora consilia reuocatus est: consuetudine tamen inueterata propè retrahebatur in

Añ. CIƆ. IƆCV.

in fornices. Ne fieret, anxiè Virginis MARIÆ identidem opem implorabat. Aderat primus dies mensis; sortitus est illam è D. Gregorio sententiam: *Noli cessare ab oratione tua; quod enim tibi largiturus est Deus, non negabit, sed differt.* Hoc quasi subsidiorum nuncio animatus, persistit in precibus & casto consilio. Posteriore mense idem planè apophthegma omnino diuinitus illapsum obtigit. Itaque tantum animo concepit pietatis æstum: vt non modo à veteri consuetudine omnino se abruperit, sed cænobij consilia agitare cæperit. Atque hæc ferme de sanctorum & sententiarũ sortitione occurrerũt scribenda.

Certa Virtus eligenda

XIV. Certam autem virtutis exercitationem, & Personam, Communitatem, aut negotium,

um, pro quibus Sodalis ille ex instituto precetur, subscribim⁹, vt humanam mentem in multa diffusam, & ob id facti sæpè incertam ad certum aliquid reuocemus. Atque id quod de vnius virtutis proposito diximus, vehementer comendant vitæ spiritalis Magistri. Nam quemadmodum *qui duos insectatur lepores, neutrum capit*; ita qui sine ordine ac certa lege virtutes vno omnes impetu persequuntur, laborem magnum sumunt, fructum exiguũ capiunt. Monent igitur vnam aliquam deligendam esse, cui præceteris operam impendamus nostram, quam & noscere penitus; & vsu continuo propriã facere studeamus. Sic è toto vitiorũ agmine quasi ad certamen singulare prouocandum vnum, cum quo strenuè

cui ex proposito insistas.

Vide Aluar. de adept. virt. p. 3. c. 7.

Ita vitiũ vnum seorsin expugnãdum.

nuè congrediamur atq; debellemus; tum aliud atque aliud tentandum ac conuellendum est. Tela seorsim fragilia, in fasciculum ligata quoduis robur eludunt. Ita vitiorum omnium victor erit, qui contra singula pugnauerit. Vnde Thomas ille Campensis: *Si omni anno*, inquit, *vnum vitium extirparemus, citò viri perfecti efficeremur.*

l.1. de imitat. c.11.

De Examine particulari.

XV. Tota verò seu virtutis inserendæ seu vitij extirpandi ratio quatuor præceptis continetur. Primum, vt è somno experrecti ante alias curas virtutem illam serio animi proposito complectamur, eiusque exercēdæ occasionem elabi nullam passuros constituamus; simul Deum precemur, vt tantis cæptis bonus annuat, roburque addat cogitata perficiendi. Alterum,

rum, vt nullam deinde occasionem rectè agendi omittamus, & vltró quæramus, si se non offerat, totoque conatu ad virtutem illam acquirendam nitamur. Tertium, vt bis interdiu rationes inspiciamus, examinemúsque quid in ea re præstiterimus, quid neglexerimus: tum diligenter notemus quoties in eo officio socordes fuerim⁹. Quartum denique vt diem cum die, hebdomadem cum hebdomade, & mensem sæpè cum mense conferamus, vt constet, quo augmento virtutis, quo decremēto vitij rem egerimus. Quo studio breui tempore quamuis virtutem nobis comparabimus, quodlibet contrà vitium eradicabimus.

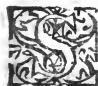
De more bona opera scripto.

XVI. Ad extremum quæ de bonis operibus scripto consignan-

offerendi. gnandis & in commune conferendis instituta sunt, nemo ambiget sapienter instituta fuisse;
Eius causa. non sui ostentandi causa; quis enim tantum laborem fumo
1. vendat? Sed vt cum ad reliquorum notitiam cuiusque facinora
2. ra præclara deuenerint, ad imitationem alij prouocentur; alij lætitiam capiant se in ea Sodalitate viuere, è qua tantum boni
3. in omnes participes deriuetur. Accedit, quòd vt infirmi ac miseri omnes sumus, inscientes sæpe aliis id obiiciamus, vnde deteriores fiant; nulla alia ratione opportunius damnum id sarcire possimus, quā si ea perscribamus, quæ seu legant seu audiant *glorificent patrem, qui in cælis est.* Vt omnino in hac con-
Matt. 5. suetudine mali nihil aut vani inesse prudentes inuenturi sint, quàm quòd reprehendatur.

SODALES STATVM RELIGIOSUM complectuntur.

CAPVT. VII.

Odalitia Religionum quædã ſeminaria videri poſſunt; ita ex illis in has multi cõmeant. Cuius eam ego cauſam eſſe cogito, quod ad ſacram illam militiam illi euocentur, quibus maius animi robur eſt; atque eos flamma illa diuina citius corripiat, quorum mens ad amorem Dei concipiendum perpetuo quodam calore præparata eſt. Suis enim cupiditatibus im̃erſi ſcintillam cæleſtem cito ſuffocant. Quare cum in Sodalitate continuis exercitationibus animi ſenſim maioribus imbuantur, mirum videri non debet, ſi tam multi, quibus Deus bonus præ aliis fauet, cõmodis vitæ ſpretis ſpe-

Cur multi Sodales Religioſi fiant.

ſpeque rerum ampliſſima depoſita, in arctum viuendi durumque genus ſe transferant: Alij, quos Deus ſtationem mutare non ſinit, in vita communi præclaris factis Remp. tueantur. Sed totum hoc genus, quia ad alios pertinet, ſtrictim tantum attingam.

Hieron. Platus lib. 3. Leſſ. diſſ. de ingres. c. vi. CIƆ. IƆXCV III.

I. Nec eſt mihi hic propoſitum bona Religionis dilaudare; fecerunt abunde alij. Satis eſt, ſi cœli viam aut portam dicamus. Ea Sodalis quidam Peruſinus ad beatitudinem decurrit. Nam cum vixdum ſexto decimo ætatis anõ Capucinis adlectus fuiſſet, vitam omni virtutum genere cumulatam maturè cum æterna commutauit. Cuius id argumentum fuit. Cum enim animam ageret eximia ſpecie virum vidit, qui dictitabat eum

hoc

hoc vitæ instituto atque inculto vestitu immortalia gaudia promeritum fuisse. Quibus auditis commilitonem quendam suum, cum quo arctiorem vitæ illius disciplinam amplexus fuerat, accersendum curauit, & tunica prehensâ: *Si his vestibus*, inquit, *mi Frater*; *animus tuus demissus responderit, cœli ciuis fies, quo ego nunc propero*: ac mox animum cum dicto efflauit. Fient alij quoque eius patriæ ciues, si maluerint Tusculi primi esse, quam Romæ secundi.

II. Ad ea bona variis sæpe modis, & quod in humanis frequens est, leuibus initiis ad magna inuitati sunt. Camberij Theses Philosophicas Sodalitati quidam dedicarat, & tum sibi Religionis amplectendæ desiderium iniectum fuisse quasi pro mune- *Variæ vocationum causæ fortuitæ.* CIↃ. IↃ. CVIII.

re

re testatus est. Alius Mussiponti personam S. Alexij magno plausu egerat. Visi sunt spectatores sibi videre rediuiuum Alexium Frons, oculi, motus corporis, omnia ad sanctitatem composita, lacrymas passim ciebant: ita serio omnia agebātur. Et verè res agebatur. Nam & ipse adolescens toto Alexij animo se imbuerat. iam tum mortalia omnia fastidire, parētum obliuisci, patriæ memoriam abiicere, Deum tantùm ac Religionem spectare. Sed viæ compendio celerius in cœlum euolauit. Vi enim morbi oppressus, sacris procuratus, totum in Virgine MARIA veneranda, à cuius imaginis intuitu oculos nusquam dimouit, occupabat animum; cumque ea vna semper colloquia conferebat.

An. CIƆ. IƆCII.

bat. Inter hæc ſubito aqua luſtrali conſpergi petiit, ſalutationem Angelicam iterans. Tum *Satis eſt*, inquit, & nonnihil ſubmurmurans, quid diceret, interrogatus: *Diabolus eſt*, inquit: Quo paulo poſt fugato magna tranquillitate è vita alacris abiit; à qua iam nuper abire cœperat.

III. Quod narrabo ad proximum caput pertinuiſſet; ſed hic quoque non importunum erit. Vilnenſis quidam Sodalis in menſtrua ſanctorum ſortitione ſchedam eduxit, cuius omnes partes ad religioſum ſtadium inuitabant; ac nominatim Beati Ignatij Loiolæ patrocinium, & indicta pro eius Societate oratio. Cum pro more publicè recitarentur ea omnia, cohorruit primum, moxque in lacrymas reſolutus cogitare cœ- *An.* CIↃ.IↃCXIII.

 pit

pit apertiorem vocantis se Numinis videri voluntatem, quam vt vlli tergiuersationi locus relinqueretur. Quod institutum suum attentius agitanti periculosa incessit ægrotatio; quam tamē Beati Ignatius Stanislausque in subsidium ab ægro vocati adeò feliciter depulere, vt suprà naturam valetudo restaurata fuisse facilè aduerti potuerit.

Eodem anno. IV. Alio quodam sortiendi genere Sodalis alius Viluæ ad Religionem ineundam deductus est. Huic namque Codex fortuitò apertus sententias aliquoties obiecerat, quibus ad Religiosum statum inuitaretur: quæ sortes ne temerè obtigisse viderentur, easdem sibi sæpè ac sæpius iterandas putauit, iterantiq; frequentius eiusdem semper argumenti acciderunt.

Quo

Quo velut cælesti oraculo admonitus votum Religiosæ vitæ nuncupauit. Sed sponsionem sacram iuuenili leuitate postea neglexit. Huic Liberalibus ipsis genialia studia fidentius persequenti, repentinus periculosusque morbus incidit, atque inter decumbendũ tetra species immanium monstrorum oblata est, cuius vel aspectu ipso mirum quantum cruciaretur. Vnde cum declinaret lumina, grãdioribus consignata literis vox huiusmodi, VOTVM, ex conspicua tabula illius oculis importunius obtrudebatur: cui comes aderat seuerus promissarum exactor, his grauiter intonans verbis: *Redde quod debes.* quod & facturum se ægrotus spopondit. Adhibitis deinde Patribus Societatis consultoribus, iterato

Morbo quidam ad sanitatem reuocatur.

ſe voto obſtrinxit, ac poſt triduum conualuit. Sed rem non contemnendam inuitus animus facile negligit. Ecce igitur tibi cœlo irato immiſſus idem planè morbus, nec ita multo poſt, quam diſcuſſus, nec mitior, longè verò diuturnior, cuius vexatione ad officium reuocatus, inſtauratiua deuotione omnia ſua Deo arctius addixit, ac primo Caſtitatem perpetuam vouit, tum Religioni ſe mancipauit.

Diuinitus alij vocantur.

V. Hi fortuna quadam beatitudinis iter ingreſſi ſunt: Alios Deus deduxit. Adoleſcens Peruſinus cùm in templo Societatis de vitæ genere deliberaret eo ipſo tempore, quo ſacra fiebãt, quotiescunque populo à Sacerdote ſacrum Chriſti corpus oſtendebatur, toties piè Deum ob-

obſecrabat verbis Paulinis: *Domine quid me vis facere?* cum ecce tibi iam tertiùm ſacra hoſtia ſupra verticem efferretur, atque is eadem illa verba ingeminaret, viciſſim ſibi hæc reddi audire viſus eſt: *Sine te regi* Ad conſcientiæ igitur ſuæ moderatorem protinus accurrit; rem aperit; ſtatimque Capucinorum inſtitutum ſibi amplectendum eſſe decernit.

VI. Alibi dum eiſdem curis quidam angitur, mœrore penè confectus B. Virginem videre viſus eſt, quæ benignè eum hortabatur ſi è fluctibus illis in trãquillum inferri vellet, Chriſtũ, quem ærumnis pariter preſſum coram intuebatur, adiret. Quẽ cum afflictum ac iacentem ſubleuare conaretur, eius vocem audire viſus eſt: *Confide fili; quoni-* CIↃ. IↃXCIII. *Bruna.*

am me sublcuasti, ipse vicißim à me sublcuaberis. Quo dicto eius Religionis, à qua plurimum ante abhorruerat, incredibili desiderio flagrare cœpit.

CIↃ.IↃCI. VII. Neapoli Sacerdos omni studio diligentiáque à consuetudine patrum Societatis sibi cauebat, veritus videlicet, ne illi pro sua dicendi, vt putabat, arte facilè sibi persuaderent, vt nuncio rebus fluxis remisso illis cũ vnà viuendi eandem rationem sequi cogeretur. Ea dum secum aliquando agitaret, hæc sibi apud se dici tacitus inaudiit: *Non est quod de me in extremo Iudicij die queraris, Societati IESV tibi nomen dandum esse prædixi, salutis viam ostendi: Tuum erit vel hanc ingredi, vel aliò te conferre.* Perculit hoc tonitru hominem, vt fulmen non exspectandum esse censue-

rit, & è vestigio se Societati adiunxerit.

VIII. Referam è Nicolao Orlandino admirandam alterius cuiuspiam vocationem. Sodalis Taurinensis *probæ indolis adolescens Nouitiorum consuetudine in suscipiendis mendicorum ritu, peregrinationibus cognita, idoneam captans opportunitatem, comitem in itinere se duobus de Societate adiunxit, quorum pia religiosáque consuetudine (nec enim alij erant nisi de pietate sermones) tantum concepit ignis, vt ad humana despicienda omnia, sequendumque serio Christum induxerit animum. Auxit eam mentem admirabile per quietem visum. Dormienti enim auus iam vita functus occurrit, qui ante oculos rerum humanarum vanitate proposita, auctor ei esse videbatur, vt cuncta despiceret, & Puerum IESVM, quem præsentem exhibebat,* CIↃ. IↃLXXXV.

bebat, sedulo sequeretur: ita apud eum nepote relicto senex euanuit. Varie hic aspectus infantis IESV animum adolescentis affecit: sensit enim tum primùm, quam nihil esset, & sese totum tentauit atque perspexit. Qua ex cogitatione ingentem ob admissas in Deum noxas hausit, & ex dolore inusitatam quandam diuini amoris suauitatem ita vt vi amoris à corpore mens auulsa Christi charos inter amplexus conquiescere sibi dulciter videretur. Sed non fuit huius mora dulcedinis diuturna. Obiecit sese mox Christus eâ ipsâ specie, qua quondam in cruce fuerat, & ab illa suauitate ad tristitiam suæ necis crucisque traduxit. Cuius recordatione sic animus figebatur, vt doloris vim consequi oratione non posset. Iniecta est subito ardens quædam cupiditas, extrema quæque patiendi pro Christo. Sed dum varias sibi ipse mortes & cruciatus fingit, blandè sibi visus

Indicia veræ visionis.

Quæ in diuino obsequio quærenda sint.

sus est à Christo moneri de cruce pendente, Non magnum aliquid facturum, si corpus tantum doloribus ac morti traderet; gratissimam autem crucem ipsi fore, si se interioribus cruciatibus ac morti dederet, quæ cum cæteris cupiditatibus, tum liberæ voluntati necem atque interitum afferret. hanc aiebat crucem tollendam in humeros; hanc alacriter in omni vita gestandam. Vidit hæc & ad eadem gerenda animum mox cõuertit.

IX. Admiratione dignum quoque est, quod Parisiis cuidam euenit. Hic cùm apud Iosephum celebrem scriptorem belli Iudaici legisset Angelos Tutelares adytis templi Hierosolymitani excessisse, visus est persæpè mediæ noctis silentio audire vocem, quæ eum excitabat: *Surge, eamus hinc; iam tempus est.* Quam rem cum aperuisset *Angeli alium vocant.*

aliquādo anxius Sacerdoti, cuius auribus animi onera deponebat; eiusque admonitu, alter veluti Samuel respondisset: *Loquere domine, quia audit seruus tuus.* Vocem quidem nullā præterea audiuit, sed se adeo immutatum animo sensit, vt aliud nihil, nisi cęlum & cælestia cogitaret. Perpolitus deinde institutionibus spiritalibus, videbatur identidem audire in aurem loquentē: *Qui non odit patrem* &c. Itaque relictis rebus omnibus ostendit diuinos susurrus surda aure non esse audiēdos, quos impunè nemo neglexit.

Morbis alij adiguntur

Añ. CIↃ. IↃXCVI.

X. Ita Panormi quidam cum ab ingressu Religionis in dies materno amore retardaretur, morbo graui afflictus est. Qui illi monitor seriusq; consilij maturandi auctor fuit. Nam cum

ad

ad Religionem impetrandam matris quoque deprecatricis opera vſus fuiſſet, eodẽ die morbo releuatus eſt quo petitioni cIↃ.
ſuæ locum fuiſſe intellexit. Quã IↃLXXX
morbi leuationem Pariſienſis VI.
cuiuſdam Sodalis pater eodem quoque momento ſenſit, quo filij ad excelſiora conſilia capeſſenda properantis voto annuit.

XI. Atque vt ille ſua indulgentia beneficium promeritus eſt, ita dum alij obluctantur malum ſenſerunt. Poſnaniæ Soda- cIↃ.
lis quidam animum appulerat IↃcII
ad religionem, remq; patri ſuo *Qui ob-*
indicarat, ſurdo videlicet fabu- *ſtant pu-*
lam. Tandem cum vrgeret id re- *niuntur.*
ſponſi retulit: *Me viuo*, inquit, *caue quicquam tentes; nihil efficies: ſi obiero, age ſanè, quod collubitum fuerit.* Quid quæris? citius impetrauit filius, quàm voluerat: nã biduo

l. 1. de Virg. l. 2. Epist. 18.

duo post pater extinctus est. vt videlicet filio liceret benè viuere. Similia olim euenisse narrāt S. Ambrosius & Hieronymus.

XII. Genuæ expetierat Minimorum religionem, parentis opulenti vnicus filius. Verùm non modo nihil impetrauit, sed in non optimorum quoque seu custodiam seu corruptelam traditus est, vt ea illi mens excideret. Sed tenuit aliquandiu fortem animum; & ter fuga elapsus, ter retractus est à parente tentandi, vt aiebant, propositi gratia. idq; primum Summi Pōtificis auctoritate factum, tum propria vsurpari cœptū est. Certatum est sesquianno fortiter. blanditiis tandem omnibus euictus cessit parenti filius. Sed infelicis victoriæ, non fuit gaudium diuturnum. Desciuit enim

pri-

primò adoleſcens à pietatis ſtudio; tum inuito atque inſcio patre alienas à familiæ ſuæ dignitate, impares diuitiis nuptias, clandeſtinè adeptus eſt. Enim verò inopinata re perculſus parens, cum tam grauem ſibi poſteriſque iniuri notam non pateretur, illum continuo domus ſuę aditu ita prohibuit, vt nullis etiam principum virorum ſummis precibus, in aliquem priſtinæ gratiæ locum, plùs quondam æquo expetitum filium reſtituere voluerit. Coactus igitur eſt carere neſcio cuius caducæ dignitatis cauſa pater vnico filio, quo Chriſti cauſa carere ſe non poſſe animum induxerat. Et miſer iuuenis ad inopiam maiorem recidit, quam in religione inueniſſet. Atqui multa ſe dederunt, vbi poſſet, nî malè ſanus fuiſſet, di-

diuinam cognoſcere voluntatem. quid enim aliud, dum nutat, repentino amici odio inflictum vulnus? dum ferocem frenat equum, crus ad murum propè effractum? quid grauis denique è febri morbus aliud monebant, quam *vt magis Deo obediret, quam hominibus*?

Actor. 5

An. CIↃ.IↃCIX.

XIII. Alterum adoleſcentē Sodalem indulgentior pater à patrum Capucinorum familia prohibebat, & feruori temperādo aquulam affuſum iri credebat, ſi Muſſipontum ſtudiorum cauſa eum mitteret. Vix tertia hebdomas abierat, cum ad parentem triſtis affertur nuncius, filiū lethali vulnere iniquè confoſſum ferè exanimem iacere. Penè hoc nuncio funeratus pater aduolat, vt extremum halitum legeret. Horis adhuc tribus fili-

filius superuixit, solatióne patris maiori, an dolori nescio. Id vnũ solari illum potuit, innocentem perire. Exorauit quoque à parente veniam percussori; & ad extremum causam mortis suæ exponere non dissimulauit. Secesserat a lecto paulisper parens, cum intermortua volentis aliquid atque appellantis voce reuocatur: respicit, accedit, incipit filius: *Vides*, inquit, *mi Pater, quem nuper Christi Cruce in Capucinorum domo insignitum passus non es ad astra tutam viam quærere, eundem alieno facinore crudeliter morientem videre cogeris.* Non fuerunt hæc verba, sed spicula quibus paternum pectus nimis nuper blandum propè effossũ est. Sic videlicet datur; qui erga Deum parci sunt.

XIV. Possem alia ferè innume-

mera eorum exempla memorare, qui vel ipsi pertinacius vocanti Deo restiterunt vel alios à Religione retardarunt, quam miseris modis luerint; sed nolo tristissima narratione librum hunc funestare, cum ad ea quæ Sodalium omnium communia sunt, festinem.

CAPVT VIII.

CASTOS MORES COlunt.

Væ Sodales officia religionis exequātur satis opinor dictum est. Nunc ad ea virtutum exempla veniendum est, quæ circa tractationem corporis animiq; coërcitionem eluxerūt.

I. Ac primum Castitas sese

ſe offert, *diuina res* & quæ *proximum facit eſſe Deo*; virtus, quæ Sodales cumprimis decet, vt qui Virginis Virginum peculiares clientes ſint Eſt enim Caſtitas, Virtus, *qua homo ſecundum iudicium rationis & electionem voluntatis moderatè vtitur corporis membris*, quoad venerea. Cui ſi adiungatur conſtans propoſitum integritatis conſeruandæ *Virginitas* vocabitur, quam S. Auguſtinus *in carne corruptibili incorruptionis perpetuæ meditationem* vocat. Cum igitur caſtitas belluinos motus coërceat, nulláque turpitudinis ſimulacra menti affigi ſinat, patet, quam longe ab his inferioribus rebus, id eſt, à luto ad diuinam quandam viuendi rationem mortalium animos attollat atque euehat: vt ſancti patres eam virtutem *Angelorum vitam* iure

Sapi. 6.

De Natura Caſtitatis.

S. Th. 2. 2. q. 151. a. 1. ad. 1.

lib. de Virg. c. 13.

Dignitas Caſtitatis

iure optimo nuncupent. Vnde & Angelorum consortio beatas & patrocinio defensas virgines legimus; & diuinus quidam odor per earum cubicula sparsus indicio fuit, quanta suauitas illis animis inesset, quos castitas incoleret. Deinde Cadauera à tabo integra & putoris expertia ostendunt sæpè, quam Sanctus spiritus in eo corpore libenter habitarit, quod casta mens à brutis voluptatibus cõ-
Isa.55. seruauit. Denique *nomen* illud *melius à filiis & filiabus; nomen sem-*
Apoc.14. *piternum* quod Eunuchis promittitur; illud *canticum nouum Agni, quod nemo canet* nisi Virgo sit, manifestè declarant Deo ca-
Prouerb. stitatem præ reliquis gratam ac-
22. ceptamque esse, vt rectè dictum sit. *Qui diligit cordis munditiam habebit amicum Regem.* Sed de huius vir-

virtutis eximia dignitate passim multi scripsere: nos Sodaliũ nostrorum in ea tuenda aut comparanda pugnas porrò enarremus. *Vide Simul. Virtut.*

II. Neapoli adolescens in re lauta & ampla satis familia abiectis inanium curis, totum se ad seria conuerterat. Inde suspicio familiaribus incidit, eum nescio cuius vitæ cõsilium animo versare; hoc vt eximerent, mentem eius ad alia auocare studuerunt: Sed pessimo incepto. Nam fœminam forma bona, sed quę parum honestè pudicitiam habuerat, eo immiserunt, vbi meridiari solebat, magnis oneratam promissis, si voluptatis illecebra animum adolescentis infringeret. Verùm mens sanctis cogitationibus imbuta lenociniis imperuia est. Os enim illud impudens *oppugnatur. CIↃ. IↃLXXX. VI.*

dens perfrictamque frontem ea verborum vitamque acri oratione verberauit, vt insueto pudore suffusa recesserit.

III. Cæterùm his tentationibus concitandis egregiam operam dæmoni locant sæpè pestilentes socij, qui cum ipsi vndequaque pudicitiam omnem profligarint, aliorum quoque famam atque pudorem atterere nituntur. Sed B. Virginis cultores pestibus eiusceemodi facile restiterunt. Perusinus quidam
An. CIↃ. IↃXCII. Sodalis die dominico, qui proximè Cineralia præit, cum se studiorum suorum causa domi contineret, cubiculi ostium digiti crepitu pulsari audit, surgit, aperit, impudentem mulierculam eo à duobus contubernalibus perductam aspicit; & sicuti viperam vidisset, retro pedem

re-

refert pessuloque obdito trepidus refugit. Perstare illa, crebroque pulsu sollicitare aditum. pudicus adolescens cum se oppugnari sentiret, ad B. Virginem confugit, preces litaneuticas de illius titulis ingeminat, alia vota magno animi ardore pronũciat. Interim petulans fœmina per vim mollita ianuam irrumpit, adoritur iuuenem. quid faceret? Vim vi propulsat calcibus, pugnis, verberibus primum impetum frangit; tum ingenti animo in obsistentes illatus, eos disiicit, elabitur, spoliaque opima fugiens reportat seruatæ castitatis.

IV. Alius Malacæ in consimili periculo, cum telũ ad manum non haberet, quo se tueretur, Crucifixi effigiem obiecit, ac tantopore propudiosas casti- mo- *In Cruce vincunt.* CIↃ. IↃCIV.

moniæ oppugnatrices perterrefecit, vt fugam fecerint, quasi si *Lupæ* flammam vidissent. Non potuit meliori telo à se nefas propulsare. nam inter præcipua seruandæ integritatis remedia ponendam Christi patientis accuratam meditationem censeo.
1. Cor. 6. Cum enim *corpora nostra membra sint Christi* quis tam proiectæ improbitatis sit, vt Christi corpore diris cruciatibus conscisso, ipse spurcis deliciis sese inquinet?

De modis castitatis tuendæ.

V. Et quoniam remediorum mentio incidit, compendio plura suppeditare, vtque illis Sodales vsi sint indicare visum est. In magnis malis nulla nimia est diligentia: & hostibus potentibus magna præsidia opponēda sunt. Castitatis autem tuendæ rationes plurimas annumerant; eas ad tria genera reuocabo, *Orationem, Ieiunium, fugam.* VI. O-

Vide Iacob. Aluar. t. 1. l. 5. c. 14. & 15.

VI. Oratione defendi mentis integritatem S. Auguſtinus ex Sapiente docet: *propriarum virium credebam eſſe continentiã, quarum mihi non eram conſcius, cum tã ſtultus eſſem, vt neſcirem ſicut ſcriptum eſt:* Neminem eſſe poſſe continentem, niſi tu dederis. *Vtique dares, ſi gemitu interno pulſarem aures tuas & fide ſolida in te iactarem curam meam.* Experientia multos docuit profuiſſe ad caſtimoniæ propugnationem Deo, B. Virgini, & Angelo tutelari quotidie ſe ſerio commendauiſſe. Sola recordatione B. Virginis aut quod ipſis in mentem venerit Sodales ſe eſſe, aliquibus adiumẽto fuiſſe reperio; ex ea maxime cohortatione S. Bernardi *Cum tentationibus pulſaberis reſpice ſtellam, voca Mariam* Atq; ita præterea Frexenalenſis quidam gene-

Sap. 8.

Ope D. Virginis caſtitas defenditur.

CIↃ. IↃXCVII. CIↃ. IↃCVII.

CIϽ. IϽCVIII. nere Nobili oriundus è Sodalitio Virginis Immaculatæ Concept. mulierculæ illecebris prouocatus cogitabat: *Sodalis B. Virginis sum: si qui vitam politiorem profitentur, agrestes habentur, cùm verbo factoue immodestiore contra urbanitatem peccant; profectò Sodalis non est, qui vita, factis, dictis alius est, ac Immaculatæ Virginis Sodalem deceat.*

CIϽ. IϽCX. VII. Cordubæ Sodalis audierat ad corporis lasciuiam compescendam præcipuè valere annulum literis AVE MARIA inscriptum, si eodem se quis Virgini desponsum esse vellet. placuit rei periculum facere. Indidit digito annulum; atque ab eo tempore amorem libidinis omnem restinctum sensit, quasi sinè corpore vitam degeret. Iaspidi ferunt eam vim inesse, vt pudicitiæ florem in vigore conser-

ſeruet: mea Iaſpis ſit MARIA VIRGO, cuius virtus nunquam hebeſcit.

VIII. Quod ſequitur, plus admirationis habet, quam exempli, quamuis à viro maturo factum ſit. Hic cum ante aram Virginis, voto caſtitatis ſe obligaſſet, extare voluit voluntatis ſuæ votiq; monumentum. Domum igitur reuerſus venam ſibimet aperuit, exceptoque ſanguine votum in charta conſignauit, ſchedã in lipſanotheca repoſuit, religioſeque ſecum in ſinu circumtulit, magnuſq; caſtitatis amator, pro ea tuenda ſanguinem ſe profundere poſſe demonſtrauit.

IX. Vſitatiore via in Magnæ Matris patrocinium ſe Cracouienſis quidam Sodalis inſinuauit. Conſueuerat hic in hono-

rem Deiparæ Officium ipſius à biennio quotidie recitare ; & quartum inſuper hebdomadis diem, ipſumq; Sabbathum ieiunio tranſmittere. Cępit illi hoſpita, apud quam diuerſabatur, blandius alludere, quã erat honeſtę ſatis, atque ad facinus pertrahere ; nec à periculo longe abeſſe videbatur. Cum nocte quadam dormienti ſub ipſam auroram ſpecies Auguſtiſſimæ Virginis obiicitur, altera manu ſertum viride geſtantis; altera ipſius quoque manum apprehendit, eumque ſupra montem amœnum amiciſſimè inuitans deduxit. Cœpit conſequi ; & mox id ſertum ſuo capiti imponi ſenſit. Id viſum vani nihil habuiſſe, argumento fuit, quod à ſomno experrectus peſtilentes ardores remiſiſſe, ſéq; ab ille-

cebris omnibus abhorrentem animaduertit Nam vbi animus semel ad interiores voluptates admissus, & cælestium fragrantia florum perfusus est, nauteam putat, quod corpori blandum est. Vnde & literarum honestarum studia, & piarum rerum meditationem contra veneris faces vim magnā habere omnes perhibent.

X. Ad orationem meritò reuocant Sacrorum Mysteriorum frequentationem. Ac quanta sacræ Communioni ad vitia domanda vis insit, supra ostensum est. Et pro castitate defendenda multum posse, nemini dubium est. Hoc enim est illud *frumentum electorum & vinum germinans Virgines*. Confessio verò peccatorum frequens & seria, incredibile dictu est, quàm citò ac for-

Sacramētorum vsus castitatem cōseruat.

l. 2 cap. 4.

Zachar. 9.

fortiter totam impuritatis sentinam exhauriat. Causam quærenti ea occurrit, quod vt Sacramenta cætera peculiares vires in se continent, ita pœnitentię vis peccatum quoduis elidendi insita est. deinde nihil adeo dæmonem auertit ab oppugnatione mortalium, quam si eius machinationes in aperto constituantur. nam vt arrogans est, ita vehementer turpitudinem suam prodi perhorrescit, quod cũ frequenti culparum expiatione fiat, à conatu improbo tandem desistit.

CIↃ. IↃXC. XI. Confirmat, quod dixi Murciensis quidam Sodalis. Hic cum impudicitiæ ęstu propè abriperetur, vt periculosas cogitationes animo dispelleret, rus prodeambulauit. Obiecit se illi tunc quidam Sacerdotis habitu

ætate iuxta ac ſupercilio venerandus, quæſiitque ex eo, cur vultu mœſto oculiſque in terram deiectis incederet? Non tacuit cauſam mœroris ſui; credo, vt eſſet, vbi eam ægritudinem animi exſpueret. Hic veteratori campus apertus eſt, in quo eius oratio decurreret. Cœpit multa variaque ſuper ea re differere, vt qui ætate atque experiundo ſapientiam magnam collegiſſet. interim vaferrimè prunas in pectore concluſas, quaſi flabello quodam ventilabat, vt aquis illis, quas affundere velle videbatur, iuuenis penè conflagrarit. Tandem cum labefactari ſenſit perturbatam mentem, huc euaſit: *Quid dicendo diem conſumo?* inquit: *Vidi multa, legi varia, cognoui fermè omnia, quæ morbo huic curando profutura dicebantur. ſed ef-*

Dæmonis conſilia omnia fraudulenta.

 ficacius

ficacius remedium nullum dum reperi, quàm inuisam hanc vitam citò abrumpere, & ex his sordibus vi viâ factâ quàm maturrimè euolare. Hęc ille; & cum dicto laqueum offerens, *En*, inquit, *hoc remedium præsentaneum.* Cohorruit iuuenis: atque vt in cæteris spiritalium Patrum consilio vti solitus fuerat, ita ad Patrem Societatis super hac re consulendum prouocauit. *Non equidem te contemno,* inquit; *sed ille notior est, ideoq; quod ille mihi consilium dederit, id sequar.* Disputare cõtra ille alter, & aduersum niti; multa ac probrosa in Societatem ingerere. Cum nihilo secius gradum ad vrbem reuocare pergeret iuuenis, & à Collegij porta non longe abesset, quasi manu iniectâ à vestibulo repellebatur. Perrupit tamen virtute Numinis inuocata, rem-

remq; omnem in apertum protulit, & insidias cauere didicit. Neq; ad extremum omnino destitit dæmon. Nam dum eius fallaciæ deteguntur, scabellum, quo nitebatur iuuenis, graui motu concussit atque euertit, satis indicans, tum sua consilia atque machinationes improbas concuti ac pessundari, cum aperiuntur.

XII. Sed eam Confessionem, quam certam adeò medicinam facere diximus, oportet frequẽtem esse atq; seriam: Frequentem, quia morbi vis naturæ insita quotidianis ferè assultibus animum oppugnat, vt quotidianis contrà remedijs agendum, & tandem vis illa retundenda sit. Seriam dico, quæ firmissimo animi proposito constituat pro viribus eniti, vt vitium opposi- *Qualisnã Confessio prosit.*

tum penitus è pectore excludatur: atque vt id opportunius fiat, certum deligat, cui peccata
c. 3. §. 11. sua confiteatur. de quo iam supra hoc libro actum est.

Corporis castigatio remediũ castitatis. XIII. Alterum remedium castitati tuendæ necessarium, Ieiunium præscribunt: quo aliæ corporis macerationes quoque pertinent. S. Ambrosius ieiuni-
l. de Helia & ieiun. c. 3. um appellat *fundamentum castitatis*. corporis castigatione effrenem carnis vim coërceri *& in*
1. Cor. 9. *seruitutem redigi* S. Paulus admonet. Quod Sodales nostri insigniter præstiterunt.

CIↄ. IↄCVI. Pacenses in Peruana Prouincia, vt libidinem omnino perdomarent, sacrum id tempus, quod natalitijs ferijs antecurrit, carnibus abstinuisse, multique solo pane victitasse perhibentur. Verberibus quoque & cilicina

veste corpus affligunt, vt non defuerit, qui annum integrum setis acerbissimis se excruciarit, vt cogitationum turpium molestia se liberaret.

XIV. Mediolanensis quidam ad sacram synaxin accessurus, consueuerat ad fœdas somniorum imagines expungēdas, thorace cilicino per noctem se munire. Forte contigit, vt nocte quadam diligenter conquisitū non inuenerit: ita illo omisso quieti se dedit. Nocte intempesta dormientem inimica ludibria incessunt. Ille odio obscœni phantasmatis, & vsu eius luctæ experrectus prosilit è strato, vt flagello se tueatur. cumque nec hoc quidem reperiret, linteo tantum indutus (& erat sæua hyems) in hortum domesticum descendit, ibiq; tamdiu in- An. CIↃ. IↃXCIV.

ambulauit, dum periculosus ardor nocturno frigore extinctus est.

Añ. CIↃ. IↃCIV. XV. Dolæ in peruigilio Natalis Christi similibus flammis correptus quidam, eandem restinguendi rationem inuenit. Nam nudum se per niues peruolutauit, vt si quid voluptatis inuito animo se insinuauisset, vrente frigore penitus deleretur.

Añ. CIↃ. IↃXCIX. XVI. Dilinganorum quoq; strenuum in eo genere certamẽ memoratur. Fuere enim qui vincendæ cupidinis causa se in niues, aut in spinas abiicerent; alij, qui digitos in ignem extenderent, qui saxo pectus plangerent, aut pugnis faciem contunderent; alius ferè ad mẽsem hispida se tunicula macerauit.

CIↃ. IↃXCVIII XVII. Ingolstadij nouus quidam Scæuola manum tamdiu

pru-

prunis torruit, dum flamma pe- ſtilens per viſcera graſſari deſi- neret. Verbera, cilicia, ieiunia, & alia quotidie à nonnullis v- ſurpantur, vt precioſiſſimum caſtitatis theſaurum à prædoni- bus conſeruent. Imitantur vi- delicet Diuos Hieronymum, Benedictum, Dominicum, Frã- ciſcum, qui armis euiuſcemodi domeſticũ hoſtem debellarunt.

XVIII. Lugduni Parthenius quidam cùm nulla alia ſeruan- dæ integritatis via ſupereſſet, manus ipſas in vultum ſu- um armauit, atque elicito vn- guibus cruore, oris ſui florẽ ita contaminauit, vt quid porro in ipſo amaretur, nemo videret. Profuit aliquibus teterrimarum rerum olfactu atq; guſtu Vene- ris mephitin ſuperaſſe. Sed de genere hoc toto ſequenti capite plura afferentur. CIↃ. IↃCIX. CIↃ. IↃXCIX.

19. Fu-

Fugâ castitas defenditur. XIX: Fuga erat tertium è tribus propositis remediis. Huc spectat orientes cogitationes atque motus statim animo eijcere; & si possis, ne admittere quidem. Hanc Beatus Ægidius magni Francisci discipulus præ reliquis collaudauit pugnandi rationem. Scintilla vesti illapsa cito maculam inurit; ita praua cogitatio mentem facile inficit, nisi eam quamprimum excutias. Huc pertinet fæminarum adspectus, colloquia, munuscula, præsentiam, occasiones alias deuitare. colubrum in sinu tutius feres, quam in oculis, in auribus, in animo muliebres blanditias. Vnde ore vno sancti Patres consentiunt, cætera vitia pugnando, luxuriam fugiendo rectissimè profligari. Hinc *Fugite fornicationem*, S. Pauli verbum est. *1. Cor. 6.*

20. Sic

XX. Sic ille Pultouienſis fugit. Nam laſciuius ab impura muliercula appellatus, fuga ſe in conclaue interius coniecit; quo cùm inſecuta eum fuiſſet ſceleſta, aliudque præterea effugium miſero non pateret, ne laberetur, ex alta ſe feneſtra nõ ſine diſcrimine eiecit. ſed incolumis ad terram quaſi per funẽ delapſus eſt: non enim ſolus timor alas addit, ſed etiam caſtitas, quæ cum ſublimem mentem euehat, corpori quoq; pondus detrahit, & cæleſte facit. IϽC. IϽCXII.

XXI. Panormi quidã per ſpeciem colloquij à fęmina euocatus, non obſcuris ſignis inſidias ſuſpicatus, properauit inde ſe abripere. Ex eo dein tempore, quamuis negotijs ſuis ſæpius eodem reuocaretur, trãſitu tamẽ per plateam illam ſemper abſti- CIϽ. IϽ. XCIV.

nuit,

nuit. Ibidem alius ad flagitium comprehensus pallio relicto fugientem Iosephum repræsentauit. Alius è simili incendio elapsus, recta ad ædem D. Virginis contendit, eique quam defenderat, castitatem voto dicauit. Quod hic votum nuncupauit victoria iam obtenta; alteri ad victoriam parandam commodo
CIC. fuit. Nam vnus aliquis è Vien-
IↃCXI. nensi Sodalitate in Gallia castimoniæ votum nuncuparat, idq; in libello parthenico consignatum sigillóq; munitum apud se gestabat. Adiecit ad eum oculos animumque impura muliercula, variisq; telis ac technis pectus castum adorta, expugnare nitebatur; philtris atq; incantationibus res gerebatur. Sed irrito omnia conatu, ad votum quasi ad clypeum appulsa, resiluerunt.

22. Hi-

XXII. Hispalensium quoque Sodalium laudanda est cautela; qui se præsentibus nunquã passi sunt ancillas domesticas musæa sua ingredi. Ex ijs quidam morti proximus corã Sodalitij Præfecto seriò testatus est, sibi nullam fęminam ex facie notam, p̃ter duas consanguineas, quas ob vitæ rationes sæpius alloqui necesse fuerat. Vixerat autem annos ipsos nouem Hispali, quo tu magis eius continentiam mireris. *An.* CIↃ. IↃCIII.

XXIII. Quod subnectam & exempli optimi est, & facti voluptatem magnam habet. Agenensis Sodalitij Pręfectus, Iuuenis generis antiquitate & auita maiorum gloria illustris fuit. Confluxerat ad vrbem vicina Nobilitas, vt Proregem Aquitaniæ aduentantem exciperet.

ret. Multi erant Iuueni illi sanguine coniuncti, & familiariter eum cognorant, ideoq; subinde ad eum visebant. Dum de varijs inter se vltro citroq; sermones conferunt, vnusquispiam: *Cæterum*, inquit, *insignes forma ac genere Dominas simul aduenisse scire vos arbitror.* Alius: *Quin igitur imus*, inquit, *visum*? Et ad Iuuenem nostrum conuersus: *Et tu Theophile*, inquit, *nobiscum ito, & vni- us tibi alicuius fauorem conciliato.* Erubuit ad dictum verecundus iuuenis, &: *Ignoscite*, inquit, *Dominarum ego gratiam non ambitiosè quæro. Vitæ meæ rationes me ab hoc muliebri obsequióne dicam an seruitute iam pridem reuocarunt.* Iam enim animũ induxerat, diuino cultui se mancipare. Cum alia insuper afferret, quibus officiũ illud deprecaretur, vrgebant il-

li

li contra, importuniusque vti secum iret instabant. Ne igitur inurbanus agrestisq; haberetur: *Agite*, inquit, *ne pertinacius amicis reluctor, aliam vicissim operam mihi promittite: quam à me petistis haud inuitus præstabo. Dic.*, inquiunt. *Primum ad eas ibitis*, inquit, *quas ego conuentas voluero. tum porrò ad vestras, si lubet. Faciemus*, inquiunt; *duc quo voles.* Ille igitur die constituta splendidiore vestitu se exornat, frontem solito elegantius comit, auro gemmisque superbissimè se ostentat, vt qui modestiam hominis norant, vehementer admirarentur. Procedit nobile agmẽ: venitur ad ędes prima frõte magnificas. Propylæũ fenestræq; altiores nobilem incolam spondebant: pulsatur: Senicul⁹ satis officiosè accurrit foresque reserat. Ibi cum certaretur,

retur, quis primus ingrederetur, *Date veniam,* inquit Theophilus, *rusticitati meæ, quod primus irrumpam; volo tempori parcere, quod inter hæc certamina effugit. Rectè tu quidem,* inquiunt, *Theophile, & moras importunas abrumpis, & familiaris per notas ædes deducis.* Cumque in atrio vellent resistere, ne de improuiso importunius interuenirent Dominis: *Nil verendũ est,* inquit ille. *minimè fastidiosæ sunt hæ dominæ.* pergit deducere. illi interea verborum gestuumque compositiones meditari, vestes decenter accommodare, denique prouidere, ne delicatos Dominarum oculos quidquam offenderet. Postquam in parthenonem, vt credebãt, deducti sunt, mirificissimũ spectaculum illis oblatum est. Erant ibi aut veternosę anus lippiẽtibus

bus oculis, buccis fluentibus, labiis demissis, incuruæ, edentulæ, pannosæ, macie illuuieque squalidæ aut fœdissimis morbis afflictæ mulierculæ, lectulis pleræq; affixæ. Morbi senectutisque stabulum illud erat. Aliæ fila ducebant digitis marcentibus, & inermi gingiua inæqualia stamina morsu complanabant: aliæ detritas togulas pellium frustulis resarciebant, atque ad fallendum laborem anile aliquod carmē hiabant verius, quam canebant. Duæ tunc forte nescio super qua re contentissimè litigabant, & promptis conuitiis sese inter se atque omnium aures proscindebant. multæ siccissima tussi tenacem animam eiectare velle videbantur. Vbi introgressi sunt Iuuenes, aniculæq; suum Theophilũ aspe-

aſpexere: *Venit*, exclamant, & rebus ſuis omiſſis tremulũ gradum accelerant, *O noſter*, inquiunt, *ſaluum te aduenire gaudemus*; manuque porrecta ſeſſum inuitant. Vna tum caput pexuerat, & breues ac raros pilos in nodũ colligere laborabat, hæc Theophilo conſpecto ita vt erat ſoluto capillitio, & *ridens catuli ore gallicano* officioſiſſime nouos, vt rebatur, Theophilos conciliare, nouoſq; mæcenates parare ſtudebat, aniliter multa garriens ac blandiens. Stabant inter hęc cõpti Iuuenes attõiti & tardè ſenſerunt ſe ꝓ gynęceo in Xenodochium deductos fuiſſe. corrugata igitur fronte omnia illa, fœminarum officia auerſabantur, dubij iraſcerentur ne an riderent in fraudem piam ſe à Theophilo inductos fuiſſe. quos
ille

ille humanissimè iocans, ad hilaritatem & paria obsequia prę-standa inuitabat, *An vultis*, inquiebat, *O amici, vt cum ad vestras me Dominas deduxeritis tristi adeo ore atque auerso vultu eas aspiciam? quin frontem exporrigitis & has verè dominas salutatis?* Quid multa? effecit virtus iuuenis, vt pro indignatione admiratio eos occuparit tam raræ sanctitatis, cœperintq; laudare ingeniosam pietatem. Denique erogata liberaliter in miseras eleemosina discesserunt, & Theophilo de fæminis posthac visendis negotium nullum amplius facessere tentarunt. Vidit sapientissimus iuuenis formam decusq; oris fluxa esse, quæ mortales mirantur; atque id in vetulis amicos suos docere voluit.

XXIV. Sed nec omne quod

niteт

nitet aurum est; nec omnis flos sine veneno est. blandum malum mulier plerumq; animo, nõ rarò corpori nocuit. Sodalis id prope extremo suo cum periculo didicit. Nam Mexici cuidam oris corporisq; [illegible]ius dignitate cõspicuo laqueos improba mulier tetenderat, ipsa fœdissimo dudum amore irretita: precib⁹ aliisque modis ad facinus bonũ Sodalem sollicitauerat, vano incepto. vbi se frustra fuisse spéque potiundi deiectam vidit, repulsæ impatiens & dolore furens necem adolescenti machinatur: venenum parat, eiq; medicata saccari condimenta in delicias officij, & amatorij muneris simulatione transmittit. Adolescens imprudens, vrbanitatis retinendæ donum admittit. Irritabant gulam dulcia mu-

Añ. CIↃ. IↃXCIX.

Sub melle venenũ.

nu-

nuſcula, & propè propius manum iniiciebat, vt guſtaret. ſed refrenauit cupidinem lex conſtans ſibimet indicta, in honorem B. Virginis eum diem ieiunio tranſmittendi: iubet ergo recondi in diem poſteram. Ea cum diluxit, popoſcit promum hypotrimmata; inferuntur ſtatim, ſed olida, vitiata, & vermibus ſcatentia comparent. Tunc demum fraude intellecta, & inſidijs detectis, agnouit Iuuenis Magnæ Virginis beneficio è vitę diſcrimine ſe ereptum fuiſſe, in quod impuræ fœminæ coniicere ſolent. I nunc, & à Medeis vel Deianiris munuſcula accipe, ni mortem crudelem ac lentam tibimet quæras.

XXV. Hæc de caſtitate Sodalibus proponenda eſſe duxi, qua eos in primis excellere neceſſe *Quare Sodales caſtitatis*

amantes esse debeant. cesse est, cum virginis virginum sint clientes: indigni sunt tanto porci patrocinio. Quo magis e-
1. tiam studere illi eos virtuti par
2. est, qui toties in corpus atque animum suum virgineum Christi corpus recipiunt. Aurum gemmæque vilia sunt, vt in his Christus collocetur; & tu insuper in sterquilinium impiorum
3. eum pergis abiicere? Cogita Christi dignitatem, & te membrum illius; quam parum te æstimas, si luto obscæno te inquinas.
4. lauit ipse te, o quali lauacro! quid iterum in volutabrũ
5. irruis, & in cæno turpissimè te prouoluis? Sedem ac templum suum te Sanctus sibi Spiritus dicauit, quid immundæ Veneris idolo mentem tuam profanas? Rationes has breuiter complexus est S. Paulus: *Nescitis quoniam*

am corpora vestra membra sunt Christi? Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? absit. Et: *Fugite fornicationem. Omne peccatũ, quodcunq; fecerit homo, extra corpus est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. An nescitis quoniam membra vestra, templum sunt Spiritus sancti, qui in vobis est, quem habetis à Deo, & non estis vestri? Empti enim estis precio magno. Glorificate & portate Deum in corpore vestro.* Nil poteſt addi, quod à libidine magis coërceat Chriſtianum: niſi audire velit & illud Paulinum: *Si quis autem templum DEI violauerit, disperdet illum Deus.* Nos ad alia tranſeamus.

1. Cor. 6.

6.

1. Cor. 3.

CAPVT IX.

SODALES DVRE ARCTEque se tractant.

Vę hoc capite de sensuum totiusq; corporis coërcitione scribentur, alijs locis subinde tacta sunt, vt hic breuioribus esse liceat. Est autem hæc rebellium affectuum refrenatio tanti momenti, vt sine ea neque castitas, neque vlla virtus locum tenere possit, neque precandi studium vim magnam habeat, vt Asceticorum doctores produnt. Sed vt Sodales hac in palestra se exercuerint, videamus.

Necessitas Mortificationis

Gulam refrenant

An. CIↃ. IↃXCVI.

I. Prima in gulam luctatio suscipitur. Herbipoli quidam maioris Ieiunij tempore quinquies in quadragenas horas traxit inediam. Alius pio S. Catharinæ studio incensus, anum totum eius honorandæ gratia carnibus abstinuit. Friburgi singulis Quadragesimæ hebdomadis dies

dies aliquos pane & aqua quidam transegerunt.

II. Ex Sodalibus S. Annæ Olomucensibus quidam sextis quibusq; ferijs ob Christi necis memoriam, vinum nō gustant: alij ijsdem diebus pane & aceto victitant. Vino in honorem Beatę MARIÆ sacratioribus eius dieb⁹ Boholani quoque in Philippinis abstinent. *Añ.* CIↃ. IↃLXXXII. CIↃ. IↃCIX.

III. Ingolstadij & fuit & etiamnum viget aliquorum consuetudo diebus sabbathinis ieiunio Deiparam venerandi. Aliqui triduana sibi ieiunia eaq; rigida, vt præter panem & aquam nil gustarent, indixerunt. Non erit iniucundum audire, vt ex iisdem intemperantiam aliquis castigarit. Cum ille bibendo tēperantiæ fines nonnihil excessisset, & se liberalius inuitasset, fa- C IↃ. IↃXCVI. CIↃ. IↃCI.

cti pænitens, vt meritas à seipso pænas reposceret, celebriori quodam die mendicum inuitatum suam domũ deducit: mensæ paratę iubet accumbere: mox ad pedes eius deiectus osculatur vtrumq; ; assidens deinde mendico vnà prandet. Cum vellet bibere, surgit, iterumq; prouolutus ad genua pauperis supplex ab eo petit potestatem bibendi. Id cùm postremum faceret, non prius haurire voluit, quam mẽdic⁹ inuitus atq; abnuens sputo potũ fædauisset. Nemo horreat: nunquã spurcius bibitur, quam cum nimium bibitur.

Corpus duriter habent.

CIƆ.
IƆCIX.

IV. Aspera corporis tractatio frequens Sodalibus esse debet, aliorum exemplo. Luxenburgi nudis pedibus Natalitiis matutinis interfuerunt. Niuium thoros aliis vsitatos supra me-

memoraui. diuerberationes statæ & quotidie ante oculos, & libro superiore recensitæ sunt. *c. 4. §. 9. & seq.* Michaëlis Ayatumi in hoc genere fuit penè inexplebilis ardor. *Quot diebus semel funiculis se cecidit. publicè ab alio flagellari sæpenumero postulauit. postremis vitæ suæ diebus enixè petiit, vt liceret sibi seminudo per publicas oppidi plateas flagellis cædi: quare biduo ante eius mortem Michaëli adiūcti sunt quatuor collegæ, à quibus eam pœnam à seminarij domo ad vsque templum Societatis IESV sustineret. Deposito igitur indusio vmbilico tenus vni propria dat manu chirographum, in quo quicquid præconis voce publicè recitari vellet descripserat: alteri tubā porrigit, tertio flagellum: ipse lætus flagrionis habitu incedere gestit ad eum omnino modum, quo vno ante mortem anno publicè plecti viderat Balanas*

quasdam Idolorum Sacerdotes. Stantem ita in procinctu militem, & tam ad verbera excipienda paratum, pedē subito reprimere iussit pater, piam illam voluntatem Deo tantisper satis fore persuadens, dum cōmodiore tempore factum ipsum concederetur. Difficile ac durum fuit hoc imperium Michaëli, sed cessit; indignum se compellans, qui Christi causa plagas acciperet. Hæc in Alphabeti appendice.

CIƆ. IƆCII. V. Mediolani alius fuit, qui noctu ad orandum surgebat, easque preces nudis genibus absoluebat: tum se catena ferrea diuerberabat acriter. Neq; hoc quotidiano supplicio content⁹, ieiūio ferè nimio se macerabat, præter panem & aquam re nulla victitans. Ibidem cum aliqui flagro carerent, cingulo se ferro præfixo male multarunt.

VI. Di-

VI. Dilinganorum quoq; in corpore edomando feruor pro exemplo proponi debet. Inuentus est, qui se nudo corpore peruolutaret in niuibus, & qui hebdomadas totas omni se potione fraudaret; & qui ad amplificandum voluntariæ verberationis ardorem inflicta vulnera acri sale cõspergeret. alij sacculis denso lapillo refertis indormierunt, ne suauiter cubarent. CIↃ. IↃLXXXV

VII. De Ingolstadiensibus nostris illud quoque memoratu dignum reperio, quod solo ieiunij verni tempore plus ducentæ Zonæ cilicinæ distributæ sint; nec tamen omnibus petentibus satisfieri potuerit. Ac fuit inter eos quidam, qui vrticas & rosarum spinas pro cilicio corpori applicuit, quem merito Rosam dixeris, qui sine spinis CIↃ. IↃXCIV.

viuere noluerit: vt contra pro ſpinis eos habendos iudico, qui roſarũ adſcititias delicias ſectã-
CIↃ. tur. Ac certe felicior ille fuit,
IↃLXXX qui Neapoli ſubito extinctus cũ
VI. cilicio inuentus fuit, quam neſcio quis Veneris nepotulus, qui roſarum inter folia ſomnũ capere conſueuit.

CIↃ. VIII. Generoſum etiam fuit
IↃCIX. facinus & Xaueriano æmulum Sodalis Antuerpiani, qui cum Sodalitio B. Virginis Angelico nomen dediſſet, vt fidem ſuam Magnæ Matri arctius obſtringeret, ter fune circa lumbos circumacto, quaſi baltheo quodã fortis miles ſe conſtrinxit. Mox tamen attritis lateribus, exulcerata cute, aſperior fuit dolor, quàm ferrent tantillæ vires. Poſt trimeſtre ſpatiũ rem apud magiſtrum cùm fletu depoſuit, qui

è vestigio inolitum sanguinolẽtæ pelli funem cultro abscidit. Rectius enim quædam facta miramur, quàm imitemur.

IX. Verum vt animus corpori præstat, ita qui animum coërcẽt, præstabiliorem victoriam reportant, quàm qui corpori imperant. Ea autem pugna ferè in sui abiectione cernitur. Exempla capite primo huius libri relata sunt; pauca tamen hic quoque subnectam. Treuiris pridie Natalis Domini post breuem de Seruatoris nostri amore atque humilitate dissertationem, Præfectus eximia pietate Sacerdos, vt propositum exemplũ imitaretur positis humi genibus, opus aliquod pium, quod exequeretur, imperari sibi petiit. Quem reliqui facto illo piè commoti, certatim secuti

Animi victoria nobilißima est.

CIϽ. IϽC.

ſunt, & egregia ſanè virtutum illarum documenta in noſocomiis præſertim ediderunt.

CIↃ.IↃCV X. Granatenſes pauperum adoleſcentium ſumpſere patrocinium, pro quibus ipſi inter ſe per decurias diuiſi, celebriores vrbis plateas obeunt, ac publicè Eleemoſynã corrogant E quib9 mantica vnus onuſtus, nocte ac cœlo pluuio, aſperrimisq; ventis flantibus, hanc pauperibus operam nauauit, tanto ciuium motu, vt nonnulli, quod dabant, flexis genibus porrigerent.

CIↃ.IↃCV XI. Neapoli quidam in ſcatentem lepra hominem inciderat, in eúmq; omnia pietatis exercuerat officia; æger admiratus viri pietatem grates agere incepit. Tum ille: *Ego verò*, inquit, *& gratias tibi agere debeo & immortales ago, qui pij operis faciendi anſam*

ansam mihi præbueris; simulq; caput acclinans leprosum hominẽ magna cum eius admiratione osculatus est.

XII. Limæ in Peruana prouincia Canonicus quidam in Sodalitatem cooptatus, beneficium hoc, veluti maximũ quoddam ac singulare beatitudinis capessendæ indicium prædicauit. cumque intellexisset solere aliquibus hebdomadæ diebus Xenodochia à Sacerdotibus Sodalitatis adiri, ministeriorũ deferendi gratia, ad ipsum id munus præstandum celerrimus accurrit, togaque ac pileo sepositis, summa animi voluptate pauperibus inseruiuit. Quod eo illustrius exemplum fuit, quo ipse scientia, ætate, dignitate magis omnibus antistabat. CIↃ.IↃCV

XIII. Quo in genere obsequiorum CIↃ. IↃ XXXVIII.

orum auersos animos fortiter retinere, & tota vi eo applicare debuerunt. Ex Aletinâ Sodalitate seni quotidie ad Xenodochia publica mittebantur. Eorum vnus cum nescio quæ nausea inter abluendas lances animo facta fuisset, ad eam cohibendam præclaro amuleto vsus est. Nam reliquias esculentas inter retrimenta culinæ vel ante triduum abiectas auidè deuorauit, generosâ suimet victoria.

CIↃ. IↃC. XIV. Mediolani magna animorum alacritate in officiis illis Sodales occupantur. Perhorrescebat bonus quidam adolescens nomen Xenodochij, nedum adspectum; diuino tandem impulsu Præsidem Sodalitij adit, animi sui mollitiem atque imbecillitatem fatetur; ait velle se sibi vim facere. Constitui-

tur.

tur dies: adest benè manè; itur ad infirmos. Vbi in loci conspectum ventum est, ecce tibi expallescere adolescens, horrere, titubare, sudore diffluere. sed nihilominus Christi amore obfirmatus colligit se, cubiculum ingreditur, terram osculatur, cœleste numen ac vires implorat. Nec mora, strenuè se ad opus accingit, pallium abiicit, sternit lectos aliáque exequitur tanta alacritate, vt omnibus incitamēto postea fuerit, cui prius aliorum exempla vix esse calcaria potuerunt.

XV. Neapoli alius quidam tenerum nimis fastidium egregiè vltus est. Nam cum in Nosocomio vlcerosum hominem sæpius contrectasset, domum reuersus seipsum ferre vix poterat: auersabatur vel facti memoriam: CIↃ. IↃCV.

riam: aquam, qua nefas ablueret, quæritabat. Cum in promptu non esset, subito diuinitus generosior mens homini immissa est: cæpit detestari ignauiam suam; & vt insigne victoriæ genus admirere, osculari ac lingere eas partes, quę magis vlcerum fęce fuissent infectæ. Macte animi! hac ad virtutem itur. *Illi enim maximè præ cæteris in virtutibus proficiunt, qui ea quæ sibi magis grauia & contraria sunt, viriliꝰ vincere nituntur*, ait Th. de Kempis. vt proinde Sodalibus nostris virtutum augendarum cupidis athletica hęc viuendi ac vincendi ratio præcipuè cordi esse debeat, vt qui præstanti indole nō nisi ardua atq; magna sibi proposita habeant. Sed de toto illo genere alij vberiꝰ perscripsere. Hæc pro exemplo sufficiant.

l. 1. de imit. c. vlt.

Iul. Fac. Francisc. Arias propriis tractatibus. Aluar. t. 2. l. 2. & l. de Pōt. l. 4. ducis spirit.

CA-

CAPVT X.

SODALES ANIMI ROBORE præstant.

FOrtitudo cõtemptum quendam diuitiarum, honorum & voluptatum, atque firmum propositum inhærẽdi bono honesto complectitur: tum maximè robur quoddam animi significat in sustinendis periculis audaciaque nimia moderanda. Qua in re etiam generosa Sodalium facinora non defuerunt.

Vide S. Th. 2. 2. q. 123. a. 2. & S. Ambros. l. 1. de off. c. 36.

I. Possent hic in medium afferri omnes ij, qui spretis his humanis diuiniorem vitæ degendæ rationem secuti sunt. Sed & longum foret multos percensere, & supra suo loco aliquorum exempla numeraui. Vnum tamen alterúmue adiiciam, in quo

Religionis obstacula fortiter perrumpunt.

quo fortis indoles magis eluxit.
CIↃ. IↃL XXXIII. Ex Sodalibus Neapolitanis anno vno, amplius quadraginta varia Religiosorum instituta complexi sunt. In his adolescens illustri loco natus, praeclaris naturae donis instructus fuit, cui quidem magno stetit Religio. Nam cum eius de Religione cõsilium resciisset pater, furore percitus, & pugnis eum verberibusq; contundens: *Moriere flagris*, inquit, *priusquam abeas.* At ille: *Non mihi tum*, inquit, *erit India aut Anglia Martyrij causa peragranda, si paternis manibus interficiar.* Cũ animaduerteret pater, nihil se asperitate proficere, ad lacrymas blanditiasque deflexit. Ne haec quidem firmum animum abducere ab instituto potuerunt. Reditum ad acerbitatem, reditum ad minas. Domestica

ſtica eum cuſtodia pater incluſit, vt tanquam reum aliquem in proprium oppidum, quod tridui itinere aberat, vinctum amandaret. Senſit hoc perſpicax adoleſcẽs, & fugam attentè meditans non ſine vitæ diſcrimine, edito de loco, confeſtim deſiluit. Inde ad Religioſorum domicilium nullo pallio, nullo in publicum prodeuntis ornatu inſequentibus à tergo famulis tranſuolauit.

II. Nec minus ſtrenuè fortiterque ſe geſſit alius adoleſcens ex hac eadẽ virtutis ſchola profect⁹, qui poſtquam patri, ſe religioni adſcribendum eſſe ſignificauit, nolletque patriis bonis, quæ ſibi hæreditario iure obuẽtura erant, inconſultis illis Religioſis, quorum ſe numero adiungere meditabatur, cedere,

ver-

verberibus malè acceptus, ad Religionis ædem brachio semifracto confugit. Tum accersito tabellione antistitis permissu nuncium paternis bonis patrique ipsi remisit.

CIↃ. IↃ LXXXI. III. Panormi Iureconsultus honestissimo loco natus, magnaque apud omnes auctoritate in Religiosorum cætum adlectus est: Hic cum per patriam necessario iter faceret, mater illius voluntate cognita cum benè magna matronarum caterua processit atro vestitu, passisque crinibus; & pedibus aduoluta obtestata est, ne se desertum iret. Sed vt lacrymæ muliebres cito exarescunt, ita vim magnam nō habuerunt. Aliū mercatorem, ad quem hæreditas quinquaginta millium aureorum deuenisset, parens à patrū

Capu-

Capucinorum instituto auertere frustra tentauit.

IV. Non minorem commēdationem meritus est eadem in vrbe nobilissimus quidam Eques, qui parthenianis adiunctus, æqualium suorum in se odium quoddā prouocauit. Cum igitur eum ad D. Christinæ templum illius ferijs venturum cognouissent, aream, vbi maximâ Siciliæ totius frequentiâ nundinæ celebrantur, cum scorto obsident, quod ille quondam perditissimè amauerat, ac sese plus quinquies pro eo certissimę morti obiecerat. Scortum, vt fuerat edoctum, Iuuenem aggreditur, pallióq; arrepto, verbis petulantissimis susceptam vitæ rationem exprobrat, domumque & ad pristinam consuetudinem inuitat. Quid mul-

Ob aditam Sodalitatem vexati generose vincunt

ta?

ta? plus femi horâ Iuuenem sic vexauit mulier impudentissima, vt nusquam elabi potuerit. Dynastę interea aliiq; Iuuentutis Principes, totusque populus cachinnis concuti, sibilis perstrepere, clamoribus hominem exagitare. Sed ille ea constantia & grauitate mulieris procacitatem à se reiecit, vt duos equites petulantissimos traduxerit ad honestatem, vt statim criminibus expiatis in Sodalitij sacellum secesserint, ac sese per semi horam acriter ceciderint; alter etiam mundo nuncium penitus remiserit. nescio an fortiorē hūc prædicem, quia sibilos sannasq; tam cordate pertulit, an quia animum suum à veteri ruina labefactari non siuerit. vtroque certe in genere heroëm se ostendit.

Ad vetera peccata non relabi fortis animi est.

V. Pu-

V. Pueri virile responsum est. Hic ex Regina Angelorum Sodalitio Olomucij erecto, per plures Ieiunij magni dies cibario pane contentus vitam traducere maluit, quam carnibus vesci. Quam ob causam & tergoris sui periculum adiuit sæpe, & incommoda non pauca pertulit Die quodã Sabbathi cum ad carnes edendas vrgeretur, diceretq; reluctanti pater stomachabundus: *Itáne verò te parentibus obedire docent Iesuitæ? Ego enim vero obedio*, inquit: *nam & Ecclesia Mater est.* *Forte pueri respõsum* CIↃ. IↃCX.

VI. Quod sequitur & viro & maximo animo dignum est facinus. Montibus Hañoniæ Sodalitas B. Virginis, quæ inter ciues optimatum nobiliumq; virorum consessu florebat, grauiter repente turbata est. Venêre CIↃ. IↃCIV.

non-

nonnullis in suspicionem Sodales, imò accusati sunt, quod nescio qua sua religione rebus pro arbitrio nouatis, illis quæ ad remp. faciebant, neglectis, contumaciores reliquis, omnia perturbarent. Venit in iudicium causa: seuerè de re tota anquisitum est: inueniri nihil nisi virtus potuit. Eo tamen res deducta est, vt vel hoc nomine, quod Sodalis quis esset, arceretur Magistratibus, publicisq; muneribus prohiberetur. Verùm ea Sodalium virtus atque constantia fuit, vt quantumcunq; calumniis publicè priuatimq; proscinderentur, nemo tamen inuentus sit, qui non omnia potius, quàm nomen meritumq; Sodalitij perditum vellet. Viri vnius primarij exemplum referam, ex vno vt omnes discas. Is ex e-

questri ordine, cert⁹ erat in annum sequentem, magno suo honore & commodo, de Principe in Senatu loco; proinde nobilis quidam ex amicis, cui Sodalitas haud placebat, machinis omnibus apud illum cõtendit, vt ne Sodalitatis causa magistratum sibi pateretur præripi, sed ad horam Sodalitio carere vellet. Cui ille: *Egóne*, inquit, *vt dissimulem, vt patiar deleri nomen è Sodalitij tabulis? an vero tu id pro nihilo putas, etiam ad tempus patrocinio Magnæ Virginis se subducere? primus ego nomen huic Sodalitio dedi: in me omnium oculi oraq́; cõuersa sunt. Quale id exemplum, si primus deficiam? si ob annuum magistratum, nomen, quod æternum esse volo, deseram? valeant honores ciuici: tanti eos non æstimo, vt propter eos clientelam Marianam abnegem. Vitam*

tam

tam mihi hanc prius extorqueri sinã, quàm vel leuissimè à cultu Virginis auocari. Valuit hæc vox ad aliorum exemplum, & rem perturbatam in portum ferè deduxit.

Ad duella prouocari nequeunt.

CIↃ. IↃCIV.

VII. Timidi videbitur factũ, quod narrabo, si humanis oculis rem quis spectauerit. Sed reuera fortitudinis nõ leue argumentum habet. Sodalem quendam Sassaritanum in Sardinia quidam in compito adortus ad pugnam prouocauit. excusauit Sodalis, quod ensis suus obtusus foret. *Stringe*, inquit alter: *quid enim gestas? Egonè vt stringam?* inquit ille: *nequeo, nam Sodalitij præses iam dudũ gladium meum vaginæ affixit, vt conuellere non possim*. Egerat videlicet sæpe Pater de ira moderanda & temerariis congressibus declinandis; quod tam altè animo combibit iuuenis,

nis, vt nullo iurgio lacessi potuerit. Belluarum est in quasuis pugnas ruere: fortis robur suum non temerè effundit, sed loco suo reseruat.

Bonorum iacturam ferunt.

VIII. Aduersos casus excelso animo tolerare, fortiũ virorum est. Ita Sodalis Dolanus ex agro reuersus cum & domum & quicquid inerat incendio absumi fortuito inuenisset, in genua procidens: *Dominus*, inquit, *dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum.* Qui Iobi verba tam citò inpromptu habuit, eiusdem robur animo dudum concepisse debuit, Eum multi suspexerunt vt *contemptæ dominum splendidiorem rei.*

Eodem

Nec à morte abhorrẽt.

IX. Nec ad mortis minas ita cohorruerunt, vt partheniana Indole indignum aliquid facerent. Neapoli adolescens tanta

CIↃ. IↃCI.

ira in Sodalem exarſit, vt cum hominem celebri in loco contumeliis omnibus oneraſſet, ſtricto etiã mucrone mortem ei minatus ſit. Sed ad hæc impauidus noſter; *Mortem*, inquit, *Dei cauſa libentiſſimo animo excipiam.* Simul, ad pedes inſanientis allapſus ijsdem oſculum defixit.

CIↃ.
IↃCXI. X. Memorabile aliud Boholanus Sodalis aduerſus veteris ſuperſtitionis reliquias fortiter patrauit. Arbor erat in ſuburbio de earum genere, quas Nonoc incolæ nominant, quæque eius naturæ ſunt, vt ſi qua adhuc tenera aliam aliquam arborem contingat, eam vitis in morem arctè complexam ramulis implicet, & totam denique exiccet, humoremque totum in ſe deriuet. Hæc igitur miræ inter omnes pulchritudinis ac prodigioſa

giosæ præ aliis vastitatis tantum sibi conciliarat opinionis, vt ipsam olim Pyntati inter Numina colerent,, & si quis ramusculum ex ea decerperet, aut terram subiectam aratrio violaret piaculum vitâ luiturum dicerent. Facile quidem stultitia hęc vnâ cum cæteris penitus abolita fuisset, ni hæsisset altius quorundam cordibus infixus minarum metus. Arborem attingere audebat nemo, donec Parthenius ille gloriosè de falso Deo triumphauit, qui excisam admirātibus spectatoribus arborem igni dedit, agrumque ferro euertit. fixum dein eo loco crucis signum, conspersus lustrali aqua fundus vberiores, præ quam alijs in locis fructus dedit.

XI. Forte illud quoque facinus est Panormitani cuiusdam CIↃ. IↃCX.

qui die quodam fortè è Sodalitate domum repetens, à quodam in palatium euocatur. Atq; vt animus bonus minimè suspicax est, ita ille periculum subesse non aduertit. Ingreditur; mox à duobus profligatissimæ vitę hominib9 intercept9, pręce primum ac precio; tùm verò minis etiam atque verberibus ad nefanda eorum mãdata perferenda sollicitatur. Sed discere potuerunt, qui viri sint Sodales. Repudiat hic conditiones, verbera contemnit, alienum à se, alienum à tantæ Matris cliẽte asserit, in tã indigno flagitio esse sequestrem. Expediunt illi mucrones, pugionibus inuolant, & ni pareat, mactaturos se ostendunt. *Occidite,* inquit, *fortè hoc potestis; vt sceleris internuncius fiam, nunquam à me impetrabitis.*

Flo-

Florem integritatis seruare certũ est, LILIVM an ROSAM, id verò parum mea interest. Admirati sunt iuuenis fortitudinem, & porro vrgere destiterunt. Vide quid animus liber possit: & se incolumem seruat, & hostibus nefas sæpè è manibus extorquet.

XII Ad fortitudinem Parthenianorum ostendendam puto hoc quoque facturum. Taurini adolescens ab equo calce petitus in inguine vulnu9 acceperat. Sed eâ erat verecundiâ, vt chirurgo vulnus aperire nulli auderet. Inde morbus, inde vitæ periculum. dissimulauit tamen, quantumuis grauibus cōficeretur doloribus, donec Patris Spiritalis præcepto malum pandere coactus est. Sed putrescente vulnere, eo iam res deducta erat, vt morbi vis nullo CIↃ.IↃCII

remedio vinci potuerit. Quo etiam non multo pòst summos inter dolores vitam iñocentem absoluit, cum patientiæ ac fortitudinis exemplum, simul ducentos aureos Sodalitati testamento reliquisset.

XIII. Quo ille animo cruciatus tulit, ne sanaretur, eodem alius ferrum & ignem, vt glans pedi infixa euelleretur sustinuit, vt nec verbo nec vllo indicio dolorem proderet, sed IESV & MARIÆ nominibus vim cruciatuum mitigaret: eamque patientiam è materno B. Virginis sinu se haurire profitebatur. Eam deinde glandẽ eidem Virgini in memoriam beneficij suspendit.

XIV. Hæc Sodales patientię atque fortitudinis exempla intuiti, generosos Spiritus induent,

ent, & iam non modo inanes malorum iocos aut aculeos fucorum, sed mortem quoq; contemnere audebunt, si pro virtute paciscendum sit. Sed vt ad iniuriarum tolerantiam acrius extimulentur, eiusdem rei specimina præclara proponamus.

CAPVT XI.

INIVRIAS ACCEPTAS remittunt.

NEscio an quicquam sit, quod ingenuo homini maiorem dolorem afferre possit, quam si indigno iniuria impingatur. Nam alia vel casus infert, vel merito nostro nobis obtingunt: vtrumque admixtum habet, quod malum leniat. Quæ

enim casu eueniunt, communia sunt mortalibus, nec toleratu tam est difficile, quod omnes ferre coguntur. Quæ culpa nostra accidunt, sponte à nobis suscipi videntur. Quæ verò aliorum nequitia nobis irrogantur, illa talia sunt, vt nos idoneos visos fuisse indicent, quibus impunè illuderetur; quod honesto cuique perquam difficile est. Vnde & maximi animi est, iniurijs eiuscemodi non succũbere, nec*earum remedium à vindicta petere. Neq; enim æquè malum malo, vt clauus clauo benè expellitur. Bonus animus supra iniurias se erectum credit, facilique obliuione eas conterit: Mollis infra se abiicit, ostenditq; tam se humilem esse, vt tangere eum iniuriæ possint. Quo in genere fortitudinis, quã

Vindictæ cupidus imbellis est.

præ-

præclarè Mariani milites pugnarint videamus. *Homicidis ignoscunt.*

I. Cracouiensis quidam Sodalis vitæ innocentia præstans hospitio suo egressus, inignotũ fortè militem incidit, à quo ne verbo quidem inter eos commutato, lethale in capite vulnꝰ accepit ex animisque in terram corruit. Frater eius germanus vbi rem intellexit, excandescẽs perditum homicidam sociis sibi aliquot adiunctis inuestigat, & tandem inuentum, catena oneratum domum abducit, vt sequenti die extremo supplicio plecteretur. Adolescens porrò saucius vt fugientem animum nonnihil collegit, aduertitque percussori malũ iminere, multis precibus apud fratrem agere institit, vt veniâ data homicidã abire sineret: mortem eius sibi CIↃ. IↃCVI.

iam morituro commodi nihil allaturam, & se in suo è vita abitu præclarum Christi ignoscentis exemplum imitaturum. Non videbatur exorari posse frater; ita rei indignitas & tam boni fratris amissio faces irato subdebant. Cum tamen alter finem rogandi nō faceret, atque, si negaretur, animi dolore citius cōficiendus videretur, fictè pollicetur, se eū liberum dimissurū. Non latuit læsum dolus. *Atque* inquit, *mi frater, oro te obsecroq́, vt hominem coram ad me solutum vinculis adducas.* Repetebat istud sæpius, & lachrimans obtestabatur, vt tandem sisti debuerit. Hunc ille vt vidit, statim coram omnibus, quantum potuit clara voce liberum pronunciat, & protestatur, se necem propriam nulla ratione vindicare velle;

con-

conuerſuſq; ad hominem: *Deus tibi,* inquit, *ignoſcat; ora pro me Deum & Beatiſsimam Virginem*, ſicq; ſolutum vinculis abire iuſſit. Pòſt die & nocte, quâ ſupuixit Salutationem Angelicam aſſiduè iterans, pie ex his corporis vinculis in libertatem filiorum Dei euolauit.

II. Veronæ vir honeſtus quotidie ſolitus erat recitare B. Virginis Officium, atque inter eas preces genibus niti. Oblitus id aliquando penſum perſoluere, cubitum ſe receperat: ſed cum ſomnum capere nō poſſet, ſubiit neglecti officij memoriam recordatio. nulla igitur morâ ſe è ſtrato corripit; & cum neſcio quos in via ante fores ædium ſuarum inambulantes inaudiret, ne qua fraus ſtrueretur metuens, cubiculi feneſtram aperit, CIↃ. IↃCI

rit,

rit, ac quid rei ſit perſpicit. Lucente luna videt ille in tenebras abdentem ſe quendam, & eo vtcumque agnito, nihil iam ſuſpicans mali, paulo ibi diutius ęſtus leuandi cauſâ moratur. cum ecce tibi repente coniecta ab improbo ſicario per fiſtulam ferream glãde, periculosũ in capite ſiniſtro, penè oculo excuſſo, vulnus accipit: tum, vt in re trepidâ primum vehementer perturbatur; deinde implorato eius patrocinio, in cuius obſequio iam eſſe parauerat, animo diuinitus confirmato, *Ignoſco*, inquit, *Ignoſco, quiſquis es.* Et ſicuti ipſe læſus nõ fuiſſet, curam omnem aliam ſepoſuit, placidiſſimeq́; vt inſtituerat, preces pertexere incepit. Quibus demum finitis domeſticum aduocat, quid factum ſit, quid fieri velit edocet.

roſa-

rogatus de auctore, *Nihil opus est, inquit, te hoc scire, cura quæ mandaui.* Eadem fuit hominis constantia cùm ad eum Prætor misit, qui de tanti facinoris auctore interrogarent. neq; enim vllis aut precibus aut minis aut artificijs adduci potuit vnquam, vt illum indicaret. Nec verò ipse pro se obliuione iniuriam deleuit, sed apud Deum quoq; sæpe numerò egit, vt reo veniam facti daret. Huncné Deum offensum habere potuisse credimus, qui inimico suo eum conciliare tam solicitè studuit?

Nolunt prodere eos à quibus læsi.

III. Perquam similis virtus fuit nostri cuiusdam Sodalis, q duobus ab hinc annis luculento in capite vulnere, eóq; mortifero ab equite cęsus & veniam statim dedit & à ductore equitum interrogatus, nullo indicio percusso-

CIϽ. IϽC XIX.

cussorem notare voluit. Quod
CIↃ. IↃ Panormi à quodam præstitum
LXC. quoque fuisse reperio. Pars enim
vindictę videri potest, auctorem
iniuriæ prodere.

Veniam IV. Alius Sassari glãde plum-
impetrãt. bea ictus, apud parentem suum
CIↃ. prius supplicare non destitit,
IↃCVIII. quàm facinoroso veniam impe-
traret. Qua re ille se postea
mortis periculum euasisse, citi-
usque opinione sanitati pristi-
næ restitutum fuisse credidit. Vbi enim animus sine cicatrice est vulneris, corporis quoque vulnera cito obduci possunt.

CIↃ.IↃC. V. Neapoli per errorem vul-
neratus Sodalis, primum à suis obnixè contendit, ne quid in suum interfectorem durius agerent; tum maiori idem vi apud matrem dolore ferè in sanientẽ euincere laborauit. Cumq; du-
rior

rior illa esset ob vnigeniti necē: *Ne quæso*, inquit, *mater mea, iter meum ad cælum impedi: Christum, si sapis, in filij locum tibi adopta, hæredē & minimè auarum & locupletissimum: cui ego quidem pro hoc mortis genere grates lubens ago.* Inter hæc cum nihil nisi de cælesti patria vel audire vel loqui vellet, ad extremùm Christi effigiem arctè complexus suauissimè exspirauit.

Maxillā alteram verberādam exhibent.

VI. Leuiori in re non minus fortitudinis est exemplum Balearis cuiusdam Sodalis, qui ab alio pugno percussus, aduolutus statim ad illius genua, veniam petiit, & maxillam alteram, IↃC. IↃ
si ita opus foret, præbuit verbe- LXXXVI.
randam. Quod Olyssippone CIↃ.
Sodalis quidam imitatus scribi- IↃLXXX
tur. Monachij itidem adole- VIII.
scens ingenij præferuidi fuit hic CIↃ.
cum IↃCIX.

cum æqualem officij admonuiſſet, gratiarum loco pugno os ei verberatum eſt. Poterat vlciſci & paria facere, ſed præceptorũ memor, quæ illi identidem inculcabantur, de ira cohibenda, nihil contra, niſi illud tantum: *en tibi*, inquit, *genam alteram*. Non minus liberalis alter, colaphum alterum infregit, eadem adoleſcentis patientiâ. Indignum id viſum aliis; ad Sodalitij Præſidem res delata eſt. Hic experiundi adoleſcentis gratia, grauiter eum, quaſi neſcio quid concertationis incepiſſet, reprehẽdit; tum in reliquorum conſeſſu vterq; ad pœnam quaſi reus vocatus eſt, iuſſique ſunt alter alterius pedes exoſculari. Qui læſerat, tergiuerſari, vt non incõſtanter iniuriam feciſſe videretur: ille verò alter è veſtigio in genua

genua procidere atque osculari velle. Sed à conscio innocentiæ Præside prohibitus est; cui satis fuit, Sodalibus generosæ victoriæ palmam præfigere, ad quam decurrerent: Virtutem penitus abijcere par non fuit.

VII. Alij satisfieri sibi noluerunt: Aletino cuidam Sodali eique Regio Iudici, homo iræ impotẽs colaphum impegerat: promptũ erat vlcisci, nisi Christianus animus inhibuisset. Rediit interea ad se alter, & animaduertens, quem læsisset, pro iniuriæ compensatione grandẽ pecuniæ summam obtulit. Cui Sodalis: *An tibi ignoscendum sit,* inquit, *non pecuniam tuã, sed Christi voluntatem in consilium aduocabo.* Dedit deinde veniam, eamque tabulis consignatam, ad Magistratus publicos transmisit. Laudarunt

Satisfactiones respuunt.

darunt factum omnes; nec immerito; talia enim fiunt, cum Christus consultor est. *Cupidine atque ira pessimis consultoribus*, vt ille appellat, fieri æqui bonique nil potest.

Beneuolè iniurios tractant. VIII. Parum esse visum est multis iniuriam non vleisci, nisi iniurium beneuolentia complecterentur. Barienses contumelias publicè acceptas pedis osculo rependerunt. Quo alius Mediolani facto, irā in pectore intumescentem repressit. Marsalēsis alius fuste iniuriosè pulsatus, repētina occupatus iniuria, saxum iā sustulerat, vt verbera vlcisceretur, cum ratio admonuit, Christiāi officij esse, accipere potius, quām facere iniuriam. Itaque ad pedes aduersarij procidens ijsdem osculum, infixit.

CIC. IↃ LXXXVI.

CIↃ. IↃCIV.

CIↃ. IↃCI

IX. Imo

IX. Imo beneficiis quoque contra certarunt. Posnaniensis quidam Sodalis multo tempore potentis alicuius & factiosi ciuis conuitia passus, nunquam reponebat; eodemque auctore magnam in mercibus iacturam fecerat. Ferebat noster æquissimo animo, dictitans se DEIPARÆ amore & quicquid pertulisset iniuriarum obliuisci, & plures pati paratum esse. Neq; minus promptum ad inferendas se alter ille gerebat, donec Deo vindice domus illius magnaque pars rei familiaris incendio deflagrauit. Quo iret miser? aut quem hospitem rogaret! nota erat sæuities hominis, quem plures metuebant, quam amabant; & quod denique fieri solet, pauci eius miseria mouebantur. Sed nostri videte beni-

Erga eosdem beneficii sunt. CIↃ. IↃCIX.

gni-

gnitatem. Inuitat ærumnosum domum suam; vxori eius, quæ propediem partũ editura erat, cubiculum egregiè instruit, omnibusq; officiis miserũ demeretur. Nemo ambiget, afflicto animum redditum, partemque maximam ærumnarum, beneficio tam mitis hospitis abstersã fuisse. Ego verò vtriusque mentem considerans, illum nostrũ gaudio triumphasse opinor, quod inimico suo amicè facere potuerit: ad huius verò alterius miserias accessisse eum dolorem maximum reor, quòd tantum amicum vlla vnquam in re læserit. Verè enim dictum est: *si esurierit inimicus tuus, ciba illum. Hoc enim faciens carbones ignis congeres super caput eius.*

Prov. 25. *ad Rom. 12* *S. Aug. l. 3. doct. christ. c. 16.*

X. Diuionensis item Sodalis annonæ militaris curator, à rusticis

ſticis comprehenſus peſſiméq; CIƆ. IƆ·
habitus, ita eorum immanita- XCIII.
tem vindicauit, vt illorum tecta
à direptione militum atque in-
cendio ſolicitè liberarit, quos
peſſimis modis mulctare po-
tuiſſet.

XI. Nonnulli ſacris benefi- CIƆ. IƆ·
cijs malefacta compenſare vo- XCII.
luerunt. Neapoli quidam iniu-
riam fratris interempti neque
priuatim vindicauit, neq; pub-
licè iudicio perſequut⁹ eſt, ſed
B. Virginis amore ita remiſit, vt
omni ope contenderit, vt fratri-
cida inter Sodales adlegeretur,
quo & culpam citius agnoſce-
ret, & vehementius deteſtare-
tur.

XII. Quendam è Sodalitio CIƆ.
Hiſpalenſi presbyterum, nulla IƆCVI.
iniuria laceſſitus alter, cõtume-
lioſis verbis in ſacra æde acer-
biſſi-

bissimè perstrinxit. Sacerdos a
cōuiciatòris pedes abiectus, e
osculatus est, ac post accerrim
plagis tergum suum pro alter
conscidit. Qua indulgentia i
promeritus est, vt cum sequen
die sacris operaretur, inusitat
animi voluptate tantum no
colliquesceret, cælitibusque in
teresse sibi videretur. Quod cō
firmat illud, quod paulo ant
dixeram, iniuriarum obliuio
nem maximæ voluptatis paren
tem esse.

Quæ rationes ad ignoscendum inducant. XIII. Quibus autem ratio
nibus inducti sint, vt cupidi
nem vindictæ tam viriliter ex
pugnarent, alij nos docebun
Quidam eas iniurias delictis su
k 1. cis pœnas irrogatas crediderun
Memoria peccatorū. Vallisoleti duo magnæ auctori
tatis dum in iudicio de quadar
controuersia cupidius altercan
tur

tur, vnus eorum irâ longius profectus modestiæq; oblitus, in iurgio mentiri alterum dixit, & in magna frequentia colaphũ ei infregit. Tum alter virtutis memor & veteranus Sodalitij miles irâ suppressâ: *Meis sceleribus*, inquit, *debentur grauiora*, *interim hoc feram* asseditque animo pacatissimo. Qua modestia furor alterius, quasi affusa aqua, refrixit totus, animumque pænitudo subiit, & iisdem præsentibus veniam publicè petiit, læsóq; cumulatè satisfecit. Ita verùm est: *mollis responsio frangit iram.* *Prou. 15.*

XV. Pro beneficio alius habuit, iniuria se affectum fuisse. Maceratæ vir primarius & grandi natu ab adolescente ob sermonem in deteriorem partem detortum, palam fuste appetitus pulsatusq;, ad percussorem pla-

II. Pro beneficio iniuriam habere. CIↃ. IↃ XCIV.

placido vultu conuersus: *Iniuriam*, inquit, *adolescens, facis: quid me petis?* Veniamque illi à Deo precatus, omnem illam acerbitatem & ignominiam se Dei causa libenter suscipere professus est; templumq; ingressus gratias etiam Deo egit, quod se eo die illo beneficio affecerit; protestatusq; est, se nullo modo iniuriam persecuturum. De pace deinde concilianda appellatus, *Nihil*, inquit, *opus est; nam inimicitias nullas suscepi.*

III. Christianorum id proprium. CIↃ. IↃ LXXXV.

XVI. Christiani hominis officium alios sui officij admonuit. cuius recordatione Aletinus Sodalis colapho percussus, cum non deessent, qui flabello flammas iræ accenderent, iniuriā remisit. ac ne qua odij scintilla in animo resideret, sese illico Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramentis muniuit. XVII.

XVII. Genuæ quidam prædij cuiuſdam frugibus iniuria priuatus & conuitiis contumelioſoque verbere laceſſitus, tametſi prima animi concitatione ad cædem & iniuſtam ignominiæ notam cruoris effuſione delendam ferretur, nequaquam tamẽ fræna laxauit iracundiæ, ſed è veſtigio templũ ingreſſus, ſtratusq; ad ſtatuã Chriſti in crucẽ acti vna eius vulnerum probroſæq; mortis recordatione medicinam fecit recẽti tumori; omnem ſubitò ex animo deleuit iniuriam, & in amorem iras conuertit. *Eodem.* *4. Chriſti dolorum recordatio.*

XVIII. Multi B. Virginis honore aut Sodalitatis memoria abſtinuerunt à vindicandis iniuriis. Recineti quidam pugnis ab inimico calcibuſq; malè tractatus, cum haud difficulter vl- *5. B. Virginis amor.* *Eodem.*

cisci possetiniuriam (erat enim forte cum telo) exæquans Tiro Veterani virtutem, ad eum qui Sodalitati præest, accurrit, stratusque ad pedes, *Fuit*, inquit, *Pater, vehemens animus vlciscendi, sed vt iracundiam continerem, vna Dei Matris charitas fecit. huic ego iniuriam dono* prolatoq; telo, *Exue*, inquit, *apud te ferrum: hoc tibi sit cōciliata gratiæ signum, hoc contempta vltionis indicium.*

CIↃ. IↃ LXXXVI. XIX. Bariensis vnius Sodalis filius alterius fratrem interfecerat. Frater nuncio accepto rectâ ad Collegium venit, animumque contra vindictam firmat atque obarmat. Dum domum reuertitur fratricidæ parentem offendit, & statim, *Nihil* inquit, *Amice, interrumpet gratiam, quam in B. Virgine cæptam spero æternam fore. Quin per me in posterum*

rum amiciores erimus. Nec aliter fecit ac dixerat. Nam inimicitiarum ventilatoribus restitit, cum Prætore egit de salute interfectoris, eius parenti pedes in Sodalium consessu vero affectu exosculatus est. Quis iam dubitet Sodalitates palæstras virtutum appellare, vnde tanta fortitudinis robora proueniũt.

XX. Catanæ alius quispiam in foro grauissimè maledictis perstrictus, illud tantum: *At tu,* inquit, *ista tam libenter non dixisses, si audisses ea, quæ à me in Sodalitio frequenter audiuntur.* Quo dicto alterius furor repressus, & alij ad Congregationis amorem inflammati sunt, quod rem omnium difficillimam, Ignoscere, ibi possent addiscere. Panormi duos alios ea cogitatio, quod Sodales essent, ab vlciscendo re-

uocauit. Quod ipſum Cæſarauguſtæ quidam illi reſpondit, à quo alapa ignominioſè cæſus fuerat: *Inter Sodales Marianos*, inquit, *numeror; vnde & hanc iniuriam & alia multa exorbenda mihi*
CIↃ.IↃCV *eſſe iudico.* Quod etiam inter barbaros in Peruana prouincia vſitatum reperio, vt ſolius Sodalitatis mentione facta ad concordiam reuocentur, ſi rixæ aut pugnæ inter aliquos oriantur.

Pulchra vlciſcendi ratio. CIↃ.IↃXC. XX. Nonnullos tamen inuenio, qui iniuriam ſibi illatam non omninò impunè abire voluerunt; ſed eam mulctam reis impoſuerunt, quam amiciſſimis gratiam facere debuiſſent. Nolanus Sodalis nocte domi ſuæ impurum hominem repertum, hac pœna irrogata liberum abire permiſit, vt ſequenti die totius vitæ peccata confeſſione abole-

oleret, & vitam à ſceleribus reuocatam ad honeſtatem colendum transferret. vtrumque poſtea præſtitum. Perſimile eſt, quod Limæ accidit, vbi Indus coniugem ſuam in adulterio deprehenſam ſupplicem, ne occideretur, vitâ donauit, ea lege, vt quot diebus Dominicis doctrinæ Chriſtianæ perdiſcendæ causâ templum Societatis adituram ſe promitteret. Si paſſim ſic ſe vlciſcerentur homines, vt quotidianæ in vita hac ſunt iniuriæ, ita virtutis breui magna incrementa ſequerentur.

XXI. Concludo, vti cœperam; omnes qui ſe præſtare cæteris ſtudent iniuriarum meminiſſe non debere; quod Ariſtotelis dictum eſt. Planè enim illi viles ſunt, & abiectæ indolis, qui om-

Magnanimi libenter ignoſcunt *4. Ethic. c. 3.*

omnem suam dignitatem verbo vno labefactatam credunt. Annosæ quercus fulmen timent; leues afflatus in vtramq; partem immotæ rident; arbuscula est, quæ quemuis ictum perhorrescit. Ita magnanimus Deum metuit, reliqua omnia infra se ponit. Omitto quod præcipuum est, Christiani hominis esse *vincere in bono malum: Diligere inimicos, benefacere his qui oderunt: & orare pro persequentibus & calumniantibus* idque idcirco, *vt sitis,* inquit Christus, *filij Patris vestri, qui in cœlis est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos.* Illud tacendum non est etiam ab Ethnicis ignauos esse habitos, qui violẽtius iniurias tolerauissent. *Quo quisque* ait Seneca, *honestior genere, fama, patrimonio est, hoc se*

Christianum id est.

Ad Rom. 12.

Matth. 5.

Lucæ 6.

Ignaui & fœminæ vindictæ appetentes sunt.

for-

fortius gerat: memor in prima acie altos ordines stare. Contumelias & verba probrosa, & ignominias & cætera dehonestamenta velut clamorem hostium ferat &c. premeris & infesta vi urgeris, cedere turpe est. Assignatum à natura locum tuere. Quæris quis hic sit locus? Viri. Ita ille. Nos ad alia transeamus.

CAPVT XII.

OPES SVAS LIBERALITER impendunt.

LIberalitas nimium pecuniarum amorem compescit, easq; debito modo elargitur: virtus ingenuo homine & magnanimo digna, *sicut nihil esse tam angusti tamque parui animi, quam amare pecuniam* alicubi confirmat Cicero. Nolo in hac commendanda immorari, cum suo splē- *S. Th. 2. 2. q. 117.* *L. 1. Off.*

dore quoſuis facile ad ſe alliciat Sed tantùm pauca hic Sodalium exẽpla memorabo, ac cũ plura ad miſerorum inopiam ſubleuandam pertineant, ſequentibꝰ ea capitibus vberius recenſebũtur.

CIↃ. IↃ LXXXV. I. Principem in hac virtute locũ obtinere viſi ſunt Sodales Neapolitani, apud quos iã more receptum inuenio à plurimis

CIↃ. IↃ XCII. & III añis, vt in pauperũ vinctorumq; vſꝰ quotannis ſupra mille quingẽtos aureos expendant. Cui rei

CIↃ. IↃC *& deinceps.* in perpetuũ propagandæ *Montem pietatis* erexerunt. Sciunt hi maximi Heroës, qua arte cœlum debellandum ſit; feliciusque id faciunt, quam olim Terræ filij neſcio qui gigantes in fabulis tentaſſe narrantur. Monte ſuo Neapolitani ſidera contingunt, vnde facilis ad ea tranſitus eſt.

II. Cracouienſium quoq; ef-fuſa liberalitas laudanda eſt, qui virginib⁹ indotatis honeſtè collocandis operam ſuam addixerunt, in eamque rem principio ſtatim quater mille aureos contulerunt. CIↃ. IↃ XCVIII.

III. Nec Corduba tacenda, quæ Sodalium Parthenianorum exemplo incitata, cum quotidie ex illis vicenos ſingulos patinis onuſtos varia obſonia in Xenodochium deferre vidiſſet, nō minus octies mille aureos in ægrotantium ſubſidium ab ordinibus ſuis impetrauit. IↃC. IↃ CII.

IV. Quitenſis Peruanus tametſi res ei familiaris non valde opulenta eſſet, quæque adeo vix neceſſariis ſumptibus ſufficeret, plures tamen ducentis aureis liberali manu in pauperes erogauit. Veſtem, quam ei Nobilis *Pauperū liberalitas.* CIↃ. CIↃIII.

quidam dono dederat, vendidit, & viduę vnius inopiam subleuauit.

CIↃ. IↃC. V. Halæ duro labore paruulam pecuniæ summam Sodalis contraxerat; eam vt quam optimè collocaret, B. Virginis Sacello donum obtulit.

VI. Hildeshemij quidam ferè pane tantum & aqua victitās, tantum pecunię vnciatim comparsit suum defraudās genium, vt quinque aureos collegerit; quibus imaginem perelegantē B. Virginis pingendam locauit, eamque Sodalitati obtulit. *De magno sumere aceruo suaue est*, ait ille, & facile. Sed *totum victum mittere* verè heroicum est. vnde & vidua illa à Christo plus omnibus misisse dicitur, quæ æra duo gazophylacio intulerat; quod alij ex eo, quod abundabat

Deo gratißima.

Marc. 12. Luc. 21.

bat dedissent; hæc verò quod ei deerat, *in Dei munera* proiecisset.

VII. Nec Deus largitate se vinci patitur. nam præterquam quod ęternas opes olim daturus est, in vita quoque subinde largitiones huiusmodi gratas sibi fuisse compensando ostendit. In ea Neapolitana Sodalitate, quā ægris vinctisque suppetias ferre diximus, ærarius Quæstor fundum omnem arcæ in illos vsus euerterat, ne teruncio quidem relicto. Interiecto deinde vix semihoræ spatio opus erat in similem occasionem præsenti pecunia. Quid faceret Quæstor? sciebat reliqui nihil esse. consuetudine tamen quadam potius, quam spe quippiam reperiēdi arcam denuo excutit; & (rem miram!) totidem aureos inuenit,

Rependitur in viuis, quod expensū est.

CIↃ. IↃ LXXXIIX

nit, quot prius argenteos deprompserat: Nempe liberalitas Midæ manum, non animum
CIƆ. IƆ habet.
XCIII. VIII. Ibidem pater qui Sodalibus præest ad eos inflamandos ad benignitatem in pauperes, vsus fuerat vulgato illo argumento, *largiter darent, centuplum recepturos.* Sub sermonem vnus è Sodalib⁹ in arcam nummum aureum coniecit. huic postero die Sacerdos quidam vnũ & centum aureos ex restituta in cōfessione pecunia numerauit.

CIƆ. IX. Cùm Parmæ alius in cō-
IƆCVI. muni Sodalium oblatione plus etiam contulisset, quam vel voluisset vel præsens eius necessitas ferre posse videretur, Deiparam erga se liberalissimã expertus est. Paucis enim pòst diebus penè centuplicata sors largissimo fœnore ei reddita

est

est ab vno aliquo, qui eam pecuniam se illi debere diceret, cum tamen ipse nullo pacto creditorem se esse recordari posset. Hoc est sine impendio quæstũ facere. quod cupiũt multi, pauci didicerunt; dum sementi parcunt.

X. Et quoniam infidæ opes morientes deserunt, nonnulli vt vt potuerunt, retrahere, & in funere illas sibi quæstuosas esse laborarunt; dum earum partem testamento in pauperum aut sacrorum comodum legauerũt. Ita Medicus Olomucij moriens fortunas suas ferè omnes Sodalitatis fidei commisit, vt inde pauperes alerẽtur. Marcus Antonius Muretus magni illius Mureti ex fratre nepos moriturus Romano Sodalitio ad crucis imaginem & candelabra facienda

Legata Sodalium.

CIↃ. IↃ LXXXIII

CIↃ. IↃ LXXXVI.

da quingentos aureos testamẽto reliquit.

XI. Sodalis Herbipolensis cũ legatum D. Virgini iam perscripsisset, quasi pro mercede cæle stes consolatores in vitæ exitu habuit. cum enim morienti duo è Societate adstarent, subito exclamat: *Fenestras aperite: non auditis suauissimum Angelorum concẽtum?* Et cum dicto lætus exspirauit.

CIϽ. IϽ XCVIII. XII. Moguntiæ quidam triginta moriens argenteos Sodalitati legauerat; atque vnum è circumstantibus rogârat, vt eos ab aduentantibus cognatis exigeret: cumque ille alter negaret cognatos ipsius sibi cognitos esse; *Indicabo*, inquit, *eorum tibi aduentum*. Moritur interea, & à Sodalibus honorificè effertur. Non multis diebus interiectis

iectis ante lucem lucubranti alteri in niueo amictu apparuit, & quinquies lucernam extinxit, quasi admoneret suos aduenisse: & añotatum est eo ipso tempore vrbem introisse.

XIII. Sed quis enumeret omnium legata? nemo ferè paulo opulêtior Sodalis diem obit, quin religiosarum causarũ memor testamento aliquid relinquat. Omissis cæteris committere non possum, vt silentio inuoluam Clarissimum Virum Henricum Canisium I. V Doctorem & Primarium in hac nostra inclyta Academia Ingolstadiensi Professorem. Hic enim moriens omnium suarum facultatum ex asse hæredem instituit Congregationem Maiorem Academicam. Quod eo pluris faciendum est, quod & soror & cogna-

Henricus Canisius Ingolstadiensium benefactor.
CIↃ. IↃ CX.

cognati alij non deessent, quib⁹ id officium negare vix debuisse vel certè potuisse videretur. Vixit vitam totam cælebs magna apud omnes opinione perfectæ virtutis & prudentiæ insignis: eruditio viri libris sat multis in lucem editis orbi iam notior est, quam vt à nobis lucem exspectet. Benè sit optimi patroni nostri Manibus. Iam quæ è misericordiæ fontibus in alios deriuata sint à Sodalibus opera porro videamus.

CAPVT XIII.

PAVPERIBVS VICTVM VESTItumq; suppeditant.

OPera, quibus bene fit aliis, partim animi malis succurrunt, partim miserias corporis subleuant: de vtrisque sequen-

quentibus aliquot capitib⁹ Sodalium ſtudia in medium proferemus. Multa iam alibi retulimus cum de moribus Sodalitatum quarundam ſeorſim perſcripſimus. *l. 1. c. 4.*

I. Toleti Sodalitas eſt, quam Amiſſi pueri IESV nominant. Hi ſingulis menſibus binos è ſuo corpore deligunt, qui partiti inter ſe vrbis paroecias de inopis cuiuſque indigentia cognoſcũt, & opportunis auxiliis opitulantur. Et cum Sodalitas ipſa vectigal nullum habeat, corrogatis tamen eleemoſynis plus mille pauperum anno vno egeſtatem ſubleuarunt. Panormi quoque è Sodalib⁹ vnus deſtinatur, qui pauperiorum nomina in tabellis habeat, quibus in ſingulos dies ſtipem elargiatur. quo *Inquirũt pauperes* CIↃ. IↃ LXXXV. CIↃ. IↃCV.

bono

etiam Nobiles adiutantur, quos à mendicando pudor absterret.

Epulis excipiunt CIↃ. IↃ LXXXV. II. Confluentiæ quidam cum alia in alios conferret egenos, totâ Quadragesimâ sex Auditoribus, quibus angusta domi res erat, quotidiana cibaria submisit. Quod statis hebdomadæ feriis ad imitandum alij quoque sumpserunt.

III. Sodales ad S. Gregorij in Mexico bis in anno plus trecentis suæ gentis pauperibus epulũ dedere, vestes aliaque inter eos CIↃ. IↃ CIIX. diuisere. Vilnenses quoque triginta studiosos, qui alienâ misericordia vitam tolerant, solẽ- CIↃ. IↃXC. ni epulo exceperunt. In conclaue peristromatis vestitũ exquisitissimæ dapes auro argentoq; illatæ, Domini vicem famulorũ subierunt, ipsi cibos coxerunt, ipsi accumbentibus ministrarunt.

IV.

IV. Oeniponti Ciuis honestus postquam in Sodalium album relatus est, Dominicis Festisque diebus duos pauperes in honorem B. Virginis mensæ semper adhibuit. CIↃ. IↃXCVI.

V. Sodalitas Marcenensis in Bætica sępius anni decursu pauperibus dat epulum, atque vt à tanto munere nullus eximium se faciat magni nominis Comes Sodalium Coryphæus præit exemplo, depositoq́ue gladio & pallio, capite aperto scutellas & lances cibis implet, Sacerdotibusque Sodalitatis tradit, vt illi discumbētibus inferant: nec enim in se tantum dignitatis agnoscit, vt ipse per se fercula possit apponere. Atque vt cognoscas è qua officina hæc animi demissio prodierit, dicam, quod suo loco sciens omiseram CIↃ. IↃCVII.

Sacrarū rerum meditatio fons omnis virtutis est.

Idem

Idem Comes bis diuerſis anni temporibus in ſacra adyta piarum commentationum ſe ingenti ſuo fructu abdidit; tanta ſui abiectione, vt ſella vti noluerit, ſed in cæmentitia quadam parietis proiectura conſederit, domum ſcopis mundarit, nec veritus ſit bonam temporis partem in Religioſorum illorum, ad quos ſe receperat, veſtibus diſciſſis reficiendis inſumere. Ita videlicet hæc inter ſe connexa ſunt: *Diuina ſpeculari, ſe abiicere, naturâ nobis proximos amare & adiutare.* Sed non fuit hæc noua il-

CIↃ. IↃCV. lius Comitis virtus, multiſantè experimentis comprobata. Nã cum triennio antè grauis annonæ caritas vrbem affligeret, ille eam difficultatem eleemoſynis ſuis temperauit: bis pauit vinctos in carcere, ſemel in Socie-

ta-

tatis Collegio confluentib⁹ mille circiter egenis panem singulis distribuit.

VI. Vxorem domum ducturus Sodalis Brunensis Vir diues atque eruditus, felicissimè nuptias auspicatus est. Nam cum pro more sacris epulis prius accubuisset, triduo pòst trecentos egenos benignè admodum mēsa excepit, quibus ipse & sponsa epulis subministrandis inseruierunt. CIↃ. IↃXCVI.

VII. Pultouienses vacationum diebus priusquam animi relaxandi causa progrediantur ad campos, solent pro scholarum vestibulo conuenire, factaque ibi arbitraria, vt cuiusque fert facultas, pensione, coëmptisque inde panibus cunctos vndique pauperes reficiunt, simul rudimentis doctrinæ Chri- CIↃ.IↃCX

stia-

ſtianæ eos imbuunt. Nec iam pudet ſequi è Clero viros, qua pueros cernunt tanta alacritate præcedere.

Mendicant pro pauperibus.

VIII. Nec pro ſe quiſque ſtipem liberaliter conferre ſatis credunt; ad aliorum quoq; miſericordiam excutiendam domos obeunt, & quod pauperibus erogent, ſubmiſſe colligunt.
CIↃ. Fecerunt id Epiſcopi auctorita-
IↃCVIII. te Sodales Malacitani duobus cuiuſq; hebdomadis diebus aſ-
CIↃ.IↃL ſignatis, corrogatamque elee-
XXXVI. moſynam diebus Dominicis diſtribuerunt. Solo Pentecoſtes die panes mille & carnis libræ
CIↃ. quingentæ pauperibus tributa
IↃCVIII. ſunt. Idem à Recinetenſibus factitatum, cum fame vrbs laboraret. Cuius rei fama Peruſini permoti, duos è ſuo numero ad Recinetenſes legarunt, qui eorum

rum nomine cum his tam pij operis Societatem inirent. Sassari consimilia factitata sunt.

IX. Sed in hoc genere Granatensium industria præaliis eminuit. Rem & piè & magno bono gestam vberius referam. Cum hi animaduerterent plures ex iis, quibus olim honesta res erat, extremâ pænè indigentia laborare; subiit illico mentem horum egestatem collectitia stipe subleuare. Arrisit consilium: proxima nocte lustrant vrbem, & contenta voce victũ, alendo inopi verecundo precario exposcunt. Successit res: postridie ad Sacerdotẽ Societatis de ea re referunt. Qui Proepiscopum iubet adiri & facultatem ab eo impetrari: rem sibi tùm vtilissimam, tùm Christianis dignam hominibus videri. CIↃ· IↃCIV.

Exi-

Exiguus hic fons adeo se vberes in riuos effudit; vt præter bissenos Sacerdotes, locupletes viri circiter sexageni in id operis serio incumbant. Triginta ferme ex iis, dato Salutationis Angelicæ signo, Mercurij Sabbathiq; diebus eandem in domum coëunt. Hinc quini per vias publicas distribuuntur. Vnus è quolibet cœtu cistam humeris portat, quam reliqui vicissim subeunt. Alter qua potest contentione, eleemosynam ad ingenuos pauperes cibandos exorat. Res felicibus auspiciis cæpta, ita Dei ope prouecta est, vt mensium non amplius septem spacio, plus mille aureos coaceruauerint. Populus non minori plausu, quam admiratione, eximiam Sodalium charitatem prosequitur: dum homines benè num-

Modus stipem corrogandi.

ma-

matos sericis ac damascenis amictos, ad aliorum salutem ita feruidos agi ferriq; cernunt. Decursis celebrioribus vijs, cuncti ad Præfecti ædes se conferunt; vbi collatæ pecuniæ, rerumque cæterarum inita ratione, subductam summam ad Proepiscopũ sequenti luce ferunt, orantque vti inopes sibi nudosq; præscribat, quibus ea sit pecuniarum vis eroganda. Ille peculiares designat tribus, in quarum pauperes ægrosque Parochi ipsius interuentu distribuitur. Porro coactæ stipis caput ad calculos reuocatum, argenteos modo triginta, modo quadraginta supra centum sæpenumerò conficit; subacti præterea coctique frumẽti libras aliquando quinquagenas. Verum enimuerò Christi Natalis peruigilio, cum

Ratio expendendi.

 ob

ob diuturnam temporis ſiccitatem, pluuiæq; defectum, fames Granatæ ſæuiret; tanta tamen populi totius pietas, tanta effulſit commiſeratio, vt ex numerata pecunia trecentos ſexaginta ſex argenteos; ex panibus verò ducentas triginta ſeptem libras Sodales eadem nocte conflauerint: præter maximam farciminis, petaſonis, fructuum pomorumq; copiam.

Ciuium in conferendo promptitude.

X. Hucuſque Sodalium induſtriam; nunc conferentium promptitudinem; omniumque ordinum approbationem videamus. Quidam cum pecunias offerrent omnino nullas, gladios quibus erant ſuccincti, inter ipſa verba collacrymantes dederunt. Alius argentea conſpicilia; pileum alius à capite detractum, in fiſcinam magno animi

mi sensu iniecerunt. Alios denique, dum inter cænitandum prætereuntium clamorem excipiunt, ipsa eleemosynæ vox imis infixa præcordiis penitus impulit, vt omnia ad cænam parata in pauperum sportulam piè ac liberaliter conferrent. Præter hæc bonus Christi odor, quem ex se tanta Charitas emittit, ita longè latèque diffusa est, vt in hominum penetrans animos, partim acerrimis eos conscientiæ foderit stimulis, partim à turpi voluptatum cæno deterruerit. Quidam impudicæ mulierculæ ita se diuturno consortio addixerat, vt plurimorum conatus faceret irritos, qui eum ab impura Societate frustra diuellere nitebantur. Hic dum infelix scorto noctu potitur, Sodalis clamores illac casu, seu di-

Multorũ animis prodest ea mẽdicatio

uino potius consilio prætereũcti, ac miseris cibaria petentis exaudiit. Mox subito perfusus horrore: *Hi*, inquit, *in cælum alacres pergunt. Nos recta ad inferos cõtendimus.* Hæc cogitatio adeo mentem acriter pupugit, vt pellicem protinus tutum in receptaculum dimiserit, & lasciuientis corporis motus seueriore deinceps disciplina compresserit. Alius fœminæ, qua abuti consueuerat ad libidinem, panẽ carnes nummósque sub idem tempus deferebat. Sed obuiam repente Sodalibus factus, eorũque vocibus à proposito retractus, omnia in cistam absq; cunctatiõne deuoluit: *Præstat*, inquiens, *hæc Deo, quam dæmoni conferre*; pedemque simul cum mente in posterum retulit. Alius turpem quadrieñij consuetudinem, eodem

dem ductus exemplo abiecit. Alius denique, qui litem parenti illaturus ad Granatensem curiam aduenerat, Sodalium in alienos charitate edoctus, didicit tandem, quam ipse in suos pietatem retinere deberet. Quid multis? tantum valuit ea Sodalium charitas, vt è Turcarum fæce ancillam quandam ad Catholicæ Religionis sacra permouerit. Sic enim cogitabat illa, haud dubio veram eam religionem esse debere, in qua tanta erga inopes abiectosq; charitas exerceatur. Quanta autem omniũ approbatione res gesta sit, facilè notabit, qui expenderit, quot quantisque miseriis & ærumnis sit hac vna ratione subuentum: quot, ne diuinum numen iactura pudicitiæ læderent, fame pænè confectæ, insperata nouæ lucis

Omnium voce cõprobatur.

cis vſura reſpirarint; quot in matrimonium honeſta ratione collocatæ ſint, quæ prius publicè omnem pudorem proſtituerant. Laudauit Archiepiſcopus, mirificè approbarunt Regij Auditores, celebrarunt per omnia templa Religionum diuerſarum Concionatores egregij. Proepiſcopus in hæc admixta lacrymis verba prorupit: *Vel ob id vnum hoc me munere fungi gaudeo, vt tantum opus, quâ conſilio, quâ auctoritate, quâ incitamento longius proueham.* Non eget meo factum hoc encomio: illuſtrius eſt, quā vt verbis prædicetur; imitatione maximè celebrabitur.

Nudos veſtiunt CIↃ. IↃ XCIV. XI. Veſtitu quoque malè tectos amiciunt Sodales. Oeniponti egentem quendam atque ſeminudum hominē Sodalis ſibi ſuo pallio detracto contexit. Idem

Idem à Barienſi aduerſus piſcatorem præſtitum, cum hic amiſſo indumento in litore nudus verecundaretur ad vrbem redire. CIC. IↃ LXXXVI.

Similia à Colonienſibus & Herbipolenſibus facta inuenio. nimirum vnus ille Spiritus, qui Sodalitates omnes vegetat, ad paria facienda Sodalium mentes exuſcitat. Ad quorum alia Miſericordiæ opera percenſenda tranſeamus. CIↃ. IↃ LXXXIV

CAP. XIV

CAPTIVOS PEREGRINOSQVE adiuuant.

Vinculis detentos variis officiis proſecuti ſunt, alios inde eximendo, alios re, nonnullos conſiliis adiuuando. *Vinculis eximunt.*

I. Congregatio Equeſtris CIↃ IↃ XCIV.

 Va-

CIϽ. IϽ XCV. Valentina anno vno liberauit nexu obæratos trecentos sexaginta sex: anno pòst vno quad-
CIϽ. IϽ XCVI. ringentos triginta nouem: tum consequenti, trecentos septuaginta. Quo etiam anno Hispalenses Sodales plus mille homines è carceris squalore eripue-
CIϽ. IϽC runt. Gandiæ aliquanto post soluti vinculis Sodalium opera
CIϽ. IϽCIII. ducenti; & iterum cētum quinquaginta. Eodem anno à Chuquisaquensibus centum triginta è vinculis exempti memorantur.

Vinctos inuisunt ac pascũt. II. E Catacensi Sodalitio Optimates quinque frequenter carcerem inuisunt, suppetiasq; miseris afferunt. Id singulis
CIϽ. IϽ LXXXVI. hebdomadis more iam recepto fit Valentiæ. Idem præstant Arequipenses in Peruanis Sodales.

III. In

III. In Eborensi Sodalitate CIↃ. IↃ
Iuuenis amplissima familia cum LXXXIIX
communibus suffragiis Præfe-
ctus Sodalitio fuisset, nihil sibi CIↃ.
prius faciendum ratus, quàm vt IↃCIII.
cum delecta Sodalium manu lautos humeris cibos conuectaret, ad miseros in carcere reficiendos; ciuitate tota admurmurante.

IV. Burdigalensium quoq; CIↃ.
in hoc genere virtus aliis facem IↃCX.
ad imitationem præluxit. Carcerem illi ad hunc modum inuisunt. In ædes senatoris alicuius conueniunt causidici, mercatores, scholastici Sodales; atque quod quisq; in miserorum subsidium elargiri constituit, ibi in vnum conferunt, ea alacritate, vt ad quinquaginta aureos subinde colligantur. Inde vbi ad ergastulum ventum est, habetur

ab vno Sodalium eóque fermè Sacerdote accomodata ad vinctos hortatio; sub quo viritim cuique eleemosynam impertiuntur. Tum si quid in commune consulendum est, quod in eorum solatium sit, id strenuè conantur. Si quis modica summa redimi potest, è vestigio manumittitur. *Sacris cos procurant.* Illi ipsi impetrarunt ab Archiepiscopo, vt inter septa carceris sacris operari liceret, ne tanto etiam bono priuentur vincti: in eam rem suis sumptibus sacellum extruxerunt.

V. Cordubæ illud insuper adiectum, vt statis diebus animis expiatis ad sacram synaxin vincti admittantur. *CIↃ. IↃCIII.* Intersunt ad rei celebritatem augendam solenni sacro ipsi Magistratus & Sodalium aliqui, qui deinde epulo

pulo illos excipiunt. Qua in vrbe hoc præterea institutum est à Sodalibus, vt mense ineũte destinetur vnus vinctorum litibus procurandis. Quem etiam in finem quibusque diebus Sabbathi, quo die carcer à magistratibus inuisitur, mittuntur illuc duo, Iurisperitus alter, Curatus alter, qui nomine Sodalitatis pauperum causas agant. Hoc verò quo efficacius commodiusque fiat, seni aurei singulis hebdomadis à Sodalitate impẽsarum ratione constituuntur. *Causas reorum agunt.*

VI. Astigitani Clerici Sodales ollas & fiscellas cæteraq; ad epulum necessaria per uias publicas humeris sublata ad carcerem alacres comportant. CIↃ. IↃCIV.

VII. Quod de Iurisperito dictum est Cordubæ fieri solitũ, idem in se munus pauperum defen- CIↃ. IↃ LXXXIX.

fendẽdorum Syracusis Iurisperitus quispiam suscepit: maiore sine dubio animi solatio, quia integrius ibi causa defenditur, vbi aurum oculos non perstringit.

Ad morũ emendationem reducunt. VII. Ad vinctorum numerũ miseranda illa turba pertinet, quæ remigio triremium adiudicatur, genus hominum proiectum ad omnẽ nequitiã, furtis, fraudibus vitam consolatur suã. In hos quam benigni Toletani Sodales fuerint, audire placet. Magno numero è toto regno
CIↃ.
IↃCVIII. Toletum ducebantur. Euenit autem ante id tempus, vt cùm catenati longo agmine per vrbem deducerentur, nihil ab eorum rapacitate immune haberetur: vt propolæ tabernas suas clausas haberent, omnes sua accuratè seruarent. Multi longo itine-

itinere defatigati cùm pedibus vi annuli ferrei exesis incedere non valerent, capite abscisso pecorum ritu sine sacris abiicerentur, stratiq; per agros insepultique canibus ac volucribus pabulum præberent. Cōmouit tristis facies Parthenios, atque vt quæ dicta sunt incommoda porro euitarentur, operam sedulam dederunt. Instante profectione victu vestituq; miseros adiuuerunt. Erant eo anno octoginta quinque ad transtra damnati, omnes confessione lustrati, pleriq; sacro epulo refecti sunt. Sacerdos vnus è Sodalitate suffragiis cōmunibus delectus, toto itinere illos prosecutus est, vt ægros curaret, oppressos leuaret, reos à noxis absolueret. Ibant omnes modesti,

de-

demissis oculis, voluentes manibus calculos precatorios, ore animoque Deiparam salutabãt. Nullus in foro officinam clausit, nemo rapinam timuit; concursus populi magnus, maior nouæ modestiæ admiratio, Sodalium tanti boni auctorũ maxima commendatio: denique toti ciuitati spectaculo fuerunt. Cardinalis Archiepiscopus trãseuntes spectauit, benè precatus benignèq; iisdem fecit; totaque illa nocte lacrymis obortis de nulla re alia, quàm insolita reorum virtute sermonem intulit.

CIↃ.IↃCV IX. Panormitanis idem studium est, ad morum emẽdationem adducere illos, qui extremo supplicio afficiendi sunt. Nam vt primum cuique dies dicta est, statim in sociorum numerum adsciscitur: inde ab iisdem

dem sociis horarum vicissitudine mutatis operis inuisitur, ad fortiter moriendum animatur, ad culpas eluendas inducitur: vt Nobiles Sodales, quorum curæ vltimo triduo committi solent rei, fateantur iam nihil sibi laboris restare ad reorum cultũ; ita à Partheniis instructos paratosq; in manus suas peruenire.

X. Iam illos quibus proprij lares nulli sunt, beneuolentissime sub tecta sua deducunt, aut in publica Xenodochia deportant. Friburgi Nuithonum Sodalis aduenam egestate morboque confectum prehensa dextera domum abduxit, eumque victu cæterisq; rebus ad curationẽ necessariis liberalissime semper habuit, dum exacto mense è vita domoque abiret, tam bono hospiti *Tabernaculum æternum* paraturus.

Patria aut domo extorres recipiunt.

CIↃ. IↃ LXXXV.

CIↃ. IↃ turus. Aletinus alium vlceribus
XCII. fœdum & ſordibus ſqualētem, è
medio foro humeris ſublatum
in Xenodochium deportauit.
Eodem. Duaci ſcabie luridum è plateis,
cubiculo ſuo lectoque proprio
excepit, humaniſſimeq; fouit.

CIↃ. XI. Neapoli Sodalis Nobi-
IↃCIII. lem iuuenem à parum honeſta
vitæ ducendæ conditione bene-
ficio ſuo abſtraxit. Nam cum
ille aleatores domum recepta-
ret, vt quale quale lucellum in-
de ſibi compararet, & vitam in-
opia afflictam leuius toleraret:
promiſit ei Sodalis, ſe abundè
omnia ſuppeditaturum, ſi ab in-
fami quæſtu diſcederet. impe-
trauit, quod voluit; quòdque
promiſit accuratè præſtitit, &
neceſſaria largiter ſubminiſtra-
uit. Eâ hominis non valdè opu-
lenti liberalitate permotus Iu-

uenis,

uenis, vt eum cura atque onere in posterum leuaret, vtque sibi in futurum prospiceret post aliquot menses in Capucinorum familiam se recepit.

XII. Huc referri possunt Bariēses Sodales, qui viduam parua in re, numerosa cum prole miseram benignè adiuuerunt. Nam & familiæ inopi de facultatibus suis non magnis aliquid opis attulerunt; & cùm vitio parietis domo fatiscente nō exigua muri pars corruisset, illi suismet manibus operam impenderunt, vt paries iuxta atque familia afflicta assurrexerit. Hæc illi vinctis atque tecto carentib⁹ præstiterunt: ad ægros nunc visamus.

CAPVT XV.

AEGROS MORTVOSQVE *curant.*

Ha-

HAbent hucusque recensitæ calamitates humanæ vitæ, vt ferè quorumuis animos ad cōmiserationem inflectant, maximè vero eorum, qui sanguine aut fœdere aliquo iuncti citius sentiūt, quod alios premit. neq; id molestiæ fermè quicquā habet; facultatem tantùm iuuandi necessariam requirit. Vt nemini mirum videri possit, Sodales in leuandis aliorum miseriis alacriores fuisse, cum & homines se meminissent, & præ aliis virtutum exercitationi se dedidissent. Sed morbidorum ægrorumq; tota cura molestiam non mediocrem secum apportat. Tristis decumbentium adspectus, gemitus & querulosi eiulatus animum nostrum contrahunt, & mœrore simul inuoluunt; grauis deinde odor & squa-

Ægrorū difficilis est cura.

ſqualor triſtior ſordeſq;, paulò delicatiorem ſtomachum facilè mouent, nauſeamq; pariunt: vt abſens, quàm præſens, malis auxilium afferre: ac magnæ virtutis eſt, moleſtias morbi negligere & afflicto ſucurrere. Quo in genere, ſi qua alia in re excelluerunt ſemper Parthenij, vt maiorem à parentibus exſpectare nō poſſint, qui Sodalium curam experti ſunt. Exempla quotidie in oculos ſe inferunt; pauca è multis afferam: aliqua ſupra leges. *l. 1. c. 4. & 5.*

I. Palentiæ Sodalitas Miſericordiæ inſtituta eſt, quæ curam ſuſcipit ægrotorum, quos premit egeſtas & ratio dignitatis ab hoſpitali domo deterret. Inuiſunt ægrū duo Nobiles quotidie, victumq; ac medicamenta afferunt. Medicus quoque gratui- CIↃ. IↃXCVI. *Inuiſunt ægros.*

tuitus hominem quam diligentissimè accedit, omnibusque officiis complectitur.

CIↃ.IↃCX. II. Medicum voluntarium è Sodalibus Syracusani quoque habent. Toleti Solenne est, vt Præfectus Sodalitij Pueri IESV cum Medico & Visitatoribus, vt vocant, singulis hebdomadis ægrotos inuisat, atque animis corporibusq; medicinam commodam adhibendam curet. Panormitani & medicum suis expensis, & ministrum ægris conducunt.

CIↃ.IↃCV.

CIↃ.IↃXC. III. Commemorandus hic est Villagarciensis Sodalis tum rebus aliis, tum aduersus infirmos pietate insignis. Hic à puero studiis Mauortiis innutritus, anno demum ætatis tricesimo quarto ad Musicum studium applicauit animum; nomenque

inter

inter pueros Sodalitati dedit, ac paulo poſt præfuit, commodis omnium intentus. Nullus in eo oppido fuit æger (fuerunt autem plurimi) quem non acceſſerit, & allocutione aut re adiuuerit: quare paſſim ab omnibus ad vocabatur. aderat, aduigilabat, medicum adhibebat, medicinam de ſuo curabat: quin & hortum conduxit, vt haberet ad manum ſalubres fructus iucundosque guſtui ægrotantium.

IV. Habuit & Germania Sodalem in talia opera penè effuſum. Fuldæ ad Religionem orthodoxam à primis initiis Collegij Societatis ibidem erecti traductus, integerrimi Chriſtiani officium iam inde vſque præclarè ſuſtinuit, pro religione verberibus malè mulctatus, & CIƆ. IƆCVIII.

tres.

tres liberos libens volensq; Deo in sacra familia consecrauit; pauperum & leprosorum cura infatigabili semper ita vegetus, vt sua necessaria post eorum commoda duceret. Itaque cùm stipem illis magnam haud rarò confecit, tum leprodochij à fũdamentis inchoandi, atque eius quod à S. Catharina nomen habet restaurandi auctor fuit. Vita demum functus honestissimò funere elatus à Sodalitio, & vt Pater pauperum defletus est.

Nosocomiis inseruiunt. V. Hæc illi infirmis officia exhibent eor[um] in ædibus. Sed neque valetudinariis atque Xenodochiis operam suam deesse patiuntur. E Potosina Sodalitate videre est, cuiusque hebdomadis feria secunda virorum atque mulierum agmen scopis instructum per mediam vrbem ac

CIↃ. IↃXCVI.

ad verrendum valetudinarium,
vasa purganda, ægrotisque pia
opera præstanda incedere. Ale-
tini ter singulis hebdomadibus I
ad eundem locum commeant CIↃ IↃ
ægrisque inseruiunt. Catacensi LXXXIII
um bini octauo quoque die No-
socomium adeunt, ægrotosque
curant ac solantur.

VI. Idem fieri solitum fuit à CIↃ.
Sodalibꝰ Neapolitanis, qui quot IↃIXC.
septimanis binos in sex nosoco-
mia ad ægrorum ministerium CIↃ.IↃCI
destinarunt. Quem illi deinde
morem auxere, singulis enim
hebdomadibꝰ in Nosocomium
ducentis ægris cibos afferre,
mensis ministros assistere; à
prandio animos musica & do-
ctrina Christiana recreare insti-
tuerunt. Plura consimilia ho-
rum eo loco posuimus, vbi mo-
res Sodalitatum & generosio-
res

res animi victorias recensui mus. fastidij leuandi gratia cætera hic omitto.

Fun ra efferunt. VII. Funerum quoque efferendorum curam Sodales plerisque in locis in se susceperunt Quod celebri pompa in pauperum iuxta ac diuitum exequiis faciunt. Ac nobilissimi quique certant, vt feretrum egenorum humeris efferre possint. Cuius rei præclarum exemplum retulimus libro superiore. Quæ res magni exempli est, & ad Sodalitatum commendationem multum momenti habet. Ingolstadij certè cum ea Sodalitas, qua inter ciues instituta est, principio difficultatibus quibusdam obsepta non longe processura videretur, vnius Sodalis funus solenniore pompa deductum, reliquos animauit, vt certatim

c.4. §.2.

ec

eo admitti orarent, vbi mortuorum quoque honorem celebrari videbant.

VIII. Fuldæ quidam vita excesserat rerum omnium inops adeo & nudus, vt eius matri, ne ad inuoluendum quidem cadauer linteum suppeteret. Sodales quicquid ad honestatem exequiarum pertinebat, abunde subministrarunt. Inter ducendum funus illud periucundè accidit, quod cum hic perhonorificè efferretur, celebri comitatu facibusque permultis, commodum hæreticus nulla pompa ad sepulcretum portabatur, nulla cruce, nulla cæremonia: credidisses mortuum canem in sterquilinium inferendum esse, non hominem. Id dum Lutherani conspiciunt, repente suo abiecto funere, ad sodalis funus cum CIƆ. IƆ LXXXIII.

reliqua multitudine conuolant, ea res plerisq; risum, nonnullis etiam stomachum mouit.

Defunctis subsidio sunt.

IX. Neque hoc vltimo officio contenti sunt, sed sacris lustricis precibusque piacularibus defunctos adiuuant; suos quæque Sodalitas. Inter nonnullos tamen fœdus arctius est;

Quid peculiari fœdere à Sodalibus præstandum sit.

cum enim alicubi quis è vita abiit, id fœderatis sodalitiis indicant, atq; è pacto preces pro eo recitari postulant. Tum psalmus quinquagesimus, & is qui vita functis proprius est, publicè soluto conuentu pronunciatur, ac postridie à quolibet sodaliũ corona B. Virginis perlegitur. Quem morem idcirco eo diligentius conseruare solent sodales, quod cogitent multum aliquando sibi profuturas easdem preces, si illas pro aliis accurate

çuratè persoluerint: fraudi verò fore, si iam neglexerint.

X. Atque etiam in vita commodo fuit, suppetias mortuis tulisse. Nobilis quidam è Nolano Sodalitio, cum vita defunctos frequentissimis pietatis officiis iuuare consueuisset; nescio quo viso animarum expiantium, monitum se esse dicebat, vt se ad subitam mortem quàm celerrimè compararet. quocirca è vestigio apud patrē Societatis vitæ totius peccata exposuit, & in summa valetudinis firmitate subito occidit: fato forsitan infelici casurus, nisi boni Manes grati fuissent. Atque ab hoc confinio ad ea transeamus opera explicanda, quæ in animis curandis Sodales præstiterunt. CIↃ.IↃC.

CAPVT XVI.

ALIOS A VITIIS REuocant.

I. QVisquis vel Inferorum tor-
II. menta rectè apud animum suum inspexit; vel acerbã Christi plenamq; opprobrij necem expendit; simul quot eo infelices habenis immissis irruant exputauit, non potuit non vehementer animo cõmoueri, tanti sanguinis precium ferè apud innumeros perire; & passim præcipites abripi in æterna mala mortalium plurimos. Vnde non pauci reperti sunt, quorum pectora Christi sanguis tetigit, qui eo omnem vim suam intenderunt, vt infaustissimo cursui hominum sese obiicerent, & à vitiis flagitiisque perpetrandis reuo-

Cur alij à peccando retrahẽdi sint.

reuocarēt. In quibus & Sodales nomen professi sunt suum, vt exemplis nunc planum faciam. Quid ni enim hi facerent Magnæ Matris filij, quod eorum primo genitus frater morte etiam indignissima fecisset? *III.*

I. In illis prouinciis, quas vitiorum omnium scaturigo hæresis infecit, præcipuum est Sodalium studium singulis annis aliquot ab ea peste ad saniorem mentem deducere; vt possim hic exemplis supersedere. Vnum id admiratus sum ab vno Sodale Calissiensi, oppidum integrum cohortando in rectam viam pertractum esse. *Hæreticos conuertunt.* CIϽ. IϽCVI.

II. A turpi libidine aut reuocatos aut ne inferrentur, maturè monitos multos inuenio. Granatæ quidam cum inhonestæ vitæ fœmina pactus est ma- *A libidine reducunt.* CIϽ. IϽCVI.

gnâ pecuniâ, vt nocte saltem vnica à turpi se quæstu faciendo cohiberet. Accepit conditionem mulier: sed vt genus id omne inconstans est, lupanari tum egredi noluit. Nocte illa conceptus à lucerna ignis dormientis manum grauius adussit; quo illa facto fidei admonita è turpi obsequio se expediuit.

CIϽ. IϽ LXXX VIII. III. Panormi Sodalis perductam ad se puellam reiecit, ac cum intelligeret malesuada egestate tam fœdè lenocinium exercitum fuisse, pecuniam ipse obtulit, vt à flagitio desisterent. Ne aliæ tale quid meditarentur, vna nuptui, duę in claustra sacra datæ sunt cum dote liberali. CIϽ. IϽ IXC. Senem quendam egenũ stipe larga obiecta, quidam Bariensis Sodalis à filiæ lenocinio auertit.

CIϽ. IϽCVII. IV. Supra memoraui, qua Gra-

Granatenses industria paupe-rum inopiam subleuent: subte-xam hic qua arte à fœdo libidi-nis cæno multos extrahant. Die-bus festis ad lupanar se confe-runt, vbi ad multam noctem piis inter se colloquiis, sanctorum librorum lectioni & precatio-nibus vacant, magna hominum vtilitate. Nam præterquā quod multis impedimento sunt, quo minus prauas libidines exple-ant, ex ipsis etiam mulierculis decem è cœno illo extraxerunt siue maritis redditas, siue tutos in locos receptas. Atque vt me-lius & commodius pias exerci-tationes obirent, ad prostibuli ianuam sanctissimum Crucis si-gnum solenni dedicatione, sua-ui symphoniæ ac vocum har-monia, funalibus quam pluri-mis accensis, in decente loco defi-

defixerunt: & quo meliore auspicio res gereretur, totam dedicationis vesperam, noctémq; consequentem precatione traduxerunt. Spectaculum bonis quidem certè iucundissimum fuit, qui impurissimam haram in aram, execrationem in sacrarium conuersam oculis vsurpabant; contrà impuris plusquã lupatum frænum, quo à fœdis conatibus retracti non pauci fuere. Festinabat inter alios ad sacra Veneris libidine furens, animique impotens miles: hic cum à Sodalibus iterum iterumque ab incępto verbis remoueretur, iracundia percitus tumultuari ac clamare cæpit; accurrit illico simili œstro correpta militum turma: tum vnus præ reliquis ferocior diris se deuouit, ni morte illum multaret, qui sibi ac so-

ciis

ciis ad impura vota properantibus obsistere auderet. Terreri minis primùm Sodales; sed mox animo resumpto ante Crucem ingenua procumbunt, Deumque ad causam suam agendam tuendamq; aduocant. Nec irritæ fuere preces. Nam is ipse qui tumultui primus occasionem dederat, mutatus repente illo Sodalium spectaculo ad eos transfugit, gladioque exerto & pallio clypei in modum sinistræ aptato, viam reliquis ad facinus interclusit, diuinæ offensæ vltor factus, qui hostis aduenerat. Verum neque his contenti Sodales, precio etiam iniurias in Deum redimere tentarunt. Die nãque qui Diuæ Magdalenæ sacer est, eam pecuniæ vim eiusmodi mulierculis contulerunt, quam ipsæ turpi quæstu lucrari potu-

iſſent, vt illô die à peccando abſtinerent. Nempe etiam hi viderunt, quod B. olim Ignatius dictitabat, rectè operam locatam laboremque minimè fuiſſe irritum videri debere, qui in huiuſmodi mulierculis reducēdis inſumeretur, ſi modo noctis vnius aut diei iniurias Deo irrogandas ea ratione auertere liceret. Nam vel vna Dei offenſa nimis magnum malum eſt.

CIↃ. V. Hiſpali è Clericorum Sodalitio quidam diem obiit; qui
IↃCIV. inter præclariſſima ſanctè tranſactæ vitæ opera, illud quoque effecit, vt Regio edicto prohiberetur, ne feſtis diebus vnquā lupanaris fores paterent, aut ne meretriculæ in publicum ad illiciēdos amatores prodire poſſent.

VI. Neapolitani vectigal an-

nu-

nuum collocandis honestè ijs, quarum pudicitia in periculo esset, constituerunt. Messanenses ære collecto vagas muliercu- las non paucas intra cænobij claustra, aut connubij limites conclusere. CIↃ. IↃ XCV. *Eodem*

VI. Quod hi pecuniis impetrarunt, id apud Sodalem quẽdam suum, B. Virginis suiq; immemorem, efficere Sodalitatis Præfectus sanguine suo laborauit. Nam cum eundem vidisset domum ingredientem, vt cum Virgine colloqueretur, veritus ne ea consuetudo longius procederet, quam honestis satis foret, cum iam antea in ea disturbanda frustra obnixus fuisset, ad preces confugit, thoraceq; deposito in seipsum sæuiens benè largum sanguinis imbrem è tergo elicuit, vt impurum alterius CIↃ. IↃC XI.

ardo-

ardorem extingueret. Nec factum clam habet, sed funiculos, vt erant, sanguine rorantes alteri, cui⁹ res agebatur, obtrudit & : *Disce*, inquit, *miser, vel fuso sanguine seruandam, quam Christus redemit animam.* His *egomet male me accepi modis, vt imminentẽ capiti tuo ruinam repellerem.*

CIↃ.IↃC XIII. VII. Memoria quoq; dignũ est facinus Ingolstadiensis Sodalis. Propola quidã nefario pręconio merces distrahebat, varias: in iis clã turpissimas tabellas venũ proponebat, quibus multorum innocentia appulsa naufragium factura videbatur. Noster igitur, quasi ambitiosè merces illiusmodi quæritaret, frequenter adire mercatorem, iam hanc iam illam poscere; pecuniam p̃sentem numerare. paucis horis totam veneream mer-

cem vnus coëmit, & vulcano exurendam tradidit. Maluit pecunias sibi interire, quam Christo animas: & pœnam, quam pictor atq; institor meritus fuerat, tabellis inflixit. Quamuis neque pecunia perierit, quæ sic expensa est; neque scelus pictoris impune fuerit. Illa cœlo reposita è fœdissima merce lucrũ maximum fecit: pictoris nomen quod à Venere sperauerat, eodem incendio, quo tabulæ, absumptum est.

VIII. Neque operæ neque expẽsarum pœnitet Sodales, sicubi animarum lucrum appareat. Imo ne verberum aut grauioris mali metu absterreri se passi sunt, quin in id studium incumberent. Neapolitanus Sodalis certis vestigiis alterius cuiusdam

Mala tolerant, vt benè faciant.

CIC. IƆ IXC.

uſdam flagitium indagauerat: ei vt obſtaculum opponeret, errantémq; in viã reduceret nullũ non lapidem mouit. Id cum alter aduerteret, vt flagitioſi ferme etiam amentes ſunt, peſſimè beneficium rependit. perditos enim homines precio impulit, qui inſontem verberibus vſque opplerent, & ab aliena ad ſui curam reuocarent. Noſter patientiſſimè ictus tulit, & cum poſ-
CIƆ. IƆ ſet, apud Magiſtratum accuſare
XCVIII. neminem voluit. In Balearibus fæminam ab inhoneſta cuiuſdã conſuetudine abduxerat Sodalis; non impune. nam amaſius hominem in templi ſecretiorem partem ſeuocatum quaſi colloqui vellet, verbis verberibuſque peſſimè accepit. Quam iniuriam animo ille forti conſtantiq; tulit, paratus ſimilia frequenter
pati,

pati, si causa patiendi sæpius sub manum succederet.

IX. Qui heris consilium dedit, quo fugitiuos retinere seruos sine vinculis facile possent, si eorum ora mensæ plenæ alligarent, non imprudenter idem suasisset, valiturum ad miseros in bonam frugem corrigendos. Sæpè enim paupertas vt est onus graue & miserum, grauium criminum auctor fautrixq́, fuit, cum inuitos nacta est hospites. Id adeo Sodalibus probè perspectum fuit. Vnde inopum miseriæ ea de re quoque succurrerunt, vt ad peccata reiicienda inducerent. Moguntinus rusticanum hominem nactus, iam diu in peccatorum sordibus iacentem, domum suam deduxit, eiq́ue & lectum suum concessit humi interim cubitans, & res omnes

Miseros pascunt, vt animis eorum prosint.

CIↃ. IↃ XCII. I

omnes necessarias subministrauit, dum ad totam vitam confessione expurgandam miserum disponeret.

CIC. X. Sodales Vallisoletani sancta hebdomada vniuersam va-
IↃXCVI. gorum mendicorumque multitudinem vnū in templum coëgerunt, aduocatoque magno numero Sacerdotum, inconditam illam vilemque turbam di-
CIↃ. stributa singulis pecuniola ad
IↃCIV. confessionem inuitarunt. Ad idem præstandum Hispalensis quędam in Nosocomio sua humanitate pellexit.

CIↃ.IↃCI XI. E Neapolitano Sodalitio quidam norat hominem nefariis implicitum sceleribus, eiusque conditionis esse, vt in grauiora quotidie facinora erupturus videretur. Eius igitur salutis auidissimus omnes versabat ar-

tes,

tes, quò infelix ille ex infami vitiorum cæno emergeret. Fit ei aliquando per vrbem ambulanti ille obuius: tam opportuna occaſione oblata lætus noſter, blandè hominem appellat, *Magna*, inquit, *res eſt tuaq́; plurimum refert, quam, ſi vis, in proximo templo tibi aperiam. Adſum*, inquit alter, *dic quæ vis.* Eunt in templũ: Sodalis B. Virginis opem implorat ad ſecundum negotij curſum promouendum. Tum efficaci oratione tantum potuit apud auditorem attonitum, vt primo congreſſu manus ſe victum dare, & ad meliorem frugem recipere velle fateretur. *Verùm*, inquit, *cum è lucro, quod ex hac vitæ ratione mihi prouenit, domus anguſtias vtcunque tolerem, quodnam honeſtum vitæ genus inibo, in quo fame mihi pereundum non ſit?* Tunc victo-

ctoriæ lætitia exultans Sodali
Pone, inquit, *metum : quinque i*
dies denarios parare meo mihi labor
possum : horum tu duos accipe, teq; vi-
tamque tuam tuere. Mouit virum
non magis oblata lucri vtilitas,
quam flagrãtissima Sodalis cha-
ritas; manantibus itaque lacry-
mis oblatam conditionem am-
plexus, institutam vitæ ratio-
nem omisit.

Dissidentes conciliant.

XII. Ad hoc caput non im-
portunè referri arbitror studi-
um Sodalium, quo discordes a-
nimos atque in necem aliorum
iam efferatos componere nis
sunt. Quod in agro Beneuenta-
no insigniter aliquando præsti-
terunt. Cum enim de finibu
oborta fuisset contentio, iamq;
ad arma & cædes res vtrinqu
telis expeditis spectaret, Sodale
inter vtranq; aciem Cruce pr
se-

se quisque armatus discurrere, & quà pacis commoda differendo, quà concertationum mala commemorando peruicere, vt positis odiis vulnera & necem in mutuos amplexus mutarint.

XIII. In Guamaguensi oppido erecta est Sodalitas, in qua duo Pacis custodes constituuntur, quorum id est officium, vt rixâ aliqua exorta inter ciues, illi Sodalitatis patrem admoneant, vt tempestiuè malo occurri possit. De Romano Assumptæ Virginis Sodalitio, ad dissidentes animos reconciliandos potissimum instituto, libro superiore perscripsi. Alia quotidiana prætereo.

CIↃ. IↃCV.

c. 4. § 7.

Eodem §.

XIV. Hæc itaque Sodalium peculiaris diligentia est, vt in rectam viam melioremque vitam aberrantes reducant. Qua in re imi-

Alia causa, cur in malis

corrigendis laborandum sit. imitantur illi Angelos, quorum præcipuus labor est, à peccato clientes suos auertere. Et pro certo habeo dicere bonam gra-
I. tiam apud beatos illos spiritus initurum eum Sodalem, qui ipsorum clientem à prauitate re-
II. uocat. Si enim *gaudium est in cælo*
Luc. 15. *super vno peccatore pœnitentiam agente*, qua lætitiæ tantæ auctorem mente complectentur? De-
III. niq; optima expiandarum culparum nostrarum ratio est, ali-
Iacob. 5. os à noxis auertere. *Quoniam qui conuerti fecerit peccatorem ab errore via suæ, saluabit animam eius à morte, & operiet multitudinem peccatorum.* Multa debes? expedita est ratio: lucrare alios, & nomina tua dissoluisti.

CA-

CAPVT. XVII.

COLLOQVENDO HORtandoque multis prosunt Sodales.

Vanta vis humanæ orationi insit, perspectum è Rhetorum libris est. In vtranque partem valet eloquentia, seu ad malum incitare, seu ad virtutem velit impellere. Imo verbo sæpe vno acriter prolato, magna animorum inclinatio consecuta est. Sed in familiaribus colloquiis non minor virtus est, ipsa sua simplicitate sese in pectora insinuante sermone. Quare vt hac quoque ratione auxilio compluribus hominibus essent Sodales laborarunt; rudium præcipuè institutione atque omnium

Vis bonorum colloquiorũ.

um

um ad vitæ integritatem adhortatione. Exempla pauca verum nos dicere probabunt.

Rudes instruũt. CIↃ. IↃ XCVII. I. Bilbili tanta ingenij quidam hebetudine fuit, vt multis annis præcipua Religionis nostræ capita nunquam comprehẽdere memoriâ potuerit. Tandem Sodali erudiendus traditur: ad cuius vocem diuina protinus lux hebeti menti affulsit, vt quæ longissimo tempore ab aliis discere nequiuerat, horæ quadrante perceperit.

CIↃ. IↃXC. II. Coloniæ vir magnæ auctoritatis aliquot annis certis locis ac diebus magnam egenorum turbam stipe refectam doctrinæ Christianę disciplinis imbuit. Ex eodem Sodalitio alius cum socio ad Batauos profectus, eis, qui inter illos rectæ Religioni adhærebant, robur animi ad-

di-

didit, alios in viã reduxit, cœnobitas ad veteres leges reuocauit: in vna Vltraiectina vrbe familias viginti Ecclesiæ restituit.

III. Puerorum quoque in erudiẽdis simplicibus ardor multis in locis se prodidit. Duaci vnus quicquid a rebus scholasticis vacui temporis nancisci potuit, id in remotioribus vicis inuisendis, & in rudi pueritia instituenda posuit: de suo munuscula illis attulit, vt ad discendum alliceret. Socios quoque pij operis aliquos ætate atque studiis pares adlegit, vt fructus latius pateret. Idem à Turnonensibus Sodalibus inuenio factitatum. CIↃ. IↃ LXXXVI. CIↃ. IↃ XCIII.

IV. Astigitani Clerici Scholasticis puerisque per compita vrbis capita doctrinæ sacræ decantantibus sese admiscent, simul-

mulque magna vocum contentione & populi totius admiratione consonant. Eandem tradendæ sacræ disciplinæ curam gessere Mediolanenses.

CIƆ. IƆC. V. Traiecti Sodalitas coacta
CIƆ. est doctrinæ Christianæ promouendæ. Cuius Protector declaratus
CIƆIII. est, vrbis Gubernator; Directores, duo Decani; Prouisores vterque vrbis Consul; Assessores, quatuor ciuitatis Parochi. Quorum nomina palam enunciata sunt, vt ciuitas intelligeret, quibusnam res catechistica maxime cordi esset, magnũque ea res momentum ad pietatem attulit.

CIƆ. VI. Ad quod studium seriò
IƆCVI. vrgendum Christus ipse forma speciosi pueruli Præfectum Bononiensis Sodalitij hortatus esse scribitur. Cui viso libentius fidem

dem habeo, quod ſciam illam teneræ ætatis inſtitutionē Deo inprimis gratam atq; iucūndam eſſe, ex qua ætatis totius ſeges ac fructus adoleſcat.

VII. Enituit Monaſterij è Sodalitio penè puerulus, qui pa- CIↃC.
rentem hæreticum, tamdiu pre- IX.
cibus, hiſtoriis exemplisque de B. Virgine narrandis fatigauit, donec perfidia poſita rectè ſapere didicerit. Alterius Iprenſis *Eodem*
induſtria merito poſteritati cōmendatur. Namque cum eius condiſcipuli ad ſacram ſeſe ædem conferrent, eodem complures ipſe libros attulit, vt haberent alij, quo vtiliter ſe occuparent.

VIII. Sed meſſem vberrimā & retulerunt & etiamnum inferunt Sodales, ſi quando colloquijs pijs ſemet aliosque ad

pietatis augmentum incitarunt. Vnde colloquia eiusmodi interturbare Dæmon sæpe vehementer nisus est. exemplum vnum afferam. Valentiæ Sodales piscatione seu tempus fallebāt, seu rem facere volebant. Cum igitur laxatis iam retibus sudibúsque præfixis, in tuguriolum ad paludis oram cōuenissent, vt interim diuinos miscerent sermones, dum sperati in retia pisces se induerent: vnus, qui ad retia seruanda relictus fuerat, videt Scapham aduentantium hominum plenam, qui retia soluere, aut prædam præcipere velle videbantur: conclamat: ad arma concurritur; sed cymbam ingressi, vt hostem propulsarēt, subito neminem conspicantur. dum ad litus redeunt, è latibulis denuo fures se proripere visi ab

Dæmon colloquia pia interrumpit.

CIƆ.IƆCI

ab

ab omnibus; retorquent nauiculam, inq; hostem impellunt, sed ex oculis præstigiæ illico euanuerunt. illi ad cæptum colloquium non sine rubore redeunt, quod tam facile turbari dæmonis fraude se passi sint. Ludibria aliorum sæpe dæmonis vice funguntur. sed aude contemnere, & hæc in ventos abibunt.

IX. Neapoli tam multi ad exoluenda peccatorum vincula piis Sodalium collocutionibus excitati sunt, vt cum per Sacerdotum penuriam tot audiri non possent, Archiepiscopi iussu singulæ Religiosorum familiæ Sacerdotum auxilia supplerint. CIↃ. IↃ LXXX.

X. Infinita alia sunt, quibus ostendi posset cohortationibus Sodalium præclarè multa instituta, à vitiis abstractos, ad virtutem perductos, Congregationi *Vnius Sodalis studio noua Sodalitas instituta.*

adſcriptos fuiſſe quampluri-
mos; ſed quia piſcatus hic adeo
paſſim increbuit, vt noui nihil
dici queat, ſuperſedero pluri-
bus. vnius tamen ex Annuncia-
tæ Virginis Sodalitio dicendi a-
gendique vis ſine flagitio omit-
CIↃ. ti non poteſt, cuius ſtudio con-
IↃCIV. gregatio integra coaluit. Cæpe-
rat is Parmæ primo ſolus fre-
quentare Noſocomium, dein-
de alios cœpit inuitare, & com-
mouere cohortationibus. Diu
ſed cum paucis eo itum eſt,
priuato potius cuiuſque conſi-
lio, quàm vt aliquibus legibus
vterentur. Aduenere ſacri dies,
quibus patienti Chriſto paren-
tamus; cumque in templo So-
cietatis primus ille & alius qui-
dam in ea pietate ſocius collo-
querentur, eo tandem venere
& ad diuinam gloriam amplifi-
can-

candam, & ad pietatem exercendam, atque ad insignem ægrorum vtilitatem, ad vrbis deniq; præclarum exemplum rem cessuram si mos ille frequentandi nosocomium, non paucis solum esset pro libito, vt antea, sed multis esset communis, qui certis Sodalitatis legibus adstringerentur. placuit consilium; tunc initus aliquorum numerus, qui primi possent aggregari. Mirum dictu; abeuntibus è templo obuiam venerunt omnes illi, quos animo sibi socios destinarant. quare redeunt ad collegium, itur in congregationem, proponitur res; indicitur status dies ad deliberandum. Vbi conuenerunt, licet aliqui venissent parati ad proponendas difficultates, breui tamen omnes præmissa vnius cohorta-

tione consenserunt, adeo vt cum ad suffragia ventum est, nemo fuerit, qui contradiceret. Leges sancitæ Sodalibus hæ: vt conueniant singulis mensibus omnes certum in locum, vbi agatur de ratione ministrãdi infirmis, errata cuiusq; publicè aperiantur, pœnæ proponantur: quibus iniunguntur ea promptitudine exequuntur, vt planè virtutis studio incensos agnoscas. Tirones non nisi sex mensibus probatos admittunt. Diebus certis ad Nosocomium conueniunt: eorum vni ceteri ad nutum omnes obediunt: is cuiq; sua munia distribuit; nullus sine eius facultate discedit. Aliqui quotidie eo accedunt; aliqui sæpius, quàm Sodalitij legibus teneantur. Adeo exactè res seruatur, vt cum ex cætu eiician-

Hæc vnica ratio est Sodalitates in vigore conseruandi.

ciantur, si qui segniores fuerint deprehensi: lacrymantur præ gaudio ægroti, qui tot ingenuorum adolescentum studio, magnam partem sentiunt leuari sibi ærumnarum, quas morbus secum afferre solet. Et sanè illi magna præbent exempla virtutum, præsertim in tolerando aspectu vulnerum & fœtore; nec defuit, qui scaturientem saniem ore exceperit, vt naturæ subterfugiētis horrorem superaret, & in posterum ad ea munia redderetur alacrior.

XI. Quo vno exemplo satis declaratur præter eam Sodalitatem, in quam adscripti sunt, Sodales nonnullos inter se cœtum aliquem inire posse, vbi certis legibus certóque ductore ad rem quampiā præter ceteros singulariter ipsi incumbant. *DE specialibus Sodalium cætibus.*

Talis cœtus eſt illud Ingolſtadi-
l.1.c.2.§. enſe Colloquium, de quo ſupra
6. dictum eſt. Atque eiuſcemodi
cætus ad integrorum Sodali-
tiorum reſtaurationem valere
plurimum, nemini dubium eſſe
debet. Nam cum tota aliqua
Congregatio euaneſcente ſen-
ſim initiorum feruore, ſua qua-
l.1.c.6.§. dam iniuria defloruit, vt ſubin-
2.&5. de fieri monuimus alibi: difficile
eſt veterem nitorem atque or-
dinem ſimul reducere, niſi ple-
rique velint. Exſpectare autem
aut conari, vt plerique velint;
cogitanti forſitan non perinde
longum arduumque videbitur,
atque infinitum fermè experi-
enti & tentanti laborem accer-
ſit. Multitudo enim quando à
legibus ſe ſemel exoluit, diffi-
culter ſe iterum illigari ſinit. Sed
pauci primum inter ſe fœderati,
ſi ex

si ex priuato pacto legibus Sodalitatum seruandis incumbāt, sensim ad se plures inuitant, atque iterum alios atq; alios: tum numero aucti iam ex officio faciunt, quod principio priuata religione facere prætenderunt. Quo fit vt reliqui vel consequātur, vel si nolint, ab omnibus auulsi fæce Sodalitium liberent. Quod si id studium ab initio præ se tulissēt, odio frustraque fuissent. Sed de hoc genere alius erit agendi locus.

XII. Denique ad colloquia pertinent illæ Sodalium inter se in conuentibus suis, de piis rebus, familiares dissertationes, dum re vna ad mores spectante in medium allata plurium sententia exigitur: aut potestas fit, de qua velint, re, quęrendi. Quæ consuetudo à veteribus Ascetis, *De conferentiis Sodalium*

imò à Socraticis vſque temporibus deducta, in multis Sodalitatibus etiamnum viget, eſtque ſuum operæ precium. Nam oratorium illud genus dicendi, vim quidem ſuam habet; hoc tamen familiare & liberum dubitationes melius exponit, facilius expedit, animos aperta illa agendi ratione occupatos fortius deuincit atque in bonum inflectit. Illum ſic colloquendi morem noſtra quoque ab ipſo exordio complexa Congregatio per multos annos maximo bono cõſeruauit, vt in commentariis perſcriptum eſt.

XIII. Hæc habui, quæ de Sodalium communibus ſingularibusque virtutum exercitationibus ſcriberem, pauca è plurimis, rudiori Minerua, quàm virtus eorum merebatur. Dabi-

tur

tur bono Deo fauente, vt vel alii feliciore calamo, vel nos laboriosiore plura in lucem aliquando proferamus. Nunc quæ in Sodales beneficia, aut per eos in alios à Deipara profecta sint, videamus.

SO-

SODALIS PARTHENIVS.

LIBER III.

BONVS BENEFICIIS, Desertor Aut Negligens Pœnis afficitur.

IN omni Rep. præmia pœnæque iuxta constituta sunt: cum in magna multitudine mali deesse non possint, qui coërcendi sint; & bonis animus augescat, si virtutem suam æstimari videant. Neque illa Reip. Marianæ desunt, vti vberius hoc libro docebimus.

CAPVT. I.

IN SODALITATEM IMPII puniuntur.

A pœnis initium capio, vt piacula ex oculis cito remo-

mota lætioribus spectaculis locum cedant.

I. Limæ nobilis adolescens Hispanus iterum iterumque ab æqualibus rogatus, vt Sodalibus adscribi vellet; Dominica quadam die concionem auditurus ædes Societatis adiuit, quo tempore Sodales sacellum ingredientes nomina sua notabant in tabella. Quod ille eorum studium irridere, vt superuacaneum, cæpit, & ineptissimum Theatinorum inuentum appellare, cum petulanti oris sono motuq; corporis inurbano; ac deinde quasi merito offensus pedem referre, ac discedere. Sed non abijt impunè hominis intempestiua procacitas. Nam insequenti nocte in manifesto adulterio deprehensus, traiectus ense, nullis sacris procura-

Confessus subitò moritur.

curatus infelicem animam cum sanguine eiecit. Miramur subitos casus, causamq; requirimus: in promptu esset, si aduertere vellemus, in sacris contemni nihil debere.

Calamo B. Virgini sacro abutens colapho caditur.

l. 5. Virg. hist. c. 1.

II. Quis enim animaduersione dignum credidisset, calamo Mariano abuti? vindicta tamen consecuta docuit leuiculas culpas, vt nobis cæcutientibus videntur, Diuino oculo magnas videri. Rem è Franc. Bencio narrat P. Bonifacius. In Sodalitiis deligitur vnus, qui Senatui Parthenio ab arcanis sit. Id munus cum Hispali suscepisset adolescens in B. Virginem pietate insignis, duos calamos scriptorios insigni ornatu destinauit: detractis enim plumulis aureo sericoq; filo inter se permixtis vtrumque vestiit. Horum alterum

rum iuuenili furto coæqualium aliquis ſubduxit: Atque vt crimen augeret, neſcio quas amatorias eo tabellas ad amicam exarare inſtituit. Iam manu furtiuam pennam prenderat, cùm palma os ſibi verberari ſentit, ſimulque vox ad aures: *Etiamne, ſceleſte, rem mihi dicatam temerare audes impuro auſu?* Attonitus verbere dictiſq; iuuenis improbatã velificationem mutauit, & ad Franciſcanæ familię portum, quo dudum, ſi audire voluiſſet, ſecundi illum venti ferebant, appulſus eſt.

III. In Peruana Prouincia nõ procul Guamanga præturæ cuiuſdam Præfectus, Indos Sodales Pueri IESV à Chriſti circumciſi cultu quondã tentarat prohibere: eius domus poſtea pridie eiuſdem Feſti ignem concepit,

CIↃ. IↃCIX.

Sodales à cultu ſui feſti impediens eodẽ punitur.

pit, quem cum extinguere manibus pèdibusq; laboraret, manus pedesque combussit.

Eodem. IV. Treueris grauia in Sodalitium odia quorundam exarserunt, quę Magistratuum beneficio extincta sunt. Dolebant quidam Congregationis instituto Sodales comessationibus, blasphemiis, ingurgitationibus abstinere, tribunitias conuiuiorum leges, & veteres pergræcãdi consuetudines negligere. Alij periculosius prætextu curandæ Reip. pietatem oppugnabant, coitiones eorum seditionibus excitandis opportunas videri; proin tempori, malo occurrendum. Verûm contumeliis his cuiusdam è primoribus proteruia finem attulit. dum enim in publico hospitio multi in Sodalem quendam totamque adeo

Soda-

Sodalitatem probra congerit, in ius vocatur, calumniæque damnatus post turpem mendaciorum reuocationẽ grandem mulctam, Sodalitatiq; trium librarum cereum pendere cogitur.

V. Sortiebantur de More Sodales Fregenalenses in templo Societatis mensis initio Tutelares Diuos. Aderat adolescens vnus spectator, quem vt profanum arcere procul debuerant; is non piè satis de tam pio opere sentiens: Patres hi, inquit, istis schedulis ludos homines faciunt. Non tulit impunè dictum; paulo post vulneribus confossus est; Fortunæ ludibrium, qui piam sortem riserat.

Ridens morem sanctos sortiendi. CIↃ. IↃCXI. *Confoditur.*

VI. Nicææ adolescens quidam annos septem & decem natus, ad B. Virginis cætum inuita-

uitatus à sociis, ægrè primum id sibi persuaderi passus est; mox simul ac in æde vestigium posuit, illico iterum mutatâ voluntate, nullis Sodalium summis vel infimis precibus retineri potuit. Recedit solus, rectà natatum proficiscitur, statimque ingressus hauritur aquis, nec nisi efflata anima apparet. Atq; hæc pauca illorum exempla, qui Sodales non fuerunt, monere quēuis debent rideri ac contemni multa posse; sed eas sannas plerumq; post se lamenta, vtinam nunquam sera, trahere. Nunc ad Sodalium negligentium pœnas spectandas eamus.

In aquis perit qui Parthenia stationem fugerat.

CAPVT II.

SODALES OFFICII NEgligentes castigantur.

Scio

SCio compluribus dubitationem iniectam fuisse piaculũne sit Sodalitatis leges violare. Eam ego in præsenti non discutio. Aliquid tamen causæ esse, credere debemus, cur pœnis ob legum perruptionem mulctentur Sodales desides. Illud certè incommodi affert legum siue contemptus, siue, vt leuissimè dicam, neglectus, quod peculiaria Dei auxilia, curamque singularem, quibus pericula impendentia remota fuissent, Sodales non impetrent. Quo fit, vt variis fortunę casibus, quibus mortales obnoxij sunt, inuoluantur, quos Dei numine, si legibus paruissent, euadere potuissent.

Vide Nauar. de psalt. miscell. 8.

Cur Sodales desides pœnas dent.

I. Atque vt ab eo ordiar, in quo desij. Romæ quidam dum tertiùm iam aut quartùm conuentu

Conuentus negligens submergitur uētu neglecto, die quodam Dominico circa horam piarum exercitationum se Tiberis aquis abluit, peritissimus natator gurgitibus absorptus suffocatur.

CIƆ. IƆCIV. II. Subiungam aliorum repentinos è vita discessus, ob officia Sodalitatis neglecta. In Sodalitate Turiasonensi Parochus quidam vixerat. hic conuentuum frequentandorum oblitus, cùm Mariani officij admoneretur, instar mortis sibi esse dicebat huiusmodi cœtibus interesse. Infelix! maluit videlicet Aphrodisia agitare, quam Parthenia. Nam turpi mulierculæ cuiusdam amore correptus in extremum ruit exitiũ. Cùm enim eius fœminæ maritus coniugem domi suæ non inuenisset, ratus id quod erat, in hortum non longè ab vrbe dissitum festinus con-

contendit: ambos deprehendit: illum pugione statim confodit; hanc eodem traiicere parabat, ni vicini clamoribus exciti periculum auertissent. Quàm miseri rectum non vident! Adesse Sodalium conuentui mortem putabat: abesse mors fuit. *Pugione traiicitur*

III. In Sodalitio Consentino quidam minus probatis moribus degebat, & in adeundo cœtu negligens, & grauibus inimicitiis implicitus. Cùm igitur sæpius moneretur, vt resipisceret, pertinacésq; iras remitteret; tandemq; verbis claris homini denunciaretur futurum, vt ni Sodalitium frequentaret, nomen illius ex albo expungeretur: indignabundus respondit, *Ego verò*, inquit, *ad Sodalitium tunc scilicet veniam, cum hoc mihi caput abscissum, & hac crura membraq;* CIↃ.IↃC.

abre-

abrepta à corpore fuerint. designa-bat inter dicendum partes corporis, infelix augur sui interitus: paulò enim post cum in manus inimicorum incidisset, miserabiliter interfectus est; dissectusque ea prorsus concisione mẽbrorum, quam sibi ipsi ominatus antea fuerat.

Miserè dilaniatur.

CIↃ. IↃCVIII. IV. Cameriensis Aduocatus liberioris vitæ amans in postremis curis congregationem habere cæpit. Appellatus eadẽ re ab æqualibus, se nolle tot oculis obseruari, respondet, ac vereri reprehensiones, sicubi ab officio deflecteret. Vindice videlicet oculo obseruari miser debuit. Nam cum cognouisset, riualem suum sub primam noctis horam inde se recipere, quo sibi soli volebat aditum patere, seque à muliere præ illo despici. rede-

Suo ferro cadit.

redeunti sine socio parat insidias; ac vix inita rixa cum ipse ac socij fugantur, exterriti, tanquã à plurimis premerentur. denique cum fugeret exertum atque in se obuersum quatiens pugionem, in ipsummet corruit, sibique in pectus infixit quo facto tandem reflexit oculos ad Sodalitatem, veniam petiit, preces poposcit, optima quæque pollicens, si vita suppeteret. An ex vulnere superuixerit, mihi incognitum est.

Sodales in conuentibus frequenter fouentur à B. Virgine.

V. Addam de neglectu conuentuum vnum adhuc, vt eó certius innotescat omnibus, absentiam illam B. Virgini plus displicere, quam multi passim æstiment. Eadem in vrbe alius Aduocatus annum penè totum statos cœtus abire prætermiserat, satis à se officij præstitum ratus,

Eodem anno.

ratus, si quotidie B. Virginem certa prece salutaret. Nocte quiescenti repente species est obiecta Deiparæ multo lumine circumfusæ, quæ fouere blanditijs cæteram Sodalium multitudinem videretur, seipsum autē præ pudore cunctantem auersaretur; vicit tandem studium adeundę virginis, à qua benignè in spem futuræ probitatis acceptus, non diu distulit, quin ad Sodalitatem frequenter se referret. *Vbi duo trèsue in Christi nomine congregati forent, ille se medium fore pollicitus est*, & in tanto consessu abesse quisquam credat? enimuerò adest, magno pręsentium bono, quo absentes priuantur. Notum est quantum obfuerit Thomæ *cum cæteris non fuisse*. Ita omnino Sodalis maius detrimētum absentiâ suâ facit, quam æstimare possit.

Matt. 18.

Ioann. 20.

VI. Om-

VI. Omnino à Sodalitate se auellere ob pœnitentiam iniunctam Sassaritanus in Sardinia Sodalis volebat. Gerebat tum forte inimicitias cum alijs; qui cùm viginti ipsos dies eum quæsiuissent ad cædem, tandem eo ipso die, quo animum non redeundi ad Congregationem ceperat, in eorum manus incidit, graueq; in facie vulnus accepit: resipuit eo malo, vindictamque mali animi agnouit. CIↃ.IↃC.

CIↃ.

VII. Vt hi resipuerunt icti; ita alius melius vitam finit, quàm forsitan egerit. Auenione quidam inter iocandum, vt ferè fit, leuissima offensione inimicitias cum altero tam graues suscepit, vt illum nefariorum quorundã commissione & hortatibus ad pugnam singularem prouoca- IↃCI X.

 rét.

ret. A quo incepto nec Sacerdotis nec vrbani Prætoris auctoritate absterreri potuit, fato suo ad necem raptus. Erumpit itaq; ex vrbe, seseq; duello sistit. Inter petitiones misero præcordia ferro traiiciuntur, vt ne momẽto quidẽ superstes futurus crederetur etiam Medicorum opinione. Redit tamẽ ad se iterum, oculos extrema in morte attollit, præsentemq; Patronæ opem sentit inducijs septem dierum impetratis, quas dolori ac pœnitentiæ sedulo consecrauit. Et quod cincinnatos iuuabit, crispabat hic crines cirrosq́, ex arte turbinatos surrigebat, quos nec deponere, nec verò imminuere vnquam volebat: euictus tandem præsenti casu, cæsariem resectam vltro non absque suspirijs Sacerdoti in manus tradidit;

Duellatori cæso pænitenti vita propagatur.

didit; adeoq; vitam ipſam magno ſenſu pietatis religioſiſſimè clauſit. poterat hoc inter beneficia numerari, ſi melius principium habuiſſet.

VIII. Conſuetas preces quidam Iaroſlauiæ dicere die vno omiſerat minoribus ſtudiis occupatus. Ipſo illo die glande plumbea traiectus eſt: quod ei cruciatus peracres præſertim in oſſium exêptione peperit. Quorum tamen primò lenimen; mox leuationem integram ſenſit; cum B. Staniſlaum in vota aduocauit.

Preces omittens globo traiicitur

CIↃ. IↃC VI.

IX. Pultouienſis Sodalis die Aſſumptæ Virginis negotiorum quorundam expediendorũ cauſa equo profectus rem diuinam audire ſacroque epulo accumbere neglexerat Paullulum progreſſus quaſi quodam fulmine

Communionem & ſacrũ negligẽs.

CIↃ. IↃCX.

ictus repente prosternitur, grauique adeò casu affligitur, vt mortuo similis & à mente non minus, quam equo deiectus, sex integris horis humi aquis pluuiis propè obrutus iacuerit, equo cum sarcinis fugâ dilapso. Longo post interuallo ad se rediens, de rerum suarum iactura equiq; fuga vehementer angi cæpit. Subijt interea mentem damni causa, geminæ legis violatio. veniam itaque clementem Patronam orat, & præproperam festinationem seriò damnat. Quod dum facit, curriculo ad hospitium, quo se ille contulerat, redit equ⁹ sarcinis & ephippio leuatus: *quasi diceret*, inquit Auctor, *se fugisse, vt equitem suum omissi officij commonefaceret, rediisse, vt exoratæ Virginis misericordiam demonstraret; sarcinam & pecuniam*

am perdidisse, ne diuina quisquam sacris diebus impunè se neglecturum speraret.

X. Veternum quorundam intentata pericula excusśêre. Ex Agrigentinis quidam Sodalibus in dies præcipiti negligentia deterior fiebat magisque ac magis à legum præscripto exerrabat. Hic hac ratione in rectum tramitem reductus est. Adierat fortè nescio quid moliens aut animo secum agitans honestæ matronæ ædes: maritus mœchum sibi paratum arbitratus, vehementi ira incensus, vt erat veruto obarmatus, cœpit petere hominem, fugientémq; insectari. Iamq; reducta dextera transfixurus erat miserum, cum ille supplex B. Virginem implorat opemq; rogat: nec frustra: ictus toto impetu illiatus per vestes ab-

Terroribꝰ ad officiũ redeunt.

Eodem.

abiit, leuiterq; cute perſtricta quaſi in adamantinum thorac incidiſſet, elanguit. Quo ill beneficio Virginis excitat⁹ omni poſt id obſequio eandem venerari ſtuduit.

CIↃ. IↃ LXXXIX. XI. Auenione ſpectrorum ſomniorumq; terrorib⁹ ad propoſitum Congregationis petendæ reuocatus quidam perhibetur.

Eodem. XII. Claudam caput hoc duabus memorandis hiſtoriis, quæque multorum Iuuenum animos non tantum ad Sodalitij amorem impellere, ſed à fœminarum & prauorum familiaritate longe abſtrahere iure debeant. Iuuenis Sodalitatem Genuenſem aliquandiu celebrauerat, ſacraq; myſteria frequẽter piéq; adierat. Is deinde cum ex imprudenti oculorum conjectu

Quam pniciosa ſit fæminarum conſuetudo.

iectu diligere cæpisset mulierē, paulatim de veteri studio remittere, diuinorum obliuisci, fomentis noxiis vsque & vsque ignes Cyprios alere: deniq; ita effusè in illā exarsit, vt occupatus in alio amore, diuinum omnino excluserit. Neque enim Deus Venusque eodem pectore hospitari possunt. Et mittebantur vltrò citroq; munera & furtiuę literæ per interpretes accipiebantur. Trimestre hoc spacium fuit: post quod graui corporis morbo æger decubuit. Tormina erant peracerba, erodente seipsum stomacho, & supplicia sibi gignente: mirum sanè quam immundas sordes, & varias ante ora assidentium euomuerit: muliebres crines, ouium villos, linum, bombycē, crinales acus & sutorias, vngui-

Vide quid in mulieribus & donis boni insit.

um segmina, ossium & ferramē-torum fragmina non paruo numero, vna cum sanguine. mirati omnes, qua colluuies illa parte locum habuerit, quodq; spiritum non intercluserit eiecta. Accitus è Societate pater, hominem adhuc vomere non cessantem hortatur, ne se amplius teneri pestifero amore patiatur: exhiberet ergo, si qua essent, ab amica munuscula. Quærit deinde num quæ essent ab ea literæ: acceptas ille fatebatur, sed dein laceratas fuisse. cum fidem non faceret, admonet Pater familiares, vt diligenter exquirāt arculam, in quam abdere solebat res charissimas, & quicquid est amatorium tollant: cum hoc dicto discessit. Ea res cum ægroto occultæ sono vocis innotuisset, arculæ clauem horrendis cla-

clamoribus sibi dari postulat, & acceptam coniectamq; in os, eadem voce admonente, statim deglutiisset, nisi adstantium accursu prohibitus fuisset. Igitur puluino supponit. Ipse emotæ ferè mentis oculorum vsum tãtisper amittit. Instat mater, vt doctus malo, Sacerdotis imperium facessat, reddat clauem capsulæ aperiendæ. Eam cum manu quærens non inueniret, furto ablatam credidit; hoc magis vociferari & furore accendi: nec tamen toto lectulo diligenter excusso reperta est. Vi tandem ferroq; arcula cum esset reserata, binæ literæ Veneris inuentæ, Vulcanoq; traditæ sunt. Nec mora: restitutus iuueni sensus videndi, & diu multumque clauis frustra quæsita, apparuit ante oculos mirantis

Vis epistolarum a materiarum.

exposita. Melius interim ipse habere & animo & corpore; & quicquid amentia deliquit, pænitentia correxit. *Timeo Danaos & dona ferentes*, ait apud Maronem quidam. Sed nulla peræquè dona timenda ac muliebria. Primo fœminæ dono, omnes adhuc morimur. Nemo fidat inter tot fraudes. Morbi incogniti nullaq; Machaonis arte curādi florentes sæpè adolescentes absumpsere, dolore omnium atque admiratione, vnde malū illos inuaserit. Quid causas quęrimus? quod modo hic memoratum, & quod superiore libro allatum est, quorumq; similia quam plurima afferri possent, causam in aperto ponunt, modo tam facile vitare velimus, quàm ea cito cognita est.

Aenei. 2. *Genes. 3.* *c. 8. §. 24* *...uorū* *...orum*

XIII. Quod sequitur à prauis

nis sociis absistendum esse monet. Rem apud nos gestam vt ab aliis perscripta est, referam. *Adolescens nobilis Sodalibus B. Virginis adscriptus, cum ætatis lubricæ spacia inoffenso pede aliquandiu feliciter decurrisset, iniecta sensim animo rerum illecebra, habenas paulatim cæpit cupiditatibus remittere. Inde prauorum incitamentis ablatus liberioris vitæ cursum iniit. Eo vsque consuetudine malorum prouectus est, vt quæ antea magna veneratione coleret pietatis studia, ea demum risui contemptuiq́; haberet, nec quicquam illi magis cordi esset, quam vt per summam lasciuiam compotationibus ac pergræcationibus tempus consumeret, iisque genialiter indulgeret, quæ illi vitæ comitari solent, & vt miser humanæ prauitatis venenum altius imbiberet, in aliorum Sodalium genio deditorum familiaritatem se penitus immersit. Hi*

familiaritas noxia.

CIƆ. IƆ. XCVI.

Principiũ ruinæ.

Hinc Brēneri dicti, id est, Incendiarij.

Hi ad cæteram lasciuientis ætatis licentiam, etiam illud addiderunt, vt ardentibus tædis aut sarmentis accensis, tanquam Orestem Furiæ modò hunc, modò illum ex suo numero, ex improuiso adorirentur, flammis circumsisterent, corpus amburerent, ni properè cœnam expediret. Cumque multos furiosa illa alea in orbem percurrisset, die qui Purificatæ Virginis festum insequitur, hunc miserum nihil minus cogitantem ebriosa illa turba tædatorum derepente opprimit, homini flammas admouet, cœnam exigit. paratur: expediuntur pocula, potatur in multam noctem. Postquam poculis indultum est satis, onusti vino ad suos quisque lares reuertuntur. Hic in suum se recipit cubiculum & vt quieti se daret, vestes detrahit ad linteum indusium: inde vino somnoque victus, vt erat seminudus, in mensam, quæ posita erat in cubiculo, dormitan-

mitabundus se acclinat, innixus cubito. Interim misero alto somno presso, ardens candela casu admota indusium inflammat, idque peruadit totum non sentienti. Concepta flamma expergiscitur tandem semiustulatus. Exclamat amens, horrendis vocibus familiam conciet. Cumque se flammis exuere non posset, humi prouoluit, si fortè pressu corporis flammas oppri- meret. Nihil proficitur. Flamma iam valida magis sæuiebat; accurrunt familiares, miserum adolescentem, quas frustrà male vitarat ante cænam, post cænam flammis vident absumi: perculsi pauore, periculo tamen audaciam faciente, licet seram, aliquam tamen opem ferunt, pertinacesq; flammas, qua possunt ratione restinguunt consumpta sindone, cute corporis iam penitus ambusta. Et est quidem ille præsenti periculo ereptus; sed incendij vis tam altè visceribus insederat, vt nul-

Lamentabilis clades vitam solutam sequitur.

nullis remediis coërceri potuerit, quo minus assatæ cutis tabes intus serpens, acerbissimo ipsius cum cruciatu etiam vitalia depasceret. Itaque octauo die, eâdem pene hora, qua in eandem calamitatem inciderat, consumptus est. Sed ne ea quidem vitæ licentia, totque ac tantis offensionibus Sanctissima Mater irritata, eum qui se aliquando in suam tradiderat clientelam, deseruit. Tāti refert prima ætatis initia illius sanctissimo cultui addicere. Quin tam acerbo oppressum casu alumnum suum quondam sibi charum, licet in præsens æstu quodam abductum, ita sua luce collustrauit, vt ille ad se rediens, eam se calamitatem solutissimæ, quam duxerat, vitæ castigandæ diuinitus immissam fateretur. Ita summam dolorum acerbitatem, quibus vndique membra omnia continuò vrebantur, magna significatione pietatis, non patienti solum & æquo animo

Igniculi pietatis in cinere sopiti iuuāt ad flammam excitandam.

B. Virgo quondam suos non penitus deserit.

mo, sed etiam Libenti pertulit, & cum in rebus omnibus toto illo tempore, tum maximè cum ad sacramenta percipienda se pararet magna signa dedit pietatis. Commentarij nostri duo addunt: primum eum à Sodalitate non omnino recessisse, sed officia illius negligenter coluisse: alterum Sodales priuatis precibus quidem mortuo adfuisse; publicis tamen consuetisq; honoribus partheniorum defunctorum propriis, funus prosecutos non fuisse. Quod posterius Sodalium factum me alterius admonuit, quod in ipsis illis cōmentariis legi. Vixerat quidam in Sodalitate alibi atque inde huc commigrarat: sed liberius viuendi vt potestas esset, hic nomen dare neglexit, dum ex immoderata potatione, vt multi credebant, apostema in pulmo-

Seuera Sodalium contra lurcones sententia.

CIↃ. IↃC

Ingolstadienses funera negligentium non procurant.

monibus insanabile coalesceret. Tum verò morti vicinus cæpit desidiam suam detestari, obnixè rogare, vt vel vita functus iterum admitteretur. Ac receptus est ille quidem, sed funebria iusta ei persoluta nequaquam sunt: Ne Sodalitas negligentiæ patrocinari videretur. De desertoribus porro nunc agendum est.

CAPVT III.

DESERTORES SODAlitij pœnis mulctantur.

DEsertores in omni honesta Societate inuisi sunt, & odio dignissimi. Ideo quoque à sacris Sodalitiis profugi, grauibus à Deo pœnis damnisque mulctati fuerunt. Exempla hæc

habe:

habe: ne tu fias, in tua potestate est.

I. A domesticis ordior. Ingolstadij excesserat è Sodalitio vnus aliquis: hic dum equo iter facit, excussus tam graui casu humi afflictus est, vt vix triennij spatio luxatos artus antiquum in situm restitui posse medici confirmarent. sensit illico miser inde postulandam opem, vnde mali origo fluxerat. Spondet ad Sodalitatem reditum, & opinione omnium celerius conualescit.

Grauibus morbis affligun- tur.

CIↃ. IↃ XCIV.

II. Neapoli quidā olim Sodalitij Conceptę Virginis miles, deinde transfuga, cum diris crurum doloribus vexaretur, ac prope totum pharmacopolæ penum exhausisset, irritâ impensa, tandem meliora concipiens animo vouit se ita reditu-rum,

CIↃ. IↃCV.

rum, vt nulla deinceps via uel velit. Redit; & inter hebdoma dæ spacium perfectè curatur causa mali penitus exhausta.

CIƆ.IƆCX Vulnerā. tur. Quod Lemouicis accidisse quo que memoratur.

CIƆ. IƆ XCVII. III. Desciuerat à Recinetensi Sodalitio adolescens, cum simul patrocinio Deiparæ se exemit; nam paulo post lethali vulnere cæsus, id à Virginis benignitate boni adhuc impetrauit. vt & culpam agnosceret damni originem, & vitæ totius exomologesi animum expiaret & iuxta exhalaret.

Merguntur. CIƆ. IƆ XCIV. IV. Romæ Calendis Maiis ad Sodalium cœtum vocatus quidam, detrectauit. Is circa horam Vesperarum, dum se rixantium turbæ parum caute immiscet, interimitur. Paruisset Sodalium vocib9, periculum vitasset.

fet. Auenione simile quid à Sodalitate ob contumacem animum excluso euenit: dum enim litem dirimit, ipse hostia succidanea cecidit. CIƆ. IƆCII.

Plumbo traijciuntur. V. Cracouia quoq; lamentabile spectaculũ adspexit duorũ iuuenum, qui à Congregatione desciscentes liberiori vitæ animum applicauerant. Vterque enim nescio quo tumultu excitato miserè occubuit. Et alter quidem annorum octodecim glande traiectus sine vllis pœnitentiæ signis repente animam amisit. Alter annorum duorum & viginti, aliquoties saltem intra annum cum Sodalibus Sacramenta obire solitus, & ante hunc casum de seria vitæ emendatione sollicitus, id videtur à Deipara, Diuisque Tutelaribus impetrasse gratiæ, vt vocato ad se So-

Sodalitatis Præside anteactam vitam palam deteſtaretur, ſacriſque omnibus præmunitus è vita diſcederet.

CIↃ. IↃCIX. VI. Louanienſium Sodalium deſertor, eorundem tùm honeſtis moribꝰ tùmq; colloquiis velut claſſico quodam ad aciem identidem reuocabatur: at ille diem ex die trahebat, dum ſubito ſupremus imparatum occupauit. Inter aliquos enim rixa exorta, inopinato plumbea glãde tranſuerberatus, emota ſubito mente, nullo doloris indicio, bruti inſtar parum ſobrius miſerè expirauit.

Frigoribus obrigeſcunt. CIↃ. IↃCX. VII. Hic calore, alius frigore periit. Nam Lemouicis ex Sodalium Parthenianorum albo quidã ſua culpa expunctus, dum Burdigalam aliquãto poſt contendit, ipſa ſacratiſſima no-

ctε,

ctæ, quæ Christo Domino natalis est, in silua tenebris oppressus, frigore cœliq; iniuriis obrutus, solus ac desertus moritur. Vt in hos profugos cælum, ignis & aqua coniurasse videantur. Certe ignis alium quendam Vesontione malè accepit, cum domum illius integram absumpsit, duabus Sodalium ædibus iuxta positis sine noxa relictis.

Aedes illorum igne absumuntur. CIↃ. IↃCIII.

VIII. Neque aëris clementiâ vti licuit eiuscemodi hominibus. Nam in Congregatione Tropæana prouinciæ Neapolitanæ quidam Sodalitii transfuga, cum gregales sibi adsciuisset grassatores & sicarios, à lictoribus in eo comitatu deprehēsus, suspendio defectionem suam luit.

Supplicio extremo afficiuntur. CIↃ. IↃCX.

IX. Simili fato Moguntiæ alius quidam occubuit. Erat a- CIↃ. IↃC VII.

do-

dolescens ille magnis à natur
dotibus ornatus, diuque in So
dalitate vixerat. Sed postea di
sciplina omni abiecta præcep
in vitia actus grandi se furto al-
ligarat. Hic vinculis attentus ni-
hil æqui ad aures animumque
admisit, quamdiu veniæ impe-
trandæ spes affulsit. sed vbi de
vita producenda conclamatum,
& ferali trabe scelus expiandum
cognouit, ibi verò serio se respe-
xit, intimoque pœnitentiæ sen-
su permoueri cœpit, vt illustre
omnibus documentum fuerit.
Cum duceretur, in oculis effusæ
multitudinis ad spectaculum
florentissimi totaque vrbe no-
Noua Re- tissimi adolescētis coram imagi-
nouatio. ne Virginis Matris promissum
olim ei honorem cultumque
multis cum lacrymis restaurat.
Quo ex tempore, velut in deser-

tæ

stæ prius matris gratiam restitutus, tanta animi æquitate doloreque de anteacta vita, ad supplicium properauit, vt perfusus lacrymis rogaret Deum, vt si is dolor satis non esset, augeret porro, & exacueret: in ipso vero ferali loco perinde se lætitia compleri diceret, ac si vita ibi sua minime ageretur. Tanto infortunio indignus adolescens, si aliter bonus esse potuisset.

X. Non multo felicior sors fuit Placentini cuiusdam quondam Sodalis. Hic diuinis igniculis accensus animum adiecerat ad Societatem; eaque apud omnes erat virtutis opinione, vt Mariana Præfectura ei commissa optimeq; ab illo administrata fuerit. Vt tamen lubrica adolescētum sunt ingenia, primùm à Congregatione se abduci passus

Casu se ipsos è medio tollunt.

CIϽ.IϽ XCVIII.

sus

ſus eſt, tum à religione ac demum de pietate omni cogitationem omnem abiecit. Quodque in hoc hominum genere primum eſt, mulierculæ amore miſerrimè irretitus inſanis eam modis deperibat. Euenit forte, vt ob eius fores ambularet atq; in alium adoleſcentem, qui tum alia omnia agitans animo caſu ibi conſtiterat, incideret. Exarſit protinus miſer; riualemq́; ſibi ante oculos obuerſari ratus, immane quantum inſaniit, *Adoleſcens*, inquit, *edico tibi, vt quāprimum hac te regione educas, neque in hac te platea poſt vnquam conſpicer, niſi magno malo affici peſſimeq́ tractari velis. Nolo enim cum mea quicquam tibi negotij intercedat.* Excuſabat alter, ſibi illac iter fuiſſe, eiuſné ibi ſoror aut alia habitaret, neſcire, neque adeo curare.

re. Hæc ille alio accipiebat, ac dicebantur, gladióque ſtricto in fugam compulit. Verùm hic dum fugit, reuocato animo, præter ſpem perturbato, enſem & ipſe diſtringit, vt vim vi pellat, fugæque notam eluat. Iamque in inſtantem obuerſus pede fallente corruit ſupinus, gladio ante ſe elato; in quem furore excæcatus miſer amator irruit ignarus, ſeque ipſum alieno ferro transfigit; atque paulò poſt vita diſcedit. Hoc vno felix, quod ante mortem confeſſione animum expiare licuerit: quæ tam bona felicitas multis alijs negata eſt.

XI. Certè infauſtam eam ego mortem iudico, qua Biterrenſis defunctus eſt. Hic è Sodalitio virtutis palæſtra egreſſus ſimul à Chriſtiano officio in vo- *Morituri obſurdeſcunt.* CIↃ. IↃCVII.

luptatis viam se coniecerat. Se nondiu in deliciis esse licuit in felici. Nam morbo graui corre ptus extinctusq; est. Ac permi sit Deus Vindex, vt aliquot an te mortem dies obsurdesceret nec adstantes de reb⁹ ad pie ob eundum spectantibus adhor tantes audiret, qui sæpè De suorumque seruorum monit contempsisset.

Malè mori timet, nisi redeat.

CIↃ. IↃÇIV.

XII Hinc alius Louanij, ne infelici fato extingueretur So dalitatem sibi repetendam esse iudicauit. Cum enim à Parthe niis ad socios moresque impro bos defecisset, præceps abire de creuerat in omne nefas. Nolu it infelicem perire bonus Deus Subito correptus morbo, qua à Numine monitus, sensit sib moriendum esse: tum verò ge mere, tum dolere. Quid mul

ta

ta? negauit se vel confiteri peccata, vel benè beateq; mori posse, nisi à toto Sodalitio petita submissè veniâ nomen suum tabulæ redderetur; vnde paulo ante fuerat expunctum. Factũ id quidem; sed propè serius ad confessionem ventum est. Febris calore suo cerebrum occupauerat, rationemque euerterat. Desperantibus itaque Medicis Sodales ad vota precesque confugere: quibus lux tanta menti impetrata est, vt æger toto vitæ cursu, nunquam animo perspicaciore ad sui scelerumq; suorum notitiam fuisse videretur. Illud inter alia maximè angebat ęgrum, quod à Sodalitate, itemque ab Exercitationibus B. P. Ignatij, quibus fuerat eruditus, ad vomitum redisset; nihilque repetebat frequentius, quàm v-

nam hanc ingrati animi notam omnium sibi malorum causam extitisse. Alia quædam attingit P. Franciscus Veron.

In Manuali Sodal. c. 1. p. 1. §. 4.

XIII. Vnde totis cuique viribus enitendum est, ne vnquam inde excidat; aut si quo infortunio ruit, vt eò redire quam primum liceat. Ad quod Deus viso horribili obiecto quendam permouit. Nam à cætu Barolitano prouinciæ Neapolitanæ quidã proscriptus ob fastidiosam legum negligentiam, fortè iter nocte instituerat, & nescio qua indignatione, impia verba in Deum dixerat, cum ecce tibi repente bellua immanis atque deformis conspectui illius sese offert, atque oris hiatu, captoque irruentis in morem impetu laniare improbi artus minitabatur. Quid faceret infelix præda?

Spectro obiecto ad Sodalitatem reducuntur.

CIↃ. IↃCX.

da? subiit mentem B. Virginis neglectus cultus, simulque pœnitentia: vota itaque noua facere, redeundique ad Sodalitatem animum cōcipere instituit. Qua facta animi deliberatione periculum citò discussum horrendumque id spectrum, quod fugientem ad mille passus sequebatur, à trepidantis conspectu se abripuit. Ille tam salubris propositi memor vitam omnem à pueritia relegit, Sacerdotique exposuit, ac Sodalibus redditus frugi esse cœpit.

XIV. Alium B. Virgo ad Sodalitatis repetitionem impulit. Nam cum à Sodalitio Aletino se abrupisset, atque inter flagitia volutaretur, in somnis Æthiopem fœdissimum in aula homines in frustra cædentem conspexit. Quo aspectu perterri-

B. Virgo reditum suadet.

CIƆ. IƆCI

ritus, ac quid consilij caperet incertus, videt Mulierem formosissimam, à cuius ore tantum gratiæ splendorisq; profluebat, vt Dei Matrem facilè agnosceret. Hæc ad adolescentem conuersa: *Iam mox*, inquit, *cruentas AEthiopis manus senties, nisi ad pristinum vitæ genus redieris.* Discusso somno cum diu anceps flagrantissimis precibus à Virgine exposceret, vt viam præmonstraret, quà eundum esset: inter orandum mulier niueo amictu fulgens eius sese oculis offert, eumque Sodalitium repetere iubet, si vellet imminens periculũ effugere: quod ille properè executus est.

Quantũ malum sit Sodalitatem

XV. De desertoribus hæc memorare habui orbiq; ostendere, vt defectionem miseri suã luerint. Quanquam absque his pœnis

pœnis foret; ſatis ego arbitrer magnam pœnam, à Sodalitate vel excludi vel abire. Eſt enim id nuncium remittere ſingulari B. Virginis patrocinio: à Matris illius gremio reijci aut reſilire: Retractare illud: *Ego te hodie in Dominam, Patronam & Aduocatam eligo, firmiterque ſtatuo me* NVNQVAM *te derelicturum*: Nolle dictum: *Obſecro te igitur, ſuſcipe me in ſeruum perpetuum, adſis mihi in actionibus omnibus meis, nec me deſeras in hora mortis.* Hæccine tibi quibuſuis pœnis maiora non videntur? Grauis omnino colliſio, iſta è talis Matris gremio ruina; dum hoſti ad omnem expugnationem opportuni fiunt. Ac quod Religionis cuiuſdam deſertor, cum infami ſupplicio afficiendus duceretur dixiſſe fertur, ſe cum religioſam veſtem e- *deſerere.*

xuit, visum sibi esse simul Christum exuisse, simulque peccatis omnibus ianuam patefecisse: id in hos plerunque conuenit, cum Sodalitate mores bonos exuunt atq; in flagitia præcipites abeunt. Et simile quid in animis eorum geri mihi videtur, quod cuidam Sodalitate moto
CIↃ. accidit. Hunc Auenione sui mo-
IↃCXII. res censoria notâ dignum apud Sodales sæpenumerò fecerant, nimiæque contumaciæ reum conuentu denique extruserunt. Eodem ipso tempore, quo nomen eius albo Sodalitatis eximebatur, in tẽplo vbi tum versabatur, linquente animo, cadentibusq; subito viribus sicuti exanimis corruit. Quo ex deliquio animi cum postea recrearetur, factumque didicisset, interpretatus pœnam diuinitus in-

inflictam, mutata vitæ ratione, multo ambitu veterem locum prensauit, Tironisque conditione iterum receptus est. Ita cùm alij Congregatione abeunt, eorum mihi animus vires suas perdere, virtutibusque destitui videtur. *Non desero*, inquiunt, MARIAM: *etiam extra Sodalitatis septa cultus Marianus viget: vestro more colere desinam, colam meo.* Primùm, iactare ista poterant, & certè dixerunt illi, quos punitos recensui; nemo enim tam effrons est, qui MARIÆ Virginis cultum deserere velle se dictitet. Deinde, me vide, non coles. Quid enim? dic quid causæ habes, cur exauctorari petas ab hoc seruitio, cui te *seruum perpetuum* addixeras? *Non vacat*, inquies; aut, *Nequeo porro perpeti vestra hæc: pro meo lubito viuere volo: Leges, & quicquid*

Quorundam defensio: Refellitur

Causæ deserendi frigidæ.

pium esse cogit, hostibus meis. O te frigidum amatorem Deiparæ, si te hæc minimè molesta, vbique moribus recepta, Summorum Pontificum auctoritate ptobata Sodalium officia absterrent; si tibi hæc difficilia sunt, vt nostro more colere nolis; video quid facturus sis, coles tuo more, id est frigidè; & si lubuerit, nec coles quidem. Verùm denique, mi homo, finge sanè Magnæ Virginis cultorem te futurum. O infortunate, nescis, quid boni amiseris, qui Sodalitatem egressus es. Nam alias vt omittam miserias, vnam hanc vide Infinitorum hominum, qui latissime, quà orbis totus patet, Sodalitati adscripti sunt, consortio, communione innumerorum operum, suffragatorum copia inexplicabili te priuas.

Inter multos B. Virginem colere plus boni habet.

Cul-

Cultorum Deus multitudinem & , si dicere licet, coniurationem virtutis amat, in qua cæterorum probitas vnius negligentiam compensat; & nummulus meus in tanto thesauro numerum facit. *Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum. Quoniam illic mandauit Dominus benedictionem, & vitam vsque in sæculum.* Vnde quicquid in tot myriadas hominum boni cœlo delabitur, quia inter illos *habito*, meum id quoque fit; & mea est illa *benedictio* & mea *vita* est, quia *illic* sum. Quo tam immenso bono destituuntur, qui se à reliquis segregant. Quod qui non intelligit aut curat, quantum sit damnum, certè dignus est, cuius nomen è Sodalium numero expungatur, vt qui iuxta Sodalitatis bonum ignorat ac vili pendit. Psal. 132.

dit. Sed his omissis, vt in optimis cæptis persistamus, porro enitamur. Ad quod magno hortamento erunt, beneficia immensa à Sodalitate profecta, ad quæ narranda nunc accedo.

CAPVT. IV.

SODALES ALIIS BEneficia impetrant.

QVo sint apud Deum loco Sodales ex eo licet intelligere, quod non modo sibi ab eo beneficia consequi, sed alijs quoque impetrare possint. quod amicissimorum proprium est. ponam è multis aliqua, vnde discas, quantum Sodalium preces valeant, ex eóque voluptatem capias, quod inter eos vitam agas, qui tam prōptum tibi auxilium afferre queant.

I. Mur-

I. Murciæ latro quidam insignis, vt se periculo eximeret, accusauit Nobilis familiæ adolescentem. qui cum quæstioni subiiciendus esset, reiecta res est à Prætore in diem tertium, eò quod esset peruigilium Assumptæ Virginis. Adolescentis mater rogauit Sodales Deiparæ, vt cum sacro adessent, diuinisque epulis accumberent, causam filij Patronæ suæ commendarent. Res mira: necdum omnes Sodales sacram Eucharistiam sumpserant, cum latro ille festinè Iudicem aduocauit, ad eius genua supplex se abiecit, suum id esse crimen confessus, atque adolescentem culpæ immunem protestatus est. Ita adolescens è graui periculo ereptus, Sodalium cætui adscriptus est; vt vnde innocentiæ testimonium consecutus

Insontē liberant. CIƆ. IƆC XIII.

cutus

cutus fuisset, ibi innocentiam perpetuo colere Virginiq; Aduocatæ suæ famulari posset,

Ægris opitulantur.

CIↃ. IↃ LXXXV. II. Æger quidam Dilingæ cùm Sodalium pietati multum tribueret, ab eis summè contendit, vt pro sua ad Deum incolumitate preces funderent, placuit obsequi studiosè roganti; & decantatis, quæ B. MARIÆ titulos continent, precibus, repente morbo æger releuatus est.

CIↃ. IↃ. LXXXVI. III. Neapoli cuidam periculoso tumore dextera in eamque iam molem Index excreuerat, vt contagij vitandi causa ignis admouẽdus videretur. Indicauit istud Patribus Societatis, qui ægrum fortè inuiserant, molestamque sibi eam fore vstionem significauit, quod iam sacris ordinibus initiato, Sacerdotij petendi spes omnis aditusque

que intercluderetur: Vnum restare perfugium Deiparæ patrocinium. Nec ſpes irrita: commendatus enim Sodalibus, eo ipſo die, quo digitus erat exurendus, ſanus & gratulabundus ad Sodalitium acceſſit.

IV. Audierat de Turnonenſium Sodalium virtute per multa, vicinæ vrbis incola. Hic ægrũ filium, & iam multos dies affixum lectulo, Sodalium precibus commendat, votumq; nuncupat, ſi æger priſtinæ reddatur valetudini, eius ex cera, effigiem donum ſe B. Virgini daturũ. Incumbunt Sodales in preces, nec ſunt irritæ: meliuſculè incipit ex eo habere, deploratę alioquin valetudinis adoleſcẽs; mox etiam priſtinæ redditur ſanitati. Miſſum poſtea ad Sodalitatem pro recuperata valetudine votum ſimulachrum. CIↃ. IↃCV.

V. Mo-

Fugientẽ vitam retinent. CIↃ.IↃC IX. V. Monaſterij adoleſcentulus Sodalitatis Angelicæ dum oratoriolo ſuo exornãdo operã dat, per ſcalas altas præceps decidit. Exanimis ad diem penè integrum iacet: vulnerarij de vita deſperant: Sodales in Patrona ſua maiores vires ſitas non ignari, ſpem concipiunt; tùm precibus piè fuſis ex ipſis lethi faucibus incolumem recipiunt.

CIↃ. IↃCII. VI. In altero Dolano Sodale & ſollicitæ ſociorum preces, & ſingularis B. MARIÆ fauor enituit. Cum enim certatim ad illum moribundum conueniſſent, & fortè Salutationis Angelicæ ſignum daretur, admoniti patronæ ſuæ & periculi vrgentis, inſtant in vota ardentius. Mirum dictu: Illis ſurgentibus, redit æger ad ſe illico, valet, viuit.

VII. Nec

Pestiferis medetur. Eodem.

VII. Nec verò morbi genus tam dirum inueniri potest, cui Sodales medicinam non inueniant. Sellienses duos socios pestis corripuerat: Præses Congregationis vtrumque Sodalibus commendauit, vti pro illis preces funderent. obsecuti sunt; & vt de Psyllis perhibetur quasi suctu quodam; ita illi venenum omne è corpore illorum precãdo exsuxerunt.

CIↃ. IↃCIV.

VIII. Assumptæ Virginis Bisuntinę Sodalis tanta humorum vi toto corpore se diffundentium ita afflictus est, vt nouem ipsos decémue dies mẽbro nullo vti posset. Quo die pro eo in Sodalitio preces fusæ sunt, humoribus absumptis omnino illi sanitas restituta est.

Vulnerato opem ferunt. CIↃ. IↃC XCII.

IX. Sodalium itidem precationibus Antuerpiæ opportunè

consultum est vulnerati adolescentis saluti. Cùm adactus magna vi culter in coxendicem ipsius & impetu fractus altera parte, ignaro chirurgo, hæreret in vulnere; nec deinde vnquam euocatũ esset ferrum; obducta post leuem curationem cicatrice, incredibiles assiduosq; cruciatus misero concitabat. Illis doloribus sedandis sæpius repetita chirurgi manus, & incisa carne ad eam partem, qua se inflammatio intendebat, cùm nihil succederet; Sodalium precibus se impensè tradidit. Secundum eas preces chirurgo recens exsectum locum accuratius tractanti occurrit abditum nescio quid, quo manus explorãtis offendebatur. Sed cum omni arte sollicitauisset, educi nihil potuit. Expetit magno studio iteratas

tas Sodalium preces adolescens: conueniunt illi & feruenti animo insistunt à sua Præside Dei Matre adolescentis postulare sanitatem. Quibus in ea oratione defixis, nullo negocio noxiū ferrum trahentis secutum est manus; quod ille ipso die adolescens recuperatæ salutis testimonium & grati animi indiciū Sodalium Moderatori attulit.

Pluuias impetrāt. CIↃ. IↃC. III.

X. Sodalitas Calatanessettensis in Sicilia, cùm magna siccitate terræ frugum spes pariter vreretur, quadraginta horarum precatione instituta ingentem è cœlo pluuiam atque inexpectatam impetrauit. Quà re factum est, vt alij atq; alij in idem Sodalitium se admitti enixe postulauerint. Nō dispar fuit quod primo libro de pluuiis Granatæ atque XereZæ euocatis; de ho- *c. 5. §. 2. 3. 4.*

stibus

ſtibus Monaſterio fugatis re-
cenſuimus. Quo loco plura,
quæ propoſitę rei fidem facient
CIↃ. inuenies.

IↃCX. XI. Meliores alius pro fratre
pluuias impetrauit. Eques enim
quidam Hetruriæ in Sodalita-
te Aquilana iuxta fratrem ſuum
eiſdem in ædibus cubiculo ta-
men diuiſus precabatur. Verùm
ea erat mentis ariditas, vt ſibi
ſenſu omni pietatis carere vide-
retur, multumque obluctatus
obiurgabat ſicciſſimos oculos,
quod ne lacrymula quidem ſtil-
larent. Augebat hominis ægri-
tudinem frater, quem lacrymis
inter vota ſingultientem procul
inaudiebat, ac pia tactus inui-
dia: *En, mi Angele*, inquit, *vides
hunc pumicem? quin aquulam affun-
dis? ſaltem fratrem tacitus incita, vt
de fluuio paucas guttulas arenti ad-
ſper-*

spergat. Non in aërem iactæ preces. Frater negotij ignarus sensit occulta vi se impelli ad deprecandum pro fratre, cuius miserandam speciē animo quasi impressam coram adspectabat. Orauit; aridique oculi lacrymis fluere, animus mira iucunditate perfundi cœpit. Nunc quæ in ipsosmet bona Sodales cælitus defluxerint, videamus.

CAPVT. V.

BENEFICIIS AD CONgregationem Vocati.

SI tanta bonorum copia Sodalitates affluunt, quantam hucusque memorauimus, ad ea inuitari magnum est beneficium: maius est alio beneficio ad tam beatam sortem peruenire.

Ita

Ita Diuæ Matris proprium e
mortalibus abundè benefacer
digna prorſus, cui ſeſe viciſſi
obſtringant omnes; à qua ta
benignè pendent.

CIↃ.IↃ LXXXIX. *A prædonibus liberantur.* I. Louanio quidam prof
ctus, vt parentes prius ſalutare
quam Sodalitati nomen dare
in itinere à prædonibus capti
eſt. Agnouit cunctationis pœ
nam; vouitq; ſi liber abire po
ſet, celerem Sodalitij acceſſun
Valuit votum: cuſtodibus ſon
no ſepultis, vinculiſque diſſolu
tis fuga elapſus opitulatrici Vir
CIↃ. IↃCVI. gini votum exoluit. Duaci ea
dē voti religione latronum in
ſidias alius euitauit.

Eodem. II. Monachij Socer generun
glande ſclopi infra ſcapulas tra
iectum in extremum periculun
Sclopo ictus conualeſcit. adduxerat. Vulnerarij concla
marant; anima per vulnus ſtri

debat. In hoc ille periculo deprehensus vita omni apud Sacerdotem expiata, võtum nuncupat, Sodalium se numerum aucturum, si conualescat. Mox voti damnatus est. Simili voto *Eodem*
alius Tolosę è lethifero vulnere: CIↃ.
Louanij vir consularis è morbo IↃXC.
conualuit.

III. Mexicanus Sodalis ca- CIↃ.IↃ.
ptabat multos, Sodalitioq; Sal- XCIX.
uatoris, adiungere studebat. Inter alios amicum quendam suũ frequenter admonuerat, vt inanibus curis relictis nouo cætui accederet. Trahebat ille nihilominus moram, & largis promissis optima amici consilia eludebat. Sed graui subitò morbo correptus remediis incassum adhibitis nostro victoriæ occasionem in manus dedit. Hic enim ægrum metu mortis anxium

Morbo ad Sodalitatem vocantur.

um inuisit, & renidens amarum *Atqui scito*, inquit, *hunc dolorem tibi à Deo immissum vindicem pertinaciæ, qua dudum mea consilia frustraris; nec aliam superesse pacandi Numinis, & auertendi doloris viam, quam votum ineundæ Sodalitatis.* Vouit æger, & postero die dolore leuatus, atque intra paucos dies valetudini restitutus est.

Etiam maleuoli. IV. Atque, vt magis noueris patronæ nostræ benignitatem, etiam maleuolos Sodalitati cōciliauit. Auenione quidam Sodalium instituto adeò infensus erat, vt de illo obtrectandi nullus ei esset modus. Huic ad senectutem grandem alter morbus accessit, lectoque hominem affixit. Conceptæ Virginis die, quem solennem Sodales illi colunt, noua ægro lux mentis oborta est, Præsidem aduocat, ample-

CIↃ. CIↃXII.

plectitur; veniam maleuolentiæ poſcit, arbitrum conſcientiæ deligit; denique vt malum errorem corrigeret, apud eundem inſtitit, vt reliquis Sodalibus adſcriberetur. Quod vt impetrauit, vis ſimul morbi proſcripta eſt.

V. Quendã OEniponti maleuorum rumores ab amplectenda Sodalitate annis aliquot auerterant. Sed cum equo prolapſus cùm latus grauiter læſiſſet, inanes ſibi verborum crepitus contemnendos eſſe vidit: ingreſſum vouit: dolor mitigatus eſt. CIↃ. IↃ XCVI.

VI. Eodem voto Dolæ febrim continuam; Veſontione lethiferam ægritudinẽ alius pepulit. CIↃ. IↃ XCVIII.

VII. Pro parente alius Moguntiæ idem ſpopondit, euentu optimo. CIↃ. IↃC. XI.

Eodem. Sodalitij adspectu iniuriarũ obliuiscuntur.

VIII. Alius grauissimo animi morbo Sodalium pietate cõspecta liberatus est. Nam Biterris magnæ vir auctoritatis sui affinis iniurias tenacius pectori impressit, quàm vt euelli possent. Nihil preces, nihil intentatæ æternitatis minæ valuere. Hic salutatæ Virginis Festo sacellũ Congregationis ingressus, dum curiosius perlustrat omnia, loci cultu captus est. procubuit in genua; Virginem salutauit, toto animo emollitus est: iniuriarum memoriã vltro, simulque peccatorum sarcinam deponere constituit. Pertinuerat istud ad eum locum, quo Sodalitatum æstimationem exposuimus; sed ibi præteritum hunc credo locum non importunè occupauit.

CIↃ IↃC VIII.

IX. Cuidam pugna anceps

erat

erat diuq; dubia, daretne no- *Vitia ex-*
men Congregationi Frexena- *uunt.*
lensi, & malè agendi à se con-
suetudinem ablegaret, an an-
tiquo luto hærere vellet? Vicit
pars deterior posthabito Dei-
paræ Sodalitio, negauitq; soli-
tis iuramentis, vitæ prioris mo-
ribus abstinere posse. Nocte
cùm angustiis malæ conscientiæ
premeretur, Virgo Mater per vi-
sum se ei obiecit, Matrona Ma-
iestate grauis, voce alia quam
solent homines: *Quid agis tu?*
inquit, *quid ego hoc de te merui, vt
Sodalitas tibi mea iaceat contempta?
& libidinem potius tuam, quam vir-
tutem sequaris?* Dixit; & ille tum
proposito tum moribus muta-
tis ostendit, ludibrium oculorũ
non fuisse, quod inueteratos a-
nimi morbos eximere potuit.

X. Quam leuia in vtramque CIↃ. IↃ

partem magnum sæpe momentum habent? Dolæ optimo parenti dissimilis viuebat filius. Cum pater ad eum corrigendũ omnibus obiurgationib⁹, multisq; aliis remediis tentatis nihil profecisset, sacris mysteriis expiatus, vti filij emendationem Deus cordi habere vellet, obnixè rogauit. Auditus est. eo ipse die, puer Christum Dominum visus est videre increpantẽ, & ni mutata viuẽdi ratione, patri statim pareat, atrocia minitantem: illicoq; correpť est grauissima febri, quæ annum durauit. Ea vtcunq; releuatus, cùm Dolam studiaque literarum repetiuisset, fortè à Sodalitatis Præfecto rogatus est, vt exscriberet Sodalium nomina: neque ipse tum nomen erat. Hoc dum facit, offert se ei spectandam Beatissi-

Sodalitati leue beneficium conferens ad eam vocatur.

ma Virgo. *Hoc age*, inquit: *rem mihi gratam præstas: nec ego tibi vsquam deero.* Hoc viſo territus exhilaratuſque auidè Sodalitium ambit, diuq; exercitus, tandem morum probitate euicit, vt adſcriberetur. Atq; inſignis morum commutatio fidem fecit, eum maiore, quam humano eloquio ad frugem pertractum fuiſſe.

CAPVT VI.

BONA FORTVNÆ SOdalium ſeruantur.

BOna Fortunæ incerta ſunt, & cum rota deuoluũtur: neque eorum iactura tanti facienda eſt, vt virum fortem mouere debeat. Quia tamen ſine illis vita hæc ægrè ducitur, moderatus

eorum quæstus improbari no
potest. Quo in genere Sodali
bus suis B. Virgo nunquam d
fuit, vt sequentia exempla pa
Aere op- tefacient.
pressi le- I. Neapoli Sodalis pro sui
uantur. familiaribus ære alieno pressi
CIↃ.IↃL spōsor factus, cum nexui tradē
XXXIIX. dus esset, Cœli Reginam auxi
lium poposcit; sensit: nam su
bito sex creditorum animus ita
immutatus est, vt communi mē
Ditescūt. te debitum remiserint.
CIↃ. II Ibidem Opificum quod
IↃCX. dam est Sodalitium Christiani
officiis apprimè addictum. So-
dales ad cæteras suas exercita-
tiones adiecerunt, vt è Diuis a-
liquem vniuersæ familiæ tutela-
rem in singulos annos ex al-
ueolo sortiantur. Eius imaginē
pro sacello statuunt, opem ar-
ctis in rebus implorant, & cœle-
sti

ſti refecti pabulo ferias agunt. Quam eorum Religionem diuina Beneficentia cumulatè rependere videtur. Ferunt enim aliquot tenues & ab opibus imparatos, ex quo Sodalitium iniuere, fortunis inſtrui cæptos: vt deſertoribus ex aduerſo diffluere, quæ congeſſerant, quotidianum doceat experimentum.

III. Ex alia ibidem Sodalitate piſcator cum aliquãdo maximis exantlatis laboribus ne piſciculum quidem incluſiſſet, ad Tutelarem Sodalitij ſui Patronam confugit, eique bilibrẽ ex opere cereo facem ſpopondit, ſi mille pondo piſcium vno iactu attraheret. mirũ dictu: Reti explicato quadruplo maiorẽ, atque optarat, prædam è mari cœpit. Ita non ſemper quod à diuis petitur, nimium videri de-

bet: nunquam enim eorum libertatem vota nostra exęquant.

l. 1. c. 5. §. 14. Similem fortunam alteri obtigisse supra retuli.

A iactura seruātur. IV. Bisuntini itidem duo Sodales præsens in re aduersa præsidium in sua Patrona repererunt. Nam cum ingens in ciuitate exortum esset incendium, ædesque iam duodecim conflagrassent, & proximus arderet Vcalegon, iam iamque flammæ eorum tectis imminerent, repente ventus ab alia parte exortus malum ab illis auertit.

CIↃ. IↃCXII.

Amissa reperiuntur. V. Illud quoque admirationem habet, quod sequitur. Adolescentulus è Mutinensi Sodalitio cum suis rus profectus, domi precatorios globulos, quos quotidiè percurrere solitus est, obliuione reliquit. Ne verò eam cōsuetudinem omitteret, à matre

tre petit, vt suos det vtēdos: aufert; vtitur; in sacculum, vti putat, recondit. Ludenti postea cum æqualibus, puerili vt fit incuria, excidunt, nec sentienti, nec primò memori. Vbi pòst aduertit, quia magni erant precij, sollicitè quærere: deinde vbi non reperit, dolere, angi, matris iram vereri. denique ad B. Virginis opem decurrit. Piis clientuli tam seduli precibus permota Virgo, nocte se illi per quietem admirabili ornatu ac splēdore offert. compellat hominem vltra, de Rosario consolatur, locum vbi sit ostendit. Experrectus eodem in loco, qui ostensus fuerat, rem amissam reperit.

Vincunt in agone literario. CIↃ.IↃCX

VII. Ferè puerile est quod sequitur: proferam tamen, quia Patrona nostra vile nihil putat,

quo nobis prosit. Tolosanus adolescentulus puerili simplicitate Votum B. Virgini fecerat, si in publico Agone literario præmium referret, delaturum se ad eius ædem libellum inauratum, quem retulisset. Tres reportauit; votumq; qualecunq; soluit.
CIↃ. Quod Camberij quoq; euenit.
IↃCVIII Nam è tertia classe Sodalis cum vix benè nouisset, quid in versu esset positio, implorata ad componendum virginis ope, premium publicum pro suæ poëseos elegantia recepit. Hinc ad ea beneficia, quæ corpori comoda sunt gradum faciamus.

CAPVT. VII.

VITÆ PERICVLIS ERIpiuntur Sodales.

Apol-

APollinem Alexicacon vetustas sibi finxit ac coluit, & errore misera & malis nunquam erepta. Quanto feliciores sua Virgine sunt Sodales, quæ quia Dei Mater est, malis omnibus remedium opemque adferre potest; & vult, quia benigna est: vt quotidianis curationibus orbi cognitum est. De Sodalibus pauca memorabo; multis omissis, ne similium narratione fastidium pariam.

A ruinis seruatur. CIↃ.IↃCI.

I. Vesontione vno anno tres ab exitio seruati, cum in præceps ruissent. duo de alta domo, leuiter læso capite, implorato B. Virginis nomine, paulò post incolumes surrexerunt. Tertius cum è præscripto Sodalitatis benè mane sacro interesse parat, audit nescio quem: *Abi hinc, abi, inquam; te foris opus exspe-*

ctat,

ctat, ne sacrum hodie audia Hic ille hæsitare, obstupescer quæ internæ voces, quis inge rat. Et nihilominus, *Adero*, in quit, *etiam te inuito*. Vt sacra ho stia populo ostensa, iterum im portunior monitor instat, vt ex eat. Non paret noster. Missa denique ex templo ad opus fa- ciendum, conscensoq; leni cli- uo montem præaltum superat, ab altera parte præcipitio sco- pulisque formidandũ. vbi dum ligna colligit, in matutinæ vi- ctoriæ vltionem ab hoste impul- sus, præcipiti lapsu per abrupta deuoluitur; prehendit quaqua versũ extãtes arbusculas; sequũ- tur communi ruina inuolutæ. substitit tandem media in rupe, ac rediit tãtisper ad se. Deo gra- tias ac Deiparæ ingentes agit, quod inter lapsum vocati tam beni-

benignè adfuerint. vix luculentam in capite plagam linteolo, vt potuit, obuoluerat, cum pręcipitij adhuc restantis præsens periculum aduertit; quod tamẽ cautè ijsdem ducibꝰ euasit: omnibus miraculum conclamantibus, qui non hominem, sed cadauer in mille frusta per scopulos concisum exspectabant. Et sine dubio pessimè cum eo actũ fuisset, si pessimo monitori de sacro omittendo auscultasset.

II. Auenione alius è tabula- CIↃ.
to delapsꝰ propè innoxius, cum IↃCIV.
è casu quo obteri poterat, ad se rediit, primò linguam in sospitatricis Virginis laudes soluit.

III. E Ruthenensi Sodalitio CIↃ.
ciuis votiuum iter cum sociis IↃCIX.
cõceperat in Montem Serratũ. Accidit, vt angusto calle & saxeo in montem contendentibꝰ plau-

plaustra à bubus tracta venirent obuiam: Nec erat quo se reducerent, vtrinq; rupis crepidine conclusi. Ergo hi corporum declinatione, & qua possunt, euitant periculum: Ille parthenius celerem quoq; molitur transitum: sed per ilia traiectus cornu ferocientis bestiæ, atque impetu per confragosa in subiectum ruit præcipitium, ipsoque in casu sanctissimum IESV nomen & MARIÆ ingeminat, optimo euentu. E dura namque caute, cui inciderat, in pedes se erexit, & inuio itinere arduum montem supergressus, iugo se stitit incolumem.

CIↃ. IↃC IV. Dolæ quasi futurorum
VIII. præsagus quidam maiori pietate Patronæ suæ se commendarat, illâ formulâ, cuius principium est, *Sub tuum præsidium*. Eodem

dem die dum Sacerdotis hospitis gratia per lapideos scalarum gradus decursum maturat, summus gradus cæteris amplior vi frigoris disruptus, sub pedibus fatiscit, & in geminas soluitur partes. Ipse verò inter ambas partes corruentes medius in inferius pauimentum, eâ sine dubio protegente, cuius se præsidio commendarat, illæsus decidit.

V. Hildeshemij altam Soda- CIↃ.
lis quidam arborem conscende- IↃCV.
rat, credo, vt poma decerperet. Ceterum vestigio fallente delapsus ferebatur præceps. Ibi tum Virginem Patronam suam inuocans, statim visus sibi cælesti quadam vi, & quasi manu sustentari, ac paulatim sine molestia magna, periculóue demitti.

Igi-

Igitur solum attigit, & sensibus & membris integris.

CIↃ. IↃ LXXXIII VI. Magna quadam tempestatis vi ac turbinum violentia increbrescente, Sodalis in vrbe Montis Regalis socios ad litanias B. Virgini recitandas induxit, bonâ omnium fortunâ. Nam cum se somno dedissent, ædium dominus nescio vnde præmonitus, altè sopitos subito excitat, domoq; sua excedere iubet. consurgunt re inopina pauidi, & seminudi profugiunt. Vix exierant, cum tempestatis ac venti vehementiâ domus corruit, dormientes oppressura, nisi vocata Virgo tempestiuè periculum auertisset.

CIↃ. IↃ XCVI. VII. Clarius patuit, quis seruati Sodalis auctor simili in casu Olyssipone fuerit. Vir enim Sacerdotio & dignitate venerãdus

dus prima luce habitu insolito Patrem Sodalitij moderatorem conuenit; & *O mi Pater,* inquit, *Sanctissimæ Matris benignitas hac me nocte seruauit.* Narrauitque ipso noctis silentio, cùm maximè somno consopitus esset, monentis vocem, Angeliné præsidis an Deiparæ incertum, percepisse se, quæ diceret: *proripe te è lecto, fili, & ex isto cubiculo excede.* tum se grauiore somno pressum segnius imperia capessiuisse, tardéque abitum moliri cæpisse; sed iterum extimulatum, sopore penitus excusso, atque amiculo raptim circumiecto à cubiculo exiuisse: repente pauimentum ac domus contignationē ingenti fragore corruisse. Qua vtique ruina oppressus esset, nisi cælesti monitori obtemperasset.

VIII. Nan-

VIII. Nancei fornix vitio facto collapsura, Sodalem in fidentem simul tractura videbatur. hoc ille vt periculo se eximeret, saltu in fossam lapidibus plenam B. Virginis Patronæ ope implorata se deiecit. Erat loci altitudo pedum omnino duorum de triginta. Sed fausto illo nomine inuocato tantum abfuit, vt à ruina inuolueretur, vt domum reductus breuì conualuerit. Premebatur tamen interea acerrimis doloribus; vt igitur beneficio duplici mactaretur, Sodales pro eo vota fecerunt, quo ipso tempore dolorum illa rabies resedit, & paulo post malo omni liberatus est.

CIↃ. IX. Romanus Sodalis religiosam vitam acturus, ad suos
IↃXC. prius valedicturus excurrit. Inde cum concedit in villam, iumen-

mentum, quo vehebatur, in fossam decidit, ex cuius altera parte vallis præceps & formidolosæ altitudinis, simulq; crus equitis tota mole corporis oppressit: periculum omnino sæuum & anceps, siue quod tota iumenti moles iacenti incumberet, siue quod si se illud commouisset, pronus ipse voluendus in caput, atque ilicet per præruptam rupem atque asperam saxis præceps erat abiturus. Cum circumsisterent omnes anxij & incerti quid agerent, ipseque iaceret animo consternato, admonent vt re desperata, Deiparæ opem imploret. Nec mora, vix suis credens oculis, non vllis hominum auxiliis, nõ suo ipsius nisu liberatum crus adspicit, & periculo exemptum: inclamat socios: vix in tuto erat posi-

positus, cùm equus frustra eluctatus, in imam vallem præcipitans ruit ad exitium, in quod adolescens ruere debebat, ni bona manus lapsum seruasset.

CIↃ. IↃXC. X. Rheda quidam Neapoli vectus, cum è latere decidisset, post rotarum transitum incolumis surrexit. CIↃ. IↃXCIII. Alter itidem Neapoli ruentis plaustri impetu prostratus, B. Virginem inuocauit. Nec frustra; crus, quod rota obtritum credebat, incolume subtraxit. CIↃ. IↃXCIV. Valentiæ alius dum cætu dimisso domū petit, in vici cuiusdam angustiis, dum obuium declinat currum, siue loci iniquitate, siue alio incommodo lapsus ita cecidit, vt vtraque currus rota illius crura supergrederetur ipso illæso, haud dubiè diuina ope rotas suspendente. Hęc in ruinis auxilia pstita;

ta; nunc quæ in aquis allata, referamus.

XI. Vt doctrinæ rudimentis teneram puerorum ætatem imbuerent Sodales duo, nauim Neapoli ascenderant, in vicinum oppidum ituri. Verùm cum oborta tempestas in extremum illos periculum adduxisset, alter ex his timore verius, quàm somno sopitus iacebat mortuo similis; cum B. Virginē videre sibi visus est, quæ læto eum maximè vultu trepidantē confirmaret, affirmans gratissimū sibi op⁹ esse, quod aggrederentur; proinde nihil metuerēt. Sodalis adhæc gaudio exiliens ad Matris pedes ruebat; sed oblata species euanuit, simul mare minas furoremq; ad tantæ Virginis præsentiam posuit.

Ab vndarum voragine eximuntur. CIↃ. IↃCIV.

XII. Treuerensis ex patria redux

Eodem.

redux aquis hauſt⁹, ſine damno in ſicca humo ad ædem D. Virginis claram miraculis à fluctibus expoſitus eſt. Ibidem alij duo vndarum voraginem Patronæ ſuæ ope euitarunt; alterius hauſta nauiculâ.

CIↄ. IↄCIX. A torrentis impetu Anicienſis abreptus IESV ac MARIÆ nominibus inclamatis in vado ſtetit.

CIↄ. IↄCVI. XIII. Ticini adoleſcens è cætu B. Virgins cùm animi cauſa in flumine piſcaretur, ea vi decurrentis aquæ ad molendinum alliſa eſt nauicula, vt diſtracta omnes in vndis exponeret. Socij quod quiſque poterat prehenderunt, atque in tutum enatarunt: ſolus hic repentino periculo perculſus, conſilij inops, dum cunctatur, nihil reperit; iam iamque abſorbendus erat, cum mentem ſubiit recordatio

B. Vir-

B. Virginis, cuius tum opem efflagitauit : atque repente illi iniecta est cogitatio, vt se in profundum aluei sub molendini rotâ deijceret : sicque præter omnium opinionē, diuinitus incolumis emersit. Quem salus ipsa, vt aiunt, seruare non potuisset, Virgo nostra nutu vno conseruauit.

XIV. Turoñensis alius Soda- CIƆ.
lis nuperè morbo recreatus, cū IƆXCIII.
iter faceret, ad rapidissimū torrentē & continuis imbribus tumescentē puenit: pro ponticulo trabs erat in trāsuersum collocata, quà trāsiretur, nō sine prolapsionis atque interitus metu. Ergo ob pedum imbecillitatem, arboris ramum defringit, cui nitatur. Quod auxilio fore sperabat, penè exitio fuit. Ventum erat ad mediam trabem, cum in-

flexo

flexo ramo inclinatus, in contrariam partem enitens, in medium torrentem delabitur. Quo casu afflictus, & madida veste degrauat[9], magnum periculum adiit: nam manibus ac pedibus rapido flumini ęgrè obluctatus subsedit; cumq; aquarum vi se abripi animaduerteret, ad Dei Parentem animum & vota conuertit. Mirum dictu: subito in trabem diuina vtique ope restitutus, in vlteriorem ripam incolumis euasit.

CIↃ. IↃ. XCIX. XV. Auenione duo ipso palmarum die à prādio iuxta Rhodanum inambulabant; inuitantur à condiscipulis in cariosam cymbam; quam dum per ludum impellūt, ecce illa Rhodani impetu fertur in vortices. Imperiti nautæ tam inopinato exitu & tam certo exitio quid agāt? Na-

uis

uis erat exarmata, & qui gubernare poſſet, nemo erat. Ergo ad vota confugiunt ; Sodaleſque palam Virginem implorant; nec fruſtra : nauis cæpit ſtare , & conto , qui vnus omnino erat impulſa ad litus ferri, ſed tanto impetu, maximum vt eſſet periculum, ne in ſcopulos impingeret : ad quos cum recta Rhodanus ageret, ingemiſcentibus iterū pueris cum effuſa ad ta miſerum ſpectaculum multitudine ad ſacram anchoram precum denuo confugiunt omnes. Atq; vt clarius eſſet Virginis patrocinium, Parentes puerorum, qui nuncio de morte filiorum accepto aduolarant, cum nautis paciſcuntur de ferendo ſubſidio : ſed illi ſanctiſſimè iurant, nulla remorum vi eò tempori poſſe perueniri. Cum igitur in ſco-

pulos toto impetu ferretur nauigium, repente nudato ad enatandum Sodali funis piscatorius apparuit, quo arrepto illud sustinuit, sensimq; regente fune deduxit ad litus incolume.

XVI. Magnam virtutem esse MARIS STELLÆ in vndas & quæ dicta sunt, docuerunt; & duo quæ supersunt manifestius
CIↃ. patefacient. Limæ adolescens
IↃCV. dolo cuiusdam ad litus pertractus, ibique pugione transfossus in aquas deiectus est. raptabatur penè exanime corpus vndarum vi, cùm ecce Indi quidam in aquas sese coniiciunt, hominem extrahunt, iam animam efflantem, deferuntq; in Xenodochium, vbi Pater illius confessionem excepit, ac dum sacrato oleo perungitur, vitā Deo reddidit. Accepti vulneris magnitudo;

tudo, & aquæ epotæ multitudo Medicos fateri coëgit supra naturæ vires adolescentem in vita seruatum fuisse. Ipse etiam Patris, qui tum alio vocatus ibat, commodus adeo aduentus ad expiandum moriturum, opem maiorem indicat. Iuuenis verò ipse totum hoc beneficium Sodalitati adscripsit, cui alibi nomen dederat & hic quoque ea ipsa hebdomade, vt adscriberetur, tractauerat. Ita Sodalitij cura magnorum bonorum sæpe causa fuit.

XVII. Vltimum hoc est de submersionis periculo, nescio an non manifestissimum Mariani beneficij testimonium. Compluti adolescens fuit piis exercitationibus Parthenianorum Sodalium propriis maximè addictus. Hic patriam suam, quæ *Eodem.*

mari proxima eſt, cum adiiſſet, & fortè lit⁹ animi gratiâ luſtraret cum amicis, inceſſit eum cupido ſe abluendi, atque idipſum vt alij facerent, enixè ſuaſit. Recuſarunt ipſi prętenſo periculo. Vnus ille pro natandi peritia nihil veritus ſalo ſe dedit. cùm repente vento crebreſcente & oborta tempeſtate, quantumuis renitens in altum abripitur; & diuturna cum mari aduerſo luctа fatigatus, omnem ſibi ad litus, atque adeò ad vitam euadendi interclusam viam planè cognouit. Verùm in eo diſcrimine Patronam Virginem ſuppliciter iuxta ac fidenter precari non omiſit, vt ſuo Sodali pręſentem atque opportunam opē afferre velit. Neque irrita ſpe: etenim alia omnia ſuſpicaturus pede terram offendit, cui innixus.

ctus caput exerit, paululum respirat; ac denuo Virginis præsidium, sub cuius patrocinio degit, in tanta rerum desperatione, impensius efflagitat. Interim amici, quoniam ipsorum conspectum fugerat iam diu, quem oculis minimè poterant, miseratione & lacrymis prosequebantur, actum de illo rati. Dum igitur ademptum sibi Sodalem lugent, aduentantem vident puerum cum funibus in fasciculum colligatis, quos magna animi significatione eis obtulit, vt Sodalem aditus extraherent. At illi: *Nihil*, inquiunt, *mi puer, funibus his opus est; iam mare ipsum Cadauer huc eiiciet.* *Imo*, inquit, *iam opus erit.* simul vident inopinato fluctu ad se deferri, quē extinctum crediderant. Nam iuuenis prece ad virginem facta,

vti dictum, semisopit⁹ leuiter se supra fluctum deiici, quasi supra mollem lectum, animaduertit; eóque sensim ac placidè deuehi, quousque litori proximus funiũ ab amicis stupore simul atque gratulatione plenis proiectorũ ictu excitatus, prehensis illis sospes ad oram euasit. Cęterum ex maris verberatione diu corpori liuor ac vibices perdurarunt, periculi pariter ac beneficii monumenta. Ad puerum verò cũ conuerterent oculos, in summa planitie illum disparuisse vidẽt, ex quo haud dubiè plusquam humanum aliquid fuisse argumentati sunt.

Ab hostium latronumq; petitionibus eripi-

XIIX. Nullum mare tam iratum ac efferum est, atq; homo homini est. Sed horum quoque insidias atque impetus Deipara fregit, vt Sodales multis ex-

experimentis didicerunt. Catazorij vir honestus& clarus acerbo incitatus odio in vnum è Sodalibus, loci solitudinē nactus, dum ferrum in eum distringit, Iuuenes repentè duo ad ipsum rectâ tendere visi sunt: quibus ille velut indicibus sceleris sui futuris absterritus, maleq; ijsdē precatus, re infecta discessit. Et iuuenes illi statim ex oculis abijsse dicuntur. *untur.* CIↃ. IↃ LXXXV.

XIX. E Sodalibus Aueniononensibus primam hostiam litaturus quidam in patriam abiit. Iam sacra erat amictus veste; iam aliqui eum in templo præstolabantur, cùm magno impetu conatúque irruunt hæretici, qui ad hoc se comparauerant, omnibusque digressis formidine, Sacerdotem circumstant, Rosarium, quod rumore exci- CIↃ.IↃ LXXXVI.

tus in manus sumpserat, vi auellunt, atque in ignem abiiciunt. Tum quærunt, cui se dederet? Ego me iam pridem, inquit, Christo IESV eiusque Sanctissimæ Matri dedi. Quæ cum dixisset magno animo, ita vti erat sacra veste indutus, mirificè ex eorum manibus elapsus, abdidit se quendam in locum, vbi per decem horarum spacium delituit, cum ab omnibus quæreretur, à nullo reperiri potuit, quasi offusis tenebris oculi eorum cæci forent. Postridie quietus sacrificauit; & vt ad lætitiam nihil deesset, Rosarium in igne integrum repertum est.

Eodem. XX. Ex eodem Sodalitio latronum quidam sicas euasit. cū enim rei ignarus in idem se hospitium nocte incumbente recepisset, quod latrones tenebāt: vbi

vbi insidos contubernales cognouit, præsidium B. Virginis poposcit, precibus minimè irritis. Cum enim pòst in patulum cubile aliquoties irrũpere grassatores tentarent, aditum reperire nunquam potuerunt.

XXI. Bilbilii è solenni conuentu Sodalium vnus postquã sacris epulis accubuerat, euocatur. quem mox imparatum, tres hostes instructissimi ad iniuriã, quam falsò ab eo se accepisse opinabantur, vlciscendam aggrediuntur, eúmq; punctim magno impetu appetunt. Ille inexspectatis insidijs circumuentus, Diuæ Virginis auxiliarem opem implorat. Gerebat autem tum fortè in pectore venerandã eiusdem Diuæ Patronæ imaginem; quæ saluti fuit. Nam ferientis gladius in eam impactus, CIↃ. IↃC. IX.

quasi iunceus, se inflexit; damnumq; auertit. Discant amu-
Amuletum pro vulneribus. letum quærere, qui cuiuis ferro sese impenetrabiles nefariis modis facere student. MARIAM an Diabolum sospitatorem habere velint, hinc deliberent.

CIↃ. IↃXC. XII. Quod auxilium in Neapolitano itidem enituit. qui domo egressus atque ab hostibus occupatus cum aliquot sclopotum ictibus peteretur, incolumis fuit, veste tantum leuiter ambusta, cuteque leniter per-
Eodem. stricta. Ibidem alius inter dormiendum pugione petitus diuinitus periculum euitauit.

CIↃ. IↃCII. XXIII. Ex Ser: Archiducum Græcensium Ephebis honorariis Sodalis quidam in castra profectus gemina sagitta vulneratus est sine periculo. Iam illi tertia mortem minabatur vene-

no tincta, cùm in libellum precatorium D. Virginis laudes cōplexum, quem tum secum gerebat, impacta, irrito conatu excidit.

XXIV. Neapoli alius infestissima armatorum iuuenum corona circundatus, dum in summa effugij desperatione B. Virgini se commendat ab ignoto quopiam manu prehensus, in ædes suas, quæ proximè aberāt, introducitur; metumq; deponere iubetur. Et vt sciret quisnam ille seruator fuisset, ex oculis subito disparuit; ne posset ambigere cælitem fuisse à Virgine ad ipsum seruandum allegatum. CIↃ. IↃ XCIX.

XXV. Eandem opem Perusinus quidam Iureconsultus vita famaque insignis expertus. Dederat is amico pecunias mutuas CIↃ. IↃ LXXXVI.

tuas:easque cum non redderentur clementer subinde repetebat à surdo debitore, siue aliis implicato debitis, siue parato non reddere *præsertim vt nunc sunt mores: adeò res redit: si quid redditur, magna habẽda est gratia*, ait ille. Interea præclarus ille debitor vt se à molesto interpellatore liberaret, cõstituit hominem è medio tollere. Captato itaque tempore occasioneque oblata nihil minus cogitantem in suismet ædibus aggreditur sicaque septies perfossum sicuti iã mortuum relinquit. Sed optimum Sodalem manus Virginis sic defendit, vt ictus omnes innoxij fuerint; vnus leuiusculum vulnus fecerit; quod, vt viri virtutem scias, à vulnerario noluit, sed à seruo curari, ne factũ cuiquam cum sicarii damno innotesceret.

XXVI.

XXVI. Diuinionẽſes duoSo- CIↃ. IↃ. XC.
dales diuerſis tẽporibus à graſ-
ſatoribus capti ereptique Virgi-
nis Deiparentis ope, in hunc
modum. Vnus iter faciens, cum
in eos incidiſſet, ſemel iterum-
que ſclopo diſploſo percuſſus
non eſt: ipſe interea accelerans
fugam, notum implorat patro-
næ auxilium. Iam ſpatio vno e-
uaſerat, cum alter atrox iræ, ci-
tato equo in peditem fertur,
mucrone diſtricto: iam iamque
proximus reducto gladio caput
petebat, cum loco & tempori
Virgo adfuit clienti. Prolapſus
repente equus ſic equitem ſuo
onere impediit, vt ſe diu expe-
dire non poſſet; interea alter ſa-
lutem pedibus inuenit. Captus
alius ab hoſtibus, rapiebatur in
eorum comitatu tanquam ad
cædem. Trahitur prima veſpera
in

in vicinum pagum: dum ij cœnant luduntq; militari lasciuia, inuersum ipse dolium subire cogitur, quod lapide congesto onerant, circumdantque semiusta palea rimis hiantibus explendis; vt fumo ferè suffocaretur inclusus: additur post cœnam importuna saltatio; immittitur certatim cuspis gladiorum, petuntur pedes, quos ipse alternis attollens ab ictu defendebat: vnicum viro solatium erat, Deiparæ coronam pertexere. Illud lepidum memoratu est, quod salute desperata illam formulam identidē repetebat, quā in concione didicerat: *Domine, si vis, potes me mundare.* Hanc ille aptam existimabat orationem, & necessitati congruentē; credo quia metus propè sensum ademerat. Nō vocem, sed voluntatem Deus

audijt. Vbi diluxit eo inspectante contusi verberibus, qui simul fuerant comprehensi, vinculorum socij & comites viæ: eximius ipse habitus ac sine alio ludibrio precióue libertati redditus est. Nõ debuit videlicet Deiparæ seruus diutiº improbis seruire. Voto Cõgregationis Duacēsis latronum insidias quidam euitauit. CIↃ. IↃC. VI.

XXVII. Globo quidam Tiro Sodalitij traiectus Vilnæ iuxta vmbilicum, à Medicis desperatus, in Sodalitatem, priusquã è vita migraret, adlectus est. Quę res ei sanitatem postea peperit. CIↃ. IↃC VII.

XXVIII. Baro Transiluanus à militibus hostis sui capitalis captus & ductus, Sodalitatis capessendæ voto, exemptus est periculo. CIↃ. IↃC XI.

XXIX.

n. 17. XXIX. Retuli supra de Cõplutensi adolescente, qua ratione submersionis periculo exemptus sit; referam de eodem hic aliud, ex quo cognoscere licebit B. Virginem & in negligentia punienda non omnino conniuere, & clementiæ tamen suæ non obliuisci. Nam cum de suo erga Diuam studio remisisset, nec tam frequens iam esset in sacris mysteriis frequentandis, aliaque pietatis officia, quæ pro more Sodalitatum tractârat, segnius exequeretur; euenit, vt cum amico quodam suo publicam oppidi viam perlustraret. Ibat periculi securus, cum vnus aliquis quasi iniuriam vindicaturus, quam ab hoc nullam acceperat, sica repente stricta ipsum adoritur, toto corporis impetu vulnus infligit, & hominem

nem humi affligit. Nemo dubitauit ictum fuisse lethiferum: domum igitur deportatum sacris omnibus, vt moriturum, procurant. Sub hæc dum chirurgus accitur, afferri sibi libellum iubet, quo Virginis officiũ continetur. Illud quippe singulis diebus persoluere non omiserat, tametsi pijs alijs exercitationibus supersederat. Ridebant alij, quod moribundus de officio recitando cogitaret: instabat tamen nihilo remissius, id muneris eo die nondum se perfecisse dictitans; nolle ea in negligentia morte præoccupari. Adest interea chirurgus, vulnus detegit, inspicit; periculosum esse negat. Etenim mucro magno impetu actus, vtpote ab homine, qui robore ac viribus valebat plurimum, vt attigit cranium,

Partes aliquas virtutis retinere prodest.

nium, retortus vncini in modum, atque inde dilapsus cute ac carne dirupta, caput magna ex parte sauciauerat, leuiter tamen; neque enim vlterius quicquam penetrauit. Id verò humanitus fieri non potuisse testatus est chirurgus. Quid plura? Eiusdem iussu, proximo die iuuenis è lecto surrexit: didicitq; in Marianis officijs desidiã semper noxiam: eorum verò curam salutarem esse.

XXX. Ita in alio pœna simul ac clementia Virginis eluxit. Vilnæ Dominica Quinquagesimę Pater in cohortatione Sodales monuerat, vt insanis Bacchi feriis, omnes se domi continerent; & quasi diuinans adiecerat, futurum forsitan, vt qui domi manere noctu nollet, ante cineralia ad cineres abiret. Non

au-

audijt vnus cænatum alio egressus: in reditu, globo lethali propè cor traiect⁹ est. Hęc nō magni delicti pœna fuit: Vide pariter clementiam. Quis vel ad vnum momentum posse viuere credidisset, sic vulneratum? Vixit tamen, dum accersito Sacerdoti bis animi labes exponeret, sacroq; Viatico muniretur. Quo accepto, animam statim agere cœpit. Mortuus est autem ipsa nocte Feriam quartam Cinerum præcedente, vt non vanum colligas fuisse præsagium, salubris admonitionis negligentem ad Quadragesimam fortassis vitam non producturum. Enimuerò subit hic admirari, cur sæpius eos, qui cæteroquin integram vitam degunt, vbi ab officij linea vel leuiter egrediuntur, velox à tergo vindicta consequatur, vti

Cur boni ob leues noxas puniantur.

vti in duobus, quos nunc recensui, videre licet. Ac cogitanti illud occurrit, Deum Deiparamque, Parentum more, leues quoque noxas filiorum non sinere impunitas, ne incogitans animus ijs insuescat; sed pœna admonitus citò ad officium parẽtumque in gratiam redeat: seruorum aut desperatorum delicta sero, sed grauissimè vindicant: vt in beneficijs merito referendum sit, pœnis ad cœlum reuocari.

ero. 10. XXXI. Adolescens nobilissimus alterum adolescentem
xciv. Taurini in pietate tuendum susceperat, quem alij ad corruptelam ad se pertrahere nitebantur. Cum itaq; viam sibi ad hunc obseptam viderent, vi facere aggrediuntur, circumstant patronum illum viginti iuuenes gla-

diis

dijs ſtrictis; punctim cæſimque petunt hominem ſola virtute & B. Virginis ſubſidio tectum, nullum tamen ad viuam cutem vulnus penetrauit; veſtibus benè diſciſſis ipſe incolumis euaſit; Et Patronæ ſuæ & ſui patrocinij beneficio defenſus.

XXXII. Alia quoque peri- CIↃ.
cula à Sodalium ceruice depul- IↃCV.
ſa ſunt. Nam Neapoli Conceptæ Virginis alumnus, dum per alienum rus iter facit, repentè inermem oblatrantium canum cohors inuadit: affligunt ſolo miſerum, ac primò veſtes in fruſta concidere, deinde etiã manũ hianti ore concerpere, perq; illam tractum vſque ad ſepem ſpinis ac dumis aſperam, acerbè vexare. Sed Conceptæ Virginis nomem inuocanti Numen præſto fuit. Nam mox vbi tem-

peſtas.

peſtas illa deferbuit, non niſi impreſſorum dentium chara-cteres ac notas in manu agno-uit, nulla prorſus vulnerum a-cerbitate.

CIϽ. IϽCXII. XXXIII. Biturigibus à ma-iori vi Sodalem ſuum defendit B. Virgo. Nam cum fulmen ma-gna vi illapſum adoleſcentem medium corripuiſſet, loco pro-cul abreptum inſtarque turbi-nis variè circumactum in extre-mum diſcrimē adduxerat; cùm opportunè ille Deiparæ nomen & opem inclamauit, ac ſine alia noxa, præterquam veſtium, in-columis euaſit. Hæc de pericu-lis euitatis dicta ſint: de morbis pauca ſubiungo.

CAPVT VIII.

SODALES ÆGRI ſanantur.

I. Com-

Compendio atque quasi per CIↃ.
saturam has sanationes re- IↃCII.
censebo. Vesontione quidam ad
luctam vltimam iam inunctus,
Sodalitatis voto sanitati pristi-
næ restitutus est. Idem in Tarra- *Eodem.*
conensi euenit. In eodem voto
perpetui cuiusdam doloris re-
medium reperit senator quidam
Gratianopolites, & Traiectensis CIↃ.
Decanus. Eadem medicina pro- IↃCXII.
fuit Baroni in Sodalitate Bur-
digalensi; Medico in Petrocho- CIↃ.
riensi; Alteri cuidam in Billo- IↃCIII.
mēsi. Dolæ grauissimos artuum
dolores precibus ad D. Virginem CIↃ.
emissis quidam pepulit. IↃCVII.

II. Lugduni ad Sodalitatem *Eodem.*
receptus est adolescens, qui an-
nis ipsis duodecim hemicranio
laborauerat; octiduo vno ab
adscriptione elapso capitis illa
vexatio sponte desiit.

III. In-

Eodem. III. Ingolstadij cuidam ita corpus intumuerat, vt medendi artifices conclamarent. Sed Sodalibus in suo Sacello Virginis opem communibus votis sollicitantibus, tumor illico cæpit subsidere; & ille intra paucos dies surgere. Alter aqua intercute suffusus in ipsa desperatione salutis, salutem inuenit, cùm eo ipso tempore in censum Sodalium relatus, oleoque sacro delibutus, postridie sanus, saluusque fuit.

CIↃ. IↃC IV. IV. Quidam ex Sodalitate Iurisperitorum Dolana ardentissima febri iactatus, cum aliquot dies iacuisset, festoque die horas recensendo eam in animo designasset, qua in Sacellum conueniunt Sodales, sic morbū fugauit: *Egóne*, inquit, *cæteris conuenientibus decumbam, & hic otia-*

otiabor iners? surrexit impiger, & (dictu mirum) ex tam molesta ægritudine alacriter emersit abiitq; illico Deiparæ in sociorum conspectu gratulaturus.

V. Non dissimile fuit, quod Aletino accidit. Ardebat ille febri, sed maiore cupiditate ad Sodalitatem accedendi. Quo si iret, non desperabat de valetudine recuperanda. Iuit vrente æstu, & domum incolumis reuertit. Certè conuentuum frequentationem rem optimam esse oportet, quæ tam graues morbos tam facile dispellit. CIƆ. IƆ LXXXVI

VI. Sodalis Antuerpiensis obstructis calculo renibus, colicis doloribus, & febri periculosa laborabat. deseruerat eum Medicus contra tot hostes impares suas vires non vanè coniectans. Sed B. Matris ope im- CIƆ. IƆC XII.

plorata, triplici malo exemptus triplex beneficium agnouit.

Eodem. VII. Sodalis Duacensis voce absonus & linguâ asper nunquã loqui audiebatur sine cachinnis aut comiseratione aliorum, consecutus est id à sua Patrona, vt melle dulcior ab ore eius flueret oratio.

CIↃ. IↃCIX. VIII. Quidam Religionis candidatus magna ruinæ sistendæ difficultate exercitus, cùm ad sacram familiam parum ob id idoneum se fore arbitraretur, Sodalitio calicem aureum deuouet: & Virgini Salutationes quinq; genu flexo quotidie peragendas. Sensit illico mali remedium; nisi quod ijs diebus, quibus promissæ salutationis fidem aut omittebat, aut negligentius soluebat, malum recrudescebat.

Fides D. Virgini seruanda. oculorũ dolor abactus.

IX.

IX. Neapoli alius, D. Virgi- CIↃ.IↃ
nis auxilio dolorem oculorum, XCIII.
grano instar ciceris inde eiecto,
curauit. Alteri Lugduni vim vi- CIↃ.IↃCV
dendi aut restituit aut conser-
uauit, quam ille acu propè ex-
punxerat, mediciq; penitus de-
sperarant.

X. Nausea Olyssippone quē- *Nausea*
dam non procul à morte habe- *depulsa.*
bat. Obtulit se ægro visendam *Eodem.*
Virgo cum Filio calathum de-
ferente plenum pomis: simul
puer offerre nauseabundo cæ-
lestes delicias; hic præ donis
Puerum Matremq; venerari. vix
conspectu se illi abstulerant,
cum nauseam morbumque pa-
riter abscessisse sensit. Visa est
eadem Virgo potionem ægro
cuidam Neapolitano Sodali in- *Manuale*
fundere. de quo & aliis pluri- *Sodal.*
bus alij. *§. 2.*

Voto offi- cij parthe- niani cō- ualescit. CIↃ. IↃCIX. XI. Burdigalæ niueo amictu ægro cuidam Sodali se eadem spectandam obtulit, morbumque profligauit; quod ille in summa valetudinis desperatione vouisset, anno integro Æditui Partheniani munere se perquam diligenter functurum. CIↃ. IↃXC. Voto perpetuæ castitatis ab eadem illâ Ingolstadiensis quidam morbi grauissimi remediū impetrauit.

Res B. Virgini commodata magnum commodū affert. CIↃ. IↃCX. XII. Omitto innumera, ne prolixus sim: & in vno hoc finio; quod, vt accepi refero. Leodij *Pannos lineos quatuor conopeo è Sacelli fornice suspendendo Sodalis cuiusdam uxor commodarat. Interim maritus natus annos octoginta duos in morbum lapsus lecto affigitur. Et iam tres ipsos dies decubuerat, cùm dissuto conopeo panni referuntur. Vxor lauãdos sepenit. Postero die cùm nihil omelius*

lius haberet æger, recordatur illa pannorum in honorem Deiparæ suspensorum; speiq́ plena aliquid per eos clementißimam matrem efficere posse, vnum igni applicatum calefacit, calefactum mariti dorso admouet. Mirum dictu. Vix admouerat & is omnem dolorem quasi abstergi in contacta corporis parte sensit. Dein alterum etiam calore imbutum pectori apponit; & simul in ea corporis parte doloris omnis sensus discedit. Rogat maritus sopito dolore, quid sibi factum sit; intellecto, quod erat, surgit; & firmatæ valetudinis beneficium illi acceptum fert, cui debuit. Ita nihil adeò exiguum putari debet, quod non iuuet, si Virginis Sospitatricis honori dicatum sit.

CAPVT. IX.

BENEFICIA ANIMI ACCIpiunt Sodales.

QVę toto hoc opuſculo narrata ſunt, huc tendunt, vt cognoſcas, quanto animorum bono Sodalitates inſtitutæ ſint & frequentatæ. Placet tamen idem aliis exemplis breuiter cõfirmare.

Terroribus nocturnis liberantur. CIↃ. IↃC. IV.

I. Quendam Malacæ nocturni dudum terrores, & plurimus in cubiculum lapis intempeſta nocte immiſſus; trepidum & exanimatum reddiderãt: Sed in Sodalitium cooptatus laruas videre, tumultuſq; audire deſiit.

II. Flexiæ Sodalis nocte cõcubia ſiti vrgente è lecto ſe proripuit; ſacraq; corolla brachio cir-

circumiecta vti nũquam ſine ea quaſi parmula ſua egredi quoquam conſueuerat, ad puteum deſcendit. Sed ecce horrificum ſpectrum ex aduerſo incurrit, atque penè inuolat in oculos; Roſarium brachio inuolutum tradi ſibi imperioſe poſtulat; ni faxit, aſperrima quæque minitatur. Negat ille ſe daturum; laruæq; vim afferenti fortiter obluctatur. Inter quam pugnã iam quadraginta pedes à puteo abſtractus erat. Qua vt ſe violentia eximeret, Angeli Salutationem exorſus eſt; cuius enunciandæ, vt fecit initium, velut Africo diſcuſſa nubecula, minax antea ſpectrum momento euanuit.

A dæmonum conſortio abducuntur CIↃ. IↃCXI.

III. Hic ab externa Dæmonum vi Virginis virtute exemptus eſt; alium Viennæ in Gallijs ſty-

ſtygiis iam ferè mancipatũ eadem patrona in libertatem vindicauit; vt ei⁹ Sodalitij hiſtoria prodit. *Fuit hic alia in vrbe Societatis Scholis addictus, puer ingenij bonitate, morumque integritate Magiſtro ſuo amabilis. Qui ſenſim exitiali profligatorum Sodalium contagione deprauatus, in peiora lapſus eò tandem deuenit, vt peſtiferis magiæ illecebris captus & irretitus peſſimam cum Dæmonibus malis familiaritatẽ contraxerit. Tum ergo quicquid dirarum eludendis oculis, faſcinandis auribus, domibus effringendis, iniuriis vindicandis, cupiditatibus potiundis, aliis nequitiis exercendis inſeruiebat, id omne è fæcũda inferorum cloaca hauriebat, & ſingulari dono phialam acceperat ſtygia plenam aqua, & hydris quibusdam infandisque monſtris in exitium mortalium inuentis (vt dæmon affirmabat) refertam. Duos*

in illa disciplina annos iam exegerat miser, cum Doctor praeclarus impensae operae mercedem, ac velut didactron exigit, cultum sui, Christi eiurationem. Sed viuebant in Iuuenis animo etiamnum Christianae rationis & pietatis antiquae semina: vnde & ad horrendi pacti mentionem attonitus haesit, reiq; tantae pensitandae diem perendinum petiit. Spectris interim, minis, pollicitationibus diu noctuque vrgetur; à quibus se expediendi hoc demum reperit consilium. Lugdunum contendit, vbi Magistrum quondam suum, cui charum se fuisse meminerat, versari inaudijt, eiusque arbitrio potestatiq; se totum committere statuit. In via, ne id faceret, variè oppugnatus memoratur. Demũ sciscitari ausus adolescens, *cur sibi tanto tempore Dei praesidio ac fauore destituto pepercerint, nec mortem, quam modò tam ferociter minarentur,*

tur, intulerint: cui illi; nec promptam sibi voluntatem, nec conatum defuisse responderunt, sed prohibitos inuictis magni DEI imperiis, Reginæque illius, cuius olim puer clientelæ se commisisset, auctoritate coërcitos. Obstupuit oppidò iuuenis admirabilem Clementissimæ Virginis in se charitatem, cuius à complexu præsidioq; nec dum se depulsum audiebat, cùm ipse tamen ab illius castris transfuga, Sodalitij legibus contemptis & MARIAM Matrem & virtutem omnem ab animo suo pepulisset. Quid multis? Magistrum Viennæ reperit; rem omnem aperit; munera acherontica tradit, ad virtutem & conscientiæ tranquillitatem redit. Quo in facto id omnes notent velim, quam infidum sit Dæmonis commercium. quouis momento perniciem struit, & ni Magni & Boni DEI virtus cohiberet;

Vide cui fidas.

beret, etiam inferret. Vt merito omnes ab eo quamprimum se auellere debeant, cum infensi sibi tùm Dei opem certam ex-spectare non possint, cum ipsi ab illo tam improbè profuge-rint:

A flagitio patrādo abſterrentur.

IV. Sodalem alium Angelopoli in Mexico in peius ruentem, dùm vrbem cum sociis obambulat, grauéque animo scelus versat, vir grandæuus vultu graui ac subirato adoritur, & percusso fortiter pectore: *Tune*, inquit, *qui B. Virginis Sodalitio nomen dederis hæc mente concipere, hæc animo audeas tractare facinora?* Ad quæ cùm subitò linquente animo corruisset Iuuenis, accurrunt comites, & percussore nullo conspecto territi ad Sacerdotem adducunt. Ibi expiatus agnouit Tutelaris beneficiū fuisse,

Eodem.

se, Impunè cogitationem flagitij non abiuisse.

In spem eriguntur. V. Magnus quondam Virginis cultor vnicéque deditus, in turpe prolapsus crimen, homines seque vt fugeret, in exilium

CIↃ. IↃXC. abiit. Nox hominem in silua oppressit; simul patrati mali conscientia, dolor, lacrymæ, desperatio miserum corripuere. Vt scelus expiaret, in flumen proximum se dare mortemque tanti doloris remedium arcessere constituit. B. tamen Virginem prius vti sibi clemens propitia sit, inuocat. Vix ediderat voces vltimas, cum matronam videt insignis pulchritudinis, quæ ad eum conuersa: *Bonum animum sume*, inquit, *audacter me sequere.* Hæc effata flumen ingreditur. Quod ille cum facit parens dicto, miratur quasi marmor substra-

ſtratum pedibus, & hinc atq; illic liquidas diſceſſiſſe vndas. ita in aduerſam ripam incolumis euaſit. Tum confirmatus Brigantiam redire, vnde abierat, iubetur. mox puro ſeſe inſinuans cælo clariſſima luce Virgo pulcherrimam faciem abſcondit. Ille meliora remedia malis ſuis apud Patres Societatis inuenit.

VI. Rhutenenſis Sodalis ſacram militiã meditabatur; huic vigili atque precanti ſe Religioſorũ patrona mira in luce blandiſſimè obtulit, animoſque ad cæpta abſoluenda addidit. Sodalem alium Mexicanum vndequaq; improbum certo prodigio ad Religionem vocauit, frigide petenti ſtatim aditum patefecit, hærenti clarum ſignum impetrauit. Nam Crucifixi imago, ante quam & quotidie ſepties

Ad religionem animãtur.

CIƆ.IƆ. XCIII.

CIƆ. IƆC XI.

es orationē Dominicam & Angeli salutationem dicere consueuerat, hoc solo bonus, & tum efflictim precabatur, à pariete ter seipsam dimouit: quo viso abrupit se à vitâ priore, & omnem occasionem præcidit.

Castitatē seruant. CIↃ. IↃ XCVI.

VII. Mamertinus à vesana muliere improbè sollicitatꝰ obnixè Reginæ Virginum opem in hoc periculo implorauit. Nec defuit cliēti vocata virgo. quippe, ne vllo sensu eius animus emolliretur, repente illi visa mulier horrenda specie in spectrum commutata, horrido terribiliq; totius oris habitu, conuerso in angues crine, quid multis? Furiarum quarta soror visa est. Quo spectaculo Venerei omnes motus quieuere, castitatisq; amor altiꝰ animo impressus est. Quo hic fæminā cultu formaq; con-

Forma impudicæ fœminæ.

ſpexit; tali mulieres omnes, Circeum genus, prædıtas, ſi quæ caſtitati jnſidias moliantur, virgo tota pulchra oſtendere voluit.

VIII. Auenionenſis in re dubia, quæ eius plurimum interrerat, dum Roſarium in æde ſacra attentè percurrit, propè finem obdormiuerat, cùm virginem forma eximia & blando aduerſum ſe ore adſtantem cõſpicatur. Expergefactus viſi vehementia, precationem abſoluit, & ſpe plenus repetit domũ. Ecce iterũ nocturno in ſomno ſeſe videndam B. Virgo offert, certumq́; hominem nominat, à quo quid facto opus ſit, ediſcat. vix illuxerat, cum ille ipſe, quem pia patrona edixerat, pro foribus adfuit, eiuſq; præſenti patrocinio è certa præſentique ignominia ereptus eſt. IX.

In dubiis conſilium inueniunt.

CIϽ. IϽ. XCIX.

IX. Biturigibus Sodalitatis alumnus alius ad res philosophicas percipiendas Bœotica quadam stupiditate suffusus, & plumbeo velut ingenio, cùm penitus hebesceret, votis Virgini Matri nuncupatis, huic duritiæ mentis amoliendæ tantum postea perspicacitatis nact⁹ est, affuso ipsi Virginis operâ clarissimo lumine, vt de Philosophicis ænigmatis abstrusissima quæq; liquidò peruideret. Quo de beneficio alia inuenies in Manuali Sodalitatis.

c. 1. p. 1. §. 2.

X. Ad extremum huc referri potest ea gratia, quæ Sodalitatibus à summis Pontificibus è Thesauro Ecclesiæ, abundè cõceditur, qua pœnis in crimina statutis eximuntur, atque Indulgentia dicitur. Quanta autem quamq; patens ea sit, in libel-

Indulgētiæ illis concessæ. Gregor. XIII. in Bulla Erectionis.

bellis Sodalitatum atque Legibus videre cuiuis licebit. Quanto verò in precio habenda sit, intelligent omnes, qui acerrimas post mortem pœnas luendas superesse nouerunt illis, qui dum vita manebat, nō satis eas expiarunt. Qua de re plura dicere supersedeo. Illud tantum ad memoriam Ingolstadiensium hic recensebo, Sereniss. MAXIMILIANVM Bauariæ Ducem Indulgentiarum impetrandarū nobis auctorem atq; Patronum fuisse, vt vberius Acta nostra referunt. Sed nos ad finem tendimus.

CIↃ. IↃ LXXXIV.

CAPVT. X.

SODALES FELICITER è vita abeunt.

Hoc

HVc cursus fuit; hæc mēta Sodalibus præfixa, vt cum vitam omnibus officijs Marianis absolutam duxerint, eandem feliciter morte absoluant. Pauca ex multis selecta attingā: non vt desiderium benè moriendi apud quenquam excitem, sed benè viuendi. vetus enim dictum est, *Bene eos mori, qui benè vixerint.*

ᴁTƆ. ƆƆCVI. I. Leodij quidam diuturno morbo afflictus, ea nocte, quæ diem supremum antecessit, dæmones complures equo cubiculum inuectos conspexit, qui tria identidem ei crimina opprobrabāt. Verum quòd illa cōfessione iam dudum expiasset, facile risit inanes calumnias; hostesque magna animi constantia profligauit. Successere candidati miro lumine perfusi, qui

tanta

tanta animum morientis voluptate perfuderunt, vt iam æternis delicijs frui videretur. Eorum vnus lecto assidens eodem vesperi circa horam sextam migraturum illum edixit. Accinxit se proinde Sodalis itineri æterno. Celebriores interea preces iterare; B. Virginem potissimum comitem accersere: formulam illam, quam Sodalitatis ingressu primo nuncuparat, frequentius iterare. Denique hora sexta viuendi finem, vti Angelus monuerat, fecit.

II. De Aniciensi quodā Virginis Assumptæ alumno hæc memorantur. *Vnus artificio sutor, alioqui imperitus tantò cum pietatis sensu moribundus vim mortis perferebat, vt domesticos externosque non semel in admiratione raperet.* O quam bonum, *inclamabat*, ferre iugum Domi- ЄIϽ. IϽCIV.

Domini ab adolescentia? quàm iucundum relictis seculi sordibus in cruce Domini gloriari? Video B. Stephanum stantem à dextris Filij Dei, nimirum vt mihi currenti aut potius cursum consummanti, Brauium æternæ felicitatis prætendat. *Post aliquot dies aduocatis, quos habebat, duobus filiis, maiori natu dixit*: Fili mi, imminet mihi, Deo ita iubente dies supremus: vnum à te velim, quod vt facias, enixè postulo & impero: mihi videlicet vt succedas, meumque vt occupes locum in Sodalitio Assumptæ Virginis. *Tum ad minorem conuersus*: Ni pellem, *inquit*, moresque immutaris, faciam meis apud Deum precibus, vt ante annum mortem cum vita commutes. *Et verè eum propria non fefellit opinio Nam & ille Sodali-*

dalitati nomen dedit; & hic miserè dicam an impiè ante nonum mensem extinctus est.

III. Murcienſis apud igno- CIƆ. IƆ
tos diem ſuum obiit. Inuentus LXXXVI.
eſt in ſupremo morbo interiore cilicio veſtitus; auditusq; Reginam Angelorum compellare, multoſq; nominatim cælites, quaſi ad ſe aduentãtes ſalutare.

IV. Pars vna felicis mortis CIƆ.
eſt, mori die, quo velis. Roga- IƆXC.
rat Brugenſis quidam miræ virtutis Sodalis Deiparam, vt die aliquo, qui in honorem ipſius feſti celebresq; ſunt, è vita ſibi diſcedere liceret. impetrauit. Nam Purificatæ Virginis feriis, inter viuos eſſe deſiit, melius æuum agitare cæpit.

V. Louanij Sacerdos ac The- CIƆ.
ologus vir doctus & grauis in IƆCXI.
morbum etiam Medicorum iu-

dicio

dicio non valde periculosum inciderat. Is post paucos dies sororem hora intẽpestiua ad se vocat, rogatq; vt extremo viatico se comuniendum curet. Negabant, qui simul aderant, tum quidem opus esse hac festinatione, præsertim hoc temporis, tam leui periculo. Quibus ille: *Festinate,* inquit; *nam mors, quam longe abesse creditis, in vicino est. Breuis vsura vitæ superest, horarum vix duarum.* Mirari illi; tergiuersari. *Atqui,* inquit, *Virgo* MARIA *mihi adstitit; & vt intra horas duas pransus paratus in procinctu essem, admonuit. ad beatitudinem proficiscendum esse.* Paruit instanti Soror: Sacerdotem aduocauit: sacris procuratus est; mente integra, magno pietatis sensu, collarymantibus omnibus, altera hora elapsa viuere desiit.

VI.

VI. Non dissimile est, quod P. Franciscus Veron refert de Bartholomæo Vergara Sigoniẽsis Sodalitij Alumno Chirurgi Regij filio adolescente spectatæ virtutis, B. Virgini vnice dedito, cuius effigiem ex ea, quam S. Lucas depinxit expressam perpetuo suspensam gestabat è collo, vt de eo scribit Tursellinus. *Hic cum in Vigilia D. Michaëlis Archangeli Septemb. mensis cænaret cum parentibus quatuorque Sororibus, sibi multum negotij nocte illa imminere & instare prædixit. Nocte proxima media pater Bartholomæi diuini prouidentia Numinis è somno excitatus, vbi solito more ingemiscentem filium audiuit, surgit è lecto & in filij cubiculum, quod suo proximum erat, ingressus, offendit illum in strato sedentem & in brachia inclinatum, quod anhelandi difficultas respirare non sineret,* CIↃ. IↃ XCIII. *Manual. §. 1.*

neret, ac penè suffocaret. Percontanti, vt haberet; Morior, *inquit*, nec id affirmo fallaciter; Dei namque Genitrix ita mihi prædixit, sed nequaquam sacris non procuratis. Quocirca confessioni & Eucharistiæ quamprimum danda opera *Tum pater*; Cras fiet illud, fili: in præsentia conquiesce. Minime verò, *inquit*, cras enim nullum mihi iam est. *Nox erat intempesta: aduocatur pater è Societ Iesu. qui, vt postea narrauit, interioribus stimulis, vt maturaret, agitatus est. Dum accedit, Bartholomæum trina defectio exanimarat: sed vbi pedem in languentis cubiculum P. Caspar Pedrosa intulit, reuixit æger; & quæ de B. Virgine audiuisset, narrauit.* Subiunguntur post hæc de confessione totius vitæ facta, de sacra Eucharistia percepta, de vltima inunctione; de felici post ses-

ſeſqui horam obitu. Sed duo præterea memoratu digna referuntur. *Quin & illud obſeruatum eſt*, inquit auctor, *quendam ignotum, & in illis Medici Vergaræ ædibus nunquam antea viſum, conſtituendis rebus diligentem operam nauaſſe, altare compoſuiſſe, candelas ac cereos domi accendiſſe, obſtupeſcentibusque domeſticis, & dolore turbante nihil agentibus omnia valde prudenter ordinaſſe.* Credibile eſt Tutelarem Angelum fuiſſe. Additur, eum habitum oris & formam demortui fuiſſe, vt nemo mortuum crederet, niſi qui immobilem adſpexiſſet. Quid addi felicitatis ad talem mortem poteſt?

VII. Nouodomi Nobilis adoleſcens ſubita febricula deceſſit. Hic ad vltimam luctam inſtructus, iuſſit canem nigerrimum ſcutica abigi, vt B. Virgo, CIↃ. IↃC IX.

quam aduentare cernebat, cõmodum ad se accessum haberet: quam etiam lecto iam adstantem manibus iunctis venerabundus alloquebatur: *O Virgo, ô* MARIA, *O patrona mea dulcissima, tuũ ne desere tibi castimoniæ voto obstrictum, in hora mortis suscipe.* dixit repetitisque frequenter IESV ac MARIÆ nominibus, cum ea ad superos abiit.

CIↃ. IↃCV. VIII. Anicij Baro quidam fortitudinis militaris opinione & rebus gestis clarus, ab adolescentia Martyrij cupiditate flagrauit, & ea in inimicos semper fuit voluntate, vt paucis ante morbum diebus cuidam è familiaribus data occasione dixerit, se præceptum Apostoli de temperanda ira mordicus tenuisse, neque vnquam solem super iracundiam suam occidisse. Hic in extre-

extremis Dæmonem ſeſe importune ingerentem maláque conſilia ſuggerentem, auſus eſt ijsdem verbis, quibus olim D. Martinus alloqui: *Quid adſtas cruenta beſtia? nihil in me, funeſte, reperies.* Tum pſalmo quinquageſimo alijsque precibus recitatis ſolito ſerenior factus: *En ego*, inquit, *te video pulcherrima Virgo? ô verè benigna parens, quæ præſto ſemper es tuis in calamitate.* Nec plura poſt has voces, quam orationem: *In manus tuas*, locutus, emiſit animam, Deiparam Virginem, vt credimus, præeuntem ſubſecutus.

IX. Eodem loco alius inter vltimos dolores hymnos ſuauiter modulans noctem traduxit animamque lætus exhalauit. Coloniæ alius ridenti ſimilis ꝑIↃ. IↃ. diſceſſit, cum pridie Virginem LXXXVI.

cum Filio atq; suo custode Angelo conspexisset, qui eum accerserent. Refert ex Bencio Veron. Idem de Heiligenstadiensis Sodalitij Præfecto, de Gandensi Senatore, de Diuionensi quodam, de alijs digna lectu memorat. quædam huc attexere placuit: vnum superius memorare memini.

Man. §. 1.

l. 2. c. 5. §. 15.

CIↃ. IↃ XCVIII. X. Bisuntinus mox moriturus in has subinde voces erumpebat: *Non te offendam Domine, non te offendam: credo, credo; opitulare Virgo* MARIA. IESV *bone miserere mei, adiuua me.* & similes. Manu interim crucem vibrabat, vt facile ei cum aliquo certamen esse coniiceres. Tandem velut è magna contentione, ait auctor, respirans, ter *Victoria* ingeminat Rogatur, quid tandem rei? quiet

eto respondet animo à se quosdam præeuntes videri, quos exoptaret & subsequi: Angelos, interrogatus, fuisse dixit; ad quæ verba placidissimè obdormiuit in Domino. Duces bonos in morte! si modò viui sequi eos consueuerimus.

XI. Viennensem scribit cum adstantium incredibili voluptate B. Virginem præsentem cõpellasse, illius sibi aduentũ gratulatum, oculisque in sublime defixis, magna voce ac maiore, quàm pro viribus, in diuinæ matris laudem se effudisse: Et cũ magnam partem carminis *Salue Regina* percurrisset, subiunxisse illa S. Elizabethæ, Vnde sibi tantum bonum, vt ad se veniret Mater Domini? multaque morientem talia dixisse; quæ Sodalitij meritò cuiq; desiderium iniicere potuerint.

XII. Res multorum sermonibus celebrata est, quam de Dilingano quoda socio illustri familia oriundo idẽ cõmemorat. Dilingæ molesta quædam lues
CIↃ.IↃXC. dysenteriæ conuictorum Collegium occupauit. *laborarunt ea adolescentes quinquaginta. Correptus ex hoc numero quidam illustri familia, sed magis virtute, cùm intelligeret appropinquare mortem, ad vltimum se certamen comparabat sub patrocinio Virginis; quæ & clientulo adfuit in tabula præferens eius nomẽ, & aliorum quorundam aureis literis: addit migraturum ad cœlites post exactum breue aliquod spatium in igne purgante. Narrauit hoc lætitiæ ac spei plenus sacerdoti vicino. Et sacerdos illico:* Per ego Dei Genitricis amorem rogo, vbi ad Beatorum sedem deueneris, his Collegij incommodis tam grauibus ac

diu-

duturnis finem à Deo impetra, & quam noſtras propter noxas, diuinam meremur iram auerte. *Recepit & abiit. Mirum dictu: ab eius diſceſſu, illo morbi genere nedum mortuus fuit aliquis, ne ægrotauit quidem.* Vnde & felicem obitum & quam ad impetrandum vim habeāt Sodales perſpicere licet.

XIII. Illuſtriſſimum eſt in hoc genere, quod à compluribus narratur de Henrico ab Heiden Canonico Treuerenſi, adoleſcente & morum elegantia & nobilitate generis clariſſimo. Hic cum ſeptennium ipſum à prima pueritia ætatem in Collegio Germanico Romæ egiſſet; iamque ſuorum euocatione domum redire meditaretur, in febrim lethiferam incidit. Admonitus à Sacerdote de fatali die, ad S. Andreæ Apoſtoli cor- *Eodem.*

pus; quod Malphi colitur, pro valetudine peregrinationẽ vouet: deinde certam pecuniam assignat, qua crux argentea D. Apollinari Collegij patrono, facienda; & palla altari parthenio obuelando, locaretur. Mox quasi in somnum prolapsus; atque iterum experrectus aduocato conscientiæ arbitro: *O pater pater*, inquit, *quæ vidi? Quænam, mi Henrice?* inquit ille. *Quæ nec oculis*, inquit, *nec auribus, nec sensu alio percipi possunt.* Tum vrgentibus, eo vultu, quo solent è magno primum metu recreati: *Salus*, inquit, *mea, in angusto fuit. Actorũ in me coram illo Tribunali magna copia visaq; fuit. propè propius ab interitu ac condemnatione abfui: & trahi iam me ad supplicium credidi. Adfuit verò opportune Misericordiæ Mater Diuiq; tutelares Andreas & Apollinaris. & illa Quovos istum?*

istum? aut quid vobis cum illo, qui tot annos mihi in mea Congregatione seruiuit? Andreas peregrinationem obtendebat, quam ad tumulum instituere voueram. D. Apollinaris comitibus reliqs collegij nostri Patronis, crucem auream ostendebat, quam fieri mandaueram. His defensoribus res mea stetit; cùm repente somno metuq́; solutum me lætor. Quarta pòst hora lætissimus mortalia hæc reliquit.

XIV. Alius è Sodalitate Louaniensi ad annum vsque sexagesimum ætatis cælibem castâque vitam egerat, rarus Virginis cultor. Quicum morbo vrgente à morte iam nihil abesset: Benè habet, inquit, Sodales: quæ duo semper mihi fuere maxima vitę præsidia, nunc sentio, quam vera sint, quam solida morienti solatia. Vnum quod CIↃ. IↃCIV.

Sodalis Dominam ac Patronam meam obſequiis meis (vtinam accuratioribus) coluerim: alterum quod pœnitentiæ & Euchariſtiæ ſacramenta, diebus Dominicis omnibus & Diuorũ feſtis frequentarim. Denique fiduciæ plenus diem obiit, & ad æmulationem vitæ mortiſque plurimos prouocauit.

CIↃ. IↃCV. XV. Camberienſis morbo viribus exhauſtis, è lectulo nihilominus ſe deiecit, vt Chriſto in ſacra hoſtia aduenienti ſupplicabundus accideret. Tum capite præ reuerentia nudo Virginem Beatam compellans: Tuus, o Virgo, inquit, ſum; Tibi mancupio datus; ſerua tuum. Equidem ſalutem meam depoſitã crederem, niſi me tibi tradidiſſem. ſub hæc dæmon fauces obſtringere velle cæpit, ne in lau-

laudē Deiparę plura differeret. Sed ope eius Iesvque nomine appellato,& ab hoste se exemit, & iterum iterumq́ue cruce pectori admota, Iesvq; vocato è vita migrauit.

XVI. Mussipontanus collecta omni atque effusa vi naturæ, idem Sanctissimum Iesv nomen inclamans extremum cum eo spiritum edidit. In quo conatu alius itidem Hildesij demortuus est. CIↃ.IↃC IX.

XVII. Quęrat quispiam qua ratione & ipse possit fortunato adeo fine vitam claudere? Bononiensis quidam ex eo Sodalitio, quod Iesv & Mariæ nuncupatur, docere poterit. Nam iste quodam die Sodalitatis moderatorem adiit, rogauitqne vt sibi peculiaribus à Deo stimulis incitato, consilium daret, ad insignem CIↃ. CIↃVIII

ſignem vitæ mutationem ten- tandã: *Ecquis enim*, inquit, *id nouit, an non repentino aliquo caſu è vitæ ſtatione mihi diſcedendum ſit?* Veram eam eſſe diuini ſpiritus motionem indicabant lacrymæ, feruor, & verba ipſa, quibus illa dicebantur. Pater collaudata pia voluntate, hæc potiſſimum præſcribit virtutis perfectæ adiumenta, vt maculas animi frequenter elueret & ſingulis feſtis diebus ſacro epulo ſe reficeret. Paret ille monitis diligenter, Iamque menſis alterque menſis his officijs piè conſumptus fuerat, cum die quodam feſto incolumis domo exiit, rei diuinæ interfuit, ſimulque accubuit; de ſacris perorantem audiit, Xenodochium inuiſit, liberalem peregrinis ſtipem impertiit. Mox pranſurus domum rediit. Sed

Quæ ſit optima ratio benè moriendi.

Sed ecce tibi conſcenſis ſcalis, ante ianuam concidit; ſedet in ea, quæ prima occurrit ſede, & inuocatione nominis IESV & MARIÆ animam Deo reddidit. Non potuit paratior abire. Qui à limine ac via non aberrat, is nec cœlo aberrat. Salutem certo reperit, quiſquis in ea quærenda ſocordiæ locum non relinquit.

Concluſio operis.

XVIII. Atque hæc ſunt, Sodales optimi, quæ de SODALE PARTHENIO ſiue inſtruendo, ſiue ornando ſcribenda eſſe duxi. Ex quibus ad extremum duo nobis prudenti ratiocinatione deducenda arbitror. Primum, Quàm beata Sodalium fortuna, quantaque animo æſtimatio de Sodalitiorum inſtitutione concipienda ſit. Nam à Viris Sapientiſſimis ac Religioſiſſimis inuen-

uenta, Summorum Pontificum auctoritate corroborata, clarissimorum omnis generis atque ordinis hominum vsu comprobata, fauore Numinis ac Beatissimæ Patronæ nostræ præsidio defensa, cælestibusq; incrementis aucta, per totum orbem propagata, multis supra naturã rebus illustrata, in magnã omnino sui admirationem rapiẽt, amoreque maximo succendent illos, qui res magnas sincerè æstimant: omnesq; plurimum sibi gratulari debent, quòd in illud consortium sint admissi, cui benedixit Dominus, quod benigno oculo VIRGO MARIA semper adspicit ac tuetur; quod tot beneficiis abundat, tot pulcherrimis virtutum omnium exemplis instructum est. Verè in nos dici potest, Sodales:

O fort-

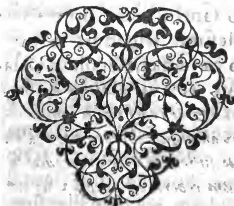
O fortunatos nimiū bona si sua norint Parthenios!

Vnde alterum sequitur, vt omni studio conatuque annitamur tantum bonum conseruare, ne culpa nostra splendor illius infuscetur, aut obsolescat & si quid detritum est, vt in veterem statum nitoremque restituatur; Quod cum toto hoc opusculo sæpius admonuerim, longiore oratione supersedere possum. Quanquam de ea re, quam DEVS ac DEIPARA tanti facit, satis dici nihil potest.

Tv verò Magne DEVS & TV Magna Dei Parens habe Tibi quicquid hoc libelli est, qualecunque, Vestro honori scriptū. Semen hoc esse volui, quod in Sodalium animos illapsum in vberem segetem excresceret: sed volui tantum. quod superest

eſt, vires excedit meas. Tibi proprium eſt, ô Patrona VIRGO rigare fouereq; plantas: Tuum eſt, OPTIME DEVS, incrementum dare. Vobis creſcant Sodales, veſtro honori ſeruiant, vobis olim BONIS vnicè optimis in æuum omne perfruantur.

DEO DEIPARÆQVE GLORIA.

ANA-

BENEVOLO LECTORI.

Dum festino, quædam omisi, quæ libenter leges. Ea hic interim substituo; quædam alteri editioni reseruo. Vale, & maiora exspecta.

ADDENDA.

PAg. 10. §. III. quod quidem cognosci potuit. *adde* : Parmæ institutus fuit à P. Petro Fabro primo B. p. IGNATII Socio viro sanctissimo, anno Christi millesimo trigesimo nono. de quo cætu hæc Nicolaus Orlandinus. *Sane ea Sodalitas etiamnum viget, & Sexagesimum iam annum, & eo amplius Fabri præceptis sese alit, atque sustentat. Ac progrediente die tantum roboris est adepta, vt eorum quoque patrocinium susceperit, quos & à mendicando deterret pudor, & quos inscitia, ignoratioque diuinæ le-* *l. 2. histor. Sociiet. n. III.*

gis tenet, & quos Carnifici patibulóque leges addixerint: eademque semper fuerit quasi quædam procreatrix ac parens plurimæ variæque in ea vrbe pietatis, plurimæque item Sobolis, quæ ex communi vulgarique vita ad cænobiticam Religiosamque se transferret. Quæ autem illa præcepta fuerint recenset copiose idem Auctor. Alterum deinde Sodalitium anno quinto & quadragesimo supra sesquimillesimum erectum est Fauentiæ à P. Paschasio Broëtto, vno è decem primis Societatis patribus, quẽ B. IGNATIVS Angelum ob innocentiam morum vocare consueuerat. De quo Sodalitio plura Nicolaus Orlandinus. Tertius denique & quartus Neapoli &c.

n. 108. & seqq.

l. 5. hist. n. 19.

Pag 58. CAZORLÆ, in Bætica. Adde: Apud Baleares duab⁹ Sodali-

dalitatibus addita tertia Sacerdotum, quæ Tutelarem ſibi adſciuit beatiſſimi partus exſpectationem, atque in eam rem præcipuè incumbit, vt pueritia Chriſtianis moribus exacti⁹ inſtituatur; atque ideò elementarias Scholas adeunt ipſi bini, voce præmioliſque ad Catecheſeos amorem ſtudiumq; accendunt.

Pag. 79. circa finem: nuſquam integer ſit. Adde: Ad quæ omnia confirmanda placet huc adſcribere literas à Prima Primaria B. Virginis annunciatę datas ad Congregationem Euſtadianam, in quo idem dubium clarè reſoluitur.

PRI-

PRIMA PRIMARIA B. VIRGINIS ANNVNT. CONGREG.

Perillustri Congregationi B. Virg. Annunc. Eystad. Salutem & Gratiam Deiparæ.

QVoniam nullâ negligentiâ intermissa est, neque obliuione muneris nostri contigit, vt ad Vos citius literas non remiserimus, ideo sera nostra hæc responsio à DD. Vestris reprehendenda non videbitur. Multis enim grauissimisque negotiis detenti curam dedimus R. P. pro Germania Assistenti apud Reuerendissimum Præpositum Generalem Societatis IESV, vt ipse dubiæ rei certiores vos redderet; confirmaretque fortissimos maximique animi viros. Quamobrem licet ille prouinciam hanc pro dignitate subierit,

rit: quod tamen & interuallum temporis iam satis longum intercessisset & virtutem vestram mentisque magnitudinem diligentius essemus nobiscum recordati, non existimauimus alienum esse institutis nostris breuiter hæc ad vos scribere: Nostram hanc Romanam Partheniorum Congregationem Summorum Pontificum liberalitate Primariam esse, nullique hactenus subordinatam, nemo est, qui ambigat, dummodo diplomata Erectionisque Bullas vel etiam superficie tenus cognouerit. Quod siquis hac de re dubitat, adhuc nostræ ditionis fines in ijsdem priuilegijs recognoscat necesse est. Ita enim & ipsi ab onere iniustè suscepto desistent, & vos eximiæ laudis homines probatæque pruden-

tiæ:

tiæ viros veſtra cum pietate veræque Religionis cultu quietos eſſe ſinent. Valete Romæ in Oratorio noſtro apud Collegium Romanum X. Auguſti. M. DC. XX.

Petrus Marionus I. V. D. Præfectus.

Ioannes Baptiſta Laurus Secretarius.

Pag. 144. v. 14. deriuatis vſi ſunt. Adde: Vt in Auenionenſibus Sodalitiis cernere fuit. Nam cum is qui minori Sodalitio præfectus eſt aduerteret pleroſque in virtutum officijs elanguiſſe; omnes acriter cohortatus

tus est ad instaurationem voluntatis illius, quâ se primùm quisq; Virgini Matri consecrasset: si qui nollent, solui sacramento placere, & ex albo Sodalium deleri. Conspirârunt Adolescentes eximij quinquaginta supra centum, & præmissâ totius vitæ confessione, Kalendis Ianuarijs, solenni apparatu in oratorio formulam suæ dedicationis, suo quisque ordine ante Eucharistiæ sumptionem, magno omnium sensu, gemituque multorum nuncuparunt. Valuit illa res vehementer, non modo ad illius Sodalitij bonam disciplinam, sed aliarum etiã Congregationum, totiusque Gymnasij exemplum. Nam Sodalitas maior, quæ tota penè constat ex primariis ciuibus, non verita sequi vestigia puerorum,

quæ virilem ducerent ad virtutem; die ipso Pentecostes simili facto, similem iniit à Virgine gratiam. Hæc instauratio, torporem & veternum excussit omnibus, vnde noua repente, & vegeta extitit facies pietatis. Idem imitata est Congregatio Seminarij. Ita gliscente exemplo rapti sunt ad imitationem tantâ contentione, vt confessionibus excipiendis, toto semestri vix sufficerent Sacerdotes. Certè ex mille & sexcētis Scholasticis magnam partem repetita à puero peccatorum confessione animum expiarunt. Alij alias in eiusmodi renouationibus cæremonias ad rem illustrandam addiderunt.

Quo in genere palmam &c.

JNDEX.

INDEX TITVLORVM.

LIBER I.

Communibus Sodalium officijs instruitur. pag. 1.

CAPVT I.

LIBER II.

Virtutum Exemplis Marianis instruitur 217.

7. So-

LIBER III.

Bonus Beneficijs, Desertor aut negligens pœnis afficitur.

CAPVT I.

8. So-

INDEX RERVM.

A.

Con-

ci-

Exer-

INDEX.

Bono-

Docto-

Com-

O.

P.

Reli-

INDEX.

R.

Quan-

Vespi-

Errata sic corrigantur.

PAg. 192. v. 22. *Decimi, adde, Noni. p.* 384. v. 10. *Impiorum. leg. impurum. p.* 464. v. 16. *quinque. l. quique. p.* 510. v. *vlt. cum, dele. p.* 512. v. 10. *iniuria. l. incuria. p.* 517. *in marg. adde Non. p.* 544. v. 1. *libertatem. l. liberalitatem. p.* 626. v. 11. *ruina. leg. vrina. p.* 630. *in marg. adde* CIↃ. IↃCXII. *p.* 635. *in marg. patiundo. leg. patrando. Cætera, Lector, p|sertim quoad numeros, ipse corrigito.*

FINIS.